

מד"צים יקרים,

משפט קדום ממקורותינו אומר: "כִּפִּי עוֹלָלִים וְיָנְקִים יִסְדֶּתָּ עֹז" (תהלים ח, ג). כוח העם ויכולתו להתחדש נובעים מהילדים הצעירים, בני השש והשבע. ילדים אלו נתונים בידכם. בידיכם מופקדות הנשמות הצעירות, התמימות והחקרניות האלו, הנשמות היקרות לנו ביותר, יקרות למדינת ישראל ולעם הישראלי. זו אחריות עצומה שאין כמותה ושאין דומה לה. אתם ודאי חשים בה ואתם ודאי נרגשים.

שאלות רבות נשאלות בדור זה עליכם, על בני הנוער: אילו כוחות יש בכם? במה אתם עסוקים? האם ניתן להטיל על כתפכם אחריות אמתית? האם ניתן להשוות בין האחריות המצופה מהילד הישראלי לאחריות המצופה, למשל, מילד הגדל בשבט בדווי – זה בן העשר או השתים-עשרה הרועה את צאן הוריו והאחראי לרכושם לבדו במדבר?

אתם, מד"צים צעירים, תלוו ותדריכו ילדים רכים, תהיו כרועי צאן. אתם אחת התשובות הברורות לשאלות העולות כלפי בני הנוער. כן! יש נוער מעולה בארץ הזו! אתם גאוותנו, עליכם אנו סומכים, אתם הסיירת, היחידה הנבחרת. בידיכם מפקידים נשמות צעירות, בכם נותנים אמון. בדומה למנהיגי ישראל, שנלקחו מעקבי הצאן להנהיג את העם, כך אתם תנהיגו את הצאן.

מעלות רבות נדרשות ממחנכים צעירים, מרועים אמתיים: רגישות, אחריות, אמון, יצירתיות, דמיון, התמדה, אמינות, יכולת לשמש דוגמה אישית. עליכם להיות תלמידים טובים, בעלי ערכים וראויים ביותר לתפקיד המאתגר והמספק שקיבלתם עליכם. עליכם להיות בעלי תכונות נעלות כדי לקבל על עצמכם אחריות על החניכים המופקדים בידכם.

אנו מאמינים בכם, גאים בכם וסומכים עליכם. עלו והצליחו.

בהערכה ובברכת הצלחה,

ארז אשל
מנהל מינהל חברה ונוער

לתכנית שני חלקים:

חלק א' מיועד למדריך הצעיר לגילאי גן-א' עמ' 3-156

חלק ב' מיועד למדריך הצעיר לגילאי ב'-ג' עמ' 159-300

מדריך למדריך הצעיר

תכנית חברתית ערכית לגיל הצעיר

גן - א' | בהדרכת המד"צ

עמודים 3-156

מדריך למדריך הצעיר

תכנית חברתית ערכית לגיל הצעיר

חלק א' | גן - כיתה א'

בהדרכת המד"צ

תכנית ניסיונית ינואר 2013

יזמה רפי דהן - מנהל חברה ונוער מחוז מרכז

עריכה, כתיבה וריכוז הצוות

אורלי קלינסקי, סגנית מנהלת מרכז הדרכה, מחוז מרכז
שרה רוטקופ-הרמתי, אגף תכנים, תכניות, הכשרה והשתלמויות

השתתפו בכתיבה

גילה שחר, רכזת פדגוגית, אגף חינוך והשכלה בחברת המתנ"סים
ענת דור, מפתחת "שיטת פאי - פיתוח אינטלגנציה יצירתית בעזרת
מודעות, טבע ויצירה", מנחת סדנות
אורית ברוך, מנהלת מרכז הדרכה פתח-תקווה
אילת שמיר, מנהלת מרכז הדרכה נתניה
מד"צים מנס-ציונה ומאלפי-מנשה

איורים שרה רוטקופ-הרמתי

עיצוב גרפי גלית סבג "טו דו דיזיין"

9	מבוא לרכז, רציונל התכנית
13	מבוא למד"צ
14	מתרמילו של מדריך הנוער
15	מאפייני הגיל הצעיר
17	דרכי פעולה מומלצות לילדי גן-א' (בהתאם ליכולות ולרמה ההתפתחותית)
19	ניהול הפעילות וטיפול בבעיות משמעת
22	גיוס משתתפים ושחירה על שלמות הקבוצה
26	איך לספר סיפור

שער ראשון: יוצאים לדרך חודשים: חשוון-כסלו

33	מבוא: תהליך קבוצתי, מאפייני השלב, תפקיד המדריך, תכנית ההדרכה
----	--

לוח הפעילויות

37	פעילות מס' 1 יוצאים למסע
41	פעילות מס' 2 "אם יוצאים מגיעים למקומות נפלאים" - על בסיס הספר של ד"ר סוס
46	פעילות מס' 3 מבקרים ביער הציפיות
50	פעילות מס' 4 דברים שהייתי רוצה שידעו עליי
52	פעילות מס' 5 מי "ידג" לי - החיה שבתוכי
54	פעילות מס' 6 דמויות בתערוכה
57	פעילות מס' 7 יש לי חבר - יש לי חברה
60	פעילות מס' 8 ביחד זה יותר נחמד - "שוקו כיף" בארץ השוקולד
65	פעילות מס' 9 טקס הכרזת הקבוצה

שער שני: אנחנו כאן חודשים: טבת-אדר

69 **מבוא: תהליך קבוצתי, מאפייני השלב, תפקיד המדריך, תכנית ההדרכה**

70 **לוח הפעילויות**

72	פעילות מס' 10	החורף בפתח - הארנב השובב עם הכתם בזנב
80	פעילות מס' 11	צורה לנו - קבלת השונה
83	פעילות מס' 12	רגשות
87	פעילות מס' 13	שומרים על הטבע
92	פעילות מס' 14	בן המשפחה שלי שהוא "הכי הכי" - פעילות ליום המשפחה
94	פעילות מס' 15	לאמא שלי - הקשר עם אמא - ליום המשפחה
96	פעילות מס' 16	ברכת הבית - ליום המשפחה
99	פעילות מס' 17	על הנתינה

101 **מבוא: "אור ירוק"**

103	פעילות מס' 18	חצייה בטוחה, הכירו את ללה
107	פעילות מס' 19	ישיבה נכונה והתנהגות נכונה בזמן נסיעה
111	פעילות מס' 20	רכיבה על אופניים - בטיחות בשעות הפנאי

שער שלישי: כולנו יחד חודשים: ניסן-סיוון

117 **מבוא: תהליך קבוצתי, מאפייני השלב, תפקיד המדריך**

118 **לוח הפעילויות**

119	פעילות מס' 21	יום העצמאות - פסטיבל כחול לבן
124	פעילות מס' 22	מסביב למדורה - ל"ג בעומר
128	פעילות מס' 23	חג שבועות
131	פעילות מס' 24	חכם בשמש

שער רביעי: וחוזר חלילה
חודש תמוז

139	מבוא: תהליך קבוצתי, תפקיד המדריך, תכנית ההדרכה
140	נושאים לדיון: לפני פרדה
142	לוח הפעילויות
143	פעילות מס' 25 ידי שלום
145	פעילות מס' 26 חוט הזמן
147	פעילות מס' 27 כל אחד מאתנו הוא חלק מפאזל
150	פעילות מס' 28 דף מספר הזיכרונות שלי
152	פעילות מס' 29 חבילת פרדה
154	פעילות מס' 30 על כנפי הדמיון

מבוא לרכז

שלום לך רכז המדצ"ים,

לפניך תכנית הדרכה חינוכית-ערכית הפונה שכבת גיל גן-א' בתכנית מגוון פעילויות חוויתיות שעוסקות בערכים חברתיים הבאים לידי ביטוי בחיי קבוצה, בעונות השנה, בחגים ובחיי הילדים בכלל. חוברת פעילויות זו תסייע לך בהדרכת קבוצת הילדים במהלך שנת הלימודים.

רציונל התכנית

שינויים עמוקים בדפוסי הביטוי והפנאי והתפתחות טכנולוגית מואצת גרמו לכך שילדים, החל מגיל צעיר מאוד, מבליים את מרבית זמנם הפנוי בבית מול המחשב והטלוויזיה. פעילות מסוג זה תורמת לפיתוח יכולות שהן אישיות בעיקרן, אך במידה רבה מונעת פיתוח יכולות אחרות, חברתיות בעיקרן. המשתתפים משקיעים פחות ופחות זמן ואנרגיה בפעילות בחברת ילדים בני גילם. מעטות המסגרות המציעות פעילות ערכית וחברתית לגיל הצעיר. קיימת אמנם פעילות חוגית, אך היא מכוונת בעיקרה לפיתוח כישורים אישיים.

תנועות הנוער ופעילויות הנוער השונות המתקיימות במתנ"סים ובבתי התלמיד, מכוונות על-פי רוב לילדים בכיתה ד' ומעלה. פעילות חברתית בגיל הצעיר תענה הן על הצורך המיידי של מתן מסגרת לילדים והן על הצורך להכניס לפעילות בתנועות הנוער בעתיד, וכן תתרום לפיתוח כשרים חברתיים ואינטליגנציה חברתית ורגשית.

בדפים הראשונים מצורפת ערכת מידע שממנה תוכלו ללמוד על מאפייני קבוצת הגיל, על הדרכים המיטביות לפעול עם ילדים בגיל זה, כיצד לגייס אותם לקבוצה, כיצד לספר להם סיפור וכיצד לשמור על כללי התנהגות בקבוצה ולנהל קבוצת ילדים בגילאים אלה.

הפעילויות בחוברת מאורגנות על-פי לוח השנה העברי, ומותאמות לתוכנית "מפתח הלב" (המפתח לחיים בחברה) שהילדים לומדים בבית-הספר, כך שיהיה לתלמידים ידע קודם על הדברים, והפעילויות יוסיפו נדבך לתכנית הערכית הפורמלית.

הפרק הבא מיועד לכם, מדריכי המדצ"ים, כדי שתוכלו להנחות את המדצ"ים בהפעלת התכנית ולשתף אותם בשיקולי הדעת השונים העומדים בבסיסה: שלבי התפתחות הקבוצה, היבטים ערכיים של נושאים ושל דרכי הפעלה, התאמת פעילות לגיל ולמאפייניו - כל אלה יטעו במדריך הצעיר תחושה של מסוגלות.

מעגלי התכנית

התכנית עוסקת במעגלי חייהם של המשתתפים. מעגלים ההולכים ומתרחבים מהקרוב, מן המוכר והחביב, אל הרחוק יותר - מעגל העם והאומה.

- מעגל ה"אני"
- מעגל החברים
- מעגל הקבוצה
- מעגל הקהילה והסביבה
- מעגל העם והאומה

מעגלים אלו משולבים במעגלים נוספים, כגון: עונות השנה והחגים. חשוב להתייחס בהפעלת התכנית ובתכנון הפעולות למעגלים רבים ככל האפשר. התנועה היא מן הפנים אל החוץ: תחילה יש לעסוק בעולמו הפנימי האישי של הילד, ב"אני" שלו ("אני פיזי", "אני רגשי" ו"אני חברתי"), ורק לאחר מכן להרחיב את המעגל ולעסוק ביחסיו עם ה"חוץ".

שערי התכנית

התכנית מורכבת משערים המחולקים על-פי חודשי השנה. חלוקה זו מאפשרת להתייחס בו בזמן לשלבי התפתחותה של הקבוצה, לחגים ולאירועים הקשורים בעונות השנה.

שער ראשון: יוצאים לדרך - חודשים חשוון-כסלו

שער שני: אנחנו כאן - חודשים טבת-אדר

שער שלישי: כולנו יחד - חודשים ניסן-סיוון

שער רביעי: וחזור חלילה - חודש תמוז

לכל שער צירפנו פעילויות מומלצות. עם זאת, זכרו: אתם מכירים את המשתתפים. אל תבצעו את הפעילויות באופן אוטומטי. התאימו אותם לגיל המשתתפים, לשלב שבו הקבוצה נמצאת, לנקודות החוזק של המשתתפים וכו' (ראו ב"עקרונות יסוד"). ניתן ורצוי לצרף פעילויות נוספות, אך הקפידו להתאים את הפעילויות לגיל הילדים, לרצף הנושאים ולשלב התפתחות הקבוצה.

חשיבותו של החינוך הערכי בתכנית ההדרכה לגיל הצעיר

המושג "חינוך ערכי" הוא מושג מרכזי בתכנית. חשוב שנערוך בירור מושגי בדבר השוני בין חינוך ערכי המאפשר מרחב בחירה בין ערכים שונים, לבין חינוך ערכי המכתיב את השקפת העולם ואת החשיבה "הנכונה". חשוב לדעת איך מחנכים לאור ערכים. אנו מתכוונים לערכים הבאים לידי ביטוי בחיי היומיום ולא רק להכרת הערכים כמושגים המנותקים מחיי האדם. מכאן משתמעת חשיבותה של הדוגמה האישית,

ושל יישום הערכים בהתנהלות היומיומית. חינוך לערכים הוא תהליך מתמשך. בתהליך זה זקוקים הילדים הצעירים לחזרות רבות ולהמחשות כדי שיצליחו להכיר את הערכים ולהפנים אותם.

חגים ומועדים במהלך השנה מזמנים עיסוק מעמיק יותר בערכים מסוימים, למשל: מחילה ביום כיפור, גבורה בחנוכה ונתינה בפורים. עם זאת, אל לנו להתמקד בערכים אלה רק במועדים שצוינו, אלא כדאי לעסוק בהם בזמנים שונים ובדרכים שונות. בערך הנתינה, למשל, אפשר לעסוק בפעילויות שעניין חברות. בחג הפורים - משלוח מנות, ביום העצמאות - נתינה למדינה ובשלב הפרדה מן הקבוצה, במתנות שהמשתתפים נותנים אלה לאלה.

חשוב לגלות רגישות, ולוודא שהערכים שאנו מחנכים לאורם אינם מתנגשים עם ערכי הבית, המורשת והתרבות של המשתתפים.

התכנית מסייעת בהתפתחותם של כישורים תוך-אישיים, כישורים בין-אישיים וכישורים חברתיים. כגון: מודעות עצמית, ניהול והכוונה עצמית, שליטה עצמית, כישורי חברות, תקשורת בין-אישית, אמפתיה, אסרטיביות וכישורים בפתרון בעיות.

עקרונות יסוד של התכנית

1. התאמה לשלב ההתפתחותי

חשוב להתאים את הפעילות ליכולת השכלית, הרגשית והחברתית של המשתתפים, לדוגמה: ילד בגן יעדיף לפעול לבד ולא בקבוצה, לילדי כיתה א' לא כדאי לתת משימות קריאה וכתביה, שכן לא כולם יודעים לקרוא ולכתוב (עיינו בטבלת מאפייני הגיל המופיעה בחוברת זו).

2. שלבי התפתחות הקבוצה

לכל קבוצה יש שלבי התפתחות. רובם קבועים וידועים, אך לכל קבוצה גם מאפיינים משלה. לדוגמה: בשלב ראשון שוקל המשתתף אם הוא רוצה להיות חבר בקבוצה או לא, וכאן על המדריך לשמש מעין "אמא" של המשתתף ולתת לו תחושה של קבלה, חום ואהבה.

חשוב לאתר את השלב שבו נמצאת הקבוצה, ולהביאו בחשבון בבחירת הפעילויות ובבחירת אסטרטגיות ההפעלה.

3. גיוון במתודות ההדרכה

לפי עיקרון ריבוי האינטליגנציות של גארדנר (ראה הרחבה בנושא זה), יש להשתמש במגוון דרכי הפעלה כדי ליצור תכנית מעניינת וכדי לאפשר למרב חברי הקבוצה להשתתף בפעילויות המוצעות וליהנות מהן. יש לתכנן את הפעילויות כך שתהיה בהן פעילות אישית, פעילות בזוגות, פעילות בקבוצה קטנה, ופעילות במליאה. כל אלה כמובן בהתחשב בתוכן ובשלב ההתפתחותי של הקבוצה.

4. המשגה של הנושא ולמידה שלו

"המשגה" משמעותה הגדרה מפורשת של התובנות והמסקנות מן הפעילות, ושימוש במושגים שהופיעו בפעילות כגון: מתן אמון, הקשבה וכד'.

5. פעילות אקטיבית

יש לאפשר למשתתפים להיות פעילים במשך רוב הזמן, על מנת להביא את יכולותיהם לידי ביטוי ועל מנת לחנכם להיות פעילים ומשפיעים.

ריבוי אינטליגנציות - גרדנר

התאוריה של גרדנר טוענת שלאדם יש שמונה אינטליגנציות שונות. גרדנר מאמין שאפשר לפתח אינטליגנציות אלה אם מזמנים לאדם התנסויות שונות המפתחות אותן.

להלן כמה מהאינטליגנציות שאפשר לפתחן בפעילויות החברתיות-ערכיות:

- **אינטליגנציה לשונית** - יכולות הקשורות בדיבור, בהאזנה, בקריאה ובכתיבה.
- **אינטליגנציה חזותית-מרחבית** - יכולת התמצאות במרחב (ניווט), יצירה או קליטה של אמנות חזותית (ציור, עבודה בחומרים), משחק במרחב (משחמט ועד כדורגל) ועוד.
- **אינטליגנציה מוזיקלית** - יכולות הקשורות במוזיקה, שירה, נגינה והאזנה.
- **אינטליגנציה גופנית-תנועתית** - שימוש בגוף ככלי הבעה.
- **אינטליגנציה בין-אישית** - הבנת רגשותיו של האחר, יכולת ליצור עמו תקשורת מילולית ולא-מילולית.
- **אינטליגנציה תוך-אישית** - מודעות עצמית, יכולת להסיק מסקנות לגבי ההתנהגויות הרצויות במצבים שונים.

מד"צים יקרים,

בימים אלה אתם מסיימים את פרק ההכשרה שבמהלכו צברתם חוויות, התנסיתם באימון מדריך ועסקתם במתודות ההדרכה ובנושאים מאתגרים נוספים. הגיעה העת לצאת לדרך, ליישם את הידע שצברתם: לגייס משתתפים, להקים קבוצה ולנווט אותה לאורך השנה.

באופן טבעי עולים סימני שאלה: איך מגייסים את המשתתפים? מה מאפיין את קבוצת הגיל הצעיר? שאליה משתייכים המשתתפים שלי? איך להתאים את ההנחיה לקבוצת הגיל ולמאפייניה? אילו פעולות מתאימות להם? איך כדאי לנהל את הקבוצה? מה תלוי בקבוצה ומה תלוי בי כמדריך? איך לשמור על שלמות הקבוצה? ועוד.

על מנת לסייע לכם, הפקנו חוברת זו. בחוברת תכנית ההדרכה המותאמת לגיל הצעיר: ילדי הגן ותלמידי כיתה א'. בדפי החוברת תמצאו מידע על מאפייני הגיל של חברי הקבוצה שתדריכו כדי שתוכלו לדעת למה אפשר לצפות מן המשתתפים ואלו פעילויות להציע להם. תכנית ההדרכה המוצעת כאן מותאמת לשלבים הצפויים בהתפתחות הקבוצה שלכם, מדגישה את הערכים המרכזיים שאליהם חשוב להתייחס וכן כוללת פעילויות וחומרי הדרכה נלווים.

נשמח לקבל מכם משוב, רעיונות וחומרי הדרכה באמצעות מיילים למרכז ההדרכה במחוז מרכז:

yaelku@education.gov.il

דרך צלחה!

צוות תכנית ההדרכה

אלי!

בָּרַךְ אוֹתִי בְּתַבּוּנָה
לְהַקְשִׁיב לְרַחֲשֵׁי-לֵב מִשְׁתַּתְּפִים
טְרוּדִים, חוֹשְׁשִׁים, נְבוֹכִים וּמִצְפִּים

אַמֵּץ אוֹתִי בְּסַבְלָנוּת לְהַעֲנִיק
לְמִשְׁתַּתֵּף הַשּׁוֹנָה, אֶת הַתְּנָאִים הַטּוֹבִים
בְּיוֹתֵר, בְּטָרֵם אֶקְבֵּעַ דְּרָכּוֹ.

סָגַל בִּי הַכֵּלִים לְמִצּוֹת בְּכָל מִשְׁתַּתֵּף
יוֹפִי, מוֹסֵר וְעֶרְכִּים.

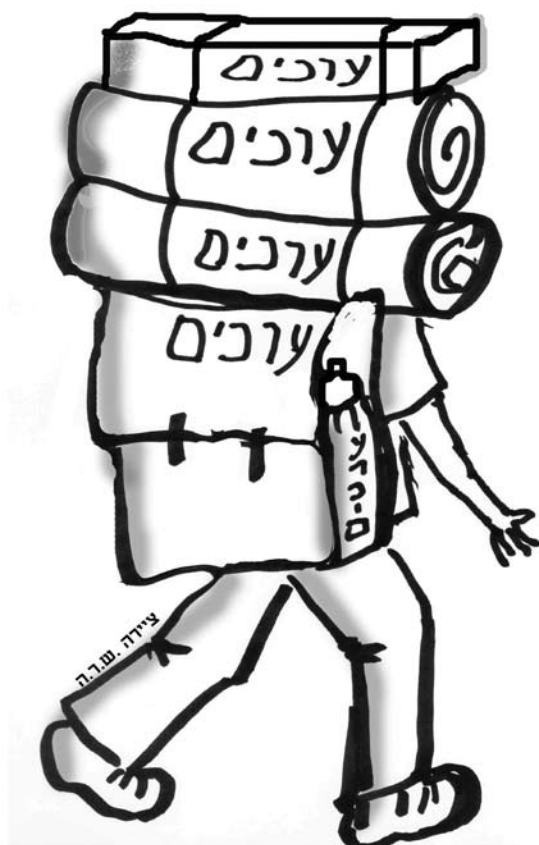
חֲנוּן אוֹתִי בְּמוֹרָא לְהִישִׁיר מִבֶּט אֶל
הַמִּשְׁתַּתֵּף בְּכָל עֵת.

טָוִיה בִּי הַכּוּחַ לְחַבּוֹר אוֹמֵר דְּבָרִי
וְיִסּוֹד מַעֲשִׂי.

תֵּן בִּי יוֹשֵׁר לֵב לְמָסוֹר בַּהוּוּה אֶת
הָעֶבֶר לְקִרְאָת הַמַּחֲר...

הָאֵר לִי דֶרֶךְ הָאֲמוּנָה שֶׁבְּכָל פֶּרֶט
טָמוֹן הַסִּיכוֹי לְשִׁיפוֹר הַחֲבָרָה.

השיר נכתב כאשר רפי דהן היה מדריך נוער
כיום רפי דהן מנהל חברה ונוער במחוז מרכז

מאפייני הגיל הצעיר: גן-א'

עיבדה לילך ש"ק, על-כי חוברות האוניברסיטה הפתוחה

מרכיבי הקבוצה

- ההורים הם מקור הסמכות.
- המדריך הוא בעל סמכות כמו מורה והורה.
- חברים נעשים חשובים לקראת סוף כיתה א' ובמהלך כיתה ב'.
- לעתים מתעוררת קנאה עקב יחסו של המדריך למשתתף אחר בקבוצה.
- בגיל זה תהליך היקשרות ובניית אמון דורש זמן, השקעה רבה וסבלנות.

יחס הילד לקבוצה

- המשתתפים משחקים יחד ויכולים ליצור קבוצה מלוכדת.
- החשיבה עדיין אגוצנטרית (אני במרכז) - קשה להתחשב באחר או לראות את הדברים מנקודת המבט שלו.
- בגיל הגן ילדים רבים נוהגים לשחק לבד, ולעתים קשרים חברתיים נוצרים באמצעות המשחק או הצעצוע לשם הנאה רגעית.

תחומי עניין

- לעולם הדמיון חלק משמעותי בחיים.
- אוהבים סיפורי אגדות.
- מושפעים מתכניות טלוויזיה.
- מזדהים עם דמות הטוב והמנצח.

משחקים מועדפים

- לרוב, המשחק בגיל הזה הוא יחידני: משחקי בנייה, הרכבה, בובות, מכוניות, חיות ועוד.
- משחקי תפקידים ושימוש בתחפושות: שוטר, רופא, חייל, מורה, לרוב תפקידים בעלי השפעה וכוח.
- משחקי ספורט.
- משחקי מעגל.
- פאזלים והרכבות.

שפה

- מבינים את המושגים כלשונם, לא תמיד יבינו סלנג (כשאומרים למשל "איזו נפילה" הם ישאלו מי נפל? הוא קיבל מכה?).

קריאה וכתיבה

- בתחילת כיתה א' עדיין קיים קושי בקריאה ובכתיבה.

מוסר

- יודעים מה טוב ומה רע, אך לא תמיד מבינים למה.
- מוסר מוחלט - הלשנה על חברים בשל רצון להשיג סדר ולהיות בסדר.
- תמימים מאוד, מאמינים למה שאומרים להם.
- לרוב אומרים את האמת ללא שקרים.
- לעתים קיים טשטוש בין הדמיון למציאות.

יכולות תנועתיות (מוטוריות)

- יכולות טובות ושליטה בתחום המוטוריקה הגסה, כגון: קפיצה, ישיבה, הליכה, דילוג, עמידה, ריצה. בתחום המוטוריקה העדינה יכולת ושליטה משתכללת ומתפתחת. לדוגמה: הדבקה, ציור, גזירה, מתיחת קווים, דיוק בתנועה הקטנה, תנועות המתבצעות בעזרת האצבעות. בתחילת כיתה א' חלק מהמשתתפים מתקשים בגזירה, יוצאים מהקווים, לא מדייקים בציור.

יכולות חשיבה

- ההבנה של מקרים ומצבים היא חלקית, פשוטה ובסיסית.
- הדמיון מפותח מאד והיצירותיות גבוהה.
- יכולת מיון חפצים באופן בסיסי וראשוני, על-פי מאפיין אחד בכל פעם.

דרכי פעולה מומלצות לגילאי גן-א'

(בהתאם ליכולות ולרמה ההתפתחותית)

- תהליך ההיקשרות ובניית האמון בגיל הזה הוא מורכב ואטי. את ההיקשרות הראשונית מומלץ ליצור לא בצורה ישירה, אלא באמצעות אביזרים ואמצעים מעולמו של הילד, כגון: בובות, בעלי-חיים ותמונות. הדבר מפיג את המתח הראשוני ומשרה אווירה נינוחה, רגועה ונעימה.
- קריאה וכתיבה - כדאי שלא להתבסס על פעילויות המשלבות קריאה וכתיבה. עדיף להשתמש בציור, בהדבקה, בקולאז' וכדומה. בפעילויות המשלבות כתיבה או קריאה, כגון בינו או חבילה עוברת, אפשר לשלב ציורים ואיורים. הדבר יעניק לילדים ביטחון ותחושת נינוחות.
- אמנות ויצירה - בזכות העיסוק בחומרי יצירה, הנושא נהיה מוחשי למשתתפים. לרוב, הם נהנים מהעבודה בחומרים ומחכים לפעילויות אלו. הוכחה לכך היא משך הזמן הארוך יחסית מתוך הפעולה שמבקשים המשתתפים להקדיש לתהליך היצירה. מכיוון שהמשתתפים נמצאים עדיין בשלב שבו הם מרוכזים בעצמם, מומלץ שמרבית היצירות תהיינה יחידניות ורק חלק מהעבודות קבוצתיות.
- הבעת רגשות מאוד חשובה בגילאים הללו. רצוי שלא לעשות זאת באופן ישיר אלא באמצעות בובות, תיאטרון בובות, סיפורים, שירים והמחשה. עם זאת, חשוב להשתמש במהלך הפעילות בשמות של הרגשות.
- הקשבה לסיפורים - כדאי לספר את הסיפור בשילוב המחשה. ההמחשה חשובה מאוד בגילאים הללו (ראה בפרק 'לספר סיפור').
- התמודדות עם הפסדים בגילאים הללו מעט קשה ומורכבת (בעיקר כאשר המשימה יחידנית). עדיף להימנע מתחרויות.
- הזיכרון והדמיון מאוד מפותחים בגיל זה. אפשר לשחק במשחקי זיהוי וזיכרון שמות, בנושאים מעולמם של המשתתפים: בעלי-חיים, צבעים, דמויות טלוויזיה ועוד.
- משחקי מוזיקה ושירים - בגיל זה ילדים אוהבים להקשיב לשירים ואוהבים לשיר. הילדים יהנו מהקשבה לנגינה וזיהוי שירים, זיהוי שיר על פי מילה אחת, והשלמת השיר (רצוי להנחות את הפעילות על בסיס שירי ילדים).

- משחקי נופש וכיף בכדור, בתנועה במרחב ובבלונים (על-אף שיש ילדים שמפחדים מבלונים ומאביזרי משחק אחרים).
- ביטוי אישי - בשלב זה, כל אחד מרוכז בעצמו ועל כן פחות פנוי להתעניין באחרים. לכן ביטוי אישי בשיחה ובדיון פחות מעניין את המשתתפים. אך בנושאים מסוימים חשוב השיתוף הקבוצתי, ויש ליצור שיח בצורה פשוטה, קצרה ועניינית. יש ילדים שמתביישים לשחק, על כן אין לחייב את כולם לדבר ולהשתתף בסבב. כדאי לציין, לפני שמתחילים סבב של שיתוף, שמי שאינו מעוניין לשחק בדבר כלשהו אינו חייב. הדבר יוצר הרגשה בטוחה ונעימה יותר.

מבנה פעילות

חשוב שהפעילות תהיה מורכבת ממספר חלקים:

- **פתיחה קצרה (10 דק')**
הפתיחה מחולקת לשניים: החלק הראשון יכול את הצד האישי: "מה העניינים" ו"מה שלומכם". החלק השני הוא הצהרת כוונות לגבי נושא הפעילות ומטרת הפעילות (אפשר לעשות זאת במשחק).
- **פעילות חברתית (15-20 דק')**
חלק מגוף הפעילות אשר כולל את תוכן הפעילות העיקרי ומעורר את יצר הסקרנות ואת העניין של המשתתפים בפעילות.
- **עשייה ויצירה (20 דק')**
החלק המוחשי בפעילות. יכול להתבצע באופן יחידני, בזוגות או בקבוצות.
- **סבב סיכום וסיום (10 דק')**
מחולק לשניים: החלק הראשון סיכום הנושא, הפעילות והמסר. החלק השני, סיום הפעילות ופרדה עד לשבוע הבא.

שיקולים עיקריים בבחירת תוכן ואביזרים לפעילות

- **בטיחות** יש לעמוד בתקני הבטיחות (חפצים לא חדים, חומרים לא רעילים, פעילויות ומשחקים שאינם מסכנים).
- **אסתטיקה בהגשת הפעילות** כרטיסיות יפות, תמונות באיכות טובה, חדר פעילות נקי ומסודר.
- **התאמה לגיל המודרך** לשלב ההתפתחותי בו נמצא הילד, לגילו ולרמתו.
- **עניין וסקרנות** הצלחת הפעילות וההנאה ממנה, קשורים בעניין ובסקרנות שהיא מעוררת.
- **העברת מסרים** הפעילות היא אמצעי להעברת מסרים שונים, אסור לנו לשכוח זאת.

חשוב לשים לב בתכנון הפעילויות ומערכי ההדרכה ליצור סקרנות ועניין, לאפשר יצירתיות, ביטוי אישי וחוויות, ולתת ערך מוסף. חשוב שתהיה התייחסות גם ליחיד בפני עצמו וגם לפרט בתוך הקבוצה, ושיעשה שימוש במגוון מתודות, לדוגמה: אמנויות ויצירה, סרטים, מוזיקה, שירים וסיפורים, משחקים, משחקי תפקידים ועוד.

ניהול הפעילות וטיפול בבעיות משמעת בפעילות

כתבה: ינה נמני

בשנים האחרונות עלתה המודעות לצורך בהתמודדות נכונה ונבונה עם מעשי אלימות ועם התפרצויות זעם של ילדים במסגרות חינוכיות שונות. מדובר בבעיות משמעת אשר באות לידי ביטוי בגילויי תוקפנות כלפי ילדים אחרים (מכות, בעיטות, זריקת חפצים וכו'), כלפי חפצים (פגיעה בחפצים, השחתת עבודות יצירה של ילדים אחרים), ואף כלפי מבוגרים. לעתים אנו עומדים בתחושה שאין לנו כלים להתמודד במצבים אלו.

חשוב לזכור:

1. תגובה נכונה היא תגובה תומכת ומרגיעה השומרת על כבוד הילד.
2. האיזון בין הצבת גבולות ושמירה עליהם לבין עידוד הילד, חיזוקו ומתן מענה לצרכים קוגניטיביים ורגשיים שלו, משפיע על ההתנהגות של הילדים ועל שיתוף הפעולה ביניהם.

נציג בפניכם 10 כללי אצבע¹ ליצירת אווירה של שיתוף פעולה בקבוצה, ולהתמודדות עם בעיות משמעת ואלימות.

איך להימנע מבעיות משמעת?

1. **תיאום צפיות -** לערוך תיאום ציפיות בראשית שנת הפעילות, ולקבוע עם חברי הקבוצה כללי התנהגות מקובלים (כללי עשה ואל תעשה). הצג את הכללים כגבול קבוצתי, למשל: "בקבוצה שלנו לא מרביצים". את כללי ההתנהגות עליכם לכתוב על כרזה, ולהקפיד שתהיה תלויה תמיד על קיר החדר שבו נערכת פעילות הקבוצה. חשוב להתמיד ולשמור על הכללים במהלך כל פעילות. כדאי לצייר תמרור או ציור אחר ליד כל כלל כדי שיזכיר את הכללים לילדים שאינם יודעים לקרוא. כדאי להחליט על שלושה או ארבעה כללים בלבד - בחרו את החשובים ביותר בשבילכם.
2. **מקום לתלונות ולהערות -** הפרעה היא דרך של הקבוצה לומר לך משהו (הפעילות קשה מדי, הפעילות אינה מעניינת, אין לנו כוח היום, הייתה לנו חוויה שאנחנו רוצים לדבר עליה וכד'). חשוב לא להתעצבן, לא להיעלב ולא לצעוק. כדאי להכין "תיבת ציק ציק מציק" לתלונות ולהערות. לאחר פעילות, כל ילד מקבל פתק, רושם משהו שהציק לו ומכניס את הפתק לתיבה (אתם יכולים לקבוע את תדירות כתיבת

1 כללי אצבע הם כללים פשוטים ללמידה וליישום, הם אינם מדויקים ואינם מתאימים לכל מקרה.

הפתקים: לאחר כל פעילות / אחת לשבועיים וכד'). בסוף כל שבוע מוציאים פתק אחד ומחליטים יחד איך להתייחס לכתוב בו ובאיזו דרך לטפל בעניין. כך ירגישו הילדים שהם יכולים לשתף במה שמציק להם וכי תהיה לכך התייחסות.

3. **מתן חיזוקים חיוביים** - מילה טובה ודברי שבח מעודדים התנהגויות רצויות, מוטיבציות חיוביות ואווירה טובה. חשוב לחזק לעתים קרובות התנהגויות רצויות וחיוביות, ולתת חיזוק חיובי כאשר יש שיפור בהתנהגות. הדבר יפחית התנהגויות שליליות. דוגמות לחיזוקים חיוביים:

- **"כוכב השבוע"** - כל שבוע בוחרים ילד שהשתפר או שהשתדל בתחום כלשהו. הילד מסביר את הסיבה לבחירתו לדעתו, מביא תמונה של עצמו לתלות על בריסטול שעליו ציורים של כוכבים, ומביא לפעילות חפץ שהוא רוצה להראות לילדים ולספר עליו.
- **חלוקת מדליות** - פעם בשבוע יחולקו מדליות. את המלל במדליות יש לנסח בצורה חיובית: "התנהגתי באדיבות" (לעומת "לא התחצפתי"). חשוב לעודד את כל הילדים, ולעודד גם על דברים פעוטים.

4. **הרגעה** - כאשר יש רעש שמפריע למהלך הפעילות, יש להגיב להפרעה כדי שהמשתתפים יבינו שזה לא בסדר, שזו התנהגות לא רצויה. אם משתתף יחיד גורם להפרעה, רצוי להעביר לו מסר שלא בדרך מילולית (מבט, הנעת ראש, הבעת פנים וכו'). אם רבים ממשתתפי הקבוצה אינם רגועים יש להפסיק את הפעילות ולחכות לשקט בסבלנות. אפשר להשיג שקט בעזרת משחקים כדוגמת משחק ה"פריז". אומרים "פריז" וכל המשתתפים משותקים לכמה שניות, כשמשתתפים מה"פריז" חוזרים ליתר ריכוז או משחק מחיאות כפיים בקצב מסוים והחלפת המקצב מדי פעם. תרגיל זה מפסיק כל רעש, יש להמשיך בו עד לקבלת שקט שיאפשר את המשך הפעילות.

5. **פרגון** - המדריך נותן משימה לכתוב מכתב מחמאה למשתתף אחר. למשל: לכתוב למישהו שהאות הראשונה בשמו היא האות האחרונה בשמך או לכתוב לפי הגרלה בין כל חניכי הקבוצה. אפשר להכין פתקים עם שמות המשתתפים וכל משתתף מגריל פתק וכותב בו "פרגון" לילד שעלה לו בגורל. אפשר להימנע ממטלת כתיבה, ולבקש מכל ילד לומר בקול את המחמאה שלו לילד האחר.

6. **דוגמה אישית** - המדריכים יתנו דוגמה אישית בהתנהגותם, "נאה דורש ונאה מקיים".

7. **יחס אנכתי** - על המדריך להראות לילדים שאכפת לו מהם, שהם חשובים לו. אל תתנו הוראות בציווי! רצוי להשתמש בצורת שאלה או בקשה, למקד תשומת לב אישית ולתת הוראות ברורות. גישה חביבה וחברתית עוזרת מאד - אך אינה באה על חשבון השמירה על גבולות ברורים ומוגדרים.

8. **פעולה בגובה העיניים** - הכן פעילות המבוססת על ידע מוקדם של הילדים, ועוסקת בנושאים החשובים בעיניהם.

9. **יציבות** - חשוב להקפיד על עקביות והתמדה בדרך הפעולה. אין להתווכח עם משתתף שמסרב לבצע דבר מה בפעילות, נסו להניעו לשיתוף פעולה בדרך אחרת. זכרו - בניית דרך התנהגות בקבוצה היא תהליך שאורך זמן. התמדה, עקביות ויציבות יסייעו לבנייה זו.

10. **התייעצות** - חשוב להתייעץ עם הרכז או עם מד"צים עמיתים מייד כאשר קורה משהו חריג. לא כדאי לדחות ולחשוב שהדברים יסתדרו בלי טיפול.

ולסיכום:

"מי שדואג לימים - זורע חיטים, מי שדואג לשנים - נוטע עצים,
מי שדואג לדורות - מחנך ילדים" (יאנוש קורצ'אק).

גיוס משתתפים ושחירה על שלמות הקבוצה

עובד על-כי תכנים מתוך אתרי השומר הצעיר, המחנות העולים ופורום המד"צים

לפני היציאה לגיוס

- יש לתאם את מועד הגיוס מראש עם האחראים על המקום שבו אנחנו רוצים לערוך את פעולת הגיוס, למשל: מתנ"ס, בית-ספר, הנהלת הקניון.
- חשוב לתכנן במפורט מה מתכוננים לעשות בפעילות הגיוס.
- יש לקבוע את מועד הפעילות הראשונה בהתאם לעיסוקים של המגייסים, לדוגמה: לא לקבוע פעילות ביום שבו מתקיים מבחן או טיול לאלה האמורים לעשות את פעולת הגיוס.
- חשוב לחלק את התפקידים בין הפעילים: מי אומר מה, מי מחלק כרטיסיות בינתיים וכו'.

במהלך הגיוס

- חשוב שתספרו מהי הפעילות שאליה אתם מזמינים.
- ודאו שמועד הפעילות הראשונה והמקום שבו היא נערכת - ברורים לכולם.
- חשוב לפנות במהלך הגיוס למשתתפים באופן אישי, חלקו הזמנות אישיות. פנו גם להורים והרגיעו מבחינת בטיחות ותכנים.
- פרסמו את הפעילות באמצעים חזותיים.
- חשוב שמחנך, מדריך חברתי או מרכז המועדון יהיו נוכחים במקום.
- רצוי לאסוף טלפונים ולהתקשר להזכיר לפני הפעילות הראשונה.
- הקפידו על הופעה הולמת.
- הציגו ייחודיות, אך שמרו על לויאליות כלפי מערכת בית-הספר והמתנ"ס.
- שולבו בתהליך הגיוס פעילות קצרה ומושכת.

לאחר הגיוס

- דאגו לכגוש שוב את המשתתפים, לתזכורת ולהפגנת נוכחות.
- בדקו את הפעולות שהכנתם: האם כדאי לשנות כדי להתאימן למשתתפים שפגשתם במהלך הגיוס.
- בזמן הפעילות, חשוב להיות רגישים לתחושותיהם ולתגובותיהם של המשתתפים המגויסים, ואם יש צורך, לשנות מעט את התכנית כדי להתאימה לקהל היעד.
- במהלך הפעילות, השתדלו לתת תשומת לב אישית מרובה לכל משתתף.
- ברכות!! גייסתם משתתפים חדשים - תנו להם תחושה של שייכות.

חזקו ואמצו!

אז מה עושים בתכל'ס?

רעיונות לגיוסים

בבתי-ספר

- הפסקות פעילות.
- יום סביב נושא - חגים ועוד.
- כניסה לכיתות.
- חלוקת פליירים.
- מודעות גדולות בלוח בית-הספר.
- העברת שעות מחנך בנושאים ערכיים.

בדואר

- מכתבים להורים.
- מכתבים אישיים לכל משתתף.

בטלפון

- רשמו את מספרי הטלפון והטלפון הנייד של המשתתפים ושל הוריהם.
- דאגו לשלוח תזכורת לקראת פעילויות.
- צרו קשר עם משתתפים שלא הגיעו.
- שתפו את מנהלי בתי-ספר ואת המחנכים.

פליירים

- חשוב שהפליירים יהיו צבעוניים וכתובים ברור.
- רצוי לשלוח להורים דף מידע מפורט על הפעילות המתכננת.

לוחות מודעות

- תלו שלטים גדולים על לוחות מודעות בעיר, רשמו על השלטים ברכות לתושבים לרגל אירועים שונים.
- השתדלו לקיים מפעלים תנועתיים במרכז העיר.

תקשורת

- פרסמו את הפעילות ברדיו, בטלוויזיה ובעיתונים המקומיים.

הפנינה

- ערכו הפנינה של תחנות ספורט טבלאי או תחנות חברתיות במרכז היישוב.
- ערכו סיורים ביישוב.

לפניכם רעיונות נוספים שאספנו מחד"צים שכבר גייסו משתתפים:

- לשכבה צעירה תמיד טוב להביא ממתק או אוכל, ילדים באים למקום שיש בו אוכל. עם זאת, אל תהפכו את הכיבוד להרגל.
- עשינו פעם צ'ופר מגניב שהיה כתוב בו משהו בסגנון של: "שלום לך, אנחנו מדריכים ורצינו לספר לך על החלום שלנו: אנחנו מתים להדריך אותך!! כן, כן, בדיוק אותך. אתה נראה לנו ילד מדהים ואדם ממש נחמד. אז אם אתה באמת כזה ולא אכפת לך להגשים חלום של אנשים אחרים אתה מוזמן ביום _____, בשעה _____, ל _____ . החלום שלנו יתגשם והחלום שלך רק יתחיל....." קצת קיטשי אבל זה עבד. הפעולה הראשונה צריכה להתקשר לצ'ופר. הפעולה שלנו התקשרה לחלומות. גם חילקנו להם סוכריות.
- הדרך שנכנסים לכיתה והשיחה הראשונה חשובים ותורמים לגיוס.
- רצוי להביא לילדים משרוקית עם איזה ממתק. אפשר להכין מדליות או סרטים של מלכות יופי לבנות ועניבות לבנים ולהדביק עליהם מסטיק, ממתק או סמיילי.
- גם אם בהתחלה מגיעים מעט ילדים, הם מספרים לחבריהם כמה זה טוב ואז יגיעו עוד.

איך שומרים על קשר

ביקורי משתתפים

- חשוב לבקר משתתפים שלא הגיעו ולברר מה הסיבה.

מכתבים להורים

- מכתבים חשובים להורים, הם משרים ביטחון ויוצרים אווירת עבודה טובה. זה גם אמצעי לשמירת קשר עם ההורים. אפשר ליצור דף קשר המספר על הפעילות שנעשו ושעתידות להיעשות.

מכתבים למשתתף

- מדי פעם, מכתב אישי מושקע נותן הרגשה טובה.

טלפונים

- להתקשר סתם כדי לשאול מה נשמע.
- להתקשר כשמישהו לא הגיע לכמה פעולות.
- להתקשר להזמין לפעילות חשובה.

מבצעים

- חבר מביא חבר.
- כרטיס חבר בתנועה.
- יוזמות שמועילות לשכונה.
- טיול שכונתי.
- ערב בפארק.

”אומרים שהיה פה שמח לפני שנולדתי
והכול היה פשוט נפלא עד שהגעתי”.

איך לספר סיפור

הקדמה חשובה!

השמעת סיפור מסייעת לגיבוש המשתתפים ולהיותם לקבוצה בעלת חוויות משותפות ואפילו סמלים ושפה משלהם. ראו לדוגמה את הסיפור המוכר "כיפה אדומה". רבים מהמדריכים בוחרים (לאחר שהתאמנו בכך, כמובן) לספר את הסיפור בבלבול, ולקרוא לאגדה "פיכה דאומה". אחרי חווית השמיעה של הסיפור כשהוא מסופר בבלבול, כשישמעו חברי הקבוצה את המילים: "פיכה דאומה", יבינו כולם על מה מדובר וייהנו מכך.

הסיפור הוא אמצעי (ולא מטרה) להעברת מסר, ולכן לא רק תוכן הסיפור חשוב, אלא גם הטון שבו הוא מסופר, קצב הדיבור, הבעות הפנים, המחוות והאינטראקציה עם המשתתפים. בדומה להנחייה להדרכת הקבוצה שקיבלנו - להשתמש בקתימב².

באופן כללי, אפשר לומר שסיפורים הם כלי יעיל הרבה יותר מהרצאות ומהטפות מוסר. המשתתפים שומעים סיפור ולאחריו ניתן לפתח דיון המוביל להשגת מטרת הפעולה שנבחרה.

איזה סיפור לבחור?

כזה ש...

- שהעלילה שלו מתאימה למטרת הפעולה.
- ששפתו ברורה למשתתפים.
- שתוכנו מותאם לגיל המשתתפים.
- שאורכו מותאם לרמת הקשב של המשתתפים - מומלץ לא לחרוג מ-8 דקות.

יש לי סיפור, מה עושים עכשיו?

יש מספר דרכים להעברת סיפור. שימו לב: יש התייחסות נפרדת לפעילות עם ילדים שאינם יודעים לקרוא.

2 קתימב"ה - ראשי התיבות של קול, תנועה, ידיים, מבט, ביטחון, הופעה.

נייר טואלט משותף

הרעיון: קריאה משותפת.

ציוד: נייר טואלט מגולגל שעליו רשומים משפטי הסיפור.

מהלך הפעולה: המדריך מתחיל להקריא את הסיפור ובשלב מסוים מעביר את נייר הטואלט לאחד המשתתפים, והוא ממשיך לקרוא. כך לפי הסדר - כל משתתף קורא "דיבוע" (אם הסיפור ארוך המדריך יכול לסיים בעצמו).

סוף טוב הכל טוב

הרעיון: המשתתפים בוחרים סוף לסיפור.

ציוד: כדאי להצטייד באביזרי לבוש שונים, כגון: מטפחות, כובעים, גלימה.

מהלך הפעולה: המדריך מקריא את הסיפור עד לשלב הקונפליט/ הבעיה. בשלב זה הוא מפסיק את הסיפור, ומחלק את הקבוצה ל-4, 5 קבוצות. על כל קבוצה להמציא סיום יצירתי לסיפור ולהציגו בפני כולם.

סוף יש ומהי ההתחלה?

הרעיון: המשתתפים בוחרים את התפתחות העלילה.

ציוד: (לא הכרחי) פרטי לבוש שונים, מטפחות, כובעים וכו'.

מהלך הפעולה: המדריך מקריא את סיום הסיפור בלבד. מחלקים את הקבוצה לקבוצות קטנות, המשתתפים צריכים להיות יצירתיים ולפתח עלילה קודמת לאותו סיום. כל קבוצה מציגה את העלילה שהמציאה בפני כולם.

סיפור בפאזל

הרעיון: שיתוף פעולה.

ציוד: כתיבת הסיפור על פלקט וגזירתו לפאזל, דף עם שתי שאלות מנחות.

מהלך הפעולה: המדריך מתחיל להקריא סיפור ובשיא המתח מפסיק את הסיפור ומבקש מהמשתתפים להתחלק לקבוצות ולהרכיב את הפאזל. הקבוצה שמסיימת מקריאה את ההמשך לשאר חברי הקבוצה.

ואיך אני, המדריך, אמור להתכונן לכל זה? איך מספרים סיפור? איך מקרבים סיפור לילדים? מה אפשר לעשות כדי שהסיפור ימשוך את הילדים, ירתק אותם וישמור על רמת קשב ועניין?

קריאה מוקדמת

- הכי חשוב: כדאי לבחור סיפור שמדבר אליכם ולקרוא אותו מראש פעמים אחדות: פעם אחת להבנת רעיון הסיפור; בפעם השנייה לשים לב למילים ולשפה. לשים לב למקומות שבהם כדאי לעצור, לשאוף אויר ולהמשיך לקרוא. אם לדעת המדריך יש מילים שילדים בקבוצה אינם מכירים, כדאי להחליף את המילה הלא מוכרת במילה אחרת או ללמד את פרוש המילה. בפעם השלישית הקריאה היא לשם אימון, כדי שהקריאה תהיה קולחת, מעניינת ועניינית ובטון הנכון.
- קחו דף ועט ורשמו את התחנות השונות שבסיפור (תחנה היא נקודת שינוי בעלילת הסיפור).
- דמיינו מה קורה בכל תחנה: מה עושה הגיבור, איך הוא מרגיש, ומה עושות הדמויות האחרות.
- ספרו, לעצמכם או למישהו אחר, את הסיפור בקול, ברצף, והדגישו את התחנות שסימנתם.

קול

רצוי לספר את הסיפור בצורה מגוונת מבחינה קולית. תרגילים לאימון משחק עם הקול:

- ספרו את הסיפור מהתחלה עד הסוף בלחש.
- ספרו את הסיפור בעצמה.
- ספרו בלחש ובעצמה לסירוגין, עם הפסקות (פאוזות) בנקודות משמעותיות בסיפור.
- ספרו במקצבים שונים - מהר ולט.
- תרגלו את סיפור הסיפור לפי האפשרויות השונות, באוזני אדם אחר.
- נסו להגיע למבנה קבוע בשימוש הקולי (לחש, עצמה, פאוזות) בסיפור הסיפור.

גוף

השימוש בגוף, במימיקה (הבעות פנים ותנועות גוף) ובאביזרים וכד', הוא כלי המרתק את השומעים. תרגילים למודעות גופנית לצורך עניין וגיוון:

ספרו את כל הסיפור בעזרת:

- הפנים בלבד.
- הידיים בלבד.
- הרגלים בלבד.
- הפנים, הידיים והרגלים ביחד.
- ספרו למישהו את הסיפור בפנטומימה (בלי מילים), ושאלו אותו מה הבין.

טון

אפשר לספר את הסיפור בהתאם לסוגות (הז'אנרים) שונות:

- ספרו את הסיפור כסיפור מתח ופעולה.
- ספרו את הסיפור כסיפור מפחיד.
- ספרו את הסיפור כסיפור מצחיק.
- ספרו את הסיפור כסיפור עצוב.
- ספרו את הסיפור באופנים אלו לסירוגין בהתאם לתוכנו.

כדאי לתרגל סיפור בכל הכלים יחדיו: קול, גוף, טון.

סיפור אישי

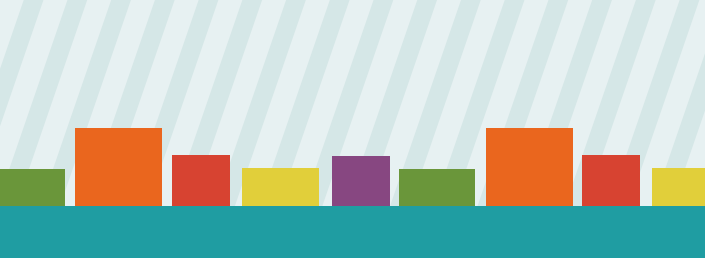
סיפור אירוע אישי המתקשר לנושא הפעולה או לסיפור שסופר, יוצר עניין וחיבור לנושא מהזווית האישית.

- היזכרו בחוויה אישית שלכם או של מכרים שלכם שמתקשרת לסיפור או לפעילות. בנו סיפור קצר מחוויה זו והוסיפו לה פרטים פרי דמיונכם.

שער ראשון

יוצאים לדרך

יוצאים לדרך

חודשים: חשוון-כסלו

מבוא

שלב התהליך הקבוצתי: ראשית הקבוצה מאפייני שלב ראשית הקבוצה: התקשרות, היכרות, בניית אמון

בשלב ראשית הקבוצה עסוקים המשתתפים בבדיקת ההשתייכות לקבוצה: האם אני רוצה להיות חלק מן הקבוצה או לא? האם אני רוצה להיות מחויב ומעורב? מצד אחד קיים רצון להתחבר, להשתלב, להשתייך, ומצד שני יש רצון להישאר עצמאי. הפחד הקיים בשלב זה, הוא חשש מפני חוסר קבלה על-ידי האחרים. בשלב זה יש בקבוצה תחושה של התקשרות ולכידות. המדריך בולט, בעל השפעה, ואילו התנהגות המשתתפים היא תלויתית: הם מלווים במבט, פונים בעיקר אליו ומצפים שיספק פתרונות לכל קושי.

תפקיד המדריך

בשלב זה המדריך נמצא בתפקיד אמהי. מערכת היחסים הראשונה של המשתתף היא עם המדריך. איכות הקשר בין המשתתף למדריך היא בעלת השפעה רבה על ההמשך! המטרה היא לאפשר למשתתפים להיות לחלק ממערכת חברתית, ולא להישאר מבודדים ומנותקים. המדריך צריך להיות בעל מודעות ורגישות כדי להבין את התנהגויות המשתתפים כביטוי לרצון להתקרבות ולא כבעיות התנהגות.

תכנית ההדרכה

מטרות

- לפתח במודרכים תחושת שייכות לקבוצה.
- להפחית רגשות של חרדה ותסכול.
- לחזק את הרצון להצטרף לקבוצה ולהיות חלק מהקבוצה.
- לאפשר ביטוי של חששות.
- לקבוע את כללי המסגרת - גבולות, דרכי תקשורת.
- לפתח אמון בין חברי הקבוצה.

הפעילויות תעסוקנה "בעצמי" של כל אחד ואחד, ובמקביל גם בכוחה של הקבוצה. הפעילויות יאפשרו למשתתפים להרגיש חלק מהקבוצה, יעודדו אותם להבין צרכים שונים של חברי הקבוצה, ולהזדהות עם חלק מהם. על המשתתפים ללמוד לזהות צורך קבוצתי, לגלות אמפטיה כלפי הזולת, סובלנות כלפי הזולת וכלפי דעותיו וכמובן לפתח זהות קבוצתית וגאוות יחידה.

הפרק הפותח את תכנית ההדרכה, מוציא את המשתתפים למסע. בראשית המסע הם יעסקו בעצמם אגב ביקור בתחנות חווייתיות שונות. הם יציגו את ציפיותיהם, את תכונותיהם החיוביות, את הדברים שהם אוהבים, ואף יבררו איזו דמות של עצמם הם בוחרים להציג, מתי ומדוע. בשלב שלאחר מכן, יעסקו המשתתפים בחבריהם לקבוצה, בתכונותיהם הייחודיות ובתרומתם לקבוצה. הם יתנסו בנתינה של מחמאות ושל "משהו טוב" לחברים בקבוצה. בסיום הפרק יתמקדו הפעילויות בקבוצה: תחילה בחשיבות שיתוף הפעולה, ולאחר מכן בגורמים המשפיעים על הצלחת הקבוצה: חברות, שיתוף פעולה, מורל, הומור ואחריות. טקס הכרזת הקבוצה יחתום את הפרק הראשון של התכנית.

נושאים מרכזיים בפרק הראשון:

השתלבות חברתית: היכרות, תיאום ציפיות, יצירת שייכות, הסכם קבוצתי.

ערכים מרכזיים: שיתוף והשתתפות, חברות.

כישורי חיים: שיתוף והשתתפות, תקשורת בין-אישית.

לוח הפעילויות

פעילות מס' 1: יוצאים למסע

מטרות: היכרות ראשונית, למידת שמות המשתתפים, יצירת תחושה חיובית כלפי הקבוצה ורצון להשתייך אליה.

מתודות: משחק, פיסול, עבודת יצירה.

מהלך: משחקי היכרות, הכנת מכוניות דמיוניות למסע חיפוש.

פעילות מס' 2: אם יוצאים מגיעים למקומות "נפלאים" - על בסיס הספר של ד"ר סוס

מטרות: בירור ציפיות, מתן אפשרות להבעת חששות, שיתוף הקבוצה ברגשות, יצירת שייכות.

מתודות: קופסה מרמזת, מטפורה בחפץ אישי, הקראת סיפור, ציור "הדרך שלי בקבוצה".

מהלך: זיהוי נושא הפעילות לפי רמזים, הצגה עצמית באמצעות חפצים, סיפור, ציור.

פעילות מס' 3: מבקרים ביער הציפיות

מטרות: תיאום הציפיות מן הפעילות בקבוצה, שיחה על הציפיות ועל החששות, והבנה שיש לפעמים פער בין הציפייה לבין מימושה.

מתודות: משחק, הכנת עצי הציפיות.

מהלך: משחק העכביש להעמקת ההיכרות ולחימום. המדריך הוא קוסם, הוא מזמין את המשתתפים לבחור כרטיסיות (אחת מכל תחום) המתארות את ציפיותיהם מהקבוצה, מהמדריך ומהמכשירים, ולתלות אותן על עץ המשאלות המתאים.

פעילות מס' 4: דברים שהייתי רוצה שידעו עליי

מטרות: העמקת היכרות, עידוד להקשבה בין חברי הקבוצה.

מתודה: פעילות עם בלונים.

מהלך: כל ילד רושם את שמו על בלון. חברי הקבוצה בתורם מוסרים כל בלון לבעליו, בעל הבלון מתאר תכונה טובה שלו עצמו, החבר שמסר לו את הבלון חוזר על דבריו.

פעילות מס' 5: מי "ידג" לי

מטרות: חיזוק תחושת השייכות.

מתודות: שימוש יצירתי בתמונות של בעלי-חיים.

מהלך: בחירת תמונות של בעלי-חיים, הדבקה ושיחה.

פעילות מס' 6: דמויות בתערוכה

מטרות: העמקת היכרות ויצירת תחושת שייכות.

מתודות: הקראת שיר, עבודת יצירה.

מהלך: כל משתתף יוצר את תמונת הדיוקן שלו ומציג את הדברים המאפיינים אותו. שיחת סיכום שבה מעוררים את תשומת לב המשתתפים למיוחד שבכל אחד.

פעילות מס' 7: יש לי חבר יש לי חברה

מטרות: בירור אישי וקבוצתי של מהות החברות.

מתודות: יצירת דמות חבר מבובות יד, שימוש בקלפי תכונות, הכנת ציור וברכה לחבר, דיון משותף בתכונותיו של החבר.

מהלך: קריאת שיר, הכנת דמויות מלבד, בחירת מצבים בחברות מתוך כרטיסיות מאוירות, בירור המשמעות של חברות.

פעילות מס' 8: ביחד זה יותר נחמד, "שוקו כיף" -בארץ השוקולד, פעילות שיא בנושא שוקולד

מטרות: גיבוש קבוצה, יצירת מודעות לחוזקות שמביא כל משתתף לקבוצה, חשיבות שיתוף הפעולה.

מתודות: משחק משימות תחרותי, הכנת כדורי שוקולד, קישוט הכדורים והענקתם לחבר בקבוצה.

מהלך: תחרויות קבוצתיות הנותנות ביטוי לחוזקות של כל אחד מחברי הקבוצה.

פעילות מס' 9: טקס הכרזת הקבוצה

מטרות: יצירת זהות קבוצתית וגאווה יחידה.

מתודה: פעילות יצירה - עבודה בחומר.

מהלך: בחירת שם לקבוצה, יצירת הבובה הקבוצתית.

פעילות מס' 1: יוצאים לחסע

כתיבה: לילך שן

מטרות

- לערוך היכרות ראשונית בין חברי הקבוצה.
- ללמוד את שמות המשתתפים בקבוצה.
- להכיר את "הכובע הלבן" שמשמש בסיס לפעילות החודש.
- ליצור תחושה חיובית כלפי הקבוצה ורצון להשתייך אליה.

משך הפעילות: שעה ורבע.

עוזרים

- למשחקים: חישוקים, אותיות אל"ף-ת"ו על פתקים, מדבקות לבנות מלבניות ריקות ומדבקות שעליהן רשומות אותיות.
- לפעילות מכונית המסע: גרנטאות בצבע לבן, ניר טואלט, דפים לבנים, בריסטולים לבנים, כלים חד-פעמיים לבנים, דבק נוזלי, כובע לבן גדול.
- צ'ופר ליצירת קשר: שיפודי עץ, סוכריות מרשמלו לבנות, פרחי קלקר לבנים עם מדבקות של שם המדריך ומספר הטלפון שלו.

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה (10 דקות)

משחקי פתיחה

למדריך: הנחיות ההכנה הן לכל משחק בנפרד.

1. משחק השמות

הכנה: רושמים את אותיות האל"ף-בי"ת על מדבקות לבנות מלבניות, אות על כל מדבקה. יש להכין מספר רב של מדבקות מכל אות. שימו לב: כדאי להכין מדבקות לבנות עודפות למקרה שתחסר אות.

מהלך:

- מפזרים על רצפת החדר את המדבקות שעליהן האותיות.
- על כל ילד למצוא את האותיות שמרכיבות את שמו ולהדביק את המדבקות על החולצה מלפנים. לדוגמה: יוסי, אפרת.
- מי שסיים מתיישב במעגל על הרצפה. בסיום המשחק שמו של כל ילד מודבק על החולצה.

2. ים-יבשה בשמות

הכנה: לכתוב אותיות על גבי פתקיות, אות על כל פתקית. יש לדאוג שיהיו מספר רב של אותיות.

מהלך: מפזרים חישוקים על הרצפה, בתוך כל חישוק מניחים פתקיות עם אותיות שונות. כאשר המדריך קורא: "יבשה", כל משתתף רץ במהירות לחישוק שבו יש אות כלשהי משמו.

לדוגמה: אפרת יכולה לרוץ לכל חישוק שיש בו אחת מהאותיות א-פ-ר-ת.

כאשר המדריך קורא: "ים", על המשתתפים לשכב על הרצפה בלי לגעת בגופם באף ילד אחר. אפשר לשחק במשחק זה כמה פעמים, במהירויות שונות או בכללים שונים.

שלב ב' (30-45 דק')

יוצרים מכונת מסע לבנה

הכנה: מכינים מראש חומרי יצירה בצבע לבן או שקוף כגון: צמר גפן; קלקר; ניירות לבנים; בריסטולים לבנים; נייר טואלט; גביעי יוגורט, קוטג', גבינות; צלחות וכוסות חד-פעמיים לבנים; ניילונים ועוד.

אפשר להכין כובע לבן ענק ולשים בו את חומרי היצירה.

הצעה: ליצור כובע לבן או כובע מקושט בלבן. כל ילד חובש את הכובע שלו ואומר על עצמו משפט עובדה (אני בן חמש, שם אמי... אני גר ב...). הכובע הלבן משמש לעובדות.

1. במליאה

המדריך קורא בפני המשתתפים את תחילת הסיפור:

רצינו כל-כך כובע, וחפשנו בכל המקומות כולם.

גם את הכובען חיפשנו - אבל גם הוא נעלם.

הקשיבו ילדים, זו ממש צרה,

גם אם לא רצינו - אין לנו בררה,

אנחנו חייבים למצוא כובע לבן במהרה.

אתם שואלים: מדוע זה כה חשוב?

אספר לכם הכול.

זה שמח וגנוב,

אך כעת נחוץ

שנתחיל כולנו לרוץ.

אין זמן, אין זמן, אין זמן - כיוון

שחייבים למצוא את הכובען בכובע הלבן.

בואו הצטרפו למסע בריצה,

אנחנו נחפש אותו - אנחנו גם נמצא.

2. אישי

- המדריך מסביר שכדי שנוכל לרדוף אחרי הכובען שנעלם עם הכובע הלבן, כל ילד צריך לבנות לו מכונה מיוחדת ודמיונית למסע בעזרת חומרי היצירה הלבנים.
- כל משתתף מקבל שמינית בריסטול או קרטון לבן קשיח, לבנות עליהם את המכונה.
- חשוב להבהיר ולהדגיש שכל תוצאה מצוינת, שאין נכון או לא נכון.

שלב ג' - במליאה (10-15 דקות)

- כל ילד המעוניין בכך יוכל להסביר בקצרה מה יצר.
- בתום הסבב יש לחבר את כל שמיניות הבריסטול ליצירה אחת גדולה ומשותפת.

שאלות לדיון

- האם לדעתם החלקים דומים? במה הם דומים? (צבע זהה - הכול בלבן).
- האם לדעתם קיים שוני בין החלקים? במה הם שונים? (צורה שונה, סידור שונה של החומרים).
- מה לדעתם מסמל הצבע הלבן? התחלה, ניקיון, טהור, צח, נעים, ואולי גם עובדות ללא שיפוט.

לסיכום

- המדריך יסביר בקצרה את משמעות הביטוי עובדה.
- המדריך יסביר מהי "חשיבה נקייה", ללא שיפוט וללא דעות קדומות.
- השנה נראה שיש בינינו דברים דומים ויש דברים שאנחנו שונים בהם, ונראה שיש דברים טובים בדמיון ודברים טובים גם בשוני. נלמד איך כל אחד יכול לתרום לקבוצה בדברים שמיוחדים בו.

צ'ופר

מהלך: אישי במליאה.

- כל משתתף מכין שיפוד של מרשמלו לבן עם קישוט קטן.
- המדריך יחבר פרח קלקר שעליו יש מדבקה או מגנט עם שם המדריך וטלפון שלו או של המתנ"ס.
- כל ילד מגיש את המרשמלו שהוא הכין לילד אחר, ואומר את השם שלו ושל החבר שלו הוא מגיש את שיפוד המרשמלו.

עם טעם של עוד מתוק, שתהיה שנת פעילות פוריה ונעימה.

הערה למדריך: חשוב לשמור את תוצרי הקבוצה ולתלות בחדר הפעילות הקבוע של הקבוצה. יש להתייחס לתוצרים כאשר מדברים על הכובע הלבן במהלך השנה.

פעילות מס' 2: "אם יוצאים מהיעים למקומות נפלאים" - על בסיס הספר של ד"ר סוס

כתיבה: גילה שחר

משך הפעילות: שעה וחצי.

הכנות מוקדמות

מכתב הזמנה אישי ובו בקשה מכל משתתף להביא למסע חפץ שהוא אוהב.

רציונל

המשתתפים הצעירים עומדים בפני תהליך שהוא מבחינתם לא נודע: קבוצה חברתית. תלמידי כיתה א' אך נמצאים בעיצומו של תהליך ההסתגלות לבית-הספר. הם מלאים רגשות סותרים: תקוות וציפיות אך גם חששות. כניסתם לתהליך מלווה בשאלות ובדילמות, וכל אחד מהם חושש שהוא היחיד שבעיות אלו מציקות לו.

מטרות

- יצירת ציפייה חיובית ל"מסע", לקראת תהליך הכניסה לתהליך הקבוצתי.
 - מתן לגיטימציה לחששות ולציפיות.
 - שיתוף הקבוצה ברגשות.
 - תחילת תהליך בניית הקשר בין האישי (המיוצג על-ידי חפץ אהוב מהבית) לבין הקבוצה (המסומלת על-ידי המסע).
- ילד אשר לא הביא חפץ יבחר משהו מהדברים שיש עליו, כמו נעל או סיכת ראש, או שהמדריך יביא אתו כמה חפצים שעשויים למצוא חן בעיני ילדים.

עזרים

- ספר "אם יוצאים מגיעים למקומות נפלאים" מאת ד"ר סוס.
- פתקים לקופסה המרמזת - נספח 1.
- קופסא מרמזת: קופסת גפרורים ובה רמז לנושא הפעילות: לדוגמה: אם הנושא הוא טיול, הרמז יהיה ציור או כיתוב של תרמיל, מימייה, נעלי הליכה, אוטובוס, רכבת, מדריך טיולים וכו'. יש להכין קופסות כמספר המשתתפים.
- ציור המסע, כמספר המשתתפים - נספח 2.

מהלך הפעילות

שלב א' - אישי במליאה (10 דקות)

קבלת המשתתפים

המדריך יקבל כל ילד וילדה בפתח במאור פנים ובמילה טובה, ויתן לכל ילד קופסה מרמזת. כל ילד קורא בקול את הרמז שקיבל, וכולם מנסים לנחש מה הפעילות (טיול, מסע...).

שלב ב' - במליאה

1. היכרות (20 דקות)

כל ילד וילדה יציגו את עצמם ואת החפצים שהביאו עמם מהבית. כדאי שגם המדריך יביא חפץ מן הבית ויצג את עצמו.

2. קריאת הספר (15 דקות)

קריאת הספר "אם יוצאים מגיעים למקומות נפלאים" של ד"ר סוס. אפשר לשאול את הספר מספרייה ציבורית. על ההקראה להיות מוטעמת ויש להציג במהלכה את האיוורים בפני המשתתפים.

המדריך שואל את המשתתפים:

- מה אתם רוצים שיקרה במסע?
- האם אתם מפחדים? ממה אתם מפחדים?
- ממי אתם יכולים לבקש עזרה? וכו'.

יתכן שילדים צעירים כל-כך יתקשו להביע רגשות, במיוחד בשלב כה מוקדם.

שלב ג' - אישי (20 דקות)

עבודת יצירה

מצלמים את הדף בנספח 2, שבו מוצגת הדרך שלפני הילד, כמספר המשתתפים. מבקשים מהמשתתפים לצייר את הדרך שבה הולך הילד, את מה ואת מי שיפגוש בדרך, את ההרפתקאות המזומנות לו וכו'. הילד יכול להדביק אם אינו יודע לצייר.

שלב ד' (15 דקות)

שיחת סיכום

עריכת הקבלה בין הקבוצה למסע. חשוב לעודד את המשתתפים לשאול שאלות ולהביע את רגשותיהם החיוביים והשליליים כלפי הקבוצה. לשאול אותם מה הם רוצים שיקרה במסע הקבוצתי, האם הם חוששים, ממה הם חוששים, למי הם יכולים לפנות לעזרה וכו'. חשוב כבר בשלב זה להתחיל בשיח על חברות ועל עזרה הדדית כמהות הקבוצה.

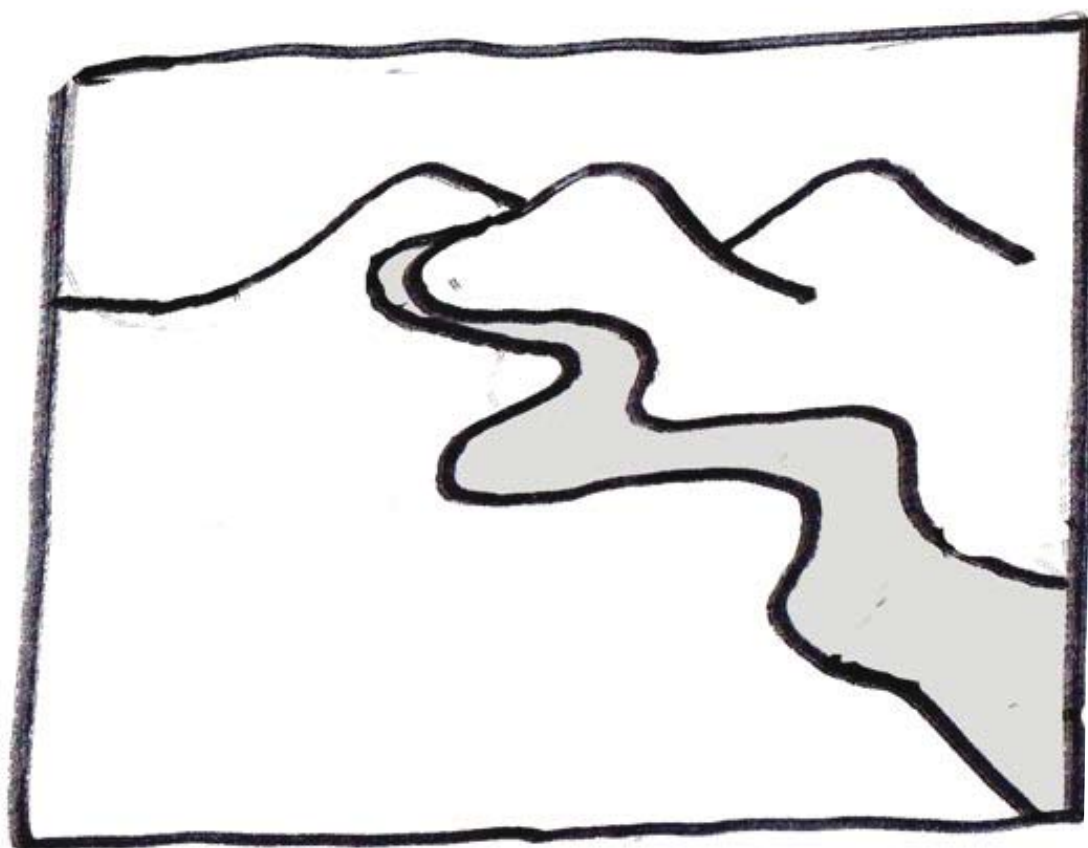

נספח 1: פתקים לתיבה המרמזת

נספח 2: ציור המסע

פעילות מס' 3: מבקרים ביער הציפיות

עיבוד: אורלי קלינסקי

רקע

אנו מצטרפים לקבוצה מסיבות שונות: אנו מחפשים חברים בעלי עניין משותף, רוצים להרגיש חלק מקבוצה, רוצים לרכוש חברים חדשים ועוד. לאחר שהצטרפנו, אנו מצפים להשיג את הדבר שלשמו הגענו לקבוצה.

משתתף שהצטרף כדי ליהנות מפעילות הקבוצה יצפה שהמפגשים יהיו תכופים ומהנים, לעומתו משתתף שהצטרף כדי להכיר חברים חדשים יצפה שהקבוצה תזמן לו הכרויות חדשות.

הקשבה לציפיות שמועלות על-ידי המשתתפים תאפשר לנו להתאים את הפעילויות לציפיות. היא גם תאפשר לנו להראות למשתתפים שלחברים בקבוצה יש ציפיות שונות.

מטרות הפעילות

- לאפשר לכל משתתף להציג את ציפיותיו מהפעילות הקבוצתית, מחבריו לקבוצה ומהמדריך.
- להבהיר לקבוצה מהן ציפיותיו של המדריך מחבריה.
- לאפשר דיבור על הציפיות ועל החששות, להבין שיש לפעמים פער בין הציפייה לבין מימושה.

משך הפעילות: 45 דקות.

עזרים

- כדור צמר או חוט עבה.
- בריסטול שעליו ציורים של עצי ציפיות.
- כרטיסיות משאלות (נספח).
- טושים וכלי כתיבה.
- כרטיסיות ריקות.
- נייר דבק.

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה (15 דקות)

משחק פתיחה: משחק העכביש

במשחק זה נשתמש בכדור הצמר. המדריך מעביר את כדור הצמר בין המשתתפים, כל משתתף האוחז בכדור אומר את שמו ותכונה חיובית בולטת שלו או דבר מה שהוא טוב בו. לאחר מכן הוא מלפף את החוט סביב אצבעו ומעביר את הכדור לילד הבא. נוצר סבך של קורי עכביש וכדי להתירו יש לחזור לאחור ולהעביר את כדור הצמר כך שכל אחד בסדר הפוך אומר את השם של הילד שלפניו ואת התכונה החיובית הבולטת שלו.

(אפשר להשתמש בפעילות זו גם כאשר חברי הקבוצה לא משתפים את כל המשתתפים בפעילות או כאשר נוצר קושי בגיבוש תחושת הזהות הקבוצתית).

שלב ב' - הקוסם, במליאה (30 דקות)

הכנה: המדריך מתחפש לקוסם או לפיה

מהלך הפעילות

המדריך לובש את הגלימה ואת הכובע ומכריז: הקבוצה שלנו יוצאת היום למסע בארץ הפלאות. מלווה אותנו פיית המשאלות, הפיה מעניקה לך אפשרות לבחור שלוש משאלות (חשוב לבדוק אם כל המשתתפים מכירים את המילה משאלה - רצון, שאיפה למשהו טוב שיהיה לי או שיקרה לי): משאלה אחת מהמדריך, משאלה שנייה מהחברים, משאלה שלישית לגבי המפגשים.

לכל סוג של משאלה, כך אומרת הפיה, יש עץ משלה. כל אחד מהמשתתפים בוחר כרטיסיית משאלות אחת לפחות מכל סוג, רושם עליה את שמו ומדביק אותה על עץ המשאלות המתאים.

מי שרוצה להכין לעצמו כרטיסיית משאלות לוקח מהמדריך דף ריק, ממלא ותולה אותו על העץ המתאים. הקבוצה עוברת מעץ לעץ וכל אחד מציג את המשאלה שלו בנושא.

נקודות לדין

- המדריך מבקש מן המשתתפים לבדוק אם יש ניגוד בין הציפיות השונות.
 - דנים בשאלה: כיצד ניתן לפתור את הניגודים במסגרת הפעילות בקבוצה?
 - המדריך מציג בפני הקבוצה את הציפיות שלו מן הקבוצה.
 - מחליטים כיצד יש לנהוג כדי שהפעילויות יגשימו בצורה הטובה ביותר את הציפיות המשותפות.
 - האם צריך להתחשב בציפיות הלא משותפות? איך אפשר לעשות זאת?
 - איך תרגישו אם הציפיות לא יתגשמו? מה תעשו?
- תולים את עצי המשאלות על הקיר הקבוצתי כדי להתייחס אליהם בהמשך.

יער הציפיות

ציפיותי מהפעילות

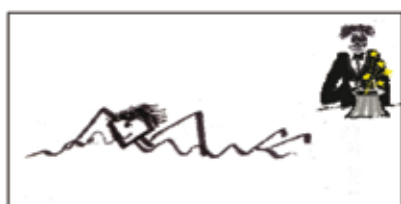
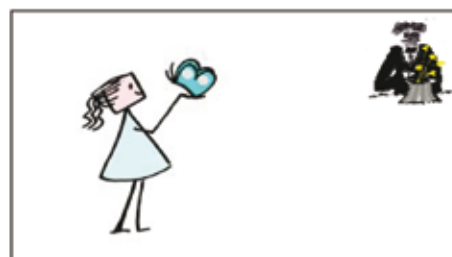
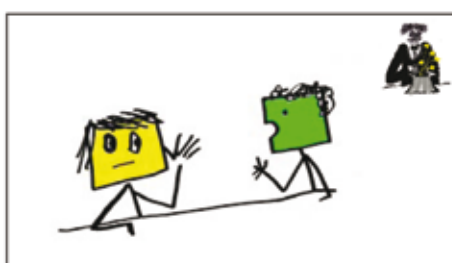
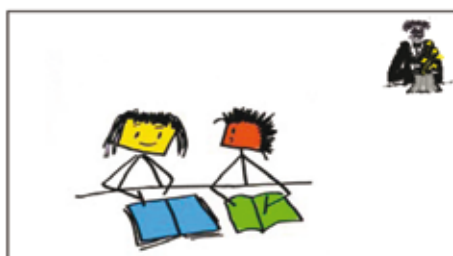
ציפיותי מהחברים

ציפיותי מהמדריך

נספח: כרטיסיות משאלות

פעילות מס' 4: דברים שהייתי רוצה שידעו עליי

מטרות

- להעמיק את ההיכרות בין המשתתפים.
- לאמן בהקשבה לאחר ובשיקוף מדויק של דבריו.
- לחזק את תחושת הערך הייחודי של כל חבר בקבוצה.

משך הפעילות: 30 דקות.

עזרים

בלונים כמספר המשתתפים, רצוי להכין בלונים נוספים למקרה שאלה יתפוצצו. חשוב שהבלונים יהיו שונים זה מזה. אפשר להחליף את הבלונים ביזיו או בכדורים (כדי למנוע עוגמת נפש כתוצאה מהתפוצצות של בלון).

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה (כ-10 דקות)

המדריך יפתח בשיח: איך אתם מרגישים? מה אתם זוכרים מן הפעילות הקודמת? המדריך יאמר מה הוא מרגיש ומה הוא זוכר מן הפעם הקודמת.

שלב ב' (כ-20 דקות)

1. אישי

כל ילד מקבל בלון בצבע ובצורה ייחודיים (חשוב שלא יהיו שני בלונים זהים), מנפח את הבלון וכותב עליו בטוש על בסיס מים את שמו (המדריך יעזור לילדי הגן לכתוב את שמם). כשכל הבלונים מנופחים ורשומים עליהם השמות, יושבים במעגל.

2. במליאה

המשתתפים מניחים את הבלונים במרכז המעגל. כל ילד מוזמן בתורו לקחת את אחד הבלונים ולתת אותו לבעל הבלון. הילד שמקבל את הבלון שלו אומר מה הוא רוצה שכולם ידעו עליו. כדאי שהמדריך ידגים: שאני רץ מהר, שאני מוכשר בציור, שאני יודע להצחיק וכד'.

הילד שהגיש לדובר את הבלון שלו חוזר על דבריו: "X, אתה אמרת ש..." אם הוא חוזר על הדברים במדויק בעל הבלון מודה לו. אם שכח הוא יכול לבקש מבעל הבלון לחזור על דבריו.

הילד שקיבל את הבלון שלו בוחר מהמרכז בלון אחד ומגיש אותו לחבר אחר וכן הלאה.

בתום הסבב כל אחד מחזיק את הבלון שלו. המדריך כורך את כל הבלונים לאגודה אחת ומסכם: כל אחד יחיד ומיוחד ויש בינינו דומה ושונה, כולנו ביחד קבוצה במסע.

פעילות מס' 5: חי "ידה" לי - החיה שבתוכי

מטרות

- העמקת היכרות בין חברי הקבוצה.
- יצירת קשר בין חברי הקבוצה.

משך הפעילות: כשעה וחצי

הפעילות כוללת שתי הצעות לבחירה

עזרים להצעה ראשונה

תמונות בעלי-חיים (מגוון גדול של תמונות בעלי-חיים מסוגים שונים: חיות מחמד, חיות טורפות, בעלי כנף, חיות משק, דגים וכו'), צבעים, בריסטול, דבק.

עזרים להצעה שנייה

תמונות בעלי-חיים, חומר קשיח ליצירת מגן: פוליאג' או מפל, מחורר סרטים, נוצות, צדפים, מדבקות צבעוניות, צבעים, טושים, מספרים, דבק.

מהלך הפעילות

הצעה ראשונה - במליאה (45 דקות)

1. פורשים על רצפת החדר מגוון תמונות של בעלי-חיים.
2. כל משתתף בוחר שלוש תמונות.
3. המנחה מניח במרכז החדר בריסטול. כל משתתף מדביק את תמונות החיות שבחר כרצונו על הבריסטול ומצייר להן סביבה (יתכן שכדאי להשתמש ביותר מבבריסטול אחד).
4. כל משתתף מספר מדוע בחר בבעלי-חיים אלו, מספר את סיפורם, מתאר את הסביבה שבה הם נמצאים, מה הם רוצים, מה הם אוהבים, מה הם לא אוהבים, למה הם זקוקים. בתום סבב הסיפורים, מחליט כל משתתף כיצד הוא רוצה ליצור קשר עם חיה אחרת, לאיזו מהחיות שבחר הוא יכול לעזור ובאיזה אופן, ממי הוא רוצה לבקש עזרה וכד'.
5. כל משתתף חוזר ומספר מה קורה לחיה שלו עכשיו ואיך היא מרגישה.

הצעה שנייה (45 דקות)

1. במליאה

- פורשים בחדר תמונות של בעלי-חיים, כל משתתף בוחר בעל חיים אחד אהוב עליו שהיה רוצה שישמור עליו.
- כל משתתף מספר מדוע בחר בבעל-חיים זה, אילו תכונות הוא אוהב בו.

2. אישי

- כל משתתף יוצר לעצמו מגן ומחבר לו סרט לתלות על הצוואר.
- כל משתתף מדביק את תמונת בעל-החיים על המגן ומקשט את המגן.
- כל ילד מציג בפני הקבוצה את המגן שלו.

שאלות לדיון

- מה למדנו זה על זה? מי למד משהו על אחד החברים ורוצה לספר זאת לכולם?
- האם יש מישהו שהיה רוצה להחליף את החיה שבחר בחיה אחרת? מדוע?
- במה החיה שעל המגן תעזור לנו בפעילות בקבוצה?

פעילות מס' 6: דמויות בתערוכה

כתבה: ענת דור

רציונל

רצוי שהמשתתפים יהיו מודעים לאופן שבו אחרים יכולים לפרש את מה שהם אומרים ואת ההתנהגות שלהם. הפעילות תעסוק ביצירה ובבנייה של דמות שתהיה מורכבת ממה שאני רוצה להציג בפני החברה, וממה שאני רוצה לשמור לעצמי ולא להציג כלפי חוץ.

מטרות

- לאפשר יצירה בשמחה, ללא שיפוטיות.
- לאפשר לכל ילד להציג את עצמו בפני הקבוצה.

משך הפעילות: כשעה וחצי.

הכנות מוקדמות: לבקש מן המשתתפים להביא עיתונים ישנים, ניירות צבעוניים וכלי כתיבה.

עזרים

עיתונים מכל סוג, רצוי צבעוניים ומושכים את העין. פייטים, עיניים זזות, חוטי צמר ועזרים אחרים לפי בחירתכם, טושים, עפרונות, דבק, מספרים.

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה (10 דקות)

שיחת פתיחה על דמות ומסכה

שיחה קצרה בנושא "מהי הדמות שאנו לובשים". מודעות לתכונות ולהתנהגויות שאנחנו מציגים בקבוצה, ומודעות לכך שהתגובה של הסביבה אלינו היא בהתאם לתכונות ולהתנהגויות אלו.
למשל: כשאנחנו צוחקים - נעים לנו בצחוק, כשאנו בוכים - נעים לנו בבכי.

שאלות לשיחה ולדין

אילו צבעים אני אוהב? אילו מקומות אני בוחר כדי להציג את עצמי: ים, מדבר וכו'? האם אני מחייך או עצוב?
האם אני מלא בצבעים או בוחר להתמקד בצבע אחד? מה אנחנו רוצים להציג מתוכנו? איזו דמות אני ומה הייתי רוצה להיות? מה מאפיין אותי?

שלב ב' - אישי (20 דקות)

יצירה

לפני היצירה כדאי להושיב את המשתתפים לפני החומרים ולתת להם לחשוב רגע על הדמות שהם רוצים ליצור.
כל משתתף בוחר מן העיתונים והצבעים את הצורות, הצבעים והתמונות להרכבת הפנים שלו.

אפשרויות לפעילות:

- ליצור פרצוף מחש: המשתתפים יוצרים פנים מפסיפס גזירים צבעוניים שהם גזרו מעיתון.
- המשתתף יוצר אוסף תמונות המייצג אותו - לדוגמה: ים, בובה, שעון, שמים ועוד, יוצר פסיפס של דברים אהובים ומייצגים.

שלב ג' - במליאה (50 דקות)

1. יוצרים תערוכה (10 דקות)

מסדרים את החדר ומאתרים מקום לתערוכת היצירות. חשוב שתהיה הפסקה בין שלב היצירה לבין סידור החדר, הניקיון וההכנה לתערוכה. את התערוכה יש למקם כך שכולם יכולים לשבת סביבה.

2. טיול בתערוכה (30 דקות)

כל ילד בוחר עבודה של ילד אחר ומנמק את בחירתו. הילד שעבודתו נבחרה, בוחר עבודה של ילד אחר, כך עד שעוברים את כל חברי הקבוצה.

- חשוב מאוד לכוון את תהליך ההתייחסות כך שיהיה מורכב ממחמאות אמיתיות. שתהיה התייחסות לדרך שבה נעשתה העבודה ולייחודה. זכור! מחמאות אינן שימוש במילים סתמיות כגון "יפה", "חמוד". אלא מחמאה המתייחסת אל הציור עצמו, הצבעים, הצורות. יש לעודד התייחסות לרגשות שעולים מן ההתבוננות בציור, למשל: כמה צבעוני, שמח, מרגיע.
- חשוב שתהיה התייחסות לכל אחת מן העבודות.
- כדאי, כמובן, לשלב הרבה צחוק והומור ולשתף את כולם כדי שהתהליך יהיה חי ומעניין.

3. סיכום (10 דקות)

לעודד את המשתתפים לסכם במילה או שתיים מה הרגישו כשהתבוננו ביצירות. אין לחייב את כולם להשתתף.

המדריך מסכם את ההתייחסות לתוצרים, ומחמיא לכל עבודה על ייחודה. המדריך ידגיש כמה יפה שכל אחד יוצר בדרך שלו, ושבעבודות אישיות אין נכון או לא נכון. על המדריך להזכיר שאנו בוחרים איזו דמות להיות במחשבה על הקבוצה ועלינו כחלק ממנה.

כל ילד לוקח את היצירה שלו הביתה.

פעילות מס' 7: יש לי חבר - יש לי חברה

כתבה: גילה שחר

רציונל

בבסיס כל פעילות חברתית עומד ה"חברות" - החיבור שלי עם אחר.

המושג "חברות", הנראה לנו מובן כל-כך מאליו, אינו פשוט כלל וכלל, לא לנו וודאי לא לילד ולילדה צעירים יותר. לצד התמיכה והשמחה שבחברות, היא כוללת בחובה גם ויתור ושימת גבולות לרצון הבלעדי של הילד. חשוב לתת לגיטימציה לשיח על כל האספקטים של החברות, ולבחון את המושג בסיטואציות הקרובות לחיי המשתתפים הצעירים.

מטרות

- לבחון את מושג החברות על היבטיו השונים.
- להביע דעות ורגשות כלפי המושג "חברות".

הערה למנחה: חשוב ליצור אוירה שבה המשתתפים יחששו חופשיים ובטוחים להביע את דעתם.

משך הפעילות: שעה וחצי.

הכנה מוקדמת

קריאה מקדימה של השיר "ידידות", הכנת דמויות מלָבָד.

עזרים

השיר "ידידות" מאת תרצה אתר, (חפשו את מילות השיר במנועי חיפוש באינטרנט) כרטיסיות "מיהו חבר אמתי", לָבָד גזור בצורה של דמויות, מדבקות, עיניים, פונפונים וצמר, קופסות גפרורים (קופסה מרמזת), גרביים ישנים ליצירת בובת גרב.

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה (10 דקות)

קופסה חרמזות

כל משתתף יקבל קופסת גפרורים ובה רמז לנושא הפעילות: ציור או מילה שמייצגים ילדים וילדות במצבי חברות שונים. כל משתתף אומר מה הוא קיבל, וכולם מנסים לנחש את נושא הפעילות.

שלב ב' - במליאה (15 דקות)

המדריך מחלק למשתתפים את מילות השיר "ידידות" של תרצה אתר, וקורא בפניהם בקול את השיר.

שאלות לדין

- מהי חברות לפי השיר?
- למה למצוא חברים לוקח כמה ימים?
- איך מתחילה חברות בשיר?
- יש מישהו שמוכן לספר לנו איך הוא התחיל להיות חבר?

שלב ג' (30 דקות)

לשלב זה מספר אפשרויות.

אפשרות 1

אישי, עבודת יצירה: המשתתפים יצרו דמות של "חבר" אשר תוכל לשחק אתם ולהקשיב לכל דבר אשר יגידו לה. דמות החבר תעשה על-ידי קישוט גרב, ועיצובה כבן-אדם.

אפשרות 2

קבוצתי: מחלקים למשתתפים את הדף "מיהו חבר אמתי". אם המשתתפים לא קוראים עדיין - מקריאים את המשפטים ומחליטים לגבי כל אחת מההתנהגויות אם הן נכונות לגבי חבר או חברה אמיתיים.

אפשרות 3

אישי: כל משתתף מצייר ציור ברכה לחבר או לחברה הטובים.

שלב ד' - במליאה (15 דקות)

דיון: כל משתתף יספר על החבר הטוב שלו. מי החבר? מה הוא אוהב בו?
ממתי הם חברים? מה הם עושים יחד? האם רבו פעם? אם כן - איך השלימו?
מי הוא חבר?

פעילות מס' 8 - ביחד זה יותר נחמד, "שוקו כיף" - בארץ השוקולד

רציונל

לאחר שחברי הקבוצה למדו להכיר זה את זה והם חשים נינוחים בקבוצה, הם פנויים לשיתוף פעולה. ההבנה שעל מנת להצליח חשוב לשתף פעולה, היא שלב ראשון בתהליך הגיבוש הקבוצתי. הפעילות בנויה כיום שיא המזמן למידה חוויתית בנושא שיתוף הפעולה.

מטרות

- להכיר בכך שמשימות רבות מצריכות שיתוף פעולה בין חברי הקבוצה.
- להבין שכל אחד יכול לתרום לקבוצתו על-פי כישוריו.

משך הפעילות: שעה וחצי.

עזרים

דיסק של שירי שוקולד, כוסות שוקו כמספר המשתתפים.

הכנות מוקדמות

- ניתן להכין דיסק של שירי שוקולד ("אדון שוקו", "גברת שוקולדה", "אני אוהב שוקולד").
- לעצב את החדר כחנות למכירת שוקולדים.
- המדריך מתחפש לאדון שוקו.
- להכין על מגש כוסות שוקו כמספר המשתתפים, המדריך יכבד בהן את המשתתפים הפעילות.

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה (15 דקות)

משחק פתיחה: מלך השוקולד

- המשתתפים יושבים במעגל.
- כל ילד אומר בתורו מילה הקשורה לשוקולד (מקופלת, שוקולד פרה, עוגת שוקולד וכו').
- אין לחזור על אותה מילה פעמיים.
- מי שלא מוצא מילה לומר, חוזר על מילה שכבר נאמרה או אומר מילה שאינה קשורה - נפסל.
- האחרון שנשאר הוא "מלך השוקולד".

שלב ב' - קבוצתי (20 - 30 דקות)

מגוון פעילויות, לפי הזמן והתקציב.

1. שוקולד בשכבות

עזרים: מספר חטיפי שוקולד, עיתונים, צבעים, חוט קשירה, כפפות, כובע (אם ברשותכם כובע טבחים - מה טוב!), קובייה.

הכנה: לעטוף חטיף שוקולד באופן הבא: להדק היטב את נייר העיתון לחטיף, לקשור בחוט קשירה ולקשט בצבעים. בדרך זאת ליצור כמה שכבות (לפחות עשר).

מהלך: המשתתפים יושבים במעגל. כל ילד בתורו זורק קובייה, אם הקובייה מראה '6', עליו לחבוש את כובע הטבח, ללבוש את הכפפות ולנסות להסיר את השכבות העוטפות את השוקולד. בעוד הוא מנסה, אחרים ממשיכים להטיל את הקובייה. כשלילד אחר יוצאת הספרה '6', חפיסת השוקולד העטופה עוברת מייד אליו וכו'.

זהו משחק חמוד ומשעשע, שהמשתתפים מאוד אוהבים!

2. כמה קוביות שוקולד בצנצנת?

עזרים: צנצנת שקופה, קוביות שוקולד או סוכריות עדשים צבעוניות וכו'

מהלך: למלא את הצנצנת בכמות ספורה של קוביות שוקולד או סוכריות עדשים. לתת לכל ילד לנחש את מספר הפריטים שבצנצנת. הילד שמנחש נכון או שתשובתו היא הקרובה ביותר - הוא הזוכה (לוקח את צנצנת השוקולד לביתו או מכבד את כולם בתכולתה).

3. תחנות שוקולד

המשתתפים מסתדרים במעגל, ואחד המשתתפים עומד במרכזו. כל אחד מהמשתתפים מייצג תחנת שוקולד, ומקבל שם הקשור לשוקולד (ארטיק שוקולד, עדשים, קרמבו, שוקולד, טורטית, פסק זמן וכו'). הילד במרכז המעגל קורא בשני שמות של תחנות, על שני המשתתפים המייצגים תחנות אלו להחליף ביניהם מקומות לפני שהילד במרכז המעגל יתפוס את מקומם הריק. אם הילד במרכז המעגל תופס את "תחנת השוקולד" הריקה - הילד שנותר ללא תחנה לעמוד בה נכנס למרכז המעגל.

4. מעגל של שוקולד

עזרים: עיגולי בריסטול מחוספרים (כמספר המשתתפים) או גיר לסימון משטח, דיסק מוזיקה כלשהי, חטיפי שוקולד.

מהלך הפעילות:

מניחים את עיגולי הבריסטול המחוספרים לפי מספר המשתתפים על הרצפה. מסמנים כמה חטיפי שוקולד במספרים, ומרימים בכל פעם חטיף אחד. משמיעים מנגינה ברקע ועל המשתתפים לצעוד מעיגול אחד לשני. כאשר המנגינה נפסקת - הילד העומד על המספר הזוכה - מקבל חטיף! חשוב שעד סוף המשחק כל המשתתפים יקבלו חטיף.

שלב ג' - קבוצתי (30 דקות)

יש דברים שאי אפשר לעשות לבד!

מהלך הפעילות:

מחלקים את המשתתפים לקבוצות ומכריזים על תחרות של משחקי משימות. בתחרות זו יהיה על כל קבוצה לבצע ארבע משימות, הקבוצה שתזכה במרב הנקודות תנצח.

משימה מס' 1 : בעקבות האוצר האבוד

עזרים: מטבעות שוקולד.

מהלך הפעילות:

החביאו מבעוד מועד מטבעות שוקולד בודדים. על המשתתפים למצוא את המטבעות. הקבוצה שצברה כמות גדולה ביותר של מטבעות, מנצחת.

משימה מס' 2: קצת מזה וקצת מזה

עזרים: חבילה גדולה של סוכריות עדשים, כפיות חד-פעמיות כמספר המשתתפים.

מהלך הפעילות

1. מחלקים את המשתתפים לקבוצות.
2. כל קבוצה מקבלת עשרים סוכריות עדשים וכפיות חד-פעמיות כמספר המשתתפים.
3. על חברי הקבוצה למיין את הסוכריות לפי צבעים.
5. להעביר על-גבי הכפיות כל קבוצת צבע לצד הנגדי של החדר מבלי שהסוכריות יפלו.
6. קבוצה שהפילה סוכריה מתחילה מהתחלה.

משימה מס' 3 (צריכה להתבצע ב-5 דקות)

עזרים: דפים שעליהם רשומה המילה "שוקולדה" כמספר הקבוצות.

מהלך הפעילות

1. כל קבוצה מקבלת דף ועליו רשומה המילה שוקולדה.
2. על חברי הקבוצה להוציא את מרב המילים מהמילה "שוקולדה".

משימה מס' 4 (צריכה להתבצע ב-10 דקות)

עזרים: אריזות ריקות של חטיפי שוקולד ושל מעדני שוקולד, מגזינים צבעוניים, מספריים, דבק, שדכן.

מהלך הפעילות

על חברי כל קבוצה לבחור נציג שיהיה "מלך השוקולד", ולהלבישו למצעד המלכים.

שלב ד' - במליאה (10 דקות)

שאלות לדין

- אילו קבוצות הצליחו יותר מאחרות? מדוע?
- האם שיתוף פעולה בין חברי הקבוצה הביא להצלחה במשימה?
- האם בכל משימה בלטו אותם המשתתפים?
- ערכו סבב, במה כל אחד מהמשתתפים תרם להצלחת קבוצתו.
- במה תלויה היכולת שלי לתרום לקבוצה שלי?

שלב ה' - אישי (20 דקות)

צ'ופר לחבר

עזרים: חבילת בסקוויטים, חלב, קקאו, סוכר, שתי קערות, שקיות ניילון, מרגרינה, מגש, כפפות ניילון כמספר המשתתפים, פתקיות נייר ועליהן שמות המשתתפים.

מהלך הפעילות

1. חשוב לשטוף קודם ידיים או להשתמש בכפפות ניילון.
2. כל אחד מחברי הקבוצה מוציא פתק עם שם משתתף מכובע הטבח.
3. כל ילד מכן כדור שוקולד (נספח 1) מיוחד במינו לחבר שאת שמו הגריל.
4. כל משתתף מעניק את כדור השוקולד שהכין לחברו ומברך אותו במילים מתוקות.
5. בסיום הפעולה יושבים המשתתפים יחד ואוכלים את הכדורים בהנאה רבה. (אין שום סיבה שהכדורים יהיו דביקים ואל נעימים).
6. בתום הפעילות כולם מנקים את חדר הפעילות.

נספח מס' 1: איך מכינים כדורי השוקולד

1. מכניסים את הבסקוויטים לתוך שקית ומפוררים אותם.
2. מערבבים בקערה את המרגרינה, הסוכר והקקאו עד שהתערובת אחידה ללא גושים.
3. מוסיפים את הבסקוויטים לקערה.
4. יוצרים כדורים ומניחים על המגש.

פעילות מס' 9: טקס הכרזת הקבוצה

מתוך אתר מנהל חברה ונוער

רציונל

הקבוצה מורכבת ממשותתפים אשר לכל אחד מהם ייחוד משלו. הטקס מחזק את תחושת השייכות לקבוצה ואת ההרגשה שכל משתתף שייך למסגרת שיש לה סמנים מיוחדים המבדילים אותה ממסגרות אחרות.

מטרות

- לאפשר למשתתפים לפתח כישורים ולהתנסות בדברים שלא הופעלו עדיין במסגרת הקבוצה, כגון: דמיון, יצירתיות ומלאכת יד. המשתתפים יבדקו מהי יכולתם בתחום זה ובאיזו מידה התחום מעניין אותם. משותתפים שהם בעלי יכולת ומיומנות בתחומים אלה, יוכלו להוכיח את כישוריהם.
 - ליצור סמל המאחד את חברי הקבוצה לגוף אחד ומייחד את הקבוצה מקבוצות אחרות.
- את שתי המטרות האלו נשיג על-ידי בנייה של "בובת הקבוצה" ועל-ידי בחירת שם לקבוצה.

משך הפעילות: שעה וחצי.

עזרים

כיבוד ושתייה (כדאי להשאיר את הכיבוד כהפתעה למשתתפים).
חוטם, בדים שונים, צמר גפן, עיתונים, קופסות של אשל ושל מיונז, חוטי ברזל, גרזאות, מספרים, דבק, צבעים ומכחולים.

מהלך הפעילות

שלב א' (15 דקות)

מה מאפיין את הקבוצה שלנו?
מה עושה אותנו לקבוצה מיוחדת?
איך אפשר להביע את הייחודיות שלנו?

שלב ב' (40 דקות)

מחלקים את הקבוצה לשלושה-ארבעה צוותים, על כל צוות ליצור בובה.

1. המנחה ידריך את הצוותים בבניית הבובה, ויחלק להם חומרי יצירה.

הנחיות לבובה:

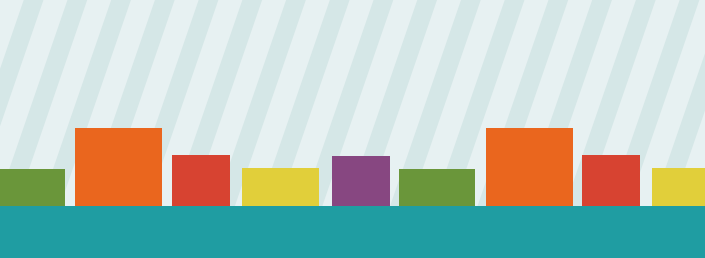
1. חשוב שלבובה תהיה הבעת פנים כלשהי.
2. כאשר ינענעו את הבובה היא תשמיע רעש כלשהו.
3. הבובה תוכל לעמוד בכוחות עצמה.

2. הצוותים בונים את הבובות.

שלב ג' - במליאה (30 דקות)

1. מבין הבובות שעמדו ב"דרישות התקן", תבחר הקבוצה את הבובה הראויה להיות סמל הקבוצה. ליתר הבובות אפשר לתת משמעויות אחרות כגון: שומר סף, המצפון של הקבוצה וכדומה.
2. המדריך יכריז על בחירת שם לקבוצה. המשתתפים יציעו שמות ויבחרו בהצבעה את השם המקובל על רוב חברי הקבוצה.
3. כדי שהבובה והשם יהיו מיוחדים לקבוצה ויקבלו משמעות בעיני חברי הקבוצה, יש לעשות בהם שימוש בהזדמנויות שונות:
 - קחו את הבובות אתכם לטיולים.
 - תלו אותן בפתח המועדון וברכו אותן לשלום בבואכם ובצאתכם מהמועדון.
 - את שם הקבוצה אפשר להכריז או לצעוק בתחילת כל פגישה של הקבוצה.
 - חברו לקבוצה המנון, ושלבו את השם בהמנון הקבוצה.
 - הכינו סמלים אישיים עם שם הקבוצה וענדו אותם על בגדיכם.
 - הכינו כרזה גדולה של שם הקבוצה ותלו אותה במועדון.
 - חברו ססמות שונות אשר שם הקבוצה משתלב בהן והן מביעות חלק מצפייות המשתתפים או מערכי ההתנהגות המחייבים בקבוצה.

שער שני
אנחנו כאן

אנחנו כאן

חודשים: טבת-אדר

מבוא

שלב התהליך הקבוצתי: היחיד והקבוצה, התבדלות
מאפייני שלב התהליך הקבוצתי: ברור המקום שלי בקבוצה

לאחר שעברו את השלב הראשון של בניית הקבוצה, צורך ההשתייכות דועך ומכנה מקום להתבדלות. בשלב זה, שבו נוצרת המסגרת החברתית, מתלבט המשתתף עד כמה הוא מוכן להצטרף לדעת הרוב ועד כמה הוא רוצה לעמוד על דעתו. על כל אחד לבדוק ולהחליט האם לשמור על הייחוד ועל השונות שבו או לוותר עליהם (עד כמה לוותר?) למען השייכות החברתית.

בקבוצה צצות בעיות של מעמד, עמדה, תחרות, עצמה, השפעה, סמכות. כל משתתף בודק את מידת שליטתו, את היקף השפעתו ואת עצמתה, ובודק על מה עליו לוותר כדי להיות חלק מן הקבוצה. שלב זה הוא שלב לקראת מערכת יחסים קרובה ואינטימית יותר בין חברי הקבוצה. תחרות ומאבק על מנהיגות עלולים להעכיר את האווירה בקבוצה, אבל זו אחת הדרכים היוצרות אינטראקציה בין אנשים. הבדיקה שעורך כל אחד מחברי הקבוצה על מקומו בה, כוללת את הבירור מי הם בעלי ההשפעה והכוח, מי החזק, מה מקומי כמשתתף, מה מידת הכוח שיש בי, במי עליו לתמוך ומה עליו לעשות כדי להיות בצד המנצח.

בשער זה הוכנסה פעילות על זהירות בדרכים הקשורה לא אחת לנושא הלחץ החברתי והאחריות האישית של היחיד כלפי עצמו וכלפי החברה.

תפקיד המדריך

הקבוצה בודקת גם את המדריך: עד כמה ניתן לבטוח בו, האם אפשר לסמוך עליו, האם הוא יכול לשלוט בקבוצה, איך הוא מתמודד עם עימותים, האם הוא חזק או חלש, האם הוא מחבב מישהו במיוחד, האם הוא מחבב אותי? חברי הקבוצה עשויים להעמיד את המדריך במבחנים, קריאת תגר לבחינת הסמכות.

בשלב זה המדריך משמש בתפקיד "אב" הקבוצה. הוא צריך לאפשר מידה של "מרד", הכלה והבנה, בלי לחוש איום על מקומו.

חגים וימי לוח: ט"ו בשבט, יום המשפחה, פורים.

ערכים מרכזיים: נתינה, קבלת השונה, התחשבות ואכפתיות.

כישורי חיים: ניהול קונפליקטים, יצירת דיאלוג, פיתוח תקשורת בין-אישית.

פעילות מס' 10: החורף בפתח - הארנב השובב עם הכתם בזנב

מטרות: להציע פעילות בבית בשעות הפנאי כשלא ניתן לצאת החוצה, לגלות את התועלת שבשיתוף פעולה, לסייע בגיבוש קבוצה באמצעות פעילות משתפת.

מתודות: פעילות יצירתית בקבוצות.

מהלך: המשתתפים שומעים סיפור, מתחלקים לקבוצות וכל קבוצה בת מכינה משהו עבור הקבוצה הראשית.

פעילות מס' 11: צורה לנו - קבלת השונה

מטרות: לבחון את הייחודי שבכל אחד מהמשתתפים, להגביר את האכפתיות לאחר ואת ההתחשבות בזולת.

מתודות: מדרש תמונה, ציור, שיחה.

מהלך: לאחר מפגש במליאה עובדים בקבוצות ומכינים "מתנות" לדמויות המצוירות.

פעילות מס' 12: רגשות

מטרות: להתוודע למגוון רחב של רגשות ולדרכים להביע אותם, ליצור אווירה שבה יחושו המשתתפים חופשיים ובטוחים להביע את רגשותיהם בקבוצה, לפתח רגישות כלפי רגשותיהם של אחרים.

מתודות: תיבה מרמזת, עץ רגשות, משחק פנטומימה של רגשות.

מהלך: תיבה מרמזת, הכנה משותפת של עץ רגשות, קריאת השיר "דני גיבור" להדגמת רגשות, הבעות של רגשות בפנטומימה, שיחה.

פעילות מס' 13: שומרים על הטבע

מטרות: לפתח מודעות לחשיבות השמירה על הטבע, לעודד למעורבות סביבתית.

מתודות: יציאה לטבע, המחזות סיפור, שיחה, פעילות יצירתית.

מהלך: טיול בחוק, המחזות סיפור, דיון, הכנת צ'ופר.

פעילות מס' 14: בן המשפחה שלי שהוא "הכי הכי" - פעילות ליום המשפחה

מטרה: לעודד הבעת תחושות חיוביות כלפי בן משפחה.

מתודות: שיחה, פעילות יצירתית.

מהלך: בחירת בן משפחה "הכי הכי", הכנת שי לבן המשפחה.

פעילות מס' 15: לאימא שלי - הקשר עם אימא, ליום המשפחה

מטרות: להכיר בקשר העמוק עם אימא, לבחון מה אני יכול לתת לאימא.

מתודות: עבודה עם תמונות, דיון.

מהלך: מפזרים כרטיסים על הרצפה, כל משתתף בוחר איור ומתייחס לנושא הקשר לאימא. שיחה במליאה: איזו מתנה אפשר לתת לאימא או איך אפשר לעזור לאימא בבית.

פעילות מס' 16: ברכת הבית - ליום המשפחה

מטרות: להעניק שי למשפחה, לעסוק בנושא יום המשפחה במשחקים, בחידונים ובתשבצים.

מתודות: עבודה יצירתית, תשבצים.

מהלך: המשתתפים מכינים ברכה לבית ולאחר מכן פותרים חידונים ותשבצים בנושא יום המשפחה.

פעילות מס' 17: על הנתינה

מטרות: להגביר את המודעות לחשיבות הנתינה, להתנסות בפעילות של קבלה ושל נתינה, לאפשר מתן חיזוקים הדדיים, לעודד את המשתתפים להתנדב ולתרום לזולת.

מתודות: עבודה יצירתית, שיחה.

מהלך: מכינים מתנה לקבוצה או לחבר בקבוצה, דיון.

מבוא: אור ירוק

הסברה וחומרי רקע למד"צ.

פעילות מס' 18: חצייה בטוחה, הכירו את ללה

פעילות מס' 19: ישיבה נכונה והתנהגות נכונה בזמן נסיעה

פעילות מס' 20: רכיבה על אופניים - בטיחות בשעות הפנאי

פעילות מס' 10:

החורף בפתח - הארנב השובב עם הכתם בזנב

כתיבה: שרה רוטקופ-הרמתי ואורלי קלינסקי

ימי החורף מהווים לא אחת גורם לתסכול, עקב הצורך להיות סגורים בחדר גם בבית וגם במהלך הפעילות. לפנינו הצעות ההופכות את השהות בבית לחוויה נעימה ומשעשעת.

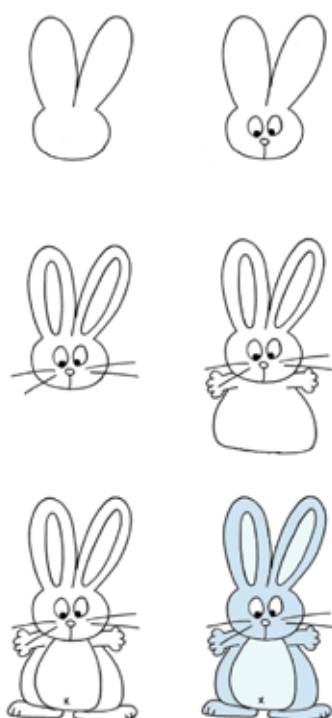
מטרות

- להציע פעילות בבית בשעות הפנאי כשלא ניתן לצאת החוצה.
- לגלות את התועלת שבשיתוף פעולה.
- לסייע לגיבוש קבוצה באמצעות פעילות משתפת.

עזרים

- סיפור "הארנב עם הכתם בזנב" (נספח 1).
- הנחיות להכנת שבשבת (נספח 2).
- הנחיות להכנת בובות אצבע - ארנב (נספח 3).
- לחם פרוס, סכיני מריחה, ממרח שוקולד, ספר מאויר.
- שמירה וחבלים (ליצירת אוהל).
- צבעים, כלי כתיבה, דפים, דבק.
- חומרים להכנת צ'ופר: בובות אצבע של ארנב, או שבשבת (ציור, מספרים, דבק).

משך הפעילות: כשעה עד שעה וחצי.

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה (10 דקות)

1. המדריך קורא את הסיפור שבנספח 1, ועוצר לאחר הקטע שלהלן:
"מה אתם מציעים?
אילו אפשרויות?
איזה דברים מעניינים יכולים בבית להיות?"

2. המדריך שואל את המשתתפים מה הם מציעים (הצעות המשתתפים יכולות גם הן לשמש כרעיונות לפעילות).

שלב ב' - קבוצתי (20 דקות)

המליאה מתחלקת לקבוצות. כל קבוצה מקבלת רעיון אחד שהציע הארנב או עלה מהצעות המשתתפים, ומבצעת אותו.

שלב ג' - במליאה (20 דקות)

בתום הביצוע כל המשתתפים מתכנסים באוהל, מחלקים את הכריכים שהכינו המשתתפים ושומעים את הסיפור שכתבו לתמונה.

הארנב עם הכתם בזנב / שרה רוטקופ-הרמתי

גשם גשם ירד, ירד גם ברד,
היה קר והיינו לבד.
אימא הלכה לקניות,
אבא שכב לישון.
ישבנו בשקט בחדר,
הבטנו סתם כך בחלון.

היינו אני ומירי,
היה באמת נורא קר,
אמרתי לה: "מירי, קשה לי,
אי-אפשר, אי-אפשר שום דבר!
לצפות בטלוויזיה - נמאססססס,
המחשב - התקלקל לי אתמול,
לקרוא - לא בא לי בכלל,
ואני כבר ממש לא יכול....
לא רוצה לצייר,
לא רוצה להדביק,
לא רוצה לפסל,
כלום אותי לא מצחיק.
לא רוצה חברים,
לא רוצה צעצועים,
לגו - גם לא רוצה,
לא רוצה אותם!
הכול סתם,
הכול סתם,
הכול סתם, סתם, סתם!
מירי תצילי,
תני רעיון!

פתאום,
נשמעה דפיקה בחלון.
ניגשנו בזהירות,
את הוילון הזזנו,
בשרוול את הזכוכית
מן האדים ניגבנו.

ושם. . .

עמד ארנב לבן
עם כתם בזנב.
תתנו לי, הוא ביקש,
להיכנס עכשיו.

למה?

כי קר לי בחוץ,
ובחוץ לא נעים.
פה בבית נעשה
חיים משוגעים.

משוגעים???

מה אתם מציעים?
אלו אפשרויות?
איזה דברים מעניינים
יכולים בבית להיות?

1. יש לי רעיון,
אמר הארנב עם הכתם בזנב,
ניכנס אל המטבח,
ושם ללא ספק נמצא
דברים טובים כל-כך.
מה נמצא?

לחם
וממרח משובח
(שוקולד, אולי ריבה,
או מיונז, מה שבא...).

מה נעשה?

נכין כריכים
עשירים וטובים,
וכולם יאכלו
כשהיו רעבים.

2. יש לי רעיון,
אמר הארנב עם הכתם בזנב,
ניגש אל הארון.

מה נמצא?

ספר עם תמונות.

מה נעשה?

נחבר סיפור לתמונה,
וניתן אותו במתנה.

3. יש לי רעיון,
אמר הארנב עם הכתם בזנב,
ניקח שמיכות וחבלים,
ונצרף גם כמה כיסאות גדולים.

ומה נעשה?

נבנה לנו אוהל גדול ורחב
ונזמין את כולם שישבו בו עכשיו.

4. יש לי רעיון,
אמר הארנב עם הכתם בזנב.

מה נעשה?

נלך אל החדר,
ניקח דבק, צבעים, מספריים ונייר,
ונכין בשמחה לכולם צ'ופר (נספח 2, שבשבת).
ואז נסיים ונוכל לומר:
נכון, אתם צודקים,
בחוץ מאד קר.
אבל הראינו שאפשר!
כשאנחנו עושים,
גם לעצמנו
וגם לאחרים,
לא משעמם
וגם מאד מאד נעים.
וכדי שיהיה שוב נעים,
כמו עכשיו,
לא חייבים לחכות שיבוא
הארנב החמוד עם הכתם בזנב...
כי אנחנו ילדים.....זהב!

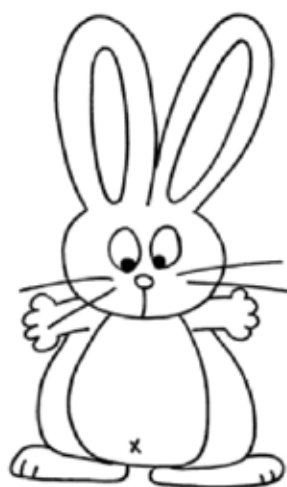
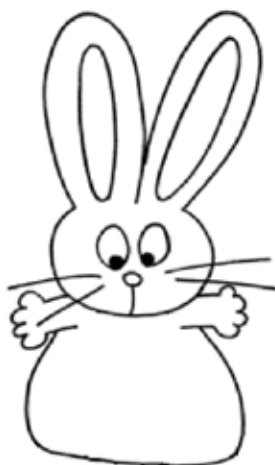
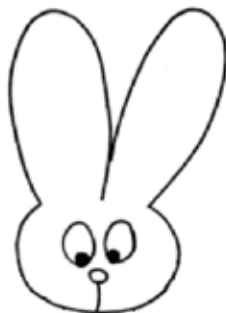
נספח 2: הנחיות להכנת שבשבת

1. גוזרים משמינית מפל מרובע שווה צלעות.
גוזרים קווים אלכסוניים מהפינות לכיוון המרכז - לא עד הסוף.
2. מחוררים בארבע הפינות ובמרכז (לפי האיור).
3. מקפלים את החורים שבפינות לכיוון החור המרכזי ומצמידים בסיכה מתפצלת. (אם מחברים מקל, אפשר להצמיד את השבשבת במסמר למקל במקום בסיכה מתפצלת).
4. כדי שהשבשבת תסתובב יש לעשות את החור המרכזי מעט גדול.
5. ניתן לתלות את השבשבות על גבי חוט.

נספח 3: הנחיות להכנת בובות אצבע - ארנב

1. צובעים את האיורים
2. גוזרים אותם
3. מדביקים את שני הצדדים
4. ובאמצע מכניסים מקל של שיכוד
5. חשוב לחכות שהדבק יתייבש.

פעילות מס' 11: צורה לנו - קבלת השונה

כתיבה: שרה רוטקופ-הרמתי ואורלי קלינסקי

מטרות

- לבחון את הייחודי שבכל אחד מהמשתתפים.
- להגביר את האכפתיות לאחר ואת ההתחשבות בזולת.

משך הפעילות: 45 דקות.

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה (10 דקות)

משחק פתיחה

"הרוח נושבת" - כולם יושבים בכיסאות. המדריכים אומרים מיני משפטים. כל המשתתפים שהמשפט נכון לגביהם קמים ומחליפים מקומות.

משפטים לדוגמה: הרוח נושבת לכיוון:

כל מי שאוהב לצפות בסדרת הטלוויזיה...

כל מי שאוהב צבע ורוד.

כל מי שאוהב לשחק כדורגל.

שלב ב' - אישי (10 דקות)

מחלקים למשתתפים את דפי ה"שונים אבל ביחד" (נספח 1)

המדריך קורא את מה שכתוב בדף.

המשתתפים מבצעים את המשימה הכתובה בדף.

שלב ג' - במליאה (15 דקות)

כל ילד מראה את הדמות שקיבלה פרח ואת הדמות במשקפיים. אפשר לראות שכל אחד בחר דמות אחרת לתת לה פרח או לתת לה משקפיים, זה מראה שכל אחד מאתנו מתרשם באופן שונה מן הדמויות שבסביבתו.

שאלות לדיון

- במה בא לידי ביטוי השוני שבנינו במהלך הפעילויות שעשינו?
- מה אנחנו מרוויחים מכך שאנחנו שונים זה מזה?
- במה יכול השוני הזה לתרום לקבוצה?

רעיונות נוספים (10 דקות)

- לקרוא למשתתפים את אחד הסיפורים: "תום החתול הכחול" שכתבה יפה טלרק או "רוני צוחקת" שכתבו ג'ין וויליס וטוני רוס.
- להמחזיז את הסיפור "דירה להשכיר" של לאה גולדברג בעזרת בובות יד ולערוך לאחר הקריאה דיון קצר: את מי הייתם רוצים לקבל לבית? למה? בקבוצה שבה המשתתפים קוראים היטב, מספרים את הסיפור ולאחר מכן מחלקים למשתתפים את תפקידי הדמויות מתוך הסיפור וממחיזים את הסיפור.
- צפייה בקטע מהסרט "שרק" ודיון קצר אחריו.

ארבע הצורות הן חברות בקבוצה. כל אחת חושבת משהו. מה שהצורה חושבת כתוב ב"ענן" מעל לראשה.

בחרו שתי דמויות. אחת שהייתם רוצים לתת לה פרח, ואחת שהייתם רוצים לתת לה משקפיים.

למי מן הדמויות הייתם נותנים פרח 🌸 ? מדוע?

פרח נותנים למי שאוהבים. ציירו פרח ליד הצורה שהייתם רוצים לתת לה פרח.

למי מן הדמויות הייתם נותנים משקפיים 🕶️ כדי שיכלו להסתכל על הקבוצה באופן שונה? איך הייתם מציעים לה להסתכל על הקבוצה?

ציירו משקפיים לדמות שלה הייתם נותנים משקפיים.

פעילות מס' 12: רגשות

כתיבה: ענת דור

רציונל

הבעת רגשות היא מיומנות חברתית בסיסית. חשוב שהמשתתפים יהיו מודעים למגוון רחב של רגשות ולהבדלים הדקים שביניהם (ולא רק "שמח" ו"עצוב"), ויקבלו הזדמנות להביע רגשות ולהקשיב לרגשות של חברים.

מטרות

- להתוודע למגוון רחב של רגשות ולהכיר דרכים להביע אותם ולזהות אותם.
- ליצור אווירה שבה המשתתפים יחושו חופשיים ובטוחים להביע את רגשותיהם החיוביים והשליליים.
- לפתח מודעות ורגישות כלפי רגשות של אחרים.

עזרים

- עותקים של השיר "דני גיבור" מאת מרים ילן-שטקליס כמספר המשתתפים, דיסק של השיר ומכשיר השמעה.
- צילומי דף "פרצופי רגשות" (נספח).
- בריסטול, ניירות צבעוניים, דבק, מספרים, צבעי פנדה וטושים.
- ניירות גזורים בצורת עלים.
- קופסות מרמזות כמספר חברי הקבוצה.

הכנות מוקדמות

- מכינים עלים בכמות גדולה ממספר חברי הקבוצה. אפשר לגזור עלים מדפי נייר או ממדבקות או לקנות מדבקות בצורת עלים.
- מכניסים את העלים לתוך הקופסות המרמזות.

משך הפעילות: שעה.

מהלך הפעילות

הפעילות מתקיימת במליאה

שלב א' - פתיחה (10 דקות)

כל משתתף מקבל קופסה מרמזת ובה ציור של עלה ועליו כתוב רגש כלשהו. בקבוצה שחבריה אינם יודעים לקרוא אפשר להדביק על העלה ציור המבטא רגש, אפשר להיעזר בדף הפרצופונים. כל משתתף פותח את הקופסה המרמזת שקיבל ומקריא או אומר את שם הרגש שעל העלה שלו. המשתתפים מנסים לשער על מה הפעילות.

שלב ב' - עץ הרגשות (20 דקות)

- מכינים יחד מבריסטול עץ בעל גזע וענפים.
- כל משתתף צובע את העלה שקיבל בקופסה המרמזת או עלה אחר לפי בחירתו.
- מדביקים על העץ את עלי הרגשות.

שלב ג' - "דני גיבור" / מרים ילן-שטקליס (5 דקות)

מחלקים את מילות השיר וקוראים את השיר בקול רם. משמיעים את השיר ברקע. המשתתפים מביעים בפניהם את ההבעה שלדעתם הייתה לדני.

שלב ד' - משחק פנטומימה (10 דקות)

המשתתפים מעווים את פניהם בעוויות של רגשות ועל חבריהם לנחש מהם הרגשות שהביעו. כדי לסייע להם להביע מגוון רחב של רגשות מחלקים למשתתפים את דף פרצופי הרגשות (נספח).

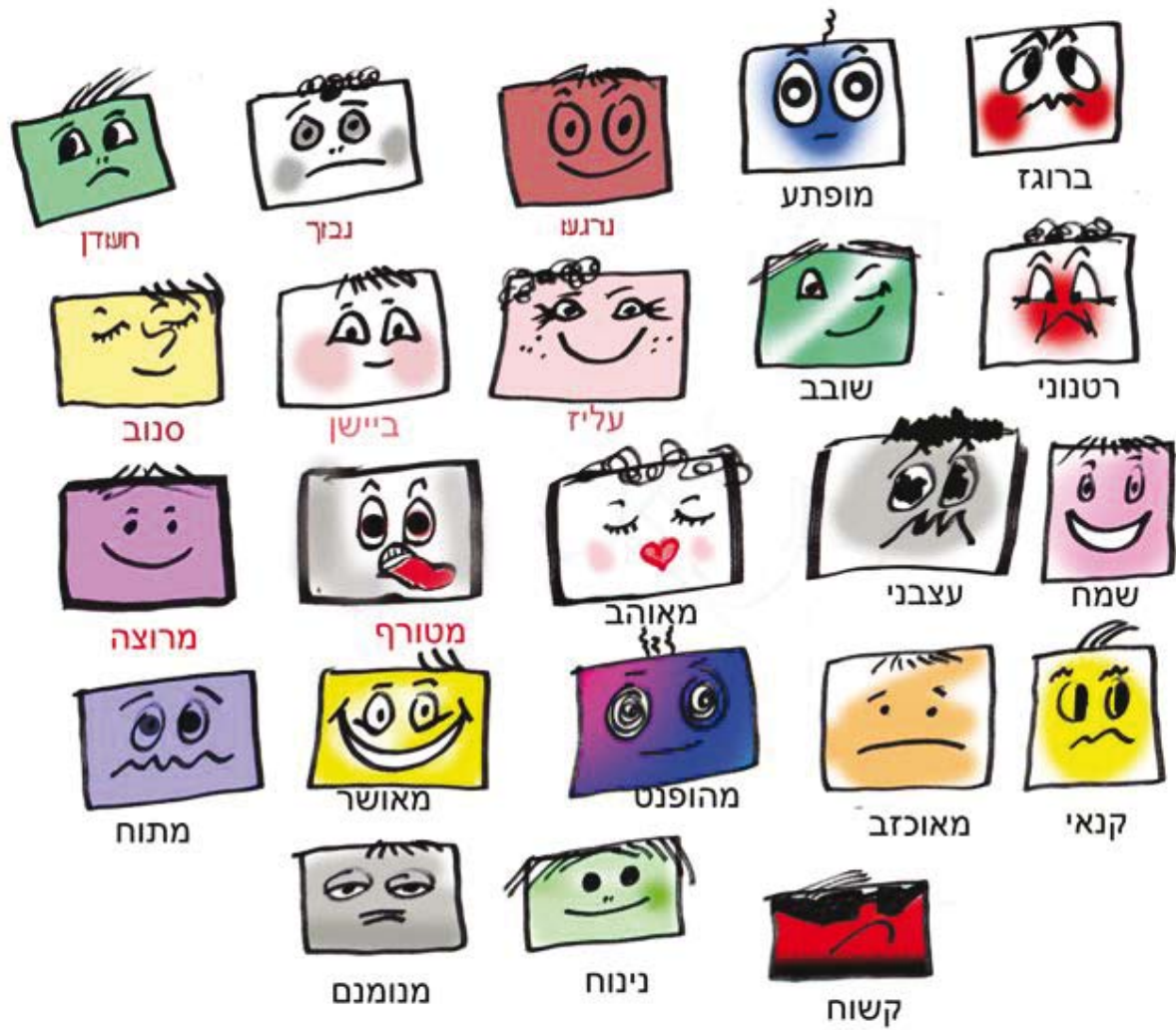

שלב ה' - סיכום (15 דקות)

שאלות לדיון

- על עץ הרגשות שלנו תלויים רגשות רבים. מי יכול לבחור רגש ולספר מתי הוא הרגיש את הרגש הזה?
- אילו רגשות הם רגשות של מצב רוח טוב? (שמחה, אהבה, ציפייה, הכתעה).
- אילו רגשות הם רגשות של מצב רוח רע? (עלבון, כעס, קנאה, צער, אבדן, דאגה).
- מתי קל לנו להביע את הרגשות שלנו?
- איך לדעתכם היה רוצה מי שמרגיש לא טוב (בוכה, כועס) שיעזרו לו?
- איך אפשר לעזור לחבר שקשה לו? שעצוב לו? לחבר עצבני? לחבר כועס? לחבר מקנא? מי מוכן לספר לנו על עזרה כזו?
- איך היה רוצה מי שמרגיש טוב, מי ששמח, שיתייחסו אליו?

חשוב מאד ליצור בפעילות זו אווירה אינטימית וקשובה.

פעילות מס' 13: שומרים על הטבע - ט"ו בשבט

מטרות

- לפתח מודעות לחשיבות השמירה על הטבע.
- לעודד למעורבות סביבתית.

עזרים

מקלות ארטיק שאליהם מחוברות כרטיסיות של ציורי פרחים מתוך אגדת "הרקפת הביישנית" (נספח).

משך הפעילות: שעה.

מהלך הפעילות

שלב א' - פתיחה: יציאה לטבע, ממ"ח: מצאתי משהו מעניין (30 דקות)

- המדריך מזמין את המשתתפים לצאת החוצה ולהתלוות אליו למרחב שבחר.
- כשיגיעו למרחב, המדריך יתחם גבולות שאסור לעבור אותם במשחק (חשוב שיהיה קשר עין בין המדריך למשתתפים).
- המדריך ינחה את המשתתפים: כשאומר להתפזר, כל אחד ישוטט לו במרחב בזהירות, ויחפש משהו שמעניין אותו. כשמישהו מוצא משהו מעניין הוא עומד וקורא: ממ"ח (ראשי תיבות של "מצאתי משהו מעניין"). משתתפים ששומעים אותו מוזמנים לגשת ולהתבונן. הילד יספר על מה שמצא או יאמר למה זה מעניין אותו. המדריך יעבור בין הממצאים ובעיקר יצטרף לאלו שחברים אינם ניגשים אליהם כשהם קוראים, אפשר להזמין ילד או שניים להצטרף אליו כשהוא ניגש לילד. אפשר להחמיא למשתתפים על הממצאים שלהם ולחזק אותם (בשיחת הסיכום נדגיש את יפי הטבע וכמה חשוב לשמור על הסביבה הטבעית כדי שנוכל למצוא דברים מעניינים תמיד כשאנחנו מטיילים).

שלב ב' - במליאה (35 דקות)

אגדת הרקפת הביישנית: המחזות הסיפור

המדריך מחלק למשתתפים תפקידים בהתאם לתמונות שבנספח.
המדריך הוא המספר וכל משתתף נוסף ממלא את תפקידו.

הרקפת הביישנית

היה הָיָה הר קירח, הר שומם ועזוב. פרחים לא צמחו בו, ציפורי שיר לא ביקרוהו, ואפילו עננים נמנעו מלעצור מעל לראשו ולשוחח, הגם שהוא ניסה לא פעם לקשור עמם שיחה.

לעתים היו חולפות חסידות מעל ההר והיו קוראות מעליו: "שלום לך הר קירח, שלום לך הר גלמוד", והיו פורחות להן הלאה.

רק הרוח השורקת נהגה לבקר את ההר ולספר לו סיפורים נפלאים על החורש הירוק, על מי הנחל הכחולים ועל הפרחים הנפלאים המכסים את הגיא במרבדי צבע נהדרים.

הרוח עודה מספרת, וההר נאנח ונאנח:

"מי יתן ויעלו גם בי פרחים, ויהיו לי חברים או סתם אורחים,

ויקשטו את כל סלעיי השוממים, האפורים והצחיחים!"

שמעה הרוח את אנחת ההר וחשבה בלבה: אספר לאדמה על צערו של חברי, אולי היא תשלח פרחים לקשט את ההר.

הגיעה הרוח אל מערתה של סבתא אדמה, פניה חרושות קמטים, אך עיניה אור וחום. שחה לה הרוח, על אודות צערו של ההר הקירח.

קראה סבתא אדמה לכל בניה ונכדיה, הפרחים והעשבים, להאסף אליה: ורדים, חבצלות, סביונים, נרקיסים, מרגניות ורקפות, כולם התיצבו לפניה.

אז קמה הרוח וסיפרה להם אודות ההר הקירח, ההר הגלמוד, ושאלה: "מי ילך לפרוח בהר הגלמוד? מי יעלה בהר לשמח את לבבו?"

שאל הוורד: "האם קירח ההר? האם פרחים וציפורים אין בו? האם פרפרים עליזים אין?"

ומיהר וענה: "לא אלך! בשמלת הקטיפה הוורודה שלי לא אטפס על ההר הקירח."

החבצלת, מלכת הגן, נענעה את שמלתה הצחורה וסירבה אף היא: "לא, לא, לא, לא אני!"

החמניות הגנדרניות מיאנו אף הן. "מי יפאר בזהוב כתרם את הגנים?" שאלו הן...

המרגניות והנרקיסים הנידו ראש כאומרים: לא ולא. לא נעלה בהר הקירח.

רק הרקפת יצאה מפנינתה ושאלה: "קירח ההר? ציפורים ופרפרים אין בו? עצוב הוא ההר? אלך אני ואשמח את לבו."
שמחה סבתא אדמה, ונשקה לצחור עטרתה של הרקפת.
הסמיקה הרקפת, כפפה ראשה והוורידה עד שורשי כותרתה. ומאז ועד עצם היום הזה ורודים עלי הכותרת של הרקפות.
יצאה הרקפת לדרכה אל ההר הקירח לשמח את לבו, שלא יתעצב עוד לעולם...

שלב ג' - במליאה (30 דקות)

שאלות לדיון

- את מי אהבתם בסיפור יותר מכולם? מדוע?
 - מה מיוחד במעשה שעשתה הרקפת?
 - מה הייתם אומרים לפרחים האחרים?
- חשוב להדגיש שהרקפת היא צמח מוגן.

שלב ד' - אישי, הכנת צ'ופר (30 דקות)

פעילות יצירה בטבע של הכנת צ'ופר.

עלות: כ-2 ש"ח למשתתף.

אפשרויות לצ'ופר

1. מגנט למקרר או לדלת הבית

עזרים: מגנטים (סרט מגנט או עיגולי מגנט, אפשר לרכוש בחנות לעבודות יד), קרטון ביצוע חתוך לריבועים קטנים, אטבי כביסה קטנטנים, דפי חמו (דפים בעלי פס הדבקה), דבק.
הכנה: מדביקים את המגנט בצד אחד של קרטון הביצוע, בצד השני מדביקים ממה שמוצאים בשטח: עלים, פרות יבשים, פרחים, ענפים, ואת האטב.

2. ראש דשא

עזרים: גרב ניילון אחת לכל ראש דשא, זרעי דשא, צמר גפן או נסורת, קישוטים.

הכנה: מכניסים לתוך הגרב זרעי דשא, ממלאים עד הגודל הרצוי בצמר גפן או בנסורת, קושרים או סוגרים בגומייה, ומקשטים. אפשר לצבוע אף בצבע גואש או בטוש, ולהשתמש בצבעי טוליפ לקישוט הריסים והגבות. אפשר לעצב משקפיים קטנים לראש הדשא ממנקה מקטרות.

בבית צריך לשים את ראש הדשא בקערת מים כדי שישגדל.

3. מרצדת מהטבע

עזרים: ענפי עץ מהשטח, חוטים, חרוזים, כל דבר מהטבע שאפשר לקשור.

הכנה: קושרים שלושה חוטים באורכים שונים על הענף, חוט נוסף קושרים לתלייה. על גבי שלושת החוטים משחילים וקושרים חרוזים, אבנים, ענפים ועוד...

נספח: ציורי פרחים מתוך האגדה על הרקפת

פעילות מס' 14: בן המשפחה שלי שהוא "הכי הכי", פעילות ליום המשפחה

מטרות

- לעודד את המשתתף להביע תחושות חיוביות כלפי בן משפחה.
- המשתתף יכין שי צנוע המבטא את תחושותיו לגבי בן המשפחה.

עזרים

- כרטיסים בצורות.
 - הכנות מוקדמות: לגזור או לקנות כרטיסים בצורת לב, כוכב (נספח), עיגול או מלבן.
- משך הפעילות: כ-35 דקות.**

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה (15 דקות)

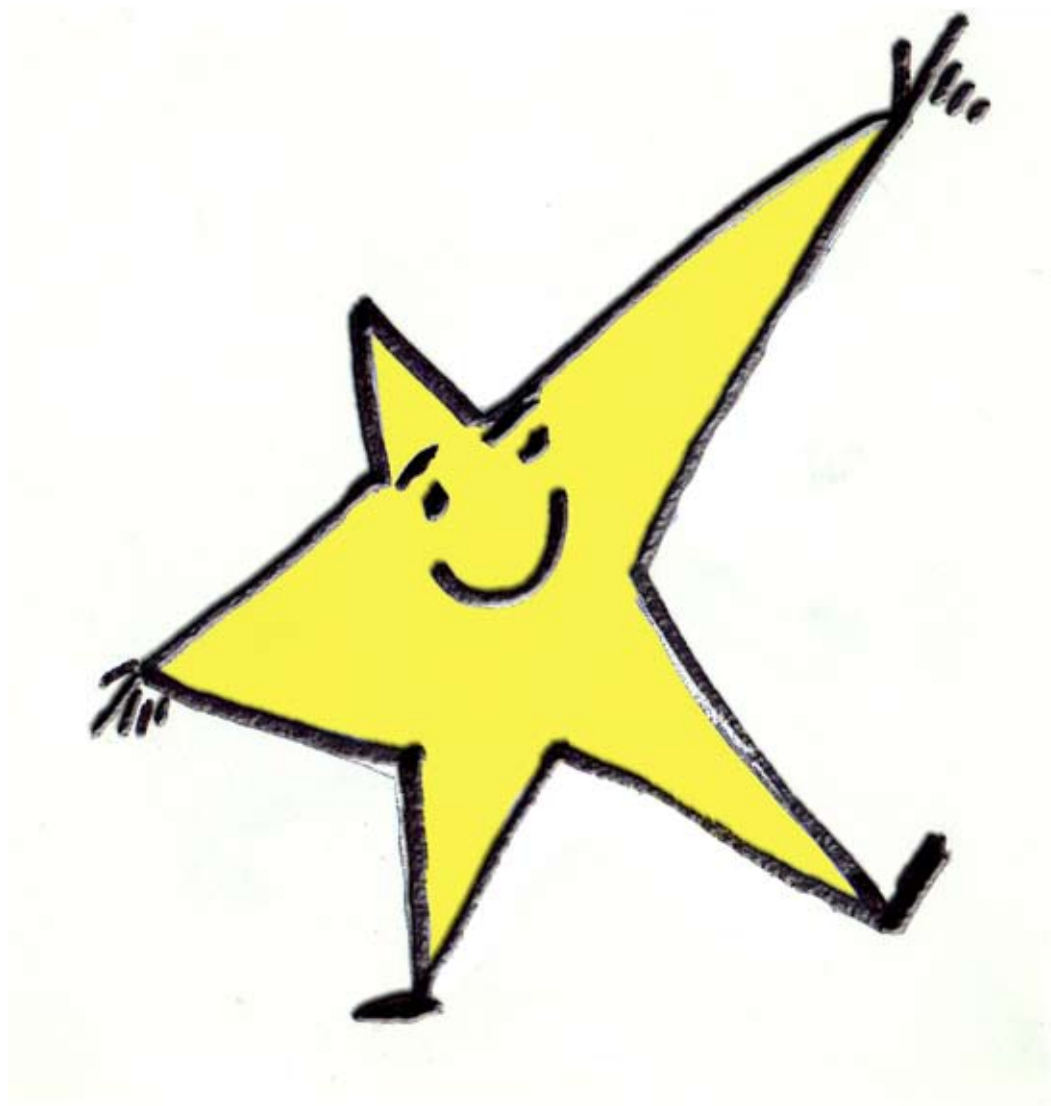
- כל משתתף בוחר בן משפחה שעבורו הוא "הכי הכי" (אבא, אימא, אח, אחות, דוד, דודה, סבא, סבתא).
- כל משתתף אומר את מי בחר ומסביר מדוע הוא "הכי הכי". מה היה רוצה להגיד לו או לבקש ממנו.

שלב ב' - אישי (20 דקות)

- כל משתתף בוחר כרטיס בצורה הנראית לו (לב, כוכב, עיגול או מלבן).
- המשתתף מצייר על הכרטיס ומשאיר מקום למסר כתוב.
- המדריך כותב את המסר או מדביק מסר שהמשתתף בחר מתוך מאגר "אילו יכולתי" (פעילות 15 נספח 1).

נספח: כוכב

פעילות מס' 15: לאמא שלי - הקשר עם אמא, ליום המשפחה

הרעיון להקדיש יום בשנה לאמא, עלה במוחה של אנה ג'ארוויס בימי האבל על מות אמה. לפני כמאה שנה, בשנת 1914, הכריז נשיא ארצות-הברית על יום האם כחג לאומי, ומאז הוא נחגג ברחבי העולם.

סמל יום האם היה כרח ציפורן לבן, המציין נועם, את טוהר האישיה ואת כוח הסבל של האם.

במדינת ישראל חל יום האם בתאריך ל' בשבט, הוא יום הולדתה של הנרייטה סאלד (קוראים סולד) שהייתה סופרת, מחנכת, ומנהלת ארגון "עליית הנוער". ארגון "עליית הנוער" העלה לארץ-ישראל בני נוער שנמלטו מן הגרמנים הנאצים, קלט אותם בארץ ודאג לחינוכם.

בשל הרצון לשוויון בין המינים, נהיה יום האם ליום המשפחה. יום שבו מדגישים קשרים במשפחה, אהבה, תמיכה הדדית ועוד.

הערה למדריך - אם יש בקבוצה ילד שאינו חי עם אמא או שאמו נפטרה, יש להתאים את הפעילות ולדבר על הקשר עם ההורה או עם המבוגר האחראי.

מטרות

- להכיר בקשר העמוק עם אמא.
- לבחון מה אני יכול לתת לאמא.

משך הפעילות: 30 דקות

מהלך הפעילות

במליאה

- מפזרים על הרצפה את כרטיסי "אילו יכולתי" (נספח).
- כל משתתף בוחר כרטיס.
- כל משתתף בתורו מסביר מדוע בחר בכרטיס זה.
- המשתתפים מעלים הצעות מה אפשר לעשות כדי לשמח את אמא.
- אפשרויות נוספות:
 - לצבוע את הכרטיסים ולקשט אותם.
 - לנהל שיחה על מערכת היחסים עם אמא, על התפקיד של אמא ועל התפקיד שלי בבית.

נספח - אילו יכולתי

לו יכולתי הייתי נותן לך:

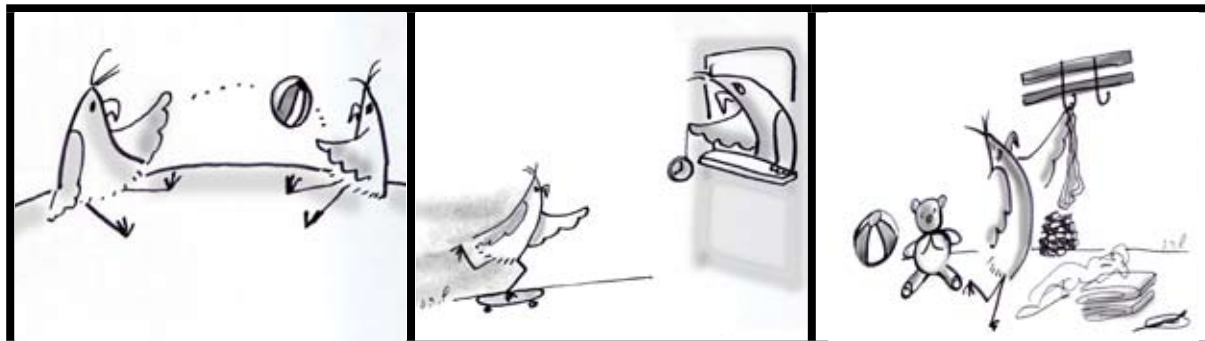

חיבוק

את הלב שלי

נשיקה

הייתי רוצה לעזור לך ו -

לשחק עם אחי הקטן

לבוא בזמן כשאת קוראת לי

לסדר את החדר

הייתי רוצה להגיד לך: כל הכבוד

פעילות מס' 16: ברכת הבית

פעילות ליום המשפחה

מטרה

להכין קישוט יפה לבית כמתנה ליום המשפחה.

עזרים

חמסה מקרטון כמספר המשתתפים, חול צבעוני, תמונות, נוסח ברכה, נצנצים, קרטון ביצוע או קאפה או לוחות עץ, מספרים, דבק, תפזורת כמספר המשתתפים.

משך הפעילות: כשעה.

מהלך הפעילות

שלב א' - אישי (15 - 20 דקות)

- כל משתתף מקבל דף ועליו ציור חמסה (נספח 1), הוא מקשט ומעטר אותה: אפשר להדביק נצנצים, חול צבעוני ותמונות, את הכיתוב ואת הברכות אפשר לשלב בתוך החמסה או מסביב לה.
- גוזרים את החמסה ומדביקים אותה על משטח קשיח (קרטון ביצוע, לוח עץ, קרטון קאפה). מקשטים את המשטח.
- מחוררים חור בחלקו העליון של המשטח, באמצע. על החור להיות גדול מספיק להשחלת חוט או לתלייה על מסמר.

שלב ב' - במליאה (20 דקות)

- כל משתתף מראה את החמסה שיצר.
- חשוב לתת משוב חיובי לכל חמסה.
- לילדים היודעים לקרוא ולכתוב היטב, אפשר להמשיך את הפעילות בשעשועים ובתפזורת שבנספח 2.

ברכת הבית

בזה הבית תשרה הברכה
בזה הבית תשכון שכינה
יבורך זה הבית בברכת שמים
ויהיה כעץ שתול על פלגי מים
אהבה ורעות בו יתחברו
חדווה וששון בו ישרו
רק שמחה וצהלה בבית זה ישמע
גם פרנסה ברכה והצלחה

נספח 2: תפזורות, חידונים ושעשועונים

תפזורת ליום המשפחה

ה	ש	ג	ר	ח	ט	ח	ק	א	ס	ל	ס
ו	ת	י	נ	י	ח	א	ח	י	נ	ב	ב
ח	כ	ז	ק	ש	ד	ד	ע	י	ת	נ	א
צ	ת	ש	א	מ	א	ב	ג	א	י	ב	ר
ס	ב	ת	א	ר	ב	ה	ג	ס	ס	א	ב
ב	א	ד	צ	ד	ט	ן	ע	ס	ח	ג	ה
א	ד	ג	ח	ו	ב	נ	ג	ו	א	כ	ע
ע	ו	כ	ח	ד	ק	ה	ת	י	כ	ע	ה
כ	ד	ק	א	נ	ה	ח	ל	ב	ר	ע	ד
ע	כ	ח	א	ב	א	ע	כ	כ	ר	ג	ו
ב	ג	ב	ל	ג	ס	ד	ע	ו	ג	ח	ד
נ	צ	ב	ת	ד	ו	ד	ה	ר	ג	א	י

מחסן מילים:

סבתא, סבא, אימא, אבא, אח, אחות, דוד, דודה, סבתא רבה, סבא רבה, אחיינית, אחיין, בן דוד, בת דודה, בן בכור

חידון ליום המשפחה

נסו לזהות לפי ההסבר במי מבני המשפחה מדובר:

תשובות:

1. אחי
2. אחי
3. אבי
4. דודתי

1. בן אחי, שהוא גם בן אבי וגם הנכד של סבי וזה לא אני.
2. בתו של סבי, שהיא גם אשתו של אבי וגם אמו של אחי.
3. אביה של אחותי שהוא גם בנו של סבי וגם אביו של אחי.
4. בתו של סבי, שהיא אינה אחי ובנה הוא בן דודתי.

פעילות מס' 17: על הנתינה

עיבדה אילת שמיר, על-כי פעילות של המחלקה לחברה ונוער,
מרכז הדרכה עירוני - נתניה

מטרות

- להכיר בחשיבות הנתינה.
- לתת הזדמנות להתנסות בפעילות של קבלה ושל נתינה.
- לאפשר מתן חיזוקים הדדיים.
- לעודד את המשתתפים להתנדב ולתרום לזולת.

עזרים

מעטפות, חבילת דפי מסו, תמונות, גזרי עיתונים, דבק ודפים.
להלן שתי אפשרויות, האחת לקבוצה קוראת והשניה לקבוצה שעדיין אינה קוראת.
משך הפעילות: 45 דקות.

מהלך הפעילות

הפעילות מיועדת למשתתפים שעדיין אינם יודעים לקרוא.

שלב א' - אישי (20 דקות)

המנחה רושם את שמות כל המשתתפים על גבי פתקים, ומקפל את הפתקים. כל משתתף לוקח פתק אחד, ומכין מתנה לילד ששמו רושם בפתק. את המתנה מכינים מחומרים מתכלים: תמונות וגזרי עיתונים.

שלב ב' - במליאה (25 דקות)

כל משתתף מעניק לחבר את המתנה ומסביר מה הכין ומדוע.

שאלות לדין

- איך הרגשתם כשהכנתם את המתנה?
- איך הרגשתם כשקיבלתם את המתנה?
- אלו דברים שלא ידעתם, על עצמכם או על אחרים, גילתם בזמן הפעילות?

המדריך מדבר על עשיית דברים טובים למען האחר ללא רצון לתמורה, ומבקש מן המשתתפים לספר על דברים טובים שהם עשו בלי לקבל תמורה.

לסיום כל אחד מהמשתתפים יקבל על עצמו לעשות דבר טוב אחד ללא תמורה במהלך השבוע. אנו ממליצים למדריך לשאול את המשתתפים בפגישה הקרובה אלו מעשים טובים הם עשו במהלך השבוע.

רקע

החומרים המצורפים פותחו על-ידי עמותת "אור ירוק", לתכנית "זה"ב בגן - גמלאים מתנדבים בגני ילדים", המופעלת על-ידי עמותת "אור ירוק" בשיתוף תנועת של"מ, החברה למתנ"סים ומשרד החינוך.

אנו מאמינים שככל שתרבה העשייה בנושא חשוב זה וככל שהמסרים יהיו מדויקים ועקביים, כך יוכלו המשתתפים להפנים את הכללים ויהפכו לשגרירי הנושא במשפחות שלהם.

אנו רואים בפעילות זו נדבך משמעותי בחינוך וחלק מהטמעת מסרים מגיל צעיר, ומאמינים שזרעים אלו, שנזרע בקפדנות ובמקצועיות, יגדלו, ונוכל כולנו יחד לקטוף ערכים של אחריות אישית ושל שמירה על חיי האדם.

הפעילות מחייבת מתן דוגמה אישית מצד המדריכים!

מידע על חומרי ההדרכה המלווים את התכנית

הדמות שנבחרה להוביל את התכנית היא: **לָלָה**, דמות מצוירת שנועדה להזכיר לילדים את כללי הבטיחות בדרכים.

למה **לָלָה**? כי כל הכללים שעוסקים בבטיחות בדרכים מתחילים ב**לָה** או ב**לָה**.

בנושא חצייה בטוחה:

לחפש את המקום הבטוח ביותר לחצייה.

- לעמוד במרחק צעד או שניים משפת המדרכה.
 - לתת יד למבוגר אחראי.
 - להביט לכל הכיוונים.
 - להקשיב היטב לקולות התנועה ולהמתין שהכביש יתפנה.
 - לחצות את הכביש בקו ישר, בזריזות ובביטחון.
 - להביט לצדדים בזמן החצייה.
- "לָלָה שלנו יש ארבע עצות:**
להביט, להקשיב, לתת יד, לחצות.
עם ללה נחצה את הכביש כמו גדולים
כי לָלָה שומרת על כל הכללים"
(לפי המנגינה של 'לכובע שלי שלוש פינות')

בנושא נסיעה בטוחה:

לשבת על כסא בטיחות מתאים.
לחגור חגורת בטיחות.
לשבת בשקט בזמן הנסיעה.
לצאת מהרכב רק לכיוון המדרכה.

בנושא בטיחות בשעות הפנאי:

לשחק בכדור במקום בטוח.
לחבוש קסדה ומגנים בזמן הרכיבה על האופניים ועל הרולר.

זו האחריות שלנו, של כל אחד ואחד מאתנו, לתת דוגמה אישית לבני המשפחה שלנו, לחברי הקבוצה ולהוריהם.

מידע נוסף ניתן למצוא באתר אור ירוק - קהילה - ללה: <http://www.oryarok.org.il>

פעילות מס' 18: חצייה בטוחה - הכירו את ללה

עזרים

אפוד זוהר, סיפור - הכירו את ללה (נספח), דוגמה של ללה (מקרטון או בד), מעבר חצייה, דפים לבנים וצבעים (בגן), מדבקות ירוקות (אפשרות).

הכנות מוקדמות

יש להכין דוגמה של בובת ללה, ודגם של מעבר חצייה.

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה

- ברור עם המשתתפים - מה זה האפוד הזוהר? מה הוא אמור להזכיר לנו? מסר חשוב לילדים - לכללי בטיחות בדרכים חייבים לציית, ואם מישהו שוכח אותם אנחנו יכולים להזכיר לו.
- סיפור - הכירו את ללה (נספח), ודיון: מה מלמדת אותנו ללה? מתי ללה יכולה לעזור לנו? מילים חדשות בסיפור: נדב - מלשון מתנדב, מילים נוספות: מתנדבים, נדיבות, נדבה. לָלָה - מילים שמתחילות בלָה או בלָה שקשורות לבטיחות בדרכים.
- מציגים את ללה - עיגול ירוק מקרטון, שמחובר לו מאחור פס שחור לרוחב, מוסיפים לו עיניים זזות, חיוך, ידיים ורגליים שחורות.
- מלמדים את המשתתפים את השיר "ללה שלנו יש 4 עצות" עם התנועות (במנגינת השיר "לכובע שלי שלוש פינות): ללה שלנו יש 4 עצות: להביט (אצבע לכיוון העין), להקשיב (אצבע לכיוון האוזן), לתת יד (אצבעות אחת בתוך השנייה) לחצות (תנועות של חצייה). עם ללה נחצה את הכביש כמו גדולים (ממשיכים את תנועות החצייה), כי ללה שומרת על כל הכללים (תנועת הצדעה).

- הדגמה - מניחים את דגם מעבר החצייה (אפשר להכין כביש משטיחון מקלחת הכוך שצובעים בפסים שחור לבן, מבריסטול שחור או פשוט להניח דפים לבנים ולהדביק אותם כמו מעבר חצייה על הרצפה). מזמינים בכל פעם שני ילדים, מחזיקים להם את היד, נעצרים לפני מעבר החצייה, הולכים צעד אחד אחורה, מתבוננים לצדדים, מקשיבים לקולות התנועה, וכשהכביש פנוי, עוברים לצד השני כשממשיכים להסתכל לצדדים. אפשר להזמין את אחד המשתתפים ולתת לו לעמוד עם ללה בצד שתזכיר לילדים את הכללים.
- מבררים עם המשתתפים איפה יש מעברי חצייה ביישוב, האם ישנם רמזורים להולכי רגל.
- חוזרים על הפעלים המסכמים את הכללים: לעצור, ללכת צעד אחורה, להביט, להקשיב, לתת יד, לחצות בזהירות ולהמשיך להסתכל לכל הכיוונים.

שלב ב' - אישי

ציור חופשי של ללה.

נספח: הכירו את ללה

הכירו את ללה

כמו בכל יום חמישי גם היום אמא ואני הלכנו ברגל לגן, ואני ספרתי את המכוניות שעברו בכביש. כשהגענו לשפת המדרכה עצבתי את ידה של אמא וכמעט שכחתי לעצור. ראיתי מכונית נוסעת בדיק לכוון מעבר החציה. אמא צעקה, "נדבוווו!"

עצרתי ממש על שפת הכביש. המכונית עצרה לידי בחריקת בלמים. מהמכונית יצאה אשה שנראתה מבהלת ואמרה, "ילד, כמעט ירדת לכביש בלי לעצור ולהביט. מזל שלא קרה כלום!"

הרגשתי דמעות קטנות בעינים, ולא עניתי. שתקתי. אמא הניעה בינתיים למעבר החציה. היא לא אמרה כלום, רק החזיקה את היד שלי קצת יותר חזק מאשר בדרך כלל.

אמא ואני הבטנו לכל הכוונים, ורק כשהיינו בטוחים שאף מכונית לא מתקרבת, חצינו את הכביש.

"מה קרה? שכחת את הכללים?" שאלה אמא כשנכנסנו לגן.
"כן, לא שמתי לב," עניתי.

אמא לטפה את ראשי. היא נבהלה מאוד, אני יודע. לפני שנפרדתי ממנה אמרתי, "אולי אני אמציא סימן שיזכיר לי ולכל הילדים את הכללים, ולא נשכח אותם אף פעם."

"רעיון טוב!" אמרה אמא - והלכה.

"צריך לזכור את כל הכללים," חשבתי בלבי. "לעצור, להקשיב לקולות, להביט לכל הפוננים, לתת יד למבקר - ולחצות בהירות ובמהירות את הכביש. מה יכול להזכיר לנו את כל הכללים בבת אחת?" ופתאום ידעתי.

"להקשיב... להביט... לתת יד... לחצות... להקשיב... להביט... ללה. חברה שקוראים לה ללה תזכיר לנו את הכללים. להקשיב, להביט, לתת יד, לחצות - ללה."

נסיתי ליצר כל מיני ללות. בסוף יצאה לי ללה כזאת שמיד אהבתי.

אחרי שהצגתי אותה לכל ילדי הון במפגש, קפלתי אותה והכנסתי לכיס, כדי שהיא תהיה אתי כל הזמן.

מאז אני וכל החברים בהן לא שוכחים

את כללי הזהירות בכביש.

ואם אנחנו שוכחים, ללה מזכירה לנו.

פעילות מס' 19: ישיבה נכונה והתנהגות נכונה בזמן נסיעה

עזרים

בוסטר, סרט שישמש כחגורת בטיחות לצורך הדגמה, מטר, סיפור - ללה לאבא, דפי צביעה - השיר על ללה, קופסה מרמזת ובתוכה תמונה של בוסטר.

חשוב לדעת

החוק במדינת ישראל מחייב ילדים במשקל נמוך מ-18 ק"ג ובגובה נמוך מ-1.45 מטר, לשבת במושב הגבהה - בוסטר, ולהיחגר בחגורת הבטיחות של הרכב.

הכנות מוקדמות

- להיכן קופסה מרמזת ובתוכה ציור של בוסטר.

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה

- שרים את השיר "ללה שלנו יש 4 עצות" בליווי הבובה ללה. ללה שלנו יש 4 עצות: להביט (אצבע לכיוון העין), להקשיב (אצבע לכיוון האוזן), לתת יד (אצבעות אחת בתוך השנייה), לחצות (תנועות של חצייה).
עם ללה נחצה את הכביש כמו גדולים (ממשיכים את תנועות החצייה), כי ללה שומרת על כל הכללים (תנועת הצדעה).
- מזמינים את המשתתפים לשאול שאלות של "כן" ו"לא" כדי לנחש מה יש בקופסה המרמזת. דוגמות לשאלות: האם זה עשוי מפלסטלינה? האם אוכלים את זה? האם זו מכונית? וכדומה.
לאחר שמראים לילדים את הבוסטר, מבררים למה חשוב לשבת על בוסטר ומדוע חייבים לחגור חגורה, מתי יושבים על בוסטר - בנסיעה קצרה או ארוכה, מי מקפיד לשבת על בוסטר ולחגור חגורת בטיחות בכל נסיעה? איזה צליל משמיעה החגורה?

- הסבר על חשיבות השימוש בחגורת הבטיחות. במדינת ישראל יש חוק שמחייב לחגור חגורת בטיחות, ושאוחר שכל מי שגובהו נמוך מ-145 ס"מ, חייב לשבת על כסא בטיחות. החגורה מגנה עלינו במקרה שיש תאונה, היא מחזיקה את הגוף שלנו צמוד למושב המכונית. אחרת נעוף באוויר במשקל של פיל קטן.
- הדגמה: מודדים את המשקוף במטר ומסמנים את קו הגובה 145 ס"מ. מזמינים ילדים לראות אם גובהם מעל או מתחת לקו. מדגימים את האופן הנכון לחגורת החגורה - יד שמאל על כתף ימין, יד ימין על מותן שמאל. מעל הכתף בלי קפלים. מזמינים משתתפים אחדים ומדגימים ישיבה נכונה על בוסטר וחגירת חגורת בטיחות.
- לפני שהמשתתפים חוגרים את החגורה - מלמדים קריאה: "הו הא, מה קרה? לא חגרתי חגורה".
- סיפור - ללה לאבא (נספח 1).
- סיכום - הדגמה נוספת של חגירת חגורת בטיחות על הבוסטר, ושיר של ללה לסיום.

שלב ב' - אישי

דף צביעה (נספח 2).

לָלֶה לְאַבָּא

היום הכנתי לאבא שלי ללה. שתהיה לו ללה משלו.
למה? בגלל מה שקרה בבקר.
אבא מהר מאוד לעבודה - הוא אמר שיש לו פגישה חשובה, ובקש שנזדרז.
"נדב, יעלי" הוא אמר, "בואו, נכנס למכונית."
יעלי - אחותי הקטנה - ואני צעדנו אחריו. אבא פתח לנו את הדלת מכאן המדרגה. יעלי נכנסה ראשונה והתיישבה בכסא הבטיחות שלה, ואני נכנסתי אחריה והתישבתי על כסא הבטיחות שלי. אני נחמתי מיד - אני יודע להחגור לבד.
אבא נחגור גם הוא.
"אבא, אמרתי."
"כן, נדבי, ענה אבא.
"לא שכחת משהו?" שאלתי.
"אם אתה שואל, כנראה ששכחתי..." אבא הביט בי דרך המראה.
"שכחת לחגור את יעלי בחגורת הבטיחות?" עניתי
"אוי, באמת? אני ממש מבלבל לפעמים," חייך אבא,
יצא מהמכונית וחגור את יעלי.
"מה הייתי עושה בלעדיו..." הוא הוסיף.

פעילות מס' 20: רכיבה על אופניים בטיחות בשעות הפנאי

כללי בטיחות בזמן רכיבה על אופניים

- חשוב להימנע משרוכים פרומים ומחלקי בגד שעלולים להיתפס בגלגלים או בשרשרת.
- חשוב לחבוש את הקסדה.
- בשעת הרכיבה חשוב להחזיק היטב בכידון ולהניח רגליים על הדוושות.
- אין להוביל משא על אופניים בצורה העלולה למנוע שליטה בהם.
- יש לציית לרמזורים ולתמרורים שבדרך.

עזרים

קופסה מרמזת ובה קסדה או מגנים, 2 קסדות של אופניים, סיפור מדליללה, דף צביעה, מדליללה (מדליות ללה) עם סרט, כדור, תמרור עצור.

משך הפעילות: כשעה.

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה

- פתיחה - שיר "ללה שלנו יש 4 עצות".
- קופסה מרמזת, ובתוכה קסדה או מגנים (או תמונה של קסדה ומגנים). מזמינים את המשתתפים לשאול שאלות של "כן" ו"לא" כדי לנחש מה יש בקופסה המרמזת. לאחר שמראים לילדים את הקסדה או המגנים, מבררים מתי חשוב לשים קסדה ומגנים, מי חובש קסדה (כבאי, פועלי בניין, רוכבי אופנועים, רוכבי אופניים, שחקני הוקי). אפשר להביא תמונות של אנשים שחובשים קסדות.
- שאלות לדיון:
 - למי יש אופניים?
 - איפה באזור שלנו אפשר לרכב על אופניים?
 - איך רוכבים על אופניים בצורה בטוחה?

- הדגמה: מביאים שתי קסדות, לילד אחד רוכסים היטב את הקסדה וליד השני רוכסים בקלילות, מבקשים מהמשתתפים להזיז את הראש מצד לצד ורואים מה קורה. מזמינים את שאר המשתתפים למדוד את הקסדה.

- אילו כללים ללה מזכירה לנו?
לחבוש קסדה ולשים מגנים.
לנסוע רק במקום בטוח.

שלב ב' - במליאה

משחקי בטיחות

1. המשתתפים זורקים כדור זה לזה. מי שזורק את הכדור צריך לומר למי ייתן מדליה, לדוגמה: אני אתן מדליה למי שעובר רק באור ירוק, אני אתן מדליה למי שנוסע באופניים רק על המדרכה.
ניתן להכין מדליות (מדליה עם ללה) עם סרט, לחלק לילדים ולבקש מהם לציין על איזו הקפדה בכללי הבטיחות מגיעה להם מדליה לדעתם.

2. אדום - עצור, ירוק - עבור: המדריך מחזיק ביד אחת את ללה וביד השנייה תמרור עצור. כשהוא מניף את ללה - המשתתפים מסתובבים בחדר, כשהוא מניף תמרור עצור הם קופאים במקומם (פריז).
אחרי כמה פעמים, מוסיפים כלל נוסף - בתמרור עצור צריכים ללכת שני צעדים אחורה ואז לקפוא במקום.

שלב ג' - אישי (15 דקות)

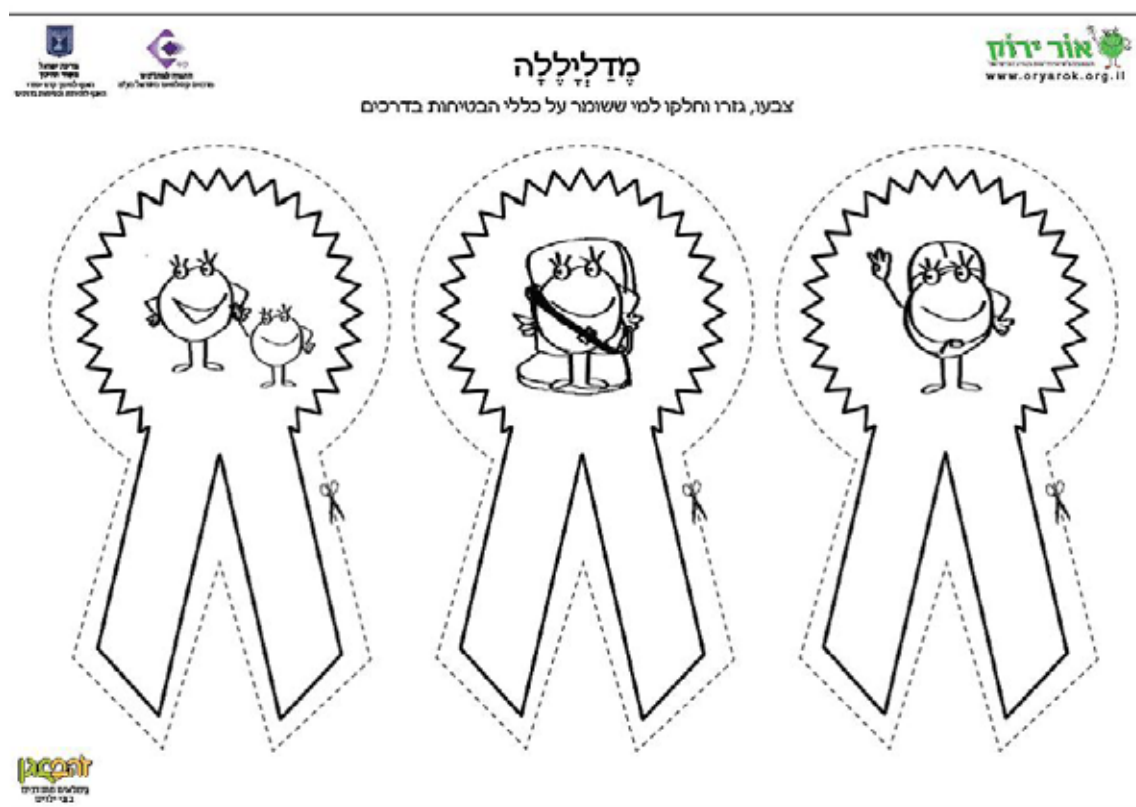
פעילות יצירה - הכנת מדליות (נספח). כל ילד מכין 3 מדליות לחלק לאנשים שהוא פוגש בדרכו אשר שומרים על הכללים.

שלב ד' - סיום במליאה

אפשר לסיים בחתימה משותפת על אמנה המחייבת את כולם לשמור על כללי זהירות בעת מעבר כביש.

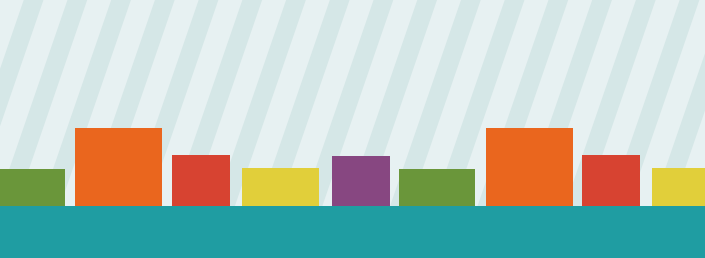
נספח: מדליות

שער שלישי

כולנו יחד

כולנו יחד

חודשים: ניסן-סיוון

מבוא

תהליך קבוצתי: אינטימיות והדדיות, קרבה ושיתוף פעולה

מאפייני השלב הקבוצתי:

בשלב הקבוצתי מרגישים חברי הקבוצה שהם שייכים, בטוחים בהשפעתם ובמעורבותם ויש להם אמון במנחה ובחברי הקבוצה, הם מסוגלים להתקדם לשלב גבוה יותר: להתקרב זה לזה.

עתה היחסים בקבוצה מתבססים בעיקר על רגש אישי ועניין משותף וכחות על חוזק וכוח השפעה. מתפתחת תחושת "אנחנו", התקשורת ישירה יותר ואינה נעשית רק דרך המדריך, התלות במדריך פוחתת. הקבוצה מגובשת, האווירה הרמונית יותר, יש שיתוף פעולה, חברי הקבוצה מבטאים צרכים והעדפות אישיות, ומבקשים בקלות רבה יותר קבלה ותמיכה (בשלב זה יכול להיות קושי בקבלת חבר חדש לקבוצה).

האווירה בקבוצה היא של סובלנות כלפי שוני, וכך מתעצמת תחושת הזהות האישית - האפשרות להבדיל את עצמך כייחודי. חברים מביעים ביתר חופשיות רגשות חיוביים ושליליים, וגם רגשות של קנאה ועוינות. תהליך נכון של הבהרת האינטימיות והסתגלות אליה יוצר בהדרגה תחושת נינוחות, ומאפשר להיות שונה ומקובל, גם אם לא תמיד אהוב.

התפקידים החברתיים מתגמשים, והמשותפים משקיעים יותר בהשגת מטרות הקבוצה. גם בשלב זה יכולים להיווצר עימותים, אך המודעות עוזרת להתמודד עם משברים.

תפקיד המדריך

בשלב זה המדריך עומד לרשות חניכיו, אך אל לו להתערב מדי בתהליך. עליו לאפשר להם למצוא בעצמם פתרון, ולדרבן אותם לעבודת צוות (קבוצות).

חגים וימי לוח הנזכרים בחוברת: פסח, יום העצמאות, ל"ג בעומר, חג שבועות.

כישורי חיים: תקשורת בין-אישית, עבודת צוות.

ערכים מרכזיים: נתינה, אהבת הארץ, אחריות, קבלת השונה, שיתוף והשתתפות.

פעילות מס' 21: יום העצמאות - פסטיבל כחול-לבן

מטרות: ללמוד על צבעי דגל ישראל, להכין קישוטים לקראת יום העצמאות.
מתודות: סיפור, פעילות יצירתית.
מהלך: משחקי פתיחה, סיפור על צבעי הדגל, פעילות יצירתית עם כחול ולבן.

פעילות מס' 22: מסביב למדורה - ל"ג בעומר

מטרות: לדון בהיבטים החברתיים שבערב ל"ג בעומר, ללמוד על ההיבטים הבטיחותיים הנוגעים להדלקת מדורה, להכיר את הסיבה להדלקת המדורות ביום זה, ואת הנהוג לעשות במדורה.
מתודות: משחק קבוצתי, יצירה.
מהלך: משחק בקבוצה, שיחה, משחק תפקידים, הכנת צ'ופר.

פעילות מס' 23: חג שבועות

מטרות: להסביר את הצורך לחסוך במים, ללמוד על מנהגי חג השבועות.
מתודות: פעילות יצירתית, משחק מים, שיחה.
מהלך: משחק בכוסות מים, הכנת איש פרות, שיחה.

פעילות מס' 24: חכם בשמש

מטרה: ללמוד דרכים להגנה מפני השמש.
מתודות: משחק זיכרון, משחק לוח.
מהלך: כדור ידע, משחק זיכרון, משחק לוח בזוגות.

פעילות מס' 21: יום העצמאות פסטיבל כחול-לבן

מטרות

- ללמוד על צבעי דגל ישראל.
- להכין קישוטים לקראת יום העצמאות.

משך הפעילות: כשעה.

עזרים

- סלסילות ובהן חומרים שונים בצבע כחול ולבן (דוגמות לחומרים שניתן למלא בהן את הסלסילות בנספח).
- דפי A4 בצבע כחול ולבן, מספריים, דבק, טושים, מדבקות צבעוניות, מגזינים, דפים צבעוניים.

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה

1. משחק ים-יבשה כחול-לבן (5 דקות)

כמשחק פתיחה שחקו עם המשתתפים ים-יבשה, אך החליפו את המילים ים-יבשה במילים כחול-לבן.

מהלך המשחק: קובעים קו מפריד בין שני צדדים: יבשה-לבן, ים-כחול. על המשתתפים לדלג מעבר לצד הקו לפי המילה שאומרים להם. לדוגמה: כאשר אומרים כחול - על המשתתפים לקפוץ לכיוון הים, וכאשר אומרים לבן - קופצים לצד השני. רצוי לשחק את המשחק באופן תחרותי: מי שמתבלבל נפסל, המנצח הוא הילד האחרון שנשאר. במהלך המשחק שנו את הקצב של המילים, השתמשו במילים דומות על מנת לבלבל ולאתגר את המשתתפים.

2. שרים כחול ולבן (10 דקות)

השמיעו לילדים את השיר "כחול ולבן", ולמדו אותם לשיר את החלק הראשון של השיר. השיר הוא פשוט וקל לשיר אותו כקבוצה. את השיר ניתן למצוא בקישור הבא:

http://www.youtube.com/watch?v=w_mZoNTeNLU&feature=related

מילות השיר מופיעות בקישור שלהלן:

<http://www.shiron.net/artist?type=lyrics&lang=1&prfid=806&wrkid=4312>

3. מדוע כחול לבן (10 דקות)

נהלו שיחה:

- עד עכשיו שיחקנו בכחול ולבן, ולמדנו לשיר על כחול ולבן, האם אתם יודעים באיזה דגל יש צבעי כחול ולבן? דגל ישראל.
- מדוע אתם חושבים שבחרו דווקא בצבעי כחול ולבן להיות הצבעים של דגל ישראל?

ספרו לילדים את הסיפור הבא:

עיבוד: שרה רוטקוף-הרמתי

"ביום אחד, יום מאוד מיוחד,
החליט ביחד כל העם
שצריך וכדאי תקף ומייד
לבחור לנו דגל למדינת ישראל.

ישבו וחשבו אנשים חכמים: כיצד נבחר לדגל את הצבעים.

הבחירה הראשונה הייתה ברורה לכולם, חשוב שיהיה לנו צבע לבן.
לבן הוא צבע המסמל רוגע תקווה ושלום,
יהיה הוא הצבע המתנופף בדגל הלאום.

ומה אז קרה חיש מהר?
הבינו חכמינו כי הצבע הלבן זקוק לחבר.

התכנסו להם כל הגוונים והצבעים,
והצבע הלבן ישב וחשב:

“מי יהיה לי מתאים כשותף?
את מי יאהבו גם בוגרים וגם טף?
מי יהיה הצבע המתאים עבורי?
כגוון לאומי עד לדור עשירי?
הרי בי בחרו בלי לחשוב פעמיים,
ואתם קצת פחות בולטים לעיניים.”

שאר הצבעים נעלבו כי רצו גם הם להיות חלק מהדגל

לפתע אמר הצבע הירוק: “בחרו בי להיות חברו של הצבע הלבן.
אני מסמל את הטבע, וירוק כולם רוצים.
כולנו אוהבים להתקשט בירוק - הדשא, הפרחים והעצים.”

ואז אמר לפתע הצבע הצהוב:
“אני הצבע הכי טוב,
הרי אני מסמן אור וחום לרוב.”

התפרץ הצבע האדום: “אמנם הצהוב מסמל אור וחום,
אך צהוב, תזכרו, הוא גם צבע איום,
צבע של רכילות וצבע של שנאה, אני, לעומתו, מסמל אהבה.”

התפרץ הצבע השחור ואמר: “האדום מסמל את הדם האדום והנורא,
ואיננו רוצים לאף אחד לגרום רע.
אני השולט בין כל הצבעים, ומשתלב נהדר עם צבע לבן,
אני אהיה הצבע המתאים.”

כל הצבעים הביעו רצון להיות שותפים בדגל הלאום,
ורק צבע אחד שתק ולא דיבר. הוא חשב בלבו:

“מי אני, אין בי שום תכונה ראויה שבזכותה אוכל להיות על הדגל עם הצבע הלבן הדגול.

הציץ בו הצבע הלבן, ואמר לכולם:

”ראו, הנה הצבע הכחול מסמל רוגע ושלווה,

בים וגם בשמים יש בו רק תכונה טובה.”

הצבע הכחול הסמיק ושמח,

וכל הצבעים קראו בקול: ”האח!

”זה הצבע שיהיה חברו של הלבן בדגל העם, עם ישראל.”

אם ברצונכם להוסיף הסבר מעמיק יותר, הסבירו לילדים בפשטות את המתואר להלן:

פסי התכלת

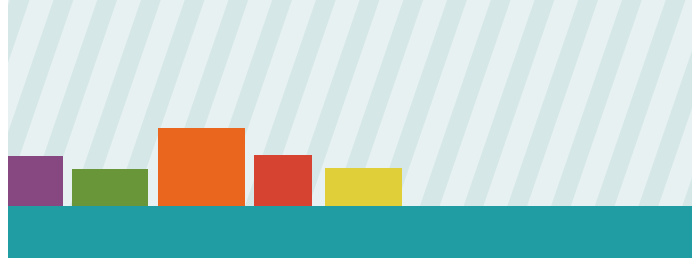
פסי התכלת של הדגל מקורם בפסים שבטלית. טלית היא כיסוי שנוהגים להניח מעל ללבוש, מעיין בגד עליון עשוי מבד בצורה מלבנית, כאשר בארבע פינותיו שזורים חוטי הציצית יש גברים המתעטפים בטלית בזמן תפילת שחרית. התורה מצווה על בני-ישראל לעשות להם ציצית על כנפי בגדיהם ולתת על ציצית הכנף פתיל תכלת. ציצית היא מקלעת של חוטים. על ארבע פינות הטלית קשורים חוטי ציצית.

בעבר המקור היחיד שאפשר היה להפיק ממנו את צבע התכלת היה בלוטת הפרשה של חילזון המצוי בחופי הים התיכון. צבע נזול הבלוטה היה ירקרק-צהבהב, ובהיחשפו לשמש השתנה צבעו לגוני ירוק-כחול. בצבע זה השרו את חוטי הצמר, והגון הסופי היה תלוי בתהליך העיבוד. צבע התכלת היה יקר להפקה, ויקר גם בשל תכונותיו המשובחות כצבע השומר על עמידותו במשך שנים רבות. לכן יוחסו לו תכונות של אצילות ושל מלכות.

שלב ב' - אישי, יצירה כחול לבן (20-30 דקות)

המשתתפים יצרו באופן חופשי יצירות בצבעי כחול ולבן. המשתתפים יכינו לכבוד יום העצמאות קישוטים לבית ולחוף.

את היצירות שיכינו ייקחו המשתתפים לבתיהם.

שלב ג' - במליאה (10 דקות)

כל משתתף מניח את היצירה שיצר על שולחן המכוסה במפה בצבעים כחול ולבן. הקבוצה עורכת את היצירות בתערוכה. כל משתתף מספר מה הכין וכיצד.

נספח: דוגמות לסלילות

- סלילה עם פלסטלינה - נגד על מגדרת רצועות פלסטלינה בגוני כחול ולבן.
- סלילה עם כפתורים בגדלים שונים בצבעי כחול, לבן, כסף.
- סלילה עם פקקים שונים בגוני כחול ולבן.
- סלילה עם נוצות כחולות ולבנות.
- סלילה עם אבני פסיפס בגוני כחול ולבן.
- סלילה עם רצועות בדים כחולים ולבנים, ועם בדים מודפסים בצבעי כחול ולבן.
- סלילה עם דבקיות בצורות שונות (עיגול, מלבן, משולש, ריבוע) ובגדלים שונים, בצבעי כחול ולבן.
- סלילה עם ניירות במרקמים שונים בגוני כחול ולבן: קרפ, חן, מוזהב, מבריק וכו'.
- סלילה עם ריבועי סול, מפל, פוליגל, בצבעי כחול ולבן.
- סלילה עם חומרים העשויים מעץ בגון כחול: גפרורים, מקלות ארטיק...
- סלילה עם נצנצים בגוונים המתאימים.
- סלילה עם פתיתי נייר בגוונים המתאימים.
- סלילה עם צבעים שונים בגוני כחול ולבן: פנדה, אקריליק...
- סלילה עם דגלי ישראל ועם סמלי המדינה בגדלים שונים.
- צנצנת עם טושים בצבע תכלת, טורקוז, כחול בהיר, כחול כהה.
- צנצנת עם עפרונות בגון כחול.

פעילות מס' 22: מסביב למדורה - ל"ג בעומר

מטרות

- לדון בהיבטים החברתיים שבערב ל"ג בעומר.
 - ללמוד על ההיבטים הבטיחותיים הנוגעים להדלקת מדורה.
 - להכיר את הסיבה להדלקת המדורות ביום זה, ואת הנהוג לעשות במדורה.
- משך הפעילות: כשעה ורבע.**

עזרים

- מעט קרשים או ענפים למדורה.
 - בובה גדולה - עדיף בובת ספוג בדמות ילד או ילדה.
 - קופסת גפרורים, נר קטן, נייר כסף שעליו מניחים את הנר.
 - נייר בד בצבע צהוב וכתום (כזה שאינו נקרע).
 - עיניים להדבקה.
 - טושים שחורים.
 - טבעת של מחזיק מפתחות (כזו שאפשר לקנות בחנות לשכפול מפתחות).
 - דבק.
- הכנה מוקדמת: עליכם לאתר באינטרנט את סיפורו של בר כוכבא והאריה (היעזרו במילות חיפוש "בר-כוכבא" ו"אריה").

למדריך

ל"ג בעומר הוא הזדמנות לדון בנושאים חינוכיים שונים. בהפעלה זו נעסוק בהיבטים חברתיים, חוקיים ובטיחותיים הנוגעים להכנתה של המדורה. כמו כן נזכיר חלק מהסיבות ההיסטוריות והדתיות לציון חג זה:

איסוף הקרשים

כאשר אוספים קרשים עולה השאלה החשובה: מאיפה מותר לקחת אותם. האם מותר לגנוב מחצרות בתים או להיכנס לאתרי בנייה, האם מותר לגנוב מחבורות אחרות שאוספות קרשים?

התשובה היא פשוטה: יש איסור מוחלט לגנוב קרשים. ביהדות מצוין שאסור שאפילו קיסם אחד בתוך המדורה יהיה גנוב. אסור לגנוב מאתרי בנייה, אלו עלולים גם להיות מסוכנים. וודאי שאין לגנוב מחבורות אחרות שעמלו על מנת לאסוף את הקרשים שלהם.

מותר לאסוף אך ורק קרשים שאינם שייכים לאיש. מבחינה בטיחותית חשוב להקפיד ולא לאסוף עצים שיש בהם מסמרים או חומרים פלסטיים.

הזמנת חברים למדורה

ליל ל"ג בעומר הוא מפגש חברתי לכל דבר. עלינו לעודד את המשתתפים לדאוג שכל חברי הקבוצה וגם חבריהם יגיעו למפגש. חשוב להבהיר לילדים כי אף אחד מאתנו לא היה רוצה להישאר לבד בבית בזמן שכל החברים משחקים ונהנים יחד. זכרו: בכל קבוצה יש ילדים שמשולבים פחות בחברה: עולים חדשים, ילדים חדשים בכיתה ואחרים. לא תמיד מקפידים להזמין ילדים אלו. עודדו דיון בנושא: את מי מזמינים, מדוע, איך מזמינים, מה החשיבות בהזמנת כולם, מה מרגיש ילד שמזמינים אותו, מה מרגיש ילד שלא הזמינו אותו.

הדלקת המדורה

את המדורה מדליק רק מבוגר אחראי, ומבוגר חייב להישאר בסביבה. חשוב מאוד ליצור גבולות ברורים מסביב למדורה. אסור לעבור את הגבולות. לפני שמדליקים את המדורה יש לוודא שאנחנו לא קרובים מדי למדורה אחרת, ושאנחנו לא נמצאים קרוב מדי לבניינים. עוד יש לוודא שהשטח שעליו אנחנו מדליקים אינו שטח שבו צמחים רבים. כדאי שיהיו לידינו שני דליי מים למקרה שהאש תתפשט. אין משחקים בסביבת המדורה אלא דואגים להתרחק ממנה. אם צולים תפוחי אדמה או מרשמלו בתוך האש, רק מבוגר אחראי רשאי להוציאם ולהכניסם.

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה, משחק פתיחה (5 דקות)

(לפי המשחק סלט פרות)

חלקו לכל משתתף פתק ובו שם או ציור של מאכל שאוכלים בל"ג בעומר (בערך כל שלושה משתתפים מקבלים אותו שם): תפוח-אדמה, מרשמלו, בצל. המדריך יכריז שם של מאכל אחד וכל הנושאים את שם אותו מאכל יתחלפו ביניהם במקומות. לדוגמה: המדריך יאמר "אני רוצה לאכול תפוח-אדמה", כל מי שקיבל "תפוח-אדמה" צריך להחליף מקום. כשהמדריך אומר: "אני רוצה לאכול הכול", כל המשתתפים צריכים להחליף מקומות.

שלב ב' - הכנות להדלקת מדורה (20 דקות)

אמרו למשתתפים כי כל המאכלים האלו הם מאכלים שנהוג לאכול בל"ג בעומר. שאלו: מה עוד עושים בל"ג בעומר? תנו למשתתפים לענות עד שתקבלו את התשובה: מדורה. שאלו: היום נצא למסע ונדליק מדורה יחד, מה חסר לנו כדי להדליק מדורה?

תנו למשתתפים לענות עד שתקבלו את התשובה: קרשים.

שאלו: איפה אפשר למצוא קרשים?

תנו למשתתפים לענות, ולאחר מכן הסבירו מהיכן מותר ומהיכן אסור לאסוף קרשים ובאילו תנאים (על-פי ההסבר למדריך).

קחו את הקרשים ואת ענפים שהכנתם לפני הפעילות והניחו אותם במרכז החדר. הסבירו למשתתפים איפה מצאתם את הקרשים ודאגו להבהיר להם כי אספתם אותם באופן תקין.

שאלו: אתם חושבים שחסר לנו עוד משהו כדי שנוכל לעשות מדורה?

קבלו: להזמין חברים!

שאלו: את מי נזמין למדורה שלנו?

מוציאים בובה גדולה ומושיבים אותה על הברך במצב שאפשר להפנות אותה אל המנחה ואל הכיתה לסירוגין.

אומרים: זאת אזמרלדה. היא יפה?

מחכים לתגובות ואומרים - כן, אבל היא לא כל-כך נחמדה. אנחנו לא כל-כך אוהבים אותה.

היא נורא חושבת את עצמה. היא נורא מעצבנת ולא נחמדה. אז אולי לא נזמין אותה?

נותנים לילדים להגיב כמה תגובות, ובזמן זה מרכינים את ראשה של הבובה שתיראה כאילו היא עצובה.

אם המשתתפים משמיעים תגובות בעד ונגד ומתפתח ביניהם דיון ספונטני - אפשר להניח את הבובה בצד ולפתח את הדיון בלי עזרתה. במקרה כזה - עברו ישר לחלק הבא שמתחיל במילה המודגשת: "שואלים".

אם גישת המשתתפים שלילית, והם שמחים על האפשרות לא לשתף את הבובה - אפשר להמשיך להיעזר בבובה:

מקרבים את ראשה של הבובה אל האוזן ו"מקשיבים למה שהיא אומרת". מפנים את תשומת לב המשתתפים ואומרים להם - רגע, אזמרלדה אומרת לי משהו.... "מקשיבים" לה רגע ואז, מחזיקים את הבובה כשגבה מופנה אל הכיתה ואומרים - אזמרלדה מאוד עצובה. היא אומרת שזה לא נכון מה שאתם אומרים. נכון שהיא בוכה לפעמים ולא מתחלקת בדברים שלה, אבל זה בגלל שילדים בכיתה לא נחמדים אליה ולא משתפים אותה אף פעם בשום דבר.

נותנים לילדים להגיב. אומרים: היא אומרת שגם כשעשו מסיבת יום הולדת - לא הזמינו אותה, וזה מאוד העליב אותה.

שואלים את המשתתפים - איך לדעתכם אזמרלדה מרגישה עכשיו?

מאפשרים לילדים לענות.

מסכמים: חשוב להזמין את כל החברים, גם את אלו ששונים מאתנו. מסבירים מדוע (מפורט בהסבר למדריך).

הדלקת המדורה

עכשיו אחרי שהזמנו חברים ומצאנו קרשים, הגיע הזמן להדליק את המדורה!

שואלים: אתם חושבים שזה רעיון טוב להדליק מדורה כאן, בתוך החדר?
נותנים לילדים לענות ומסבירים שמדורה מותר להדליק רק במקום פתוח ובטוח. יש להרחיב בנושא על-פי ההסבר למדריך.
הסבירו: היום לא נדליק מדורה באמת, אלא נדליק נר, אבל עוד כמה ימים יהיה ל"ג בעומר ובו תדליקו מדורות!

שלב ג' - סיפורו של בר כוכבא (20 דקות)

1. ספרו לילדים את סיפורו של בר כוכבא.
הסבירו: לזכר אותם מדורות שהדליקו כדי לבשר את הניצחון, אנו מדליקים מדורות בל"ג בעומר!
2. לזכר הלחימה של בר כוכבא עם האריה נערוך עתה תחרות!
תחרות האריה המפחיד ביותר. כל אחד מהמשתתפים, אם ירצה, יעמיד פנים שהוא אריה.
נחמד לשאוג ולהיות מפחידים ...

שלב ד' - הכנת אריה צ'ופר (20 דקות)

בחלק האחרון של המפגש נכין עם המשתתפים אריות שיוכלו לשמש כמחזיקי מפתחות.
לשם כך נצטרך את החומרים שהכנו מבעוד מועד:

- נייר בד בצבע צהוב וצבע כתום.
- עיניים להדבקה
- טושים שחורים.
- טבעת של מחזיק מפתחות (כזו שאפשר לקנות בחנות לשכפול מפתחות).

יש לחתוך מן הנייר הצהוב עיגולים שיהיו ראש האריה.
את הנייר הכתום יש לחתוך לפסים קטנים שיהיו שער האריה.
על הראש מדביקים עיניים ומציירים בטוש את הפה.
בסופו של התהליך, חוררו חור קטן בכל אריה והשחילו את טבעת מחזיק המפתחות.

לסיכום: בכל פעם שתראו את האריה אשר הכנו, תזכרו את בר כוכבא הגיבור אשר ניצח את האריה, ושאותו אנו זוכרים בל"ג בעומר.

פעילות מס' 23: חג שבועות

מטרות

- להסביר את הצורך לחסוך במים.
- ללמוד על מנהגי חג השבועות.

משך הפעילות: שעה.

עזרים

מסך וחיבור למחשב, כוסות, בקבוק מים, פרות לחים ויבשים, קיסמים.

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה (10 דקות)

פעילות פתיחה: חיסכון במים.

מחלקים לכל משתתף שתי כוסות, המדריך ממלא לכל משתתף כוס אחת במים, ומסביר לילדים שמטרתם היא לגרום לכך שבשתי מהכוסות תהיה כמות שווה של מים. עליהם להעביר מים מכוס לכוס בלי שיישפכו מים.

שאלות לדין

- כיצד פעלתם להצלחת המשימה?
- האם הצלחתם להימנע משפיכת מים, ושבשתי הכוסות תהיה בדיוק אותה כמות מים?
- מה הרגשתם?

המדריך מסביר: בקרוב נחגוג את חג השבועות. בעבר היה נהוג בישראל בחג השבועות לשפוך מים על אנשים.

המנהג נבע מאמונה שמי ששופכים עליו מים בחג השבועות לא יינזק כל השנה, ולכן היו נוהגים לשפוך מים בכמויות גדולות על כל עובר ושב.

היום המצב הוא שונה משום שבמדינת ישראל ישנה בעיה של מים. בכינרת, מקור המים המתוקים העיקרי בישראל, כמות המים קטנה ואינה מספיקה לכל הצרכים. לכן עלינו לחסוך כמה שאפשר במים ולא לבזבז אותם.

שאלו: בשביל מה צריך מים?

תנו לילדים לענות, וקבלו:

- מים לשתייה.
- להתקלח.
- לנקות.
- מי השקיה וגידול.

יש אמרה: "בלי מים אין חיים". מהי לדעתכם משמעות אמרה זו?
(למדריך: המים הם יסוד החיים של האדם, של החיה ושל הצומח.)

שלב ב' - במליאה, מנהג הביכורים (15 דקות)

שאלו: אילו דברים זקוקים להשקיה במים כדי לצמוח?
פרות, ירקות, חיטה וכו...

בקשו מהמשתתפים לעצום את עיניהם ולהיות קשובים למה שאתם עומדים לספר להם:

"את עיניכם עכשיו עצמתם כדי שתוכלו לדמיין מה שהתרחש בארץ ישראל לפני אלפי שנים. פעם בארץ היה בית-מקדש גדול ומרשים, מקום זה היה מקום קדוש מאוד ליהודים. מכל קצות הארץ הגיעו אנשים: מצפון ומדרום, ממזרח וממערב, באו להתפלל לאלוהים בבית-המקדש.

לא כולם יכלו להיות בבית-מקדש בירושלים כל הזמן, אז מתי הם הגיעו לבקר, אתם שואלים?

הם באו לבקר בשלושה מועדים, שאנו קוראים להם שלושת הרגלים: חג הפסח, חג השבועות וחג הסוכות. בשלושה מועדים אלה, אנשים מכל קצוות הארץ עלו לירושלים.

חג השבועות נקרא גם חג הביכורים כיוון שמחג השבועות התחילו להביא ביכורים לבית-המקדש. ביכורים הם פרות וצמחים מסוימים, שהם הראשונים שצומחים ופורחים ונובטים בשדות של היהודים שבארץ-ישראל. מצווה ביהדות היא להביא אותם הפרות לבית-המקדש. כל שנה, כשהגיע חג השבועות, הגיעו אנשים מכל קצוות הארץ בשיירות ארוכות מאד. דמיינו לכם אנשים, המון אנשים, הולכים ברגל, מכל קצוות הארץ מגיעים, נושאים בידיהם סלים עם פרות נפלאים, ולפניהם הולך שור שקרניו מצופות בזהב. הוא מוביל את השיירה, וכולם מאחוריו פוצחים בשירה."

שאלו את המשתתפים מה הם דמיינו בעת שמיעת הסיפור, ואם הם יכולים לתאר את דמיונותיהם לקבוצה.

למדריך: אם יש זמן, אפשר לבקש מן המשתתפים לצייר את התהלוכה או חלק ממנה.

שלב ג' - במליאה, סלינו על כתפינו (15 דקות)

נלמד את השיר "סלינו על כתפינו", המתאר את הבאת הביכורים לירושלים בשבועות:

<http://www.shiron.net/artist?type=lyrics&lang=1&prfid=806&wrkid=4911>

<http://www.youtube.com/watch?v=rmQbSDPQ1T4>

השמיעו את השיר לילדים ולמדו אותם לשיר אותו (הקישורים שלמעלה הם קישור לסרטון של השיר עצמו, וקישור למילות השיר).

שלב ד' - אישי, יוצרים עם פרות (20 דקות)

כדי לזכור את פרות הביכורים אשר הובאו בחג שבועות לבית-המקדש, יכין כל אחד מהמשתתפים איש מפרות. רצוי להשתמש בפרות יבשים ובפרות רגילים ולחבר אותם בקיסמים.

לדוגמה: אפשר להכין מתפוז - ראש, מצימוקים - עיניים, מתמרים - אוזניים וכד'. המשתתפים יכולים לקחת הביתה את אנשי הפרות אשר הכינו.

בתיאבון!

פעילות מס' 24: חכם בשמש

מטרה

- ללמד דרכים להגנה מפני השמש.

משך הפעילות: כשעה.

עזרים

כדור, כרטיסי משחק זיכרון (נספח 1), לוחות משחק (נספח 2), קוביות, חיילי משחק, לוח הנחיות מהלך המשחק (נספח 3), כללי התנהגות מומלצים בשמש (נספח 4).

הכנה מוקדמת

יש להכין כמה ערכות של משחק הזיכרון (נספח 1) ואת ערכת משחק הלוח על-פי גודל הקבוצה (3 משתתפים לכל לוח משחק - נספח 2).

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה, משחק פתיחה: כדור ידע (5 דקות)

זורקים כדור לכל אחד מהמשתתפים והוא צריך להגיד אמצעי שהוא מכיר להגנה מפני השמש. המטרה היא למצוא אמצעי הגנה לפי אותיות ראשי התיבות של "חכם בשמש": חיפוש צל, כובע, מקדם הגנה, ביגוד מתאים, שעות בטוחות, משקפי שמש, שתייה.

שלב ב' - זוגי (10 דקות)

משחקים משחק זיכרון בזוגות (כרטיסים בנספח 1).

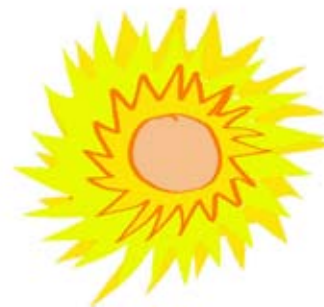
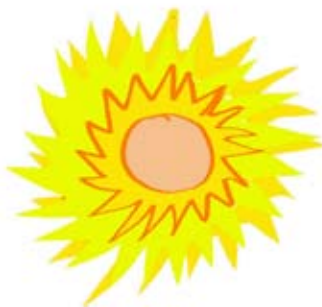
שלב ג' - במליאה (25 דקות)

- בוחרים משתתף והמדריך מבקש ממנו להציג בפני הקבוצה בפנטומימה אביזר או התנהגות הקשורים ל"חכם בשמש". על יתר חברי הקבוצה לזהות את אמצעי ההגנה.
- מעוררים שיח בנושא חשיבות כללי "חכם בשמש", והסכנות באי שמירה על כללים אלו.

שלב ד' - בקבוצות (25 דקות)

משחקים במשחק הלוח שבנספח 2.

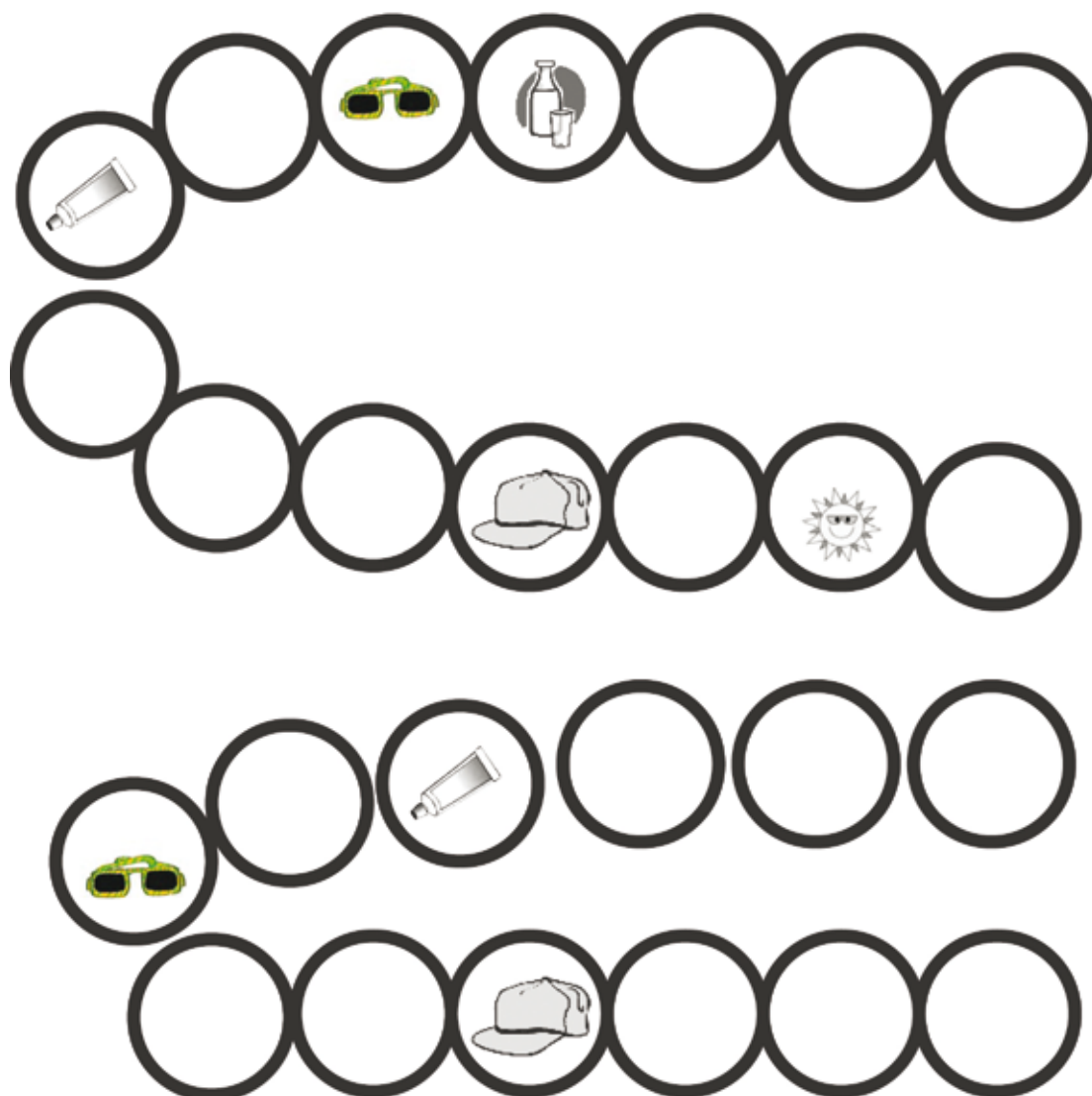
נספח 1: כרטיסי משחק זיכרון

נספח 2: לוח משחק

חכם בשמש חזור הביתה מהים בשלום

נספח 3: לוח הנחיות למשחק

 זכרת להרכיב משקפי שמש. התקדם שני צעדים.

 יצאת בשעות חמות מדי. חזור צעד לאחור.

 זכרת לחבוש כובע. הטל את הקובייה פעם נוספת.

 מרחת קרם הגנה. התקדם צעד נוסף.

 הפסקת שתייה. המתן תור.

נספח 4:

כללי התנהגות מומלצים בשמש

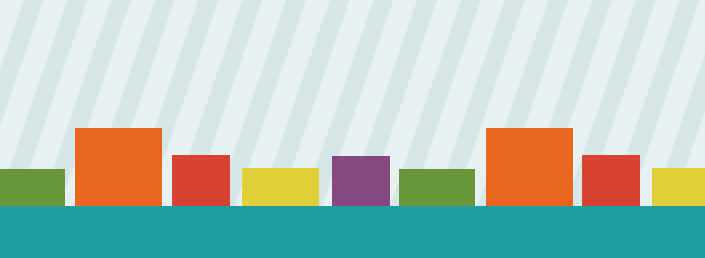
1. הימנעו מחשיפה לשמש בשעות הקרינה המרבית - מהשעה 10:00 לפני הצהריים עד לשעה 16:00 אחרי הצהריים (אפשר להיעזר בפרסומים בעיתונות היומית על רמות הקרינה העל-סגולה).
2. לבשו בגדים המכסים את הגוף ככל האפשר.
3. חבשו כובע רחב שוליים בשמש - הכובע מצל על הפנים וגם על הצוואר.
4. השתמשו במסנן קרינה בעל מקדם הגנה SPF 15 או יותר.
5. מרחו את קרם ההגנה כחצי שעה לפני היציאה לשמש - בשתי שכבות. מרחו שוב אחת לשעתיים בזמן שהייה בשמש. מרחו שוב לאחר שחייה או אם הזעתם.
6. השתמשו גם במסנן קרינה לשפתיים בעל מקדם הגנה SPF 15 או יותר.
7. הרכיבו משקפי שמש תקינים, המסננים קרניים על-סגולות.
8. הימנעו מחשיפה לקרניים על-סגולות במכוני שיזוף.

שתו הרבה!!!

הגנו על הילדים ועל התינוקות - הימנעו מלחשוף אותם לשמש בשעות הקרינה החזקה (בין השעות 10:00-16:00). אם אין ברירה - הקפידו לכסות את התינוקות בלבוש המגן על הגוף: חולצה ארוכת שרוולים, כובע רחב שוליים, מכנסיים וגרביים. לתינוקות ולילדים מעל גיל שישה חודשים מרחו קרם הגנה לעתים קרובות. לילדים מומלץ ללבוש חולצה גם בעת שהותם במים ולהרכיב משקפי שמש תקינים.

שער דביעי
וחוזר חלילה

וחוזר חלילה

חודש: תמוז

מבוא

תהליך קבוצתי: פרדה וסיום

מאפייני השלב: סיום הגן וסיום כיתה א' מתאפיינים מבחינה חברתית בראשית הווצרות קשרים נמשכים עם חבר אחד. לכן רצוי לדבר על המשך הקשר בין ילדי הקבוצה שנוצרה ביניהם חברות במהלך הפעילות בקבוצה.

השנה עומדת להסתיים ועמה גם המפגשים. סיום יכול להיות כרוך בקושי נפשי. חברי הקבוצה בוחרים איך להתמודד עם הפרדה. יש רצון למנוע את הסיום עם הכרה שהסיום בלתי נמנע ושרצוי להשלים עם כך.

מתח בין רצונות אלה, יכול לעורר כל מיני תגובות: התכחשות, הפתעה, רצון להמשיך, נסיגה להתנהגויות קודמות, תלות במדריך, התנהגות הרסנית כלפי חברים, כלפי המדריך, כלפי ציוד, נשירה מוקדמת, העלאת זיכרונות.

תפקיד המדריך

עכשיו המנחה הוא "אם", "אב" ו"מדריך" גם יחד, והוא צריך לעזור לחברים להיפרד ולהתנתק מהקבוצה.

תכנית ההדרכה

אפשר לערוך הפעלות והתנסויות שקשורות לפרדה, במטרה להיפתח להתנסויות חדשות. תכנית ההדרכה עוסקת בהיבטים שונים של פרדה, היזכרות בחוויות משמעותיות במהלך השנה.

נושאים לדיון: לפני פרדה

כתבה: אורית הורנשטיין

מטרות הסדנות

- לעזור למשתתפים להתמודד עם תחושות, עם מחשבות ועם התנהגויות המלוות מצבי פרדה ושלבי סיום.
- לסייע למשתתפים לעבור את שלבי הפרדה בדרך המצמיחה והמסייעת להתפתחות האישית והקבוצתית.
- ליצור התנסות חווייתית המאפשרת למידה על התנהלותם של הפרט ושל הקבוצה במצבי פרדה.

מיומנויות הנדרשות מהמנחה

היכרות בסיסית של תיאוריות הקשורות למצבי פרדה. להעמקה, חפשו במנוע חיפוש באינטרנט:
1. אליזבת קובלר רוס. 2. תהליכי פרדה וסיום בארגונים, בקבוצות ובתהליכים קצובים בזמן, מאת תמיר אשמן. במאמרים אלו אפשר למצוא רגשות אופייניים למצבי פרדה, שלבי פרדה, מיומנויות עיבוד של פעילות חווייתית: שיקופים, שאילת שאלות, המשגה ועוד.

למדריך

אם משתתף מסרב להשתתף או לחשוף את עצמו, אין לחייב אותו להשתתף בפעילות, אלא להזמין, במידת האפשר, להשתתף בעשייה ללא מילים.

העיסוק בפרדות מעורר, באופן מודע ולעתים גם באופן לא מודע, חוויות שונות ממצבי פרדה שונים שהמשתתף חווה בעבר. בתהליך זה עלול לעלות מגוון גדול של תחושות ושל ביטויים רגשיים והתנהגותיים. חשוב לסייע למשתתף להתמקד במצב הפרדה הנוכחי, בלי להתעמק באירועים מן העבר.

נושאים לדיון בנושא הפרדה, נושאים אלה מתאימים למרבית התרגילים המוצעים בהמשך

- מהי התחושה החזקה ביותר העולה כאשר אתם חושבים על הפרדה?
- אלו פרדות קשות יותר מאחרות?
- הציעו דרך מסוימת שבה אפשר וכדאי להיפרד?
- אלו רגשות עולים בזמן פרדה?
- פרדות מסוגים שונים יכולות לעורר רגשות שונים. תנו דוגמות לסוגים שונים של פרדות, ולרגשות השונים העולים בכל אחת מן הפרדות.
- באיזו מידה סוף הוא גם סימן להתחלה חדשה?
- האם יש דברים (תחושות, רגשות, מחשבות, התנהגויות) בהקשר לפרדה המשותפים לחברי הקבוצה?
- איך מרגישים המשותתפים שעדיין לא אמרו דבר, עם מה שחברי הקבוצה האחרים אמרו?
- מהו המרכיב בפרדה אשר גורם לנו לחוש עצובים?
- מהם הפחדים העולים בשעת פרדה?
- האם יש תחושת הקלה בפרדה מהקבוצה?
- מהם הרגשות שעולים בזמן פרדה ממכרים או ממישהו שאוהבים?
- אילו רגשות עולים בזמן פרדה מחפצים או ממקומות? האם זה דומה לפרדה מאנשים?
- כיצד כל אחד מתגבר על הפרדה? מה מסייע ומה מקשה?
- האם פרדה בעבר מתקשרת לפרדה היום מהקבוצה אצל כל אחד מהמשתתפים? אם כן, כיצד?

פעילות מס' 25: ידי שלום

מטרות: לזהות רגשות שונים המלווים פרדה, לעורר שיח קבוצתי על התמודדויות בקבוצה.
מתודות: עבודה יצירתית בעזרת כפות ידיים וצבע.
מהלך: גזירת "כף יד", כתיבה, חלוקת שי כתוב בצירוף שי מתוק.

פעילות מס' 26: חוט הזמן

מטרות: להעלות זיכרונות מן הפעילויות שנערכו במהלך השנה, לשוחח על הזיכרונות בהסתכלות לאחור, לקבל מראה כולל על מגוון הפעילויות שהיו לאורך השנה.
מתודות: כתיבה או ציור על צורות גיאומטריות, דיון.
מהלך: כל משתתף כותב או מצייר על צורה גיאומטרית חוויות מן הפעילות שהיו במהלך השנה.

פעילות מס' 27: כל אחד מאתנו הוא חלק מפאזל

מטרות: להעלות לקט של דברים משמעותיים שקרו בקבוצה במהלך השנה, להכיר בכך שלכל אחד בקבוצה יש חשיבות - הקבוצה היא סך כל המשתתפים בה.
מתודות: ציור וכתיבה, שיחה.
מהלך: גוזרים קרטון לחלקים כמו פאזל, כל משתתף כותב או מצייר על חלק מהפאזל, מרכיבים את הפאזל, שיחה.

פעילות מס' 28: דף מספר הזיכרונות שלי

מטרות: להתנסות במתן מחמאות ובכתיבתן, להעלות זיכרונות מן החברים ולשמור אותם.
מתודות: ציור, כתיבה, דיון.
מהלך: כל משתתף מקבל ספר זיכרונות, כל אחד כותב זיכרון בספרי הזיכרונות של חבריו, לסיום כל אחד משתף את חבריו במשפט אחד שכתבו לו.

פעילות מס' 29: חבילת פרדה

מטרות: להיפרד מחברי הקבוצה, לאוורר רגשות לפני הפרדה.
מתודה: משחק חבילה עוברת.
מהלך: מעבירים חבילה, מסירים ממנה שכבות ומברכים.

פעילות מס' 30: על כנפי הדמיון

מטרות: לאפשר הבעה של רגשות, ללוות את הפרדה בדברים חיוביים, להעניק שי דמיוני לפרדה.
מתודות: פנטומימה, מתנה דמיונית.
מהלך: הענקת מתנה דמיונית לחברים.

פעילות מס' 25: ידי שלום

כתבה: אורית הורנשטיין

מטרות

- להכיר רגשות שונים המלווים פרדה.
- לעודד שיח קבוצתי על התמודדויות בקבוצה.

משך הפעילות: 75 דקות.

עזרים

שמיניות בריסטול בצבעים שונים.

מהלך הפעילות

שלב א' (15 דקות)

המדריך מספר לקבוצה כמה מפגשים עוד נותרו, ואומר שבמפגשים שנותרו נדבר על פרדה. המדריך מבצע עם המשתתפים קטע קצר מתוך שירה של אריאלה סביר: "יושבים כולנו יחד היום ומביטים למרום, יד מתרוממת אומרת שלום, וצונחת בום בום בום".

רגע לפני שאומרים שלום, כל אחד מהמשתתפים מוזמן ליצור את כף ידו על גבי בריסטול.

המדריך מחלק לכל אחד מהמשתתפים שמינית בריסטול צבעוני, וכל אחד מסמן את כף ידו. כל משתתף גוזר את שרטוט כף ידו, ועל גביו הוא כותב או מצייר את מה שהוא מרגיש לקראת הפרדה. לדוגמה: עין עם דמעה, לב של אהבה, געגוע ועוד.

שלב ב' (30 דקות)

המדריך מזמין משתתף להניח את כף ידו המצוירת על גבי בריסטול משותף, ולספר מה הוא צייר או כתב. מי שמתחבר לדבריו קם ומניח את כף ידו, עד שכל המשתתפים מניחים את כפות הידיים (ללא הדבקה).

שלב ג' (10 דקות)

כעת ניתן לערוך דיון או שיחה קצרה על התגובות השונות לפרדה ועל התמודדות עמה. המדריך יכול להעלות שאלות, כגון:

- ראינו שהפרדה מעלה רגשות שונים (לציין חלק מהדברים שאמרו המשתתפים), איך אפשר להתמודד עם רגשות אלו? מי רוצה לספר לנו על דרכים להתמודדות שעזרו לו?
- המדריך מציע למשתתפים להתייחס לדברים שחבריהם ציירו, כתבו או סיפרו: דברים שאני רוצה להגיד למשתתף אחר בקבוצה בעקבות מה שהוא צייר, כתב או סיפר.

שלב ד' (15 דקות)

המדריך מזמין את המשתתפים ליצור יחדיו יצירת פרדה משותפת עם כפות הידיים, באמצעות ציור על המצע המשותף.

שלב ה' (5 דקות)

המדריך מביא עמו פתקים שעליהם "מתנה כתובה" לכל משתתף, ומחלק למשתתפים. על הפתקים משפטים עם איחולים לעתיד או סוכריות שכל אחד יכול לאכול רק אחרי שהוא מספר על משהו "מתוק" שמחכה לו אחרי הפרדה או למרות הפרדה.

אפשר גם להזמין לתת מתנות סמליות, מתנות שאפשר להכין במקום מפלסטלינה ועוד.

פעילות מס' 26: חוט הזמן

כתבה: אורית הורנשטיין

מטרות

- להעלות זיכרונות מן הפעילויות שנערכו במהלך השנה.
- לשוחח על הזיכרונות בהסתכלות לאחר.
- לקבל מראה כולל על מגוון הפעילויות שהיו לאורך השנה.

עזרים

חוט או חבל ארוך, דפים בצבעים שונים, לורדים, עטים, אטבים משרדיים, דבק, אטבי כביסה.

הכנה מוקדמת: חותכים את הדפים הצבעוניים בצורות גיאומטריות שונות, כגון: ריבוע, עיגול, מלבן וסתם צורות מוזרות לפי הדמיון. הצורות צריכות להיות מספיק גדולות כדי שתהיה להם נוכחות וגם שיהיה מספיק מקום לכתוב בתוכן.

צורת ישיבה: במעגל.

משך הפעילות: 45 דקות.

מהלך הפעילות

שלב א'

המדריך קושר חבל מקצה האחד של החדר אל הקצה האחר, ומסביר למשתתפים שהחבל מסמל תקופה שממנה נפרדים. כמו שנה או לחילופין פרק הזמן שבו נערכו מפגשי הקבוצה. אפשר וכדאי לציין על החוט שמות חודשים או מועדים. זאת כדי להקל על הילדים להיזכר וגם כדי שיוכלו לתלות את הפתק במקום המכון. מניחים את החומרים במרכז החדר. כל משתתף מתבקש לכתוב או לצייר על דף אחד (לפחות, אין הגבלת כמות). דבר אחד משמעותי לחיוב או לשלילה שקרה במהלך התקופה. כל אחד תולה את הפתק פחות או יותר במקום המתאים לאורך "חוט הזמן". חשוב לבקש מן המשתתפים לשים לב כאשר הם בוחרים את הדף לצורתו, לצבעו ולאופן שבו הם מחברים אותו ל"חוט הזמן".

שלב ב'

המדריך והמשתתפים קוראים את הפתקים לפי סדר ההתרחשות, נזכרים ומעלים חוויות!

שלב ג'

המדריך מזמין כל אחד מהמשתתפים לשתף במשפט אחד קצר מה הוא לוקח לעצמו מפעילות זו.

שלב ד'

בסבב, כל אחד מספר מה הוא לוקח עמו מהקבוצה להמשיך הדרך ומה הוא בוחר להשאיר מאחור.

פעילות מס' 27: כל אחד מאתנו הוא חלק מפאזל

כתבה: אורית הורנשטיין

מטרות

- להעלות לקט של דברים משמעותיים שקרו בקבוצה במהלך השנה.
- להכיר בכך שלכל אחד בקבוצה יש חשיבות - הקבוצה היא סך כל המשתתפים בה.

עזרים

שני בריסטולים שווים בגודלם, על שניהם ציור זהה של פאזל - צורות של חלקים המשתלבים אלה באלה, מספר החלקים כמספר המשתתפים. טושים, צבעי כנדה וכדומה.

הכנה מוקדמת: חותכים את אחד הבריסטולים לחלקים לפי ציור הפאזל. מספר החלקים כמספר המשתתפים.

צורת ישיבה: במעגל.

משך הפעילות: 45 דקות.

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה (5 דקות)

המדריך מניח במרכז החדר את כל חלקי הפאזל הקבוצתי ומעלה בפני הקבוצה את המטאפורה של הפאזל: חברי הקבוצה הם חלקי הפאזל היוצרים יחד תמונה אחת שלמה. יש להדגיש כי לכל אחד יש חשיבות בפני עצמו כיחיד, וכל אחד הוא חלק מהותי ומשמעותי לתמונה הכוללת.

כל משתתף מוזמן לבחור חלק אחד מן הפאזל הקבוצתי. אם לא כל המשתתפים הגיעו, חשוב להשאיר את החלק שלהם לבן ולא לצייר עליו.

שלב ב' - אישי (20 דקות)

כל משתתף לוקח את חלק שבחר.

בשלב זה ניתן לבחור אחת משלוש האפשרויות שלהלן:

1. המשתתף יכתוב על החלק שלו בלורד באותיות גדולות (כדי שהכתוב יהיה ברור וניתן לקריאה ממרחק), ויתאר את הדבר המשמעותי ביותר שחווה, בקבוצה או מחוצה לה, במהלך השנה. מי שרוצה יכול לעטר את החלק שקיבל בכל דרך הנראית לו.
2. המשתתפים יכתבו את שמם על חלק הפאזל שבחרו, יציירו או יאיירו את שמם או יציירו סמל המייצג אותם.
3. המשתתפים יקשטו בציור - כתם, קו, צבע, את החלק שלהם.

שלב ג' - במליאה (20 דקות)

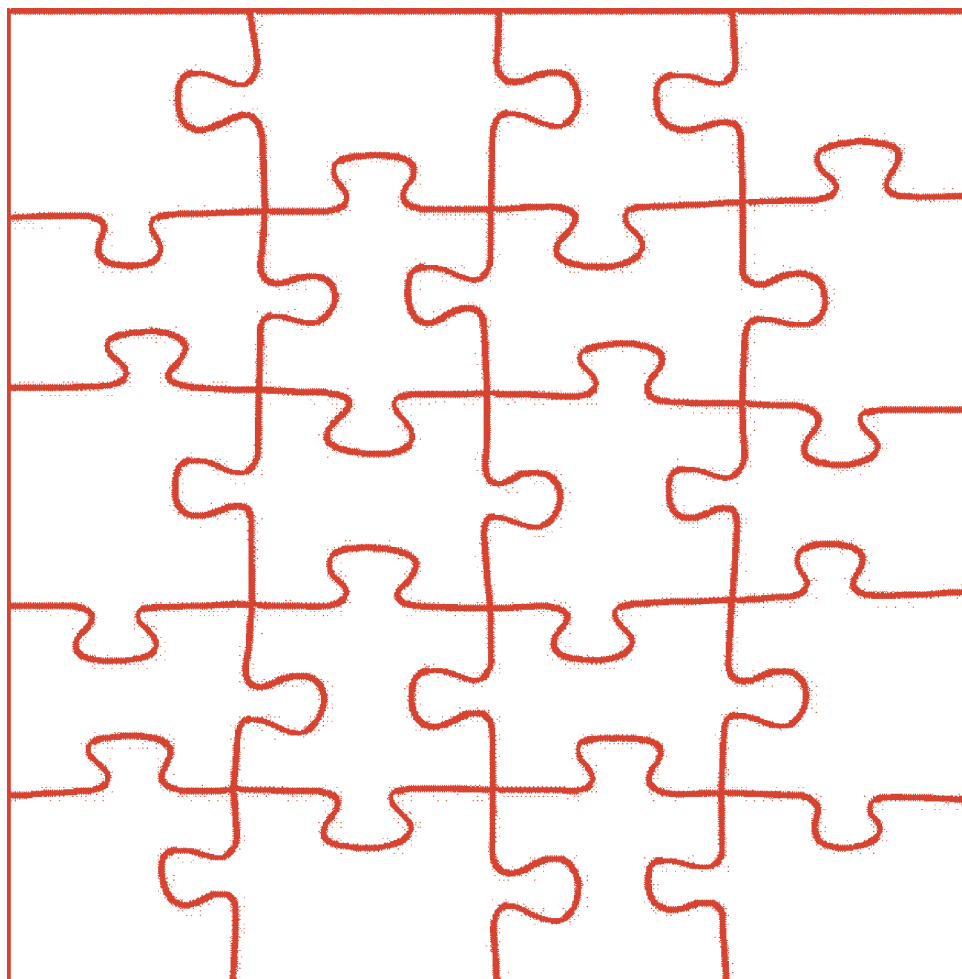
המדריך מניח את הבריסטול השלם במרכז החדר כבסיס, ומבקש מן המשתתפים להרכיב עליו את הפאזל מן החלקים. המדריך חוזר ומסביר למשתתפים שהתמונה האחת היא תצרך שבו כל אחד הוא חלק מן התמונה, אך כל אחד קיים גם כחלק בפני עצמו.

המדריך מזמין את חברי הקבוצה לשיחה על התמונה העולה מהפאזל.

שאלות לדיון

- באיזו מידה התמונה שהתקבלה משקפת את הקבוצה? מדוע?
 - מה היו האירועים המשמעותיים ביותר שאנשים כתבו?
 - אילו אירועים קרו בקבוצה ואילו מחוצה לה?
 - האם יש אירועים, סמלים, צבעים, שהופיעו יותר מפעם אחת?
 - מה אפשר ללמוד מזה?
 - האם יש דברים שהייתם מוסיפים עכשיו, כשהתמונה כולה מוכנה?
- כאן אפשר להזמין אנשים להוסיף על הבריסטול לפי רצונם (קווים המאחדים בין אנשים, עיטורים וכו').

לסיום, המדריך מזמין כל משתתף לומר במשפט קצר איזו תמונה מייצגת הקבוצה עבורו, במה היא תורמת או עוזרת לו בפרדה.

פעילות מס' 28: דף מספר הזיכרונות שלי

כתבה: אורית הורנשטיין

רציונל

ספר זיכרונות הוא אחת הדרכים המקובלות כדי לכתוב דברי פרדה לחבר.

מטרות

- להתנסות במתן מחמאות ובכתיבתן.
- להעלות זיכרונות מן החברים ולשמור אותם.

עזרים

מחברות, מדבקות, טושים צבעוניים, כלי כתיבה, עפרונות, צבעים.

הכנה מוקדמת: חותכים כל מחברת לשניים כך שמתקבלים שני פנקסים. על כל פנקס המדריך מדביק נייר עטיפה, כותב עליו את שם המשתתף, את שם הקבוצה, את היישוב ואת התאריך. אנו מציעים לפרוש מפה במרכז החדר ולהניח עליה את המחברות.

צורת ישיבה: במעגל (בהתחלת הפעילות ובסופה).

משך הפעילות: 50 דקות

מהלך הפעילות

שלב א'

המשתתפים מוזמנים לכתוב או לצייר לכל אחד מחברי הקבוצה דבר מה משמח, מעריך ומוקיר לקראת פרדה. מומלץ להדגיש כי מחברת זיכרונות זו היא דבר מה המחזק כל אחד, שכן בזמן געגוע אפשר לפתוח אותה ולהיזכר בחברים ובמשמעות של הקבוצה עבור היחיד. לפיכך, חשוב להקפיד על מילים מוקירות, חמות ואוהבות.

אפשר להשמיע את השיר של יהודית רביץ - "רק מילה טובה", לשם הדגמה וליצירת אווירה.

שלב ב'

הכתיבה במחברות חופשית, וכל אחד יקבל את הזמן שהוא זקוק לו. עם זאת, מומלץ להגדיר את משך הזמן מראש ולהודיע מידי פעם כמה זמן נותר לסיום.

שלב ג'

לאחר שסיימו את הכתיבה, מקבל כל אחד מהמשתתפים את המחברת שלו, והוא מוזמן לעיין בה ולבחור משפט אחד או ציור אחד אשר משמח אותו ומחמם את לבו באופן מיוחד.

שלב ד'

כל אחד משתף את הקבוצה במשפט שבחר ומשלב במילותיו הוקרה ותודה לחברי הקבוצה.

פעילות מס' 29: חבילת פרדה

כתבה: אורית הורנשטיין

מטרות

- להיפרד מחברי הקבוצה.
- לאוורר רגשות לפני הפרדה.

עזרים

"חבילה", נגן מוסיקה, שיר לצ'ופרים: טקסט כתוב לפרד, ממתק, מכתב אישי או כל דבר אחר.

הכנה מוקדמת: מכינים צ'ופר לסיום עבור על אחד מהמשתתפים. את הצ'ופרים עוטפים כמתנה קבוצתית. המתנה נעטפת בכל פעם בשכבת נייר אחת. על כל שכבה יש משימה לסיום או משפט השלמה לקראת פרדה (המשימות והמשפטים מצורפים).

צורת ישיבה: במעגל (בעיקר בתחילת הפעילות ובסופה).
משך הפעילות: 45 דקות.

מהלך הפעילות

שלב א'

המדריך מזכיר למשתתפים את כללי המשחק "חבילה עוברת":

- החבילה עוברת מיד ליד. כשהמוסיקה נפסקת, המשתתף שהחבילה בידו יכול להסיר שכבת נייר אחת, ועליו לבצע את הכתוב על החבילה.
- אפשר להמיר משימה או משפט בשאלה או במשימה חלופית שייתן חבר אחר מהקבוצה.
- רצוי לנתב את הפסקת המוסיקה כך שהחבילה תגיע לכל אחד מהמשתתפים.
- בשכבה האחרונה מסתרת המתנה. מי שמגיע למתנה - יחלק אותה למשתתפים.

שלב ב'

המשחק מתחיל. להלן דוגמות למשימות ולמשפטים:

- בדרך לקבוצה היום הרגשתי ש...
- המפגש שהכי נהניתי ממנו מתחילת השנה היה...
- אני רוצה לבקש סליחה מ ...
- אני יוצא לחופש ומתכנן ל...
- סיום המפגשים עם הקבוצה שלנו גורם לי להרגיש ש...
- מה שקיבלתי מהקבוצה שלנו הוא...
- אני מרגיש עכשיו הרגשה דומה למה שהרגשתי כש...
- אני מאחל לכל חברי הקבוצה שלנו ש...
- אני חושב שיחסר לי ...
- עכשיו אני מרגיש...
- אני רוצה להגיד לכם ש...
- אני רוצה להודות לכם על ...
- אילו היינו מתחילים מחדש, הייתי רוצה ש...
- בשנה הבאה אני אהיה...
- חשוב לי שתדעו ש...
- בחר חבר מהקבוצה שאתה רוצה להתנצל בפניו על משהו שקרה במהלך השנה ולא הגבת לכך בזמן.
- בחר חבר מהקבוצה שאתה רוצה להודות לו על משהו שקרה במהלך השנה ולא הודית לו בזמן.
- בחר חבר שאתה רוצה לומר לו משהו חשוב עכשיו, לקראת פרדה.
- בחר חבר שלמדת ממנו משהו משמעותי במהלך המפגשים.
- בחר חבר שאתה רוצה לברך אותו במשהו להמשך
- בחר חבר שאתה רוצה לעשות אתו משהו בהמשך.

שלב ג'

כל אחד מחברי הקבוצה בוחר צבע שאתו הוא מסיים את המפגש, ומסביר מדוע בחר דווקא בצבע הזה.

פעילות מס' 30: על כנפי הדמיון

כתבה: אורית הורנשטיין

רציונל

לדמיון יש הרבה כוח לסייע בהתמודדות ברגעים לא פשוטים ומאתגרים, כגון זמן פרדה. בפעילות זו, הכלי המרכזי הוא השימוש בדמיון.

מטרות

- לאפשר הבעה של רגשות.
- ללוות את הפרדה בדברים חיוביים.
- להעניק שי דמיוני לפרדה.

למדריך: חשוב שתרגיש בטוח ביכולת השימוש במשחק ובפנטומימה.

צורת ישיבה: במעגל.

משך הפעילות: 45 דקות.

מהלך הפעילות

שלב א'

המדריך מזמין כל אחד מהמשתתפים להביע בפנטומימה את מה שהוא מרגיש כעת, במפגש הפרדה. על הקבוצה לנחש מה המשתתף מרגיש.

לאור הרגשות שעלו, המדריך מזמין את חברי הקבוצה לדמיין מה יכול היה לעזור להם עכשיו להתמודד טוב יותר עם הפרדה. האם הם היו רוצים משהו שיקל על פרדה? מה הם היו רוצים?

שלב ב'

המדריך מדגיש שיש דברים ממשיים, כגון: חיבוק, נשיקה, מילה טובה, ודברים מופשטים, כמו: זיכרון, אהבה, שמחה. כל אלו יכולים להיות מתנות שהיינו רוצים מאד לקבל או להעניק בזמן פרדה. ולכן היום, כפרדה, כל אחד יעניק למישהו מן הקבוצה מתנה דמיונית שהוא רוצה להעניק לו.

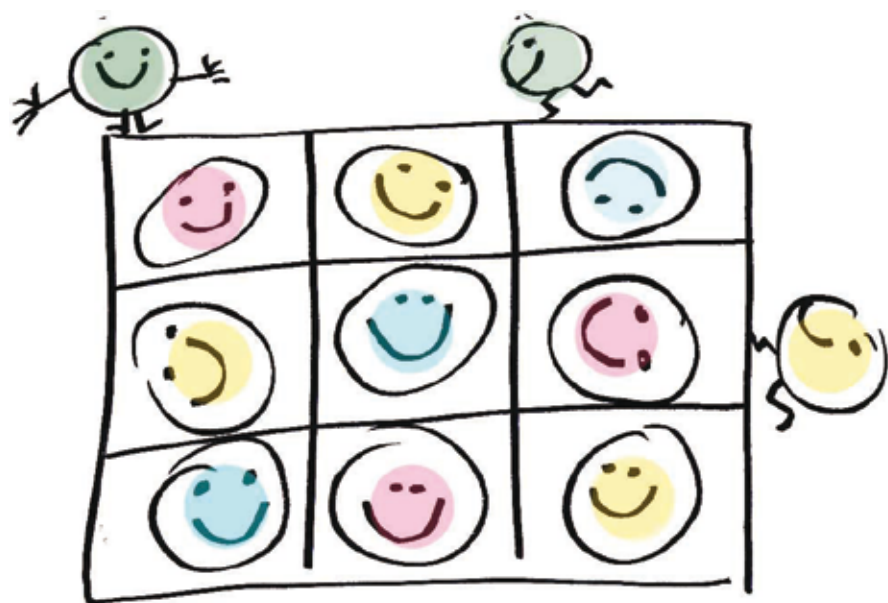
המדריך יכניס לחדר קופסה דמיונית גדולה וכבדה, אפילו יזמין את אחד המשתתפים לסייע לו להכניסה לחדר, ויסביר כי בתוך הקופסה הזו יש הרבה קופסות מתנה בגדלים שונים, במשקל שונה ובצבעים שונים. התיאור יגרה את דמיונם של המשתתפים ויסייע להם להעז לומר דברים שעולים במחשבתם.

שלב ג'

כל אחד מהמשתתפים לוקח בתורו שתי מתנות דמיוניות. מתנה אחת לעצמו ומתנה שנייה למישהו מחברי הקבוצה. עליו לתאר את גודל המתנות ואת משקלן, ואז לפתוח את זו שהוא לקח לעצמו ולהעניק לחבר את זו שהוא בחר עבורו.

שלב ד'

כל אחד בתורו מעניק לפרדה מתנה דמיונית לקבוצה כולה ולמדריך.

2023

מדריך למדריך הצעיר

תכנית חברתית ערכית לגיל הצעיר

ב' - ג' | בהדרכת המד"צ

עמודים 159-300

מדריך למדריך הצעיר

תכנית חברתית ערכית לגיל הצעיר

חלק ב' | כיתות ב - ג'

בהדרכת המד"צ

תכנית ניסיונית ינואר 2013

יזמה רפי דהן - מנהל חברה ונוער מחוז מרכז

עריכה, כתיבה וריכוז הצוות

אורלי קלינסקי, סגנית מנהלת מרכז הדרכה, מחוז מרכז
שרה רוטקופ-הרמתי, אגף תכנים, תכניות, הכשרה והשתלמויות

השתתפו בכתיבה

גילה שחר, רכזת פדגוגית, אגף חינוך והשכלה בחברת המתנ"סים
ענת דור, מפתחת "שיטת פאי - פיתוח אינטלגנציה יצירתית בעזרת
מודעות, טבע ויצירה", מנחת סדנות
אורית ברוך, מנהלת מרכז הדרכה פתח-תקווה
אילת שמיר, מנהלת מרכז הדרכה נתניה
מד"צים מנס-ציונה ומאלפי-מנשה

איורים שרה רוטקופ-הרמתי

עיצוב גרפי גלית סבג "טו דו דיזיין"

165	מבוא
171	מאפייני הגיל הצעיר
174	טיפול בבעיות משמעת
177	גיוס חניכים
182	איך לספר סיפור

שער ראשון: יוצאים לדרך חודשים: חשוון-כסלו

189	מבוא: תהליך קבוצתי, מאפייני השלב, תפקיד המדריך, תכנית ההדרכה
-----	--

191 לוח הפעילויות

192	פעילות מס' 1: יוצאים לדרך
194	פעילות מס' 2: מבקרים ביער הציפיות
198	פעילות מס' 3: הדמות שאני בוחר להציג
201	פעילות מס' 4: מעגלי אור - הלהבה הפנימית
206	פעילות מס' 5: בעקבות הגמדים בעולם הפיות
212	פעילות מס' 6: טקס הכרזת הקבוצה

שער שני: אנחנו כאן חודשים: טבת-אדר

217 מבוא: תהליך קבוצתי, מאפייני השלב, תפקיד המדריך

218 לוח הפעילויות

220	פעילות מס' 7: החלום - מסיבת פיג'מות
227	פעילות מס' 8: אני - הילד הזה!
232	פעילות מס' 9: צורה לנו - אכפתיות מהאחר
235	פעילות מס' 10: ט"ו בשבט - יוצרים בטבע
239	פעילות מס' 11: גן-עדן וגיהנום
241	פעילות מס' 12: הכי הכי - ליום המשפחה
243	פעילות מס' 13: יום המשפחה - לאימא שלי
245	פעילות מס' 14: ברכת הבית
248	פעילות מס' 15: על הנתינה

250 מבוא: אור ירוק

252	פעילות מס' 16: חצייה בטוחה - הכירו את ללה
255	פעילות מס' 17: ישיבה נכונה והתנהגות נכונה בזמן נסיעה
257	פעילות מס' 18: בטיחות בשעות הפנאי

שער שלישי: "כולנו יחד" חודשים: ניסן-סיוון

265 מבוא: תהליך קבוצתי, תפקיד המדריך

266 לוח הפעילויות

267	פעילות מס' 19: פסטיבל כחול-לבן
271	פעילות מס' 20: מסביב למדורה - ל"ג בעומר
278	פעילות מס' 21: "וחג שבועות תעשה לך"
280	פעילות מס' 22: חכם בשמש

שער רביעי: וחוזר חלילה
חודש: תמוז

287 מבוא: תהליך קבוצתי, תפקיד המדריך, תכנית ההדרכה

288 לפני פרידה
290 לוח הפעילויות

291 פעילות מס' 23: ידי שלום
293 פעילות מס' 24: חוט הזמן
294 פעילות מס' 25: כל אחד מאתנו הוא חלק מפאזל
296 פעילות מס' 26: דף מספר הזיכרונות שלי
297 פעילות מס' 27: חבילת פרדה
299 פעילות מס' 28: על כנפי הדמיון

שלוש לך רכז המדצ"ים,

לפניך תכנית הדרכה חינוכית-ערכית הפונה לשתי שכבות גיל: גן-א' וב'-ג'. בתכנית מגוון פעילויות חווייתיות שעוסקות בערכים חברתיים הבאים לידי ביטוי בחיי קבוצה, בעונות השנה, בחגים ובחיי הילדים בכלל.

חוברת פעילויות זו תסייע לך בהדרכת קבוצת הילדים במהלך שנת הלימודים.

רציונל התכנית

שינויים עמוקים בדפוסי הביטוי והפנאי והתפתחות טכנולוגית מואצת גרמו לכך שילדים, החל מגיל צעיר מאוד, מבליים את מרבית זמנם הפנוי בבית מול המחשב והטלוויזיה. פעילות מסוג זה תורמת לפיתוח יכולות שהן אישיות בעיקרן, אך במידה רבה מונעת פיתוח יכולות אחרות, חברתיות בעיקרן. המשתתפים משקיעים פחות ופחות זמן ואנרגיה בפעילות בחברת ילדים בני גילם. מעטות המסגרות המציעות פעילות ערכית וחברתית לגיל הצעיר. קיימת אמונה פעילות חוגית, אך היא מכוונת בעיקרה לפיתוח כישורים אישיים.

תנועות הנוער ופעילויות הנוער השונות המתקיימות במסגרת "סיים ובבתי התלמיד, מכוונות על-פי רוב לילדים בכיתה ד' ומעלה. פעילות חברתית בגיל הצעיר תענה הן על הצורך המיידי של מתן מסגרת לילדים והן על הצורך להכניס לפעילות בתנועות הנוער בעתיד, וכן תתרום לפיתוח כשרים חברתיים ואינטליגנציה חברתית ורגשית.

בדפים הראשונים מצורפת ערכת מידע שממנה תוכלו ללמוד על מאפייני קבוצת הגיל, על הדרכים המיטביות לפעול עם ילדים בגיל זה, כיצד לגייס אותם לקבוצה, כיצד לספר להם סיפור וכיצד לשמור על כללי התנהגות בקבוצה ולנהל קבוצת ילדים בגילאים אלה.

הפעילויות בחוברת מאורגנות על-פי לוח השנה העברי, ומותאמות לתוכנית "מפתח הלב" (המפתח לחיים בחברה) שהילדים לומדים בבית-הספר, כך שיהיה לתלמידים ידע קודם על הדברים, והפעילויות יוסיפו נדבך לתכנית הערכית הפורמלית.

הפרק הבא מיועד לכם, מדריכי המדצ"ים, כדי שתוכלו להנחות את המדצ"ים בהפעלת התכנית ולשתף אותם בשיקולי הדעת השונים העומדים בבסיסה: שלבי התפתחות הקבוצה, היבטים ערכיים של נושאים ושל דרכי הפעלה, התאמת פעילות לגיל ולמאפייניו - כל אלה יטעו במדריך הצעיר תחושה של מסוגלות.

מעגלי התכנית

התכנית עוסקת במעגלי חייהם של המשתתפים. מעגלים ההולכים ומתרחבים מהקרוב, מן המוכר והחביב, אל הרחוק יותר - מעגל העם והאומה.

- מעגל ה"אני"
- מעגל החברים
- מעגל הקבוצה
- מעגל הקהילה והסביבה
- מעגל העם והאומה.

מעגלים אלו משולבים במעגלים נוספים, כגון: עונות השנה והחגים. חשוב להתייחס בהפעלת התכנית ובתכנון הפעולות למעגלים רבים ככל האפשר. התנועה היא מן הפנים אל החוץ: תחילה יש לעסוק בעולמו הפנימי האישי של הילד, ב"אני" שלו ("אני פיזי", "אני רגשי" ו"אני חברתי"), ורק לאחר מכן להרחיב את המעגל ולעסוק ביחסיו עם ה"חוץ".

שערי התכנית

התכנית מורכבת משערים המחולקים על-פי חודשי השנה. חלוקה זו מאפשרת להתייחס בו בזמן לשלבי התפתחותה של הקבוצה, לחגים ולאירועים הקשורים בעונות השנה.

שער ראשון: יוצאים לדרך - חודשים חשוון-כסלו

שער שני: אנחנו כאן - חודשים טבת-אדר

שער שלישי: כולנו יחד - חודשים ניסן-סיוון

שער רביעי: וחזור חלילה - חודש תמוז

לכל שער צירפנו פעילויות מומלצות. עם זאת, זכרו: אתם מכירים את המשתתפים. אל תבצעו את הפעילויות באופן אוטומטי. התאימו אותם לגיל המשתתפים, לשלב שבו הקבוצה נמצאת, לנקודות החוזק של המשתתפים וכו' (ראו ב"עקרונות יסוד"). ניתן ורצוי לצרף פעילויות נוספות, אך הקפידו להתאים את הפעילויות לגיל הילדים, לרצף הנושאים ולשלבי התפתחות הקבוצה.

חשיבותו של החינוך הערכי בתכנית ההדרכה לגיל הצעיר

המושג "חינוך ערכי" הוא מושג מרכזי בתכנית. חשוב שנערוך בירור מושגי בדבר השוני בין חינוך ערכי המאפשר מרחב בחירה בין ערכים שונים, לבין חינוך ערכי המכתיב את השקפת העולם ואת החשיבה "הנכונה". חשוב לדעת איך מחנכים לאור ערכים. אנו מתכוונים לערכים הבאים לידי ביטוי בחיי היומיום ולא רק להכרת הערכים כמושגים המנותקים מחיי האדם. מכאן משתמעת חשיבותה של הדוגמה האישית,

ושל המשגות הערכים, שיחה על אודות הערכים כשהם באים לידי ביטוי בהתנהלות היומיומית. חינוך לערכים הוא תהליך מתמשך. בתהליך זה זקוקים הילדים הצעירים לחזרות רבות ולהמחשות כדי שיצליחו להכיר את הערכים ולהפנים אותם.

חגים ומועדים במהלך השנה מזמנים עיסוק מעמיק יותר בערכים מסוימים, למשל: מחילה ביום כיפור, גבורה בחנוכה ונתינה בפורים. עם זאת, אל לנו להתמקד בערכים אלה רק במועדים שצוינו, אלא כדאי לעסוק בהם בזמנים שונים ובדרכים שונות. בערך הנתינה, למשל, אפשר לעסוק בפעילויות שעניינן חברות. בחג הפורים - משלוח מנות, ביום העצמאות - נתינה למדינה ובשלב הפרדה מן הקבוצה, במתנות שהמשתתפים נותנים אלה לאלה.

חשוב לגלות רגישות, ולוודא שהערכים שאנו מחנכים לאורם אינם מתנגשים עם ערכי הבית, המורשת והתרבות של המשתתפים.

התכנית מסייעת בהתפתחותם של כישורים תוך-אישיים, כישורים בין-אישיים וכישורים חברתיים. כגון: מודעות עצמית, ניהול והכוונה עצמית, שליטה עצמית, כישורי חברות, תקשורת בין-אישית, אמפתיה, אסרטיביות וכישורים בפתרון בעיות.

עקרונות יסוד של התכנית

1. התאמה לשלב ההתפתחותי

חשוב להתאים את הפעילות ליכולת השכלית, הרגשית והחברתית של המשתתפים, לדוגמה: ילד בגן יעדיף לפעול לבד ולא בקבוצה, לילדי כיתה א' לא כדאי לתת משימות קריאה וכתיבה, שכן לא כולם יודעים לקרוא ולכתוב (עיינו בטבלת מאפייני הגיל המופיעה בחוברת זו).

2. שלבי התפתחות הקבוצה

לכל קבוצה יש שלבי התפתחות. רובם קבועים וידועים, אך לכל קבוצה גם מאפיינים משלה. לדוגמה: בשלב ראשון שוקל המשתתף אם הוא רוצה להיות חבר בקבוצה או לא, וכאן על המדריך לשמש מעין "אמא" של המשתתף ולתת לו תחושה של קבלה, חום ואהבה.

חשוב לאתר את השלב שבו נמצאת הקבוצה, ולהביאו בחשבון בבחירת הפעילויות ובבחירת אסטרטגיות ההפעלה.

3. גיוון במתודות ההדרכה

לפי עיקרון ריבוי האינטליגנציות של גארדנר (ראה הרחבה בנושא זה), יש להשתמש במגוון דרכי הפעלה כדי ליצור תכנית מעניינת וכדי לאפשר למרב חברי הקבוצה להשתתף בפעילויות המוצעות וליהנות מהן.

יש לתכנן את הפעילויות כך שתהיה בהן פעילות אישית, פעילות בזוגות, פעילות בקבוצה קטנה, ופעילות במליאה. כל אלה כמובן בהתחשב בתוכן ובשלב ההתפתחותי של הקבוצה.

4. **המשגה של הנושא ולמידה שלו**

"המשגה" משמעותה הגדרה מפורשת של התובנות והמסקנות מן הפעילות, ושימוש במושגים שהופיעו בפעילות כגון: מתן אמון, הקשבה וכד'.

5. **פעילות אקטיבית**

יש לאפשר למשתתפים להיות פעילים במשך רוב הזמן, על מנת להביא את יכולותיהם לידי ביטוי ועל מנת לחנכם להיות פעילים ומשפיעים.

ריבוי אינטליגנציות - גרדנר

- התיאוריה של גרדנר טוענת שלאדם יש שמונה אינטליגנציות שונות. גרדנר מאמין שאפשר לפתח אינטליגנציות אלה אם מזמנים לאדם התנסויות שונות המפתחות אותן. להלן כמה מהאינטליגנציות שאפשר לפתחן בפעילויות החברתיות-ערכיות:
- **אינטליגנציה לשונית** - יכולות הקשורות בדיבור, בהאזנה, בקריאה ובכתיבה.
 - **אינטליגנציה חזותית-מרחבית** - יכולת התמצאות במרחב (ניווט), יצירה או קליטה של אמנות חזותית (ציור, עבודה בחומרים), משחק במרחב (משחמט ועד כדורגל) ועוד.
 - **אינטליגנציה מוזיקלית** - יכולות הקשורות במוזיקה, שירה, נגינה והאזנה.
 - **אינטליגנציה גופנית-תנועתית** - שימוש בגוף ככלי הבעה.
 - **אינטליגנציה בין-אישית** - הבנת רגשותיו של האחר, יכולת ליצור עמו תקשורת מילולית ולא-מילולית.
 - **אינטליגנציה תוך-אישית** - מודעות עצמית, יכולת להסיק מסקנות לגבי ההתנהגויות הרצויות במצבים שונים.

מד"צים יקרים,

בימים אלה אתם מסיימים את פרק ההכשרה שבמהלכו צברתם חוויות, התנסיתם באימון מדריך ועסקתם במתודות ההדרכה ובנושאים מאתגרים נוספים. הגיעה העת לצאת לדרך, ליישם את הידע שצברתם: לגייס משתתפים, להקים קבוצה ולנווט אותה לאורך השנה.

באופן טבעי עולים סימני שאלה: איך מגייסים את המשתתפים? מה מאפיין את קבוצת הגיל הצעיר שאליה משתייכים המשתתפים שלי? איך להתאים את ההנחיה לקבוצת הגיל ולמאפייניה? אילו פעולות מתאימות להם? איך כדאי לנהל את הקבוצה? מה תלוי בקבוצה ומה תלוי בי כמדריך? איך לשמור על שלמות הקבוצה? ועוד.

על מנת לסייע לכם, הפקנו חוברת זו. בחוברת תכנית ההדרכה המותאמת לגיל הצעיר: ילדי כיתות ב' וג'. בדפי החוברת תמצאו מידע על מאפייני הגיל של חברי הקבוצה שתדריכו כדי שתוכלו לדעת למה אפשר לצפות מן המשתתפים ואילו פעילויות להציע להם. תכנית ההדרכה המוצעת כאן מותאמת לשלבים הצפויים בהתפתחות הקבוצה שלכם, מדגישה את הערכים המרכזיים שאליהם חשוב להתייחס וכן כוללת פעילויות וחומרי הדרכה נלווים.

נשמח לקבל מכם משוב, רעיונות וחומרי הדרכה באמצעות מיילים למרכז ההדרכה במחוז מרכז:

yaelku@education.gov.il

דרך צלחה!
צוות תכנית ההדרכה

אלי!

בֶּרֶךְ אוֹתִי בְּתִבּוֹנָה
לְהַקְשִׁיב לְרַחֲשֵׁי-לֵב מִשְׁתַּתְּפִים
טְרוּדִים, חוֹשְׁשִׁים, נְבוֹכִים וּמִצְפִּים

אֲמִץ אוֹתִי בְּסִבְלָנוֹת לְהַעֲנִיק
לְמִשְׁתַּתֶּף הַשּׁוֹנָה, אֶת הַתְּנָאִים הַטּוֹבִים
בְּיוֹתֵר, בְּטָרֶם אֶקְבֹּעַ דְּרָכּוֹ.

סָגֵל בִּי הַפְּלִים לְמִצּוֹת בְּכָל מִשְׁתַּתֶּף
יוֹפִי, מוֹסֵר וְעֶרְכִים.

חֲנוּן אוֹתִי בְּמוֹרָא לְהִישִׁיר מִבֶּט אֶל
הַמִּשְׁתַּתֶּף בְּכָל עֵת.

טָוֹה בִּי הַפּוֹחַ לְחִבּוֹר אוֹמֵר דְּבָרִי
וְיִסוּד מַעֲשִׂי.

תֵּן בִּי יוֹשֵׁר לֵב לְמִסּוֹר בַּהוּוֹה אֶת
הָעֶבֶר לְקִרְאָת הַמַּחֵר...

הָאֵר לִי דֶרֶךְ הָאֲמוּנָה שֶׁבְּכָל פֶּרֶט
טָמוֹן הַסִּיכּוֹי לְשִׁפּוֹר הַחֶבְרָה.

השיר נכתב כאשר רפי דהן היה מדריך נוער
כיום רפי דהן מנהל חברה ונוער במחוז מרכז

מאפייני הגיל הצעיר: כיתות ב'-ג'

כתיבה: לילך ש"ן

מאפיינים	כיתה ב'-ג'
יכולות תנועתיות (מוטוריות)	- יכולות טובות ושליטה בתחום המוטוריקה הגסה, כגון: קפיצה, ישיבה, הליכה, דילוג, עמידה, ריצה. תנועות שרוב איברי הגוף משתתפים בהן. שליטה בתחום המוטוריקה העדינה, כגון: הדבקה, ציור, גזירה, מתיחת קווים, דיוק בתנועה הקטנה. תנועות המתבצעות לרוב בעזרת האצבעות. - עצמאיים בשטח, כמעט ללא צורך בעזרה.
התפתחות מחשבית	- יכולת חשיבה הגיונית, תפיסה ברורה של חפצים ושל מאורעות. - הבנה עמוקה ומלאה של מקרים ומצבים שונים. - יכולת מיון חפצים לפי מספר מאפיינים (גודל, צורה, צבע ועוד). - יכולת להביע דעה ולנמק אותה.
התפתחות אישית, חברתית וסביבתית	- ילדים כמה דמויות משמעותיות שהן עבורם מקור סמכות: הורים, מורים, מדריכים. הילדים רואים בדמויות אלה מודל לחיקוי. - תהליך ההיקשרות ובניית האמון עדיין בראשיתו, אך יסודותיו קיימים כבר בילד. - מאפייני אישיות, צרכים ורצונות אישיים מתחילים להתגבש ולבוא לידי ביטוי. - הקשרים החברתיים מקבלים חשיבות, ונוצרים לשם הנאה ומשחק ובעקבות תחומי עניין או תכונות אופי משותפים. - קיימת הפרדה (כמעט מוחלטת) בין המינים. בנים משחקים עם בנים ובנות עם בנות. - לעתים מתרחשת חלוקה לקבוצות חברים, ומתפתחים מנהיגים בתוך הקבוצות.
מוסר הבחנה בין טוב לרע	- הבנה עמוקה של מושגי טוב ורע, אסור ומותר. - אמת לצד שקר (או חצי אמת). - הלשנה - דרך להתגונן ועל מנת להיות "בסדר" עם המערכת.
שפה והתפתחותה	- יכולת ביטוי טובה בעל-פה ובכתב. - אוצר מילים משתכלל ומתפתח. - כמעט שאין שימוש בסלנג בגיל זה. - המשתתפים ברובם יודעים קרוא וכתוב.
משחקים ותחומי עניין	- מתפתח הרצון למשחק משותף, והוא מקבל חשיבות. - נהנים ממשחקי הרכבה, מחשב, טלוויזיה, תחרויות, כדור, ספורט וכד'. - מושפעים מגיבורי טלוויזיה ומוצאים להם דמויות להערצה, כגון: זמרים, שחקנים ועוד.

דרכי פעולה מומלצות לגילאי ב'-ג' (בהתאם ליכולות ולרמה ההתפתחותית)

- **קריאה וכתבייה** - תהליך רכישת השפה הושלם. מרבית המשתתפים שולטים בקריאה ובכתיבה. אפשר בהחלט לשלב בפעילויות קריאה וכתבייה, אך לא באופן מוגזם כדי שלא להפר את ההנאה שבשימוש במיומנויות אלו. רצוי להשתמש גם בציור, הדבקה, קולאז' וכד'.
- **אמנות ויצירה** - לרוב, המשתתפים נהנים מעבודה בחומרים. היצירה והשימוש בחומרים ממחישים עבורם את נושא הפעילות. לכן, זמן רב וקשר חברתי-קבוצתי. התחרויות מזמנות התנסות בשמירה על הוגנות וספורטיביות. יחסית מוקדש בפעולה ליצירה. אפשר לגוון בחומרים ולשכלל את השימוש בהם, וכך היצירה תעניין יותר. אפשר לעבוד וליצור בקבוצות.
- הבעת רגשות חשובה מאוד בגילאים הללו. אפשר ורצוי לעשות זאת באמצעות משחקי תפקידים, סיפורים, שירים, תיאורי מקרה וכו'.
- **תחרויות** - ילדים בגילאים הללו מפתחים קשרים חברתיים-קבוצתיים. לכן מומלץ לזמן תחרויות מסוגים שונים אשר יתרמו ליצירת אינטראקציה
- **משחקי מוזיקה ושירים** - נגינה וזיהוי שירים, מילה משיר והשלמת השיר (לרוב מתוך שירי ילדים) המפתחים את השמיעה, את חוש הקצב ואת הזיכרון.
- **משחקי נופש וכיף ככדור**, כתנועה במרחב וכמשחקי בלונים המשמשים להפגה, לפיתוח יכולות של משחק בצוות.
- **חידונים ושעשועונים בנושאים שונים, כגון:** גלגל המזל, בינגו, תפזורת, תשבץ ודומיהם המשפרים כישורי שפה.
- **ביטוי אישי (תוך כדי שיחה ודיון)** - לרוב מעניין את המשתתפים. מומלץ לבחור נושא מתוך עולמם של המשתתפים. בגיל הזה מתפתחת ההכרה בחשיבותה של הקבוצה, ולכן חשובה ההתנסות בשיתוף ובהקשבה. יש לזכור שבכל גיל יש ילדים שמתביישים לשתף. אין לחייב את כולם לדבר ולהשתתף בסבב. יש לציין לפני שמתחילים סבב של שיתוף, שמי שאינו מעוניין לשתף אינו חייב. אמירה זו יוצרת אצל המשתתפים תחושה של ביטחון.
- **סיפורים** - בשלב זה חשוב הדיון על הסיפורים, היצירה בעקבות הסיפור או הנושא, התנסות בכתיבה יוצרת, ועוד. אלה מאפשרים ביטוי אישי של המשתתפים.

מבנה פעילות

חשוב שהפעילות תהיה מורכבת ממספר חלקים:

- **פתיחה קצרה (10 דק')**
הפתיחה מחולקת לשניים: החלק הראשון יכלול את הצד האישי: "מה העניינים" ו"מה שלומכם". החלק השני הוא הצהרת כוונות לגבי נושא הפעילות ומטרת הפעילות (אפשר לעשות זאת במשחק).
- **פעילות חברתית (15-20 דק')**
חלק מגוף הפעילות אשר כולל את תוכן הפעילות העיקרי ומעורר את יצר הסקרנות ואת העניין של המשתתפים בפעילות.
- **עשייה ויצירה (20 דק')**
החלק המוחשי בפעילות. יכול להתבצע באופן יחידני, בזוגות או בקבוצות.
- **סבב סיכום וסיום (10 דק')**
מחולק לשניים: החלק הראשון סיכום הנושא, הפעילות והמסר. החלק השני, סיום הפעילות ופרדה עד לשבוע הבא.

שיקולים עיקריים בבחירת תוכן (ואביזרים) לפעילות

- **בטיחות** - לעמוד בתקני הבטיחות (חפצים לא חדים, חומרים לא רעילים, פעילויות ומשחקים שאינם מסכנים)
- **אסתטיקה בהגשת הפעילות** - דרך הגשה נעימה.
- **התאמה לגיל המודרך** - לשלב ההתפתחותי שבו נמצא הילד, לגילו ולרמתו.
- **מעורר עניין ומסקרן** - דבר אשר יתרום להצלחת הפעילות ולהנאה ממנה.
- **העברת מסרים** - הפעילות היא אמצעי להעברת מסרים ערכיים מסוגים שונים.

חשוב לשים לב בתכנון הפעילויות ומערכי ההדרכה ליצור סקרנות ועניין, לאפשר יצירתיות, ביטוי אישי וחוויות, ולתת ערך מוסף. חשוב שתהיה התייחסות גם ליחיד בפני עצמו וגם לפרט בתוך הקבוצה, ושיעשה שימוש במגוון מתודות, לדוגמה: אמנויות ויצירה, סרטים, מוזיקה, שירים וסיפורים, משחקים, משחקי תפקידים ועוד.

ניהול הפעילות וטיפול בבעיות משמעת בגיל הצעיר

כתבה: ינה נמני

בשנים האחרונות עלתה המודעות לצורך בהתמודדות נכונה ונבונה עם מעשי אלימות ועם התפרצויות זעם של ילדים במסגרות חינוכיות שונות. מדובר בבעיות משמעת אשר באות לידי ביטוי בגילויי תוקפנות כלפי ילדים אחרים (מכות, בעיטות, זריקת חפצים וכו'), כלפי חפצים (פגיעה בחפצים, השחתת עבודת יצירה של ילדים אחרים), ואף כלפי מבוגרים. לעתים אנו עומדים בתחושה שאין לנו כלים להתמודד במצבים אלו.

נציג בפניכם 10 כללי אצבע¹ ליצירת אווירה של שיתוף פעולה בקבוצה, ולהתמודדות עם בעיות משמעת ואלימות. נדגיש: תגובת המדריך לבעיה צריכה להיות תומכת, מרגיעה ושומרת על כבוד הילד. יש לשמור על איזון בין הצגת גבולות ושמירה עליהם ובין מתן עידוד, חיזוק ומענה לצרכים קוגניטיביים ורגשיים.

איך להימנע מבעיות משמעת?

1. תיאום צפיות - לערוך תיאום ציפיות בראשית שנת הפעילות, ולקבוע עם חברי הקבוצה כללי התנהגות מקובלים (כללי עשה ואל תעשה). הצג את הכללים כגבול קבוצתי, למשל: "בקבוצה שלנו לא מרביצים". את כללי ההתנהגות עליכם לכתוב על כרזה, ולהקפיד שתהיה תלויה תמיד על קיר החדר שבו נערכת פעילות הקבוצה. חשוב להתמיד ולשמור על הכללים במהלך כל פעילות. כדאי לצייר תמרור או ציור אחר ליד כל כלל כדי שיזכיר את הכללים לילדים שאינם יודעים לקרוא. כדאי להחליט על שלושה או ארבעה כללים בלבד - בחרו את החשובים ביותר בשבילכם.
2. מקום לתלונות ולהערות - הפרעה היא דרך של הקבוצה לומר לך משהו (הפעילות קשה מדי, הפעילות אינה מעניינת, אין לנו כוח היום, הייתה לנו חוויה שאנחנו רוצים לדבר עליה וכד'). חשוב לא להתעצבן, לא להיעלב ולא לצעוק. כדאי להכין "תיבת ציק ציק מציק" לתלונות ולהערות. לאחר פעילות, כל ילד מקבל פתק, רושם משהו שהציק לו ומכניס את הפתק לתיבה (אתם יכולים לקבוע את תדירות כתיבת הפתקים: לאחר כל פעילות / אחת לשבועיים וכד'). בסוף כל שבוע מוציאים פתק אחד ומחליטים יחד איך להתייחס לכתוב בו ובאיזו דרך לטפל בעניין. כך ירגישו הילדים שהם יכולים לשתף במה שמציק להם וכי תהיה לכך התייחסות.

1 כללי אצבע הם כללים פשוטים ללמידה וליישום, הם אינם מדויקים ואינם מתאימים לכל מקרה.

3. **מתן חיזוקים חיוביים** - מילה טובה ודברי שבח מעודדים התנהגויות רצויות, מוטיבציות חיוביות ואווירה טובה. חשוב לחזק לעתים קרובות התנהגויות רצויות וחיוביות, ולתת חיזוק חיובי כאשר יש שיפור בהתנהגות. הדבר יפחית התנהגויות שליליות. דוגמות לחיזוקים חיוביים:
- **"כוכב השבוע"** - כל שבוע בוחרים ילד שהשתפר או שהשתדל בתחום כלשהו. הילד מסביר את הסיבה לבחירתו לדעתו, מביא תמונה של עצמו לתלות על בריסטול שעליו ציורים של כוכבים, ומביא לפעילות חפץ שהוא רוצה להראות לילדים ולספר עליו.
 - **חלוקת מדליות** - פעם בשבוע יחולקו מדליות. את המלל במדליות יש לנסח בצורה חיובית: "התנהגתי באדיבות" (לעומת "לא התחצפתי"). חשוב לעודד את כל הילדים, ולעודד גם על דברים פעוטים.
4. **הרגעה** - כאשר יש רעש שמפריע למהלך הפעילות, יש להגיב להפרעה כדי שהמשתתפים יבינו שזה לא בסדר, שזו התנהגות לא רצויה. אם משתתף יחיד גורם להפרעה, רצוי להעביר לו מסר שלא בדרך מילולית (מבט, הנעת ראש, הבעת פנים וכו'). אם רבים ממשתתפי הקבוצה אינם רגועים יש להפסיק את הפעילות ולחכות לשקט בסבלנות. אפשר להשיג שקט בעזרת משחקים כדוגמת משחק ה"פריז". אומרים "פריז" וכל המשתתפים משותקים לכמה שניות, כשמשתחררים מה"פריז" חוזרים ליתר ריכוז או משחק מחיאות כפיים בקצב מסוים והחלפת המקצב מדי פעם. תרגיל זה מפסיק כל רעש, יש להמשיך בו עד לקבלת שקט שיאפשר את המשך הפעילות.
5. **פרגון** - המדריך נותן משימה לכתוב מכתב מחמאה למשתתף אחר. למשל: לכתוב למישהו שהאות הראשונה בשמו היא האות האחרונה בשמך או לכתוב לפי הגרלה בין כל חניכי הקבוצה. אפשר להכין פתקים עם שמות המשתתפים וכל משתתף מגריל פתק וכותב בו "פרגון" לילד שעלה לו בגורל. אפשר להימנע ממטלת כתיבה, ולבקש מכל ילד לומר בקול את המחמאה שלו לילד האחר.
6. **דוגמה אישית** - המדריכים יתנו דוגמה אישית בהתנהגותם, "נאה דורש ונאה מקיים".
7. **יחס אנכתי** - על המדריך להראות לילדים שאכפת לו מהם, שהם חשובים לו. אל תתנו הוראות בציווי! רצוי להשתמש בצורת שאלה או בקשה, למקד תשומת לב אישית ולתת הוראות ברורות. גישה חביבה וחברותית עוזרת מאד - אך אינה באה על חשבון השמירה על גבולות ברורים ומוגדרים.
8. **פעולה בגובה העיניים** - הכן פעילות המבוססת על ידע מוקדם של הילדים, ועוסקת בנושאים החשובים בעיניהם.
9. **יציבות** - חשוב להקפיד על עקביות והתמדה בדרך הפעולה. אין להתווכח עם משתתף שמסרב לבצע דבר מה בפעילות, נסו להניעו לשיתוף פעולה בדרך אחרת. זכרו - בניית דרך התנהגות בקבוצה היא תהליך שאורך זמן. התמדה, עקביות ויציבות יסייעו לבנייה זו.
10. **התייעצות** - חשוב להתייעץ עם הרכז או עם מד"צים עמיתים מייד כאשר קורה משהו חריג. לא כדאי לדחות ולחשוב שהדברים יסתדרו בלי טיפול.

ולסיום:

**"מי שדואג לימים - זורע חיטים, מי שדואג לשנים - נוטע עצים,
מי שדואג לדורות - מחנך ילדים"**
(יאנוש קורצ'אק).

גיוס חניכים ושמירה על שלמות הקבוצה

עובד על-פי תכנים מתוך אתרי השומר הצעיר, המחנות העולים ופורום המד"צים

לפני היציאה לגיוס

1. יש לתאם את מועד הגיוס מראש עם האחראים על המקום שבו אנחנו רוצים לערוך את פעולת הגיוס, למשל: מתנ"ס, בית-ספר, הנהלת הקניון.
2. חשוב לתכנן במפורט מה מתכוננים לעשות בפעילות הגיוס.
3. יש לקבוע את מועד הפעילות הראשונה בהתאם לעיסוקים של המגייסים, לדוגמה: לא לקבוע פעילות ביום שבו מתקיים מבחן או טיול לאלה האמורים לעשות את פעולת הגיוס.
4. חשוב לחלק את התפקידים בין הפעילים: מי אומר מה, מי מחלק כרטיסיות בינתיים וכו'.

במהלך הגיוס

1. חשוב שתספרו מהי הפעילות שאליה אתם מזמינים.
2. ודאו שמועד הפעילות הראשונה והמקום שבו היא נערכת - ברורים לכולם.
3. חשוב לפנות במהלך הגיוס למשתתפים באופן אישי, חלקו הזמנות אישיות. פנו גם להורים והרגיעו מבחינת בטיחות ותכנים.
4. פרסמו את הפעילות באמצעים חזותיים.
5. חשוב שמחנך, מדריך חברתי או מרכז המועדון יהיו נוכחים במקום.
6. רצוי לאסוף טלפונים ולהתקשר להזכיר לפני הפעילות הראשונה.
7. הקפידו על הופעה הולמת.
8. הציגו ייחודיות, אך שמרו על לויאליות כלפי מערכת בית-הספר והמתנ"ס.
9. שלבו בתהליך הגיוס פעילות קצר ומושכת.

לאחר הגיוס

10. דאגו לכגוש שוב את המשתתפים, לתזכורת ולהפגנת נוכחות.
11. בדקו את הפעולות שהכנתם: האם כדאי לשנות כדי להתאימן למשתתפים שפגשתם במהלך הגיוס.
12. בזמן הפעילות, חשוב להיות רגישים לתחושותיהם ולתגובותיהם של המשתתפים המגויסים, ואם יש צורך, לשנות מעט את התכנית כדי להתאימה לקהל היעד.
13. במהלך הפעילות, השתדלו לתת תשומת לב אישית מרובה לכל משתתף.
14. ברכות!! גייסתם משתתפים חדשים - תנו להם תחושה של שייכות.

חזקו ואמצו!

אז מה עושים בתכל'ס?

רעיונות לגיוסים

בבתי-ספר

- הפסקות פעילות.
- יום סביב נושא - חגים ועוד.
- כניסה לכיתות.
- חלוקת פליירים.
- מודעות גדולות בלוח בית-הספר.
- העברת שעות מחנך בנושאים ערכיים.

בדואר

- מכתבים להורים.
- מכתבים אישיים לכל משתתף.

בטלפון

- רשמו את מספרי הטלפון והטלפון הנייד של המשתתפים ושל הוריהם.
- דאגו לשלוח תזכורת לקראת פעילויות.
- צרו קשר עם משתתפים שלא הגיעו.
- שתפו את מנהלי בתי-ספר ואת המחנכים במידע.

פליירים

- חשוב שהפליירים יהיו צבעוניים וכתובים ברור.
- רצוי לשלוח להורים דף מידע מפורט על הפעילות המתכננת.

לוחות מודעות

- תלו שלטים גדולים על לוחות מודעות בעיר, רשמו על השלטים ברכות לתושבים לרגל אירועים שונים.
- השתדלו לקיים מפעלים תנועתיים במרכז העיר.

תקשורת

- פרסמו את הפעילות ברדיו, בטלוויזיה ובעיתונות המקומיים.

הפנינה

- ערכו הפנינה של תחנות ספורט טבלאי או תחנות חברתיות במרכז היישוב.
- ערכו סיורים ביישוב.

לפניכם רעיונות נוספים שאספנו מחד"צים שכבר גייסו משתתפים:

- לשכבה צעירה תמיד טוב להביא ממתק או אוכל, ילדים באים למקום שיש בו אוכל. עם זאת, אל תהפכו את הכיבוד להרגל.
- עשינו פעם צ'ופר מגניב שהיה כתוב בו משהו בסגנון של: "שלום לך, אנחנו מדריכים ורצינו לספר לך על החלום שלנו: אנחנו מתים להדריך אותך!! כן, כן, בדיוק אותך. אתה נראה לנו ילד מדהים ואדם ממש נחמד. אז אם אתה באמת כזה ולא אכפת לך להגשים חלום של אנשים אחרים אתה מוזמן ביום ____, בשעה ____, ל ____ . החלום שלנו יתגשם והחלום שלך רק יתחיל....." קצת קיטשי אבל זה עבד. הפעולה הראשונה צריכה להתקשר לצ'ופר. הפעולה שלנו התקשרה לחלומות. גם חילקנו להם סוכריות.
- הדרך שנכנסים לכיתה והשיחה הראשונה חשובים ותורמים לגיוס.
- רצוי להביא לילדים משרוקית עם איזה ממתק. אפשר להכין מדליות או סרטים של מלכות יופי לבנות ועניבות לבנים ולהדביק עליהם מסטיק, ממתק או סמיילי.
- גם אם בהתחלה מגיעים מעט ילדים, הם מספרים לחבריהם כמה זה טוב ואז יגיעו עוד.

איך שומרים על קשר

ביקורי משתתפים

חשוב לבקר משתתפים שלא הגיעו ולברר מה הסיבה.

מכתבים להורים

מכתבים חשובים להורים, הם משרים ביטחון ויוצרים אווירת עבודה טובה. זה גם אמצעי לשמירת קשר עם ההורים. אפשר ליצור דף קשר המספר על הפעילות שנעשו ושעתידות להיעשות.

מכתבים למשתתף

מדי פעם, מכתב אישי מושקע נותן הרגשה טובה.

טלפונים

- להתקשר סתם כדי לשאול מה נשמע.
- להתקשר כשמישהו לא הגיע לכמה פעולות.
- להתקשר להזמין לפעילות חשובה.

מבצעים

- חבר מביא חבר.
- ערב בפארק.
- כרטיס חבר בתנועה.
- יזמות שמועילות לשכונה.
- טיול שכונתי.

איך לספר סיפור

מתוך "ארגז הכלים שלי", מאת גילה מיטרני - מספרת סיפורים

הקדמה חשובה!

השמעת סיפור מסייעת לגיבוש המשתתפים ולהיותם לקבוצה בעלת חוויות משותפות ואפילו סמלים ושפה משלהם. ראו לדוגמה את הסיפור המוכר "כיפה אדומה". רבים מהמדריכים בוחרים (לאחר שהתאמנו בכך, כמובן) לספר את הסיפור בבלבול, ולקרוא לאגדה "פיכה דאומה". אחרי חוויות השמיעה של הסיפור כשהוא מסופר בבלבול, כשישמעו חברי הקבוצה את המילים: "פיכה דאומה", יבינו כולם על מה מדובר וייהנו מכך.

הסיפור הוא אמצעי (ולא מטרה) להעברת מסר, ולכן לא רק תוכן הסיפור חשוב, אלא גם הטון שבו הוא מסופר, קצב הדיבור, הבעות הפנים, המחוות והאינטראקציה עם המשתתפים. בדומה להנחיה להדרכת הקבוצה שקיבלנו - להשתמש ב"קתימב"².

באופן כללי, אפשר לומר שסיפורים הם כלי יעיל הרבה יותר מהרצאות ומהטכנות מוסר. המשתתפים שומעים סיפור ולאחריו ניתן לפתח דיון המוביל להשגת מטרת הפעולה שנבחרה.

איזה סיפור לבחור?

כזה ש...

- שהעלילה שלו מתאימה למטרת הפעולה.
- ששפתו ברורה למשתתפים.
- שתוכנו מותאם לגיל המשתתפים.
- שאורכו מותאם לרמת הקשב של המשתתפים - מומלץ לא לחרוג מ-8 דקות.

יש לי סיפור, מה עושים עכשיו?

יש מספר דרכים להעברת סיפור. שימו לב: יש התייחסות נפרדת לפעילות עם ילדים שאינם יודעים לקרוא.

קתימב"ה - ראשי התיבות של קול, תנועה, ידיים, מבט, ביטחון, הופעה.

נייר טואלט משותף

הרעיון: קריאה משותפת.

ציוד: נייר טואלט מגולגל שעליו רשומים משפטי הסיפור.

מהלך הפעולה: המדריך מתחיל להקריא את הסיפור ובשלב מסוים מעביר את נייר הטואלט לאחד המשתתפים, והוא ממשיך לקרוא. כך לפי הסדר - כל משתתף קורא "ריבוע" (אם הסיפור ארוך המדריך יכול לסיים בעצמו).

סוף טוב הכול טוב

הרעיון: המשתתפים בוחרים סוף לסיפור.

ציוד: כדאי להצטייד באביזרי לבוש שונים, כגון: מטפחות, כובעים, גלימה.

מהלך הפעולה: המדריך מקריא את הסיפור עד לשלב הקונפליקט, שלב הבעיה. בשלב זה הוא מפסיק את הסיפור, ומחלק את הקבוצה ל-4-5 קבוצות. על כל קבוצה להמציא סיום יצירתי לסיפור ולהציגו בפני כולם.

סוף יש ומהי ההתחלה?

הרעיון: המשתתפים בוחרים את התפתחות העלילה.

ציוד: (לא הכרחי) פרטי לבוש שונים, מטפחות, כובעים וכו'.

מהלך הפעולה: המדריך מקריא את סיום הסיפור בלבד. מחלקים את הקבוצה לקבוצות קטנות, המשתתפים צריכים להיות יצירתיים ולפתח עלילה קודמת לאותו סיום. כל קבוצה מציגה את העלילה שהמציאה בפני כולם.

סיפור בפאזל

הרעיון: שיתוף פעולה.

ציוד: כתיבת הסיפור על פלקט וגזירתו לפאזל, דף עם שתי שאלות מנחות.

מהלך הפעולה: המדריך מתחיל להקריא סיפור ובשיא המתח מפסיק את הסיפור ומבקש מהמשתתפים להתחלק לקבוצות ולהרכיב את הפאזל. הקבוצה שמסיימת מקריאה את ההמשך לשאר חברי הקבוצה.

ואיך אני, המדריך, אמור להתכונן לכל זה? איך מספרים סיפור? איך מקרבים סיפור לילדים? מה אפשר לעשות כדי שהסיפור ימשוך את הילדים, ירתק אותם וישמור על רמת קשב ועניין?

קריאה מוקדמת

הכי חשוב: כדאי לבחור סיפור שמדבר אליכם ולקרוא אותו מראש פעמים אחדות:

פעם אחת להבנת רעיון הסיפור; בפעם השנייה לשים לב למילים ולשפה. לשים לב למקומות שבהם כדאי לעצור, לשאוף אויר ולהמשיך לקרוא. אם לדעת המדריך יש מילים שילדים בקבוצה אינם מכירים, כדאי להחליף את המילה הלא מוכרת במילה אחרת או ללמד את פרוש המילה. בפעם השלישית הקריאה היא לשם אימון, כדי שהקריאה תהיה קולחת, מעניינת ועניינית ובטון הנכון.

- קחו דף ועט ורשמו את התחנות השונות שבסיפור (תחנה היא נקודת שינוי בעלילת הסיפור).
- דמיינו מה קורה בכל תחנה: מה עושה הגיבור, איך הוא מרגיש, ומה עושות הדמויות האחרות.
- ספרו, לעצמכם או למישהו אחר, את הסיפור בקול, ברצף, והדגישו את התחנות שסימנתם.

קול

רצוי לספר את הסיפור בצורה מגוונת מבחינה קולית.

תרגילים לאימון משחק עם הקול:

- ספרו את הסיפור מהתחלה עד הסוף בלחש.
- ספרו את הסיפור בעצמה.
- ספרו בלחש ובעצמה לסירוגין, עם הפסקות (פאוזות) בנקודות משמעותיות בסיפור.
- ספרו במקצבים שונים - מהר ולאט.
- תרגלו את סיפור הסיפור לפי האפשרויות השונות, באוזני אדם אחר.
- נסו להגיע למבנה קבוע בשימוש הקולי (לחש, עצמה, פאוזות) בסיפור הסיפור.

גוף

השימוש בגוף, במימיקה (הבעות פנים ותנועות גוף) ובאביזרים וכד', הוא כלי המרתק את השומעים.

תרגילים למודעות גופנית לצורך עניין וגיוון:

ספרו את כל הסיפור בעזרת:

- הפנים בלבד.
- הידיים בלבד.
- הרגלים בלבד.
- הפנים, הידיים והרגלים ביחד.
- ספרו למישהו את הסיפור בפנטומימה (בלי מילים), ושאלו אותו מה הבין.

טון דיבור

אפשר לספר את הסיפור בהתאם לסוגות (הז'אנרים) שונות:

- ספרו את הסיפור כסיפור מתח ופעולה.
- ספרו את הסיפור כסיפור מפחיד.
- ספרו את הסיפור כסיפור מצחיק.
- ספרו את הסיפור כסיפור עצוב.
- ספרו את הסיפור באופנים אלו לסירוגין בהתאם לתוכנו.

כדאי לתרגל סיפור בכל הכלים יחדיו: קול, גוף, טון.

סיפור אישי

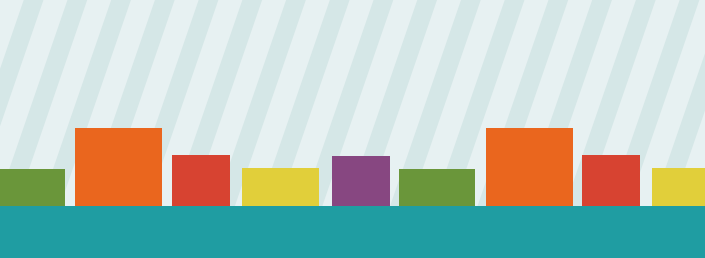
סיפור אירוע אישי המתקשר לנושא הפעולה או לסיפור שסופר, יוצר עניין וחיבור לנושא מהזווית האישית.

- היזכרו בחוויה אישית שלכם או של מכרים שלכם שמתקשרת לסיפור או לפעילות. בנו סיפור קצר מחוויה זו והוסיפו לה פרטים פרי דמיונכם.

שער ראשון

יוצאים לדרך

יוצאים לדרך

חודשים: חשוון-כסלו

מבוא

שלב התהליך קבוצתי: ראשית קבוצה מאפייני שלב ראשית הקבוצה: התקשרות, היכרות, בניית אמון

בשלב זה עסוקים המשתתפים בבדיקת השתייכותם לקבוצה: האם אני רוצה להיות חלק מן הקבוצה או לא? האם אני רוצה להיות מחויב ומעורב? מצד אחד - יש רצון להתחבר, להשתלב, להשתייך, לתקשר. מצד שני - רצון להישאר עצמאי. בשלב זה יש חששות מפני חוסר קבלה על-ידי האחרים. האקלים הקבוצתי מתאפיין בתחושה של התקשרות ולכידות. המדריך בולט, בעל השפעה, המשתתפים מפגינים כלפיו התנהגות תלוית: מלווים במבט, פונים בעיקר למדריך ומצפים שיספק פתרונות לקשיים.

תפקיד המדריך

בשלב זה המדריך נמצא בתפקיד אימהי. מערכת היחסים הראשונה של המשתתף היא עם המדריך. איכות הקשר בין המשתתף למדריך היא בעלת השפעה רבה על ההמשך! המטרה היא לאפשר למשתתפים להיות לחלק ממערכת חברתית, ולא להישאר מבודדים ומנותקים. המדריך צריך להיות בעל מודעות ורגישות כדי להבין את התנהגויות המשתתפים כביטוי לרצון להתקרבות ולא כבעיות התנהגות.

תכנית ההדרכה

מטרות

- לפתח במודרכים תחושת שייכות לקבוצה.
- להפחית רגשות של חרדה ותסכול.
- לחזק את הרצון להצטרף לקבוצה ולהיות חלק מהקבוצה.
- לאפשר ביטוי של חששות.
- לקבוע את כללי המסגרת - גבולות, דרכי תקשורת.
- לפתח אמון בין חברי הקבוצה.

הפעילויות תעסוקנה "בעצמי" של כל אחד ואחד, ובמקביל גם בכוחה של הקבוצה. הפעילויות יאפשרו למשתתפים להרגיש חלק מהקבוצה, יעודדו אותם להבין צרכים שונים של חברי הקבוצה, ולהזדהות עם חלק מהם. על המשתתפים ללמוד לזהות צורך קבוצתי, לגלות אמפטיה כלפי הזולת, סובלנות כלפי הזולת וכלפי דעותיו וכמובן לפתח זהות קבוצתית וגאוות יחידה.

הפרק הפותח את תכנית ההדרכה, מוציא את המשתתפים למסע. בראשית המסע הם יעסקו בעצמם אגב ביקור בתחנות חווייתיות שונות. הם יציגו את ציפיותיהם, את תכונותיהם החיוביות, את הדברים שהם אוהבים, ואף יבררו איזו דמות של עצמם הם בוחרים להציג, מתי ומדוע. בשלב שלאחר מכן, יעסקו המשתתפים בחבריהם לקבוצה, בתכונותיהם הייחודיות ובתרומתם לקבוצה. הם יתנסו בנתינה של מחמאות ושל "משהו טוב" לחברים בקבוצה. בסיום הפרק יתמקדו הפעילויות בקבוצה: תחילה בחשיבות שיתוף הפעולה, ולאחר מכן בגורמים המשפיעים על הצלחת הקבוצה: חברות, שיתוף פעולה, מודל, הומור ואחריות. טקס הכרזת הקבוצה יחתום את הפרק הראשון של התכנית.

נושאים מרכזיים בפרק הראשון

השתלבות חברתית: היכרות, תיאום ציפיות, יצירת שייכות, הסכם קבוצתי.

חגים וימי לוח: חנוכה.

ערכים מרכזיים: שיתוף והשתתפות, חברות.

כישורי חיים: שיתוף והשתתפות, תקשורת בין-אישית.

לוח הפעילויות

פעילות מס' 1: יוצאים לדרך

נושא: היכרות ראשונית בין חברי הקבוצה.
מטרות: למידת שמות המשתתפים, היכרות בין המשתתפים.
מתודות: משחק, הרכבת פאזל, הכנת צ'ופר.
מהלך: משחקי שמות והיכרות, פאזל בזוגות, הכנת צ'ופר ונתינתו לחבר.

פעילות מס' 2: מבקרים ביער הציפיות

נושא: תיאום ציפיות לקראת הפעילות בקבוצה.
מטרות: להעלות את ציפיות כל חברי הקבוצה, להבין את המתחייב מהציפיות.
מתודות: משחק, פעילות בכרטיסיות.
מהלך: משחק "העכביש" להעמקת ההיכרות ולחימום, הכנת עצי ציפיות.

פעילות מס' 3: הדמות שאני בוחר להציג

נושא: העמקת היכרות ויצירת תחושת שייכות.
• לאפשר יצירה בשמחה וללא ביקורת • לאפשר לכל ילד להציג את עצמו בפני הקבוצה
מתודה: עבודת יצירה - ציור.
מהלך: יצירת דיוקן עצמי, שיחת סיכום.

פעילות מס' 4: מעגלי אור - הלהבה הפנימית

נושא: פעילות שיא בנושא האש.
מטרות: מציאת האור האישי, מודעות לכוחה של הקבוצה.
מתודה: עבודת יצירה - ציור.
מהלך: שיחה, יצירת להבות, ריקוד סביב האש.

פעילות מס' 5: בעקבות הגמדים בעולם הפיות

נושא: התנסות בפעילות קבוצתית.
מטרות: המשתתף יכיר בחשיבות שיתוף הפעולה בקבוצה, המשתתף יכיר בחשיבות תכונות מסוימות להצלחת הקבוצה.
מתודות: סיפור, משחק משימות תחרותי, דיון.
מהלך: יצירת תחפושות של פיות וקוסמים, סיפור ושיחת סיכום.

פעילות מס' 6: טקס הכרזת הקבוצה

נושא: בחירת שם לקבוצה.
מטרה: יצירת זהות קבוצתית וגאווה יחידה.
מתודה: פעילות יצירה - עבודה בחומר.
מהלך: יצירת הבובה הקבוצתית.

פעילות מס' 1: יוצאים לדרך

מטרות

לערוך היכרות בין חברי הקבוצה.

משך הפעילות: 50 דקות.

הכנות מוקדמות

- לרשום על מדבקות לבנות מלבניות אות מאותיות האל"ף-בי"ת, על כל מדבקה אות אחת. יש להכין מספר רב של מדבקות מכל אות.
- שימו לב: כדאי להכין מדבקות לבנות עודפות למקרה שתחסר אות, ולרשום אות זו במקום.
- לרשום על פתקיות את אותיות האל"ף-בי"ת, אות על כל פתקית.
- להכין פאזלים כמספר מחצית ילדי הקבוצה. כל פאזל מורכב משני חצאים. אפשר ליצור את הפאזל מתמונות של מקומות מיוחדים בארץ או מתמונות של ילדים.

עזרים

מדבקות לבנות מלבניות, חישוקים, פתקיות שעליהן אותיות, פאזלים, שיפודי עץ, סוכריות מרשמלו לבנות, פרחי קלקר לבנים, מדבקות שעליהן שם המדריך ומספר הטלפון שלו.

מהלך הפעילות

שלב א' - אישי במליאה (כ-10 דקות)

משחק השמות: מפזרים על רצפת החדר את המדבקות. על כל ילד למצוא את האותיות שמרכיבות את שמו ולהדביק את המדבקות על החולצה מלפנים (לדוגמה: יו ס י א פ ר ת). מי שסיים מתיישב במעגל על הרצפה. בסיום המשחק שמו של כל ילד מודבק על החולצה.

שלב ב' - במליאה (כ-10 דקות)

משחק ים-יבשה: מפזרים חישוקים על הרצפה, בכל חישוק יש אותיות שונות. כאשר המדריך קורא "יבשה", כל משתתף רץ במהירות לחישוק שבו יש אות כלשהי משמו (לדוגמה: א-פ-ר-ת יכולה לרוץ לכל חישוק שיש בהם את האותיות א-פ-ר-ת). כאשר המדריך קורא "ים", על המשתתפים לשכב על הרצפה בלי לגעת בגופם באף ילד אחר. אפשר לשחק במשחק זה פעמים אחדות במהירויות שונות או בכללים שונים.

הערה למדריך:

חשוב להקפיד שהריצה בין החישוקים לא תהפוך להשתוללות המסכנת את המשתתפים. ילדים בגיל זה מתרגשים מאוד ורוצים להיראות. תוכל ללוות את הפעילות במוזיקה, המשתתפים רשאים לעבור מחישוק לחישוק רק כשהמוזיקה מושמעת. כשהמוזיקה נעצרת - עליהם לקפוא במקומותיהם. כללים אלו מאפשרים שליטה בקצב ודורשים ריכוז, הקשבה ומהירות תגובה.

שלב ג' - במליאה (כ- 20 דקות)

1. המדריך מפזר על הרצפה את הפאזלים. המשתתפים מוזמנים לקחת חלק אחד של פאזל ולחפש את המשתתף שמחזיק בחלק השני. כך נוצרים זוגות.
2. בזוגות - כל משתתף אומר לבן זוגו שלשה דברים שהוא אוהב (מאכלים, תכניות טלוויזיה, תחביבים, ספרים, טיולים וכד').
3. חוזרים למעגל וכל משתתף מציג את בן זוגו: "X אוהב במיוחד..."

הערה למדריך:

בזמן הפעילות חשוב לעבור בין הזוגות ולוודא שכולם הבינו את שעליהם לעשות. יש לוודא שכולם סיימו לפני שמזמינים את המשתתפים למעגל. בסיום הפעילות, כדאי להפנות את תשומת לב המשתתפים לדברים המשותפים ביניהם שהתגלו במהלך הפעילות וכן לדברים המיוחדים לכל אחד ואחד.

שלב ד' - אישי (כ-10 דקות)

הכנת צ'ופר ליצירת קשר.

- כל משתתף מכין שיפוד של מרשמלו לבן עם קישוט קטן.
- המדריך יחבר לכל שיפוד פרח קלקר שעליו יש מדבקה או מגנט עם שם המדריך וטלפון שלו או של המתנ"ס.
- כל ילד מגיש את השיפוד שהכין לילד אחר, אומר את השם שלו ואת השם של החבר שלו הוא מגיש את השיפוד.

עם טעם של עוד... מתוק, שתהיה שנת פעילות פורייה ונעימה.

פעילות מס' 2: מבקרים ביער הציפיות

עיבוד: אורלי קלינסקי

רציונל

אנו מצטרפים לקבוצה מסיבות שונות: אנו מחפשים חברים בעלי עניין משותף, רוצים להרגיש חלק מקבוצה, רוצים לרכוש חברים חדשים ועוד. לאחר שהצטרפנו, אנו מצפים להשיג את הדבר שלשמו הגענו לקבוצה.

משתתף שהצטרף כדי ליהנות מפעילות הקבוצה, יצפה שהמפגשים יהיו תכופים ומהנים. לעומתו משתתף שהצטרף כדי להכיר חברים חדשים, יצפה שהקבוצה תזמן לו היכרויות חדשות.

הקשבה לציפיות שמועלות על-ידי המשתתפים תאפשר לנו להתאים את הפעילויות לציפיות. היא גם תאפשר לנו להראות למשתתפים שלחברים בקבוצה יש ציפיות שונות.

מטרות

- לאפשר לכל משתתף להציג את ציפיותיו מהפעילות הקבוצתית, מחבריו לקבוצה ומהמדריך.
- להבהיר לקבוצה מהן ציפיותיו של המדריך מחבריה.
- להבין את המתחייב מהציפיות ומהחששות, ומתן לגיטימציה לקיומם.

משך הפעילות: 45 דקות.

עזרים

- כדור צמר או חוט עבה
- בריסטול שעליו ציורי עצי הציפיות
- כרטיסיות משאלות (נספח)
- טושים וכלי כתיבה
- כרטיסיות ריקות
- נייר דבק
- תחפושת קוסם או פייה

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה (15 דקות)

משחק פתיחה: משחק העכביש

במשחק זה נשתמש בכדור הצמר. המדריך מעביר את כדור הצמר בין המשתתפים, כל משתתף האוחז בכדור אומר את שמו ותכונה חיובית שבו. לאחר מכן הוא מלכף את החוט סביב אצבעו ומעביר את הכדור לילד הבא. נוצר סבך של קורי עכביש שכדי להתירו יש לחזור לאחור ולהעביר את כדור הצמר כך שכל אחד אומר את השם של הילד שלפניו ואת התכונה החיובית שבו. אפשרות נוספת: להשלים את המשפט: "אני טוב ב..."

הפעילות נועדה להראות לחברי הקבוצה שכדי להצליח נדרש קשר? בין חברי הקבוצה. אפשר להשתמש בפעילות זו גם כאשר חברי הקבוצה לא משתפים את כל המשתתפים בפעילות או כאשר נוצר קושי בגיבוש תחושת הזהות הקבוצתית.

שלב ב' - במליאה (30 דקות)

פיית המשאלות

המדריך מתחפש לקוסם או לפיה ומכריז: הקבוצה שלנו יוצאת היום למסע בארץ הפלאות. מלווה אותנו פיית המשאלות, הפיה מעניקה לך אפשרות לבחור שלוש משאלות (חשוב לבדוק אם כל הילדים מכירים את המילה משאלה: רצון, שאיפה למשהו טוב שיהיה לי או שיקרה לי):

- משאלה אחת מהמדריך.
- משאלה שנייה מהחברים.
- משאלה שלישית לגבי המפגשים.

לכל סוג של משאלה, כך אומרת הפיה, יש עץ משלה. כל אחד מהמשתתפים בוחר כרטיסיה

ציפיותי מהמפגשים

ציפיותי מהחברים

ציפיותי מהמדריך

אחת לפחות מכל סוג (נספח 1), רושם עליה את שמו ומדביק אותה על עץ המשאלות המתאים.
מי שרוצה להכין לעצמו כרטיסיית משאלות, לוקח מהמדריך דף ריק ותולה אותו על העץ המתאים.
הקבוצה עוברת מעץ לעץ וכל אחד מציג את המשאלה שלו בנושא.

נקודות לדין

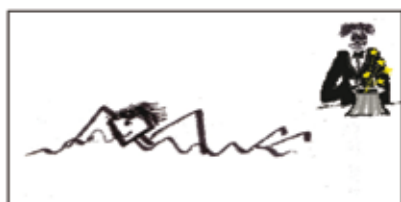
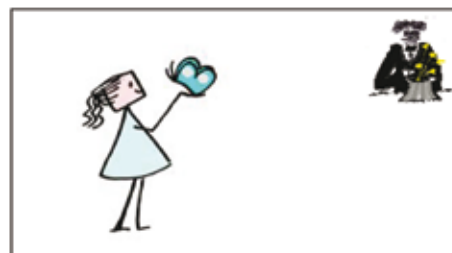
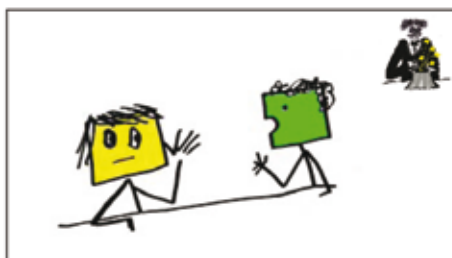
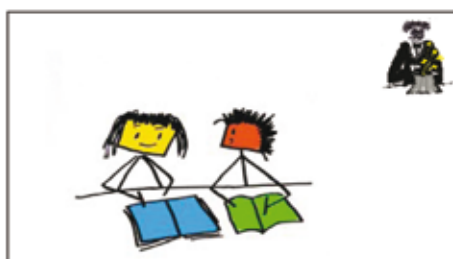
- המדריך מבקש מן המשתתפים לבדוק אם יש ניגוד בין הציפיות השונות.
 - דנים בשאלה כיצד ניתן לפתור את הניגודים?
 - המדריך מציג בפני הקבוצה את הציפיות שלו מחבריה.
 - מסכמים כיצד יש לנהוג כדי שהפעילויות תגשמנה בצורה הטובה ביותר את הציפיות המשותפות, האם צריך להתחשב בציפיות הלא משותפות? כיצד?
 - איך תרגישו כשהציפיות שלכם לא יתגשמו? מה תעשו?
- תולים את עצי המשאלות על הקיר הקבוצתי על מנת להתייחס אליהן בהמשך.

יער הציפיות

נספח: כרטיסיות משאלות

פעילות מס' 3: הדמות שאני בוחר להציג

כתבה: ענת דור

רציונל

רצוי שהמשתתפים יהיו מודעים לדימוי האישי שהם יוצרים לעצמם. יצירת דמות שתהיה מורכבת ממה שאני רוצה להציג לחברה וממה שאני רוצה לשמור לעצמי - מסייעת לכך.

מטרות

- לאפשר יצירה בשמחה וללא ביקורת.
- לאפשר לכל ילד להציג את עצמו בפני הקבוצה.

משך הפעילות: שעה וחצי.

הכנות מוקדמות: לבקש מן המשתתפים להביא עיתונים ישנים, ניירות צבעוניים ועוד.

עזרים

חומרי יצירה: עיתונים מכל סוג, רצוי צבעוניים ומושכים את העין, פייטים, עיניים זזות, חוטי צמר לשער, טושים, עפרונות, דבק, מספריים וכל חומר נוסף שרוצים.

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה (10 דקות)

שיחת פתיחה על דמות ועל מסכה

שיחה קצרה לבירור הדמות שאנו מציגים. מודעות לכך שהתגובה של הסביבה אלינו היא בהתאם למה שאנחנו מציגים: כשאנחנו צוחקים - אנו נענים בצחוק, כשאנו בוכים - אנו נענים בבכי.

שאלות לשיחה ולדין

- איזה צבע אני אוהב?
- אילו מקומות או תמונות אני בוחר כדי להציג את עצמי: ים, מדבר, צבע רגוע או צבע שמח? האם אני מחייך או עצוב?
- האם אני מלא בצבעים או בוחר להתמקד בצבע אחד?
- מה אנחנו רוצים להציג מתוכנו?
- איזו דמות אני ומה הייתי רוצה להיות?
- האם אני יכול ללבוש מסכה ולהיראות שונה ממה שאני? (להיות עצוב בפנים ולהיראות שמח?)
- מתי אני לובש מסכה? (כשאני כועס או נעלב ואני לא רוצה שיראו עלי..)
- מה מאפיין אותי?

שלב ב' - אישי (30 דקות)

יצירה

לפני היצירה, כדאי להושיב את המשתתפים ולתת להם רגע לחשוב על הדמות שהם רוצים ליצור. אפשר לעשות תהליך קטן של דמיון מודרך - ראה בפעילות 7.

כל משתתף בוחר מחומרי היצירה את הצורות, התמונות והצבעים המרכיבים את הפנים שלו.

אפשרויות לפעילות:

- המשתתף יוצר את דמות פניו מפסיפס גזירים צבעוניים שהוא גוזר מעיתון.
- המשתתף יוצר אוסף תמונות המייצגות אותו - לדוגמה: ים, בובה, שעון, שמים ועוד.

שלב ג' - במליאה (40 דקות)

1. יוצרים תערוכה (10 דקות)

מסדרים את החדר ובוחרים מקום לתערוכת היצירות.

חשוב לעשות הפסקה בפעילות בין שלב היצירה לשלב סידור החדר, הניקיון וההכנה לתערוכה. את התערוכה יש למקם במרכז או בפינה כך שכולם יכולים לשבת סביבה.

2. טיול בתערוכה (30 דקות)

כל ילד בוחר עבודה של ילד אחר ומנמק את בחירתו.

הילד שבחרו בעבודה שלו, בוחר עבודה של ילד אחר. כך עד שעוברים את כל הקבוצה.

הערות למדריך:

- חשוב מאוד לכוון לכך שהתגובות תהיינה מורכבות ממחמאות אמיתיות. זכור! מחמאות אינן שימוש במילים סתמיות כגון "יפה", "חמוד". מחמאה צריכה להתייחס אל הציור עצמו: הצבעים, הדרך שבה נעשתה העבודה וייחודה. יש לעודד התייחסות לרגשות שעולים כשמתבוננים בציור, למשל: "שמח", "נותן תחושה של רוגע".
- חשוב שתהיה התייחסות לכל אחת מן העבודות.
- כדאי, כמובן, לשלב צחוק והומור ולשתף את כולם כדי שהתהליך יהיה חי ומעניין.

3. סיכום (10 דקות)

סיכום הרגשות שעלו בהתבוננות ביצירות: לעודד את המשתתפים לסכם במילה או שתיים מה הרגישו. אין לחייב את כולם להשתתף.

המדריך מסכם את ההתייחסות לתוצרים ומחמיא לכל יצירה על ייחודה. המדריך מדגיש כמה יפה שכל אחד יוצר בדרכו שלו, ושבעבודות אישיות אין נכון או לא נכון. המדריך מזכיר שאנו בוחרים איזו דמות להיות, ושכדאי לבחור דמות שתהיה נחמדה לקבוצה ולנו בתוכה.

פעילות מס' 4: מעגלי אור - הלהבה הפנימית

כתבה: ענת דור

רציונל

פעילות זו מתאימה לחנוכה.

אנו משתמשים באור כסמל לאור ולשמחה שבכל אחד. יצירת סביבה שונה מן הרגיל, כמו חדר חשוך המואר באור נרות, יוצרת דרמה, אווירה של שותפות ושל משפחתיות.

מטרות

- ליצור חוויה של התלהבות.
- ללכד ולחבר את הקבוצה באווירה המזכירה את אווירת "סביב למדורה".

משך הפעילות: שעה ורבע.

עזרים

- נרות חנוכה כמספר הילדים.
 - משטח להדלקת הנרות. יש להקפיד שהמשטח לא יהיה מחומרים דליקים (לא חנוכייה).
 - האש הקדמונית (נספח 1).
 - כללי בטיחות בחנוכה (נספח 2).
 - חומרי יצירה: ניירות, טושים, עפרונות, דבק, מספריים, תמונות לגזירה, נרות וכו'.
 - אפשר להוסיף ספורים על התלהבות, על הפתעה.
- הכנות מוקדמות:** להחשיך את חדר הפעילות ולאטום אותו לרעשים. לבקש מכל ילד להביא נר, על המדריך להביא נרות נוספים למקרה שילדים ישכחו.

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה (10 דקות)

שיחה מקדימה

המדריך מספר על האש הקדמונית (נספח 1), ששימשה בעבר לחימום, לבישול, להעברת מסר. משחק אסוציאציות - כל משתתף אומר מה עולה לו בראש כשאומרים את המילה "אש" (חום, אדום, תנור...).

שלב ב' - במליאה (10 דקות)

בפעילות זו חשוב שהבנות יאספו את השער, ושהמדריך בלבד ידליק את הנרות.

1. המדריך קורא את נספח 2 ומדליק את הנרות.

2. המדריך מבקש מן המשתתפים שכל אחד יחשוב על משהו שמלהיב אותו. אפשר לכוון את הפעילות למחשבה על חלומות לעתיד או על דברים מלהיבים מהעבר. המדריך קורא לכל משתתף ומשתתף לחוש את האש קרוב ללב, את צבע האש, את האור, ולחשוב על מצבים ועל מקומות שבהם הוא מוכן בהתלהבות לעשות משהו או להיות עם מישהו. בנוסף לנרות אלה, המדריך מדליק נר עבור כל אחד המשתתפים ושם את הנר על המשטח במרכז בחדר.

המדריך מבקש מן המשתתפים להתבונן בלהבה של הנר, באש הנחולה מבפנים והאדומה מבחוץ. ליצור אווירה מיוחדת של שקט שבה כל ילד חושב על הדברים שהוא מתלהב מהם. אפשר לעמעם אורות בחדר או לכבות את האור אם אור הנרות מספיק ליצירה.

שלב ג' - אישי (20 דקות)

ציור הלהבה

- המדריך מניח במרכז החדר את חומרי היצירה: ניירות, טושים, עפרונות, דבק, מספרים, תמונות לגזירה, נרות.
- כל משתתף מצייר את הלהבה שלו.

למדריך: כדאי לכוון את המשתתפים להתבונן במעגלים שיוצר האור. אפשר להציע להם להשתמש בצבעים חמים, כגון: אדום, צהוב, כתום; ליצור עיגול בצבע אחד ולהקיף אותו בצבע אחר עד שנוצרת הלהבה של כל אחד.

שלב ד' - במליאה (20 דקות)

נקודות לשיחה

- הלהבה כחולה בתוכה, כלומר האש יכולה להיות שקטה ושלווה ללא רעש והמולה.
- יש סוגים שונים של להבות.
- התלהבות אישית - חשוב לשמור עליה אך חשוב מאד לשמור גם על כבודם של אחרים.
- המדריך יזמין משתתפים לספר על משהו שהם מתלהבים ממנו או על חלומות לעתיד.
- מדורת השבט - סיפורים מן העבר הרחוק, התכנסות של המשפחה, התכנסות של השבט, הכוח של הקבוצה כאשר כולם יחד. כמה חשוב הכוח של הקבוצה כדי לממש חלומות שאדם לבדו אינו יכול לממש.

שלב ה' - במליאה (15 דקות)

סיכום

ריקוד סביב האש כפעילות מסכמת (משהו חברתי מלכד מתוך א"ש לילה). אפשרות נוספת: ריקוד אפריקאי - להמציא מילים ותנועות וכולם מחקים את המדריך. חשוב לסיים את הפעילות בכך שהמשתתפים חושבים בלבם על חלום שיש בו היבט אישי והיבט קבוצתי. המדריך יאפשר לאלו שירצו בכך לספר את חלומם לקבוצה.

נספח 1: האש הקדמונית

מבוסס על מידע מאתרי "גליליאו" ו"בטרם"

בחנוכה נשב מסביב לחנוכייה ונתבונן באש המְרַצֶּדֶת בנרות, ממש כפי שהאדם הקדמון ישב עם בני משפחתו סביב המדורה לפני שנים רבות רבות, וכפי שהמכבים נהנו מהאור שהפיצו סביבם הנרות שבמנורה הדולקת. היום זה נראה לנו פשוט מאוד, אך לפני שנים רבות הדלקת אש לא הייתה עניין פשוט כלל וכלל. איך גילו את האש וכיצד השתמש בה האדם לצרכיו? מתי בני האדם גילו את האש? בציורים רבים שצייר האדם הקדמון על קירות מערות ברחבי העולם, מצוירת אש. כך ידעו האֶרְכִּיאולוֹגִים (כך קוראים לחוקרים שחקרו את תקופתו של האדם הקדמון) שבני האדם השתמשו באש כבר לפני למעלה מ-1,400,000 שנה! לפני הרבה מאוד זמן.

האדם הקדמון השתמש באש כדי להבריא בעלי חיים טורפים ממקום מגוריו (המערה, כמובן), אבל לאט לאט למד שניתן להשתמש באש לצרכים נוספים, כמו למשל... (הציעו לילדים להשלים):

לבשל מזון, להאיר את הבית (המערה), לשלוח הודעות: במקום לטלפן, היו מדליקים מדורה בראש הר להודיע שהצבא ניצח במלחמה או שהגיע הזמן לחגוג חג. וכמו בטלוויזיה היום, נפגשו כל אנשי השבט מסביב למדורה, שרו, רקדו ניגנו וסיפרו אגדות.

בְּמִיתוּלוֹגְיָה הִינְיָת (סיפורי אגדות של היוונים על האלים שלהם), סופר כי האש הגיעה לבני האדם בזכות פְּרוֹמֵתֵיאוס, אֵל קדום, שגנב את האש מֵהָאֵלִים שְׁבָאוֹלִימָפּוֹס ונתן אותה לבני האדם. האלים הטילו על פְּרוֹמֵתֵיאוס עונש כבד - הוא נקשר בשלשלות ברזל לצוק תלול, ומדי יום היה מגיע למקום נשר ענקי ונוגס מן הכבד שלו. לעומת זאת, בְּפּוֹלִינֶזִּיה הרחוקה האמינו כי הגיבור מֵאוֹאִי ירד לְשָׂאוֹל ושם למד כיצד להפיק את האש. הָאֵינְדִּיאָנִים שְׁבָאֶמְרִיקָה הֶצְפּוֹנִית סיפרו כי האש פרצה מניצוצות שיצרו פְּרִסוֹתִיהֶם שֶׁל עֲדְרֵי בִּיזוֹן (סוג של בקר) שדהרו במהירות. ניצוצות אלה הבעירו את העשב וכך התפשטה האש. וּבְיִהוּדוֹת? האגדה מספרת כי את האש הראשונה הפיק האדם הראשון במוצאי השבת הראשונה שלאחר בריאת העולם (בהנחייתו של אלוהים כמובן). ואילו המדענים משערים כי האש התגלתה במקרה, כאשר האדם הבחין שהבָּרֶק הבעיר צמחים דליקים על פני הקרקע.

האדם הקדמון הצליח, אמנם, לגלות את האש, אך לא הצליח להבין איך מדליקים אותה בכל פעם מחדש. כיוון שלא רצה לחזור לימים שבהם היה צריך לאכול בשר קר ולא מבושל, הוא החליט שצריך לשמור על אש דולקת גם ביום וגם בלילה, כל הזמן. בכל שבט נבחרו למשימה מספר אנשים אחראים, מכובדים מאוד,

שניתן להם תפקיד "שומרי האש". מכיוון שהיה זה לא פעם עניין של חיים ומוות ממש, הפכו שומרי האש, וגם האש עצמה, למכובדים מאוד ואף לקדושים.

האדם למד שאפשר להעביר את האש ממקום למקום בעזרת לפידים, ואף ליצור נרות מצלוחיות קטנות שאליהן נמזג שמן ובתוכן מונח חוט. האדם הקדמון למד שניתן להפיק אש בדרכים שונות, כגון חיכוך מקל עץ קשה בחריץ שנחרץ בפיסת עץ שטוחה. החיכוך גרם לחימומו של העץ ולאחר מכן להצתתו. שיטה זו הייתה נפוצה בעיקר במקומות בהם שרר אקלים חם ויבש. שיטה מוכרת נוספת הייתה חיכוך שתי אבני צור זו בזו. שיטה זו הייתה נפוצה יותר באירופה הקרה. שיטה אחרת שבה השתמשו הקדמונים, הייתה הדלקת אש בעזרת איסוף קרני השמש בזכוכית, שיטה זו הייתה ידועה בעיקר בינן וכן בֶּסֶן וּבְסִיאָם.

נספח 2: כללי בטיחות בחנוכה מתוך אתר "בטרם"

- הדלקת נרות תתבצע בסיוע ובליוי של אדם מבוגר.
- המשטח שעליו יודלקו הנרות צריך לעמוד יציב במרכז השולחן, ללא מפה, רחוק מחפצים דליקים: מכיות נייר, וילונות, מדפים וכד'.
- שער ארוך - יש לאסוף בעת הדלקת הנרות.
- יש ללבוש בגדים שהשרוולים בהם צמודים לידיים.

פעילות מס' 5: בעקבות הגמדים בעולם הפיות

כתבו: מיכל, גילה, ציונה והילה, מדריכות בתנועת "המועדונצ'יק"
בנס- ציונה

מטרות

- להכיר בחשיבות שיתוף הפעולה בקבוצה.
- לבחון אילו תכונות חשובות להצלחת הקבוצה.

משך הפעילות: כשעה וחצי.

הכנות מוקדמות:

- לגזור זוגות כנפיים מבריסטול כמספר המשתתפים ולבנות כנפיים הניתנות ללבישה (אפשר לבקש מכל משתתף ליצור בבית כנפיים ולהביא אתו לפעילות. כמובן שהמדריך יכין כמה זוגות כנפיים נוספים לילדים שלא יביאו).
- לקשט את החדר שבו נערכת הפעילות בתפאורה של יער קסום.
- לפזר בחדר כרטיסיות ובהן תמונות של פיות וקוסמים עם שמותיהם ותכונותיהם (נספח 1).
- להחביא את הגמדים בתוך היער.
- להכין עבור המדריכים לבוש של פיות במטרה להעשיר את אוירת יער הפיות.

עזרים

תקליטור של מוזיקה שקטה היוצרת אווירה של יער, מוזיקת טבע, מכשיר השמעה, אביזרי איפור, נצנצים, כנפיים מבריסטול כמספר המשתתפים, פיסות אל-בד בצבעים שונים, תמונות של פיות וקוסמים עם שמותיהם ותכונותיהם (נספח 1), גמדים, כמספר הפיות, בעלי זהות ושם כשל הפיות והקוסמים (נספח 2), צ'ופר (נספח 3).

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה (5 דקות)

פתיחה

המדריכים מתחפשים לפיות או לקוסמים. עם כניסת המשתתפים תושמע ברקע מוזיקה רגועה. המדריכים עוזרים למשתתפים לחפש את עצמם לדמויות של פיות וקוסמים בעזרת הכנפיים שהוכנו ובעזרת איפור, במטרה להיכנס לאווירת "היער הקסום".

שלב ב' - אישי במליאה (10 דקות)

- כל משתתף מסתובב בחדר ובוחר בכרטיס של פיה או של קוסם אשר אותו הוא ייצג במשך הפעולה.
- לאחר הבחירה, יערך סבב היכרות עם הפיות והקוסמים.

שלב ג' - במליאה (50-60 דקות)

1. סיפור המעשה

המדריך קורא למשתתפים את סיפור המעשה:

אי- שם, הרחק הרחק,
בין פטריות עגולות ופרחים קטנטנים,
בגזע קסום שבעץ הפנינים,
חיו בשלווה פיות וקוסמים.
לכל פיה ולכל קוסם הייתה תכונה שווה המון,
תכונה שבאור וגם בחושך נצצה,
התכונה שתשמור על שלמות הקבוצה.
אבל יום אחד מכשפה רעה הופיעה לה ככה,
ואת כל התכונות היא החליטה לקחת.
אף עקום לה היה, ועין אחת כחולה,
ואת כל התכונות היא רצתה בשבילה.
חבורת הפיות והקוסמים לא ויתרה,
הם קראו לגמדים שיבואו לעזרה.
"אך הגמדים מתחבאים ביער,"
אמרו זו לזו הפיות בצער...
ואתם - אל תוותרו. צאו למסע, חפשו חפשו ואף מצאו את הגמדים,
והם יתנו לכם את הרמזים איך לשמור על כוחותיכם המיוחדים.

2. המסע

במהלך המסע מחפשים המשתתפים את גמדים ש"התחבאו". על כל גמד שמוצאים רשומה משימת מסע שיש לבצע. כאשר מוצאים את הגמד ממלאים את המשימה שרשומה עליו. כל פיה אחראית לסייע לגמד שלה: פיית הנתינה דואגת לגמד הנתינה, פיית שיתוף הפעולה דואגת לגמד שיתוף הפעולה וכד'. כדי לעבור בהצלחה את המסע, על המשתתפים לעמוד בכל משימה, ולהגיע לבסוף אל הגמד האחרון.

המדריכים יכולים לספק למשתתפים רמזים למקום שבו מסתתר כל גמד. שימו לב! חשוב שהגמד שיימצא אחרון יהיה גמד שעליו כתוב "סוף המסע".

שלב ד' - במליאה (15 דקות)

שיחת סיכום

1. לעודד את המשתתפים לספר איך הם מרגישים עכשיו, לאחר סיום ה"מסע", ואיך הרגישו בעת ה"מסע". חשוב שישתפו בהרגשות שלהם כשהיו צריכים למלא משימה ובהרגשות שלהם כשהיו אחראיים להצלחתה של משימה.
2. לעורר דיון על הצלחתה או על כישלונה של הקבוצה ב"מסע".
מה תרם להצלחת הקבוצה? (מה גרם לכישלון?)
אלו התנהגויות של כיות וקוסמים תרמו במיוחד ובמה?
3. אלו התנהגויות בקבוצה חשובות להצלחת הקבוצה?
אלו מההתנהגויות קיימות בקבוצה שלנו בחיי היומיום, ואלו מהן חשוב שיתקיימו אצלנו?
מה אנחנו יכולים ללמוד מן המשחק שלנו?

אם הקבוצה הצליחה במסע היא מצ'ופרת על הצלחתה - כל משתתף מקבל צ'ופר (נספח 3).

נספח 1:

פיית הנתינה
על כפיה נושאת ללא תמורה,
מעשים טובים, התנדבות ועזרה.
על פיית הנתינה (או קוסם הנתינה) לאסוף בתחנת גמד הנתינה את כל הדברים שנותנים המשתתפים למען הקבוצה, ולשמש דוגמה לנתינה.

פיית האחריות
על פיית האחריות (או פאון האחריות) לדאוג לביצוע.
כשהם פה בסביבה הכול בסדר - זה ידוע.
על פיית האחריות לדאוג לכך שבתחנת גמד האחריות חברי הקבוצה יביאו את כל מה שביקשו מהם.

פיית (או פאון) שיתוף הפעולה

על פיית שיתוף הפעולה לעודד שיתוף פעולה בין המשתתפים.

פיית החברות

כשהקבוצה מגיעה לגמד החברות, על פיית (או קוסם) החברות לפתח דיון על חֶבְרוֹת מיוחדת שקיימת בין חברי הקבוצה.

פיית (או קוסם) המורל הקבוצתי

עליך לדאוג למורל הקבוצתי. על קבוצתך להשמיע קריאות מורל חזק ככל האפשר כדי להפחיד ולהרחיק את המכשפה הרעה.

פיית (או קוסם) הצחוק

עליך לדאוג לכך שכולם יוכלו לצחוק. שהצחוק שתצחקו יישמע למרחוק. צחוק של שמחה, צחוק של הנאה, צחוק שיפחיד את המכשפה הרעה..

גמד 1: גמד שיתוף הפעולה

עליכם לבנות פטרייה מהחומרים שתקבלו (אל-בד, קרטונים, סול) במשך זמן נתון. כל חברי הקבוצה חייבים לשתף פעולה. פיית שיתוף הפעולה תדאג לכך שתעזרו זה לזה. הזמן הנתון: 20 דקות.

גמד 2: גמד האחריות

עליכם, המשתתפים, להביא מספר פריטים שיביקשו מכם (עלים, מקלות וכד'), ולהרכיב מהם את שם הקבוצה. על פיית האחריות לדאוג לכך שחברי הקבוצה יביאו את כל מה שביקשו מהם וירכיבו את שם הקבוצה. הזמן הנתון לביצוע המשימה: 7-10 דקות.

גמד 4: גמד הנתינה למען הקבוצה

על כל משתתף לתת משהו למען הקבוצה. על פיית הנתינה לאסוף את כל הדברים שנותנים המשתתפים למען הקבוצה, ולשמש דוגמה לנתינה. חשוב להבהיר למשתתפים כי החפצים שמורים אצל המדריך ויוחזרו להם לאחר הפעולה.

גמד 6: גמד הצחוק

(דגש על הצחוק כחלק מהדינאמיקה הקבוצתית באמצעות בדיחות וצחוקים). משימה זו ניתנת על-ידי המדריכים. על המדריכים להעביר תרפיית צחוק ועל כל המשתתפים להשתתף בה. על פיית הצחוק לתת דוגמה לחברי הקבוצה.

גמד 7: סוף המסע

על הגמד כתוב: "כל הכבוד! הבסתם את המכשפה הרעה, הצלחתם לשמור על שלמות הקבוצה!"

נספח 3: צ'ופר

גמד האומר: "כל הכבוד! הבסתם את המכשפה הרעה, הצלחתם לשמור על שלמות הקבוצה!"

אפשרות לצ'ופר:

לגזור שני עיגולים מבריסטול (בקוטר של כוס שתיה גדולה או צלחת חד פעמית קטנה). לשים אותם אחד על השני ולהדביק את העיגולים זה לזה - רק בקצוות! לחכות שהדבק יתייבש. לקפל לחצי - ולישר בחזרה. על העיגול יש סימן קיפול את אחד העיגולים לחתוך לשנים באמצע זהירות-לא לחתוך גם את העיגול השני.

לצייר שתי "עיניים" קרוב לקו החתך.

לקפל שוב את העיגול, והרי לכם "קווה קווה" שמכניסים בו את האצבעות בחצי העליון, ואת האגודל בחצי התחתון, מניעים אותו ומדברים כאילו הוא מדבר.

פעילות מס' 6: טקס הכרזת הקבוצה

מתוך אתר מנהל חברה ונוער

רציונל

באמצעות הטקס אנו רוצים לחזק את תחושת השייכות לקבוצה ואת ההרגשה שכל משתתף שייך למסגרת שיש לה סממנים מיוחדים המבדילים אותה ממסגרות אחרות. הקבוצה מורכבת מחברים אשר לכל אחד מהם יש ייחוד משלו.

מטרות

- לאפשר למשתתפים להתנסות בכישורים שלא הופעלו עדיין במסגרת הקבוצה, כגון: דמיון, יצירתיות ומלאכת יד. בצורה כזו המשתתפים יבדקו מהי יכולתם בתחומים אלו, ובאיזו מידה תחומים אלו מעניינים אותם. משתתפים שהם בעלי יכולת ומיומנות בתחומים אלה יוכלו להוכיח את כישוריהם.
 - ליצור סמל המאחד את חברי הקבוצה לגוף אחד ומייחד את הקבוצה מקבוצות אחרות.
- את שתי המטרות האלה נשיג על-ידי בנייה של בובת הקבוצה ובחירת שם לקבוצה.

משך הפעילות: 90 דקות.

עזרים

כיבוד ושתייה (כדאי להשאיר את הכיבוד כהפתעה למשתתפים), חוטים, בדים שונים, צמר גפן, עיתונים, קופסות של אשל ומיונז, קופסות קרטון ומיני גרזאות, חוטי ברזל, מספריים, דבק, צבעים ומכחולים.

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה (15 דקות)

דיון

- " מה מאפיין את הקבוצה שלנו?
- " מה עושה אותנו לקבוצה מיוחדת?
- " איך אפשר להביע את הייחודיות שלנו?

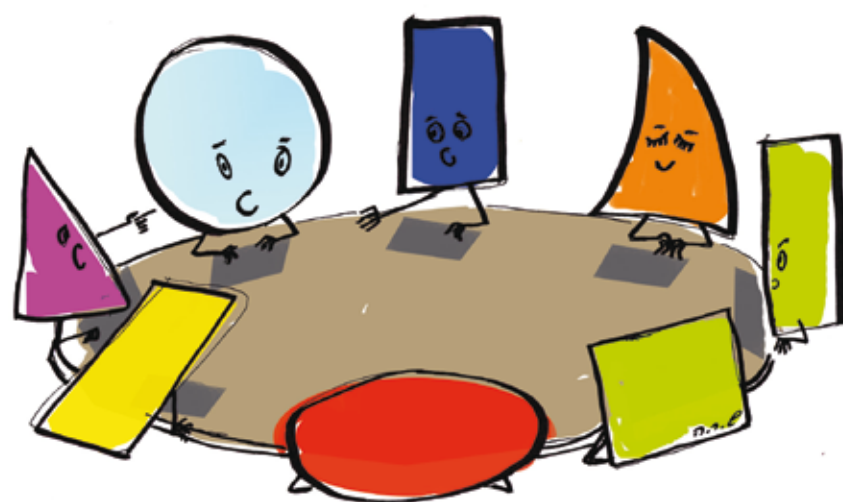
שלב ב' - קבוצתי (40 דקות)

מחלקים את הקבוצה לשלושה-ארבעה צוותים, על כל צוות ליצור בובה. הנחיות ליצירת בובה:

1. חשוב שלבובה תהיה הבעת פנים כלשהי.
2. כאשר ינענעו את הבובה צריך להישמע רעש כלשהו.
3. על הבובה להיות יציבה כך שתוכל לעמוד בכוחות עצמה.

שלב ג' - במליאה (35 דקות)

1. מבין הבובות שעמדו בדרישות, תבחר הקבוצה את הבובה הראויה להיות סמל הקבוצה. ליתר הבובות אפשר לתת משמעויות אחרות, כגון: שומר סף, המצפון של הקבוצה וכדומה.
 2. המדריך יכריז על בחירת שם לקבוצה. המשתתפים יציעו שמות ויבחרו בהצבעה את השם המקובל על רוב חברי הקבוצה.
 3. כדי שהבובה והשם יהיו מיוחדים לקבוצה ויקבלו משמעות בעיני חברי הקבוצה יש לעשות בהם שימוש בהזדמנויות שונות:
- קחו את הבובות אתכם לטיולים.
 - הציבו אותן בפתח המועדון וברכו אותן לשלום בבואכם ובצאתכם מהמועדון.
 - את שם הקבוצה אפשר להכריז או לצעוק בתחילת כל פגישה של הקבוצה.
 - חברו לקבוצה המנון, ושלבו בו את שם הקבוצה.
 - הכינו סמלים אישיים ששם הקבוצה עליהם וענדו אותם על בגדיכם.
 - הכינו כרזה גדולה של שם הקבוצה ותלו אותה במועדון.
 - חברו ססמות שונות ששם הקבוצה מוזכר בהן, והן מביעות חלק מצפיות הילדים או מערכי ההתנהגות המחייבים בקבוצה.

שער שני

אנחנו כאן

אנחנו כאן

חודשים: טבת-אדר

מבוא

תהליך קבוצתי: היחיד והקבוצה, התבדלות מאפייני שלב היחיד והקבוצה: ברור המקום שלי בקבוצה

לאחר שעברו את השלב הקבוצתי הראשון, חשיבות ההשתייכות דועכת ומכנה מקום להתבדלות. הדילמה שבפניה עומד המשתתף בשלב זה היא עד כמה הוא מוכן להצטרף לדעת הרוב ועד כמה לעמוד על דעתו. על כל אחד לבדוק ולהחליט האם ללכת עם הייחוד והשונויות שבו או להתפשר (עד כמה להתפשר?) למען השייכות חברתית.

בקבוצה צצות בעיות של מעמד, עמדה, תחרות, עצמה, השפעה, סמכות. כל משתתף בודק את מידת שליטתו, היקף השפעתו ועצמתה, ועל מה עליו לוותר כדי להיות חלק מן הקבוצה.

שלב זה מכין למערכת יחסים קרובה ואינטימית יותר. תחרות ומאבק על מנהיגות, עלולים להעכיר את האווירה בקבוצה, אבל זו אחת הדרכים היוצרות אינטראקציה בין אנשים. הבדיקה שעורך כל אחד מחברי הקבוצה לבחינת מקומו בה, כוללת את הבירור מי הם בעלי ההשפעה והכוח, מי החזק, מה מקומי כמשתתף, מהי מידת הכוח שיש לי, במי עליי לתמוך ומה עליי לעשות כדי להיות בצד המנצח.

תפקיד המדריך

הקבוצה בודקת גם את המדריך: עד כמה אפשר לבטוח בו, האם אפשר לסמוך עליו, האם הוא יכול לשלוט בקבוצה, איך הוא מתמודד עם עימותים, האם הוא חזק או חלש, האם הוא מחבב מישהו במיוחד, האם הוא מחבב אותי? חברי הקבוצה עשויים להעמיד את המדריך במבחנים, קריאת תגר לבחינת הסמכות.

בשלב זה המדריך משמש בתפקיד "אב" הקבוצה. הוא צריך לאפשר מידה של "מרד", עם הכלה והבנה, בלי לחוש איום על מקומו.

חגים וימי לוח: ט"ו בשבט, יום המשפחה, פורים.

ערכים מרכזיים: נתינה, קבלת השונה, התחשבות ואכפתיות.

כישורי חיים: ניהול קונפליקטים, יצירת דיאלוג, פיתוח תקשורת בין-אישית.

פעילות מס' 7: החלום - מסיבת פיג'מות

נושא: פעילות שיא בנושא חורף.
מטרות: גיבוש קבוצה, פיתוח דמיון והתנסות בדמיון מודרך, התנסות בפיתוח דיאלוג ובמתן משוב חיובי.
מתודות: עבודת יצירה, השלמת משפטים.
מהלך: מסיבת פיג'מות שבה יוצאים המשתתפים לפעילות של דמיון מודרך, יצירה, תערוכה.

פעילות מס' 8: אני - הילד הזה!

מטרות: להציג את הייחוד שבכל משתתף ואת השוני בינו לבין אחרים.
מתודות: ציור, מילוי טבלה.
מהלך: ציור מתאר המשתתפים בגודל טבעי, המשתתפים נותנים ביטוי להעדפותיהם האישיות בציור בהתאם לשאלות המוצגות להם.

פעילות מס' 9: צורה לנו - אכפתיות מהאחר

מטרות: להביע אכפתיות לאחר והתחשבות בזולת, לעורר מודעות למושגים "דומה" ו"שונה", ללמוד לקבל את השונה בקבוצה.
מתודות: מדרש תמונה, ציור, שיחה.
מהלך: מפגש במליאה, עבודה בקבוצות, הכנת "מתנות" לדמויות מצוירות.

פעילות מס' 10: ט"ו בשבט - יוצרים בטבע

מטרה: לעודד אחריות לשמירה על הטבע ועל סביבה נקייה.
מתודות: מיון דברים מן הטבע, יצירת קולד', קריאת סיפור, תכנון משימות בטבע.
מהלך: מיון דברים מן הטבע, האזנה לסיפור, תכנון פעילות למען הסביבה.

פעילות מס' 11: גן עדן וגיהנום

מטרה: להגביר את המודעות לחשיבות הנתינה לזולת.
מתודה: הקראת סיפור.
מהלך: התנסות משעשעת בהאכלה בכפית, סיפור, דיון, משחק הגמד והענק.

פעילות מס' 12: הכי הכי - ליום המשפחה

נושא: הקשר המשפחתי, רגשות והתנהגויות.
מטרות: לעודד את המשתתף להביע תחושות חיוביות כלפי בן משפחה.
מתודות: שיחה, פעילות יצירתית.
מהלך: יצירת תמונה משפחתית מחומרי גלם, הכנת מובייל של דברי ברכה ואהבה למשפחה, הכנת ברכה למשפחה.

פעילות מס' 13: יום המשפחה - לאמא שלי

נושא: קשר עם אמא.

מטרות: להעלות למודעות את חשיבות ההוקרה לאם, לבחון מה אפשר לעשות כדי לשמח את אימא.

מתודות: מדרש תמונה, דיון.

מהלך: דיון בקבוצה, פעילות בכרטיסיות.

פעילות מס' 14: ברכת הבית

מטרות: לעודד תרומה לבית, להביא למודעות יחסים במשפחה.

מתודות: פעילות יצירתית, שעשועי לשון.

מהלך: הכנת ברכה לבית, שעשועי לשון בנושא המשפחה.

פעילות מס' 15: על הנתינה

מטרות: להגביר את המודעות לחשיבות הנתינה, להתנסות בפעילות של קבלה ושל נתינה, לתת חיזוקים הדדיים, לעודד את המשתתפים להתנדב ולתרום לזולת.

מתודות: כתיבה, שיחה, הכנת שי, קריאת שיר.

מהלך: משחק מעטפות, דיווח במליאה, קריאת שיר.

מבוא: אור ירוק

הסברה וחומרי רקע למד"צ.

פעילות מס' 16: חצייה בטוחה - הכירו את ללה

פעילות מס' 17: ישיבה נכונה והתנהגות נכונה בזמן נסיעה

פעילות מס' 18: בטיחות בשעות הפנאי

פעילות מס' 7: החלום - מסיבת פיה'חות החורף בפתח

מעובד על-פי פעילות של ענת דור

מטרות

- להתנסות ביצירת דיאלוג ובמתן משוב חיובי.
- להתנסות בדמיון מודרך.
- לסייע למשתתפים לפתח את הדמיון.

משך הפעילות: כשעה

הכנות מוקדמות: לבקש מהמשתתפים להביא פיה'מה בשקית.

עזרים

שמיכות ישנות, כריות, תקליטור של שירי ערש ומכשיר השמעה, כוסות שוקו כמספר המשתתפים, מרשמלו, צ'ופר: פייה קטנה או "המלאך השומר" או "ענן טיולים".

אנו מציעים שתי אפשרויות לפעילות.

מהלך הפעילות

אנו מציעים שתי אפשרויות לביצוע הפעילות.

שלב א' - במליאה (30 דקות)

1. המשתתפים לובשים פיה'מות ומתיישבים על השמיכות, ברקע מתנגנים שירי ערש.
2. המדריך מבקש מהמשתתפים להניח ראשיהם על הכריות או על השמיכות ולעצום עיניים.
3. המדריך מספר את הסיפור "טיול לארץ החלומות" בקול רך וחדושי, ועוצר במקומות שבהם הדמיון צריך להשלים את המשפטים (נספח 1).
4. המדריך מבקש מהמשתתפים לפקוח עיניים, להתיישב, לקחת כלי כתיבה ודף "הטיול לארץ החלומות", ולהשלים את הטיול החלומי שלו (נספח 2).

שלב ב' - במליאה (30 דקות)

אפשרות ראשונה:

1. דיווח בסבב: כל משתתף מספר על הטיול החלומי שלו.
2. המשתתפים מוזמנים לומר לאיזה ענן הם רוצים להצטרף ומדוע.
3. המדריך מציין את יכולתם של המשתתפים ליהנות מן הרעיונות שהציעו חבריהם ומסיים בקריאת השיר המקורי (נספח 3).
4. המנחה מחלק לכל משתתף כוס שוקו חם ובתוכו ממתק מרשםלו.
5. חלוקת צ'ופר לסיום: פייה, מלאך חלומות או ענן.

אפשרות שנייה:

1. המדריך והמשתתפים תולים את הציורים בחדר ויוצרים תערוכה.
2. המשתתפים מבקרים בתערוכה הקבוצתית.
3. כל משתתף אומר מה מצא חן בעיניו בציורים השונים ולאיזה ענן הוא היה רוצה להצטרף.
4. המדריך מציין את יכולתם של המשתתפים ליהנות מן הרעיונות שהציעו חבריהם וקורא בקול את השיר המקורי (נספח 3).
5. המנחה מחלק לכל משתתף כוס שוקו חם ובתוכו ממתק מרשםלו.
6. לסיום מקבל כל אחד צ'ופר: פייה, מלאך חלומות או ענן.

טיול לארץ החלומות - הקראה
עיבוד: שרה רוטקופ הרמתי

המדריך קורא בקול לקבוצה:

אתמול אמר ילד אחד שאם עוצמים את העיניים ככה שממש רואים צבעים,
ומדמינים - אפשר להיות בכל מקום יפה ונעים.
שאלתי אותו: "אפשר לעצום גם לפני השינה?"
"אני צריך לבדוק את זה," ככה הוא ענה.

חזרתי הביתה ואמרתי לאימא: "אני עייפה, אני מטורללת".
נכנסתי לחדר ובשקט בשקט סגרתי את הדלת.
ישבתי על המיטה ועצמתי עיניים
וביקשתי מהדמיון: קח אותי רחוק, רחוק לטיול.
ספרתי עד 10,
התכווצתי,
ופתאום אני קטנה כמו חתלתול!

ענן גדול הגיע ולקח אותי ל.....
וב..... ראיתי
ישבתי ליד וראיתי
ורציתי לצאת לעוד טיול בארץ רחוקה,
אולי ל.....

עד שהרגשתי כל כך עייפה,
ופייט הלילה נופפה על פניי במניפה,
והלילה כבר ירד גם בחיים, גם בדמיון,
עם ירח עגול וכוכבים קטנים - מיליון.

פקחתי לרגע עיניים:
החדר כלל לא השתנה,
השמיכה מקופלת כמו קודם,
המיטה כמו תמיד בפינה.

ולדמיון שלי אמרתי, לפני שארדם:
עכשיו תמציא אתה טיול יפה מן הקודם.

נספח 2:

טיול לארץ החלומות, כתיבה

אתמול אמר ילד אחד שאם עוצמים את העיניים ככה שממש רואים אדום, ומדמיינים - אפשר להיות בכל מקום.
שאלתי אותו: "אפשר לעצום גם לפני השינה?"
"אני צריך לבדוק את זה," ככה הוא ענה.

חזרתי הביתה ואמרתי לאימא: "אני עייפה, אני מטורללת".
נכנסתי לחדר ובשקט בשקט סגרתי את הדלת.
ישבתי על המיטה ועצמתי עיניים,
וביקשתי מהדמיון קח אותי לטיול ל.....
ב ראיתי

שמי:

נספח 3: טיול לארץ החלומות

אתמול אמר ילד אחד שאם עוצמים את העיניים ככה שממש רואים אדום,
ומדמיינים - אפשר להיות בכל מקום.
שאלתי אותו: "אפשר לעצום גם לפני השינה?"
"אני צריך לבדוק את זה," ככה הוא ענה.

חזרתי הביתה ואמרתי לאימא אני עייפה, אני מטורללת,
נכנסתי לחדר ובשקט בשקט סגרתי מאחוריי את הדלת.
ישבתי על המיטה ועצמתי עיניים,
וביקשתי מהדמיון טיול ספארי אמתי,
ושאוכל לקחת את הדוב שלי אתי.
עד עשר ספרתי, ופתאום אני קטנה ומתוקה,
וענן גדול אותי לקח ישר לאפריקה.

ובסוואנה אריות ונמרים כחתולים,
עדרים גדולים ואפורים של פילים,
בביצה היפופוטם משתכשך במים,
וגירפה עם ראש גבוה בשמים.
על גדת אגם כחול ישבתי בין השיחים,
וראיתי תנינים גדולים עוברים שם ושוחים,
ואלפי ציפורים ורודות בקול משק כנפיים
עפות מן האגם הזה, עפות עד השמים.

ורציתי גם אני לעוף, לנחות בעוד פינה,
במרוקו או בטוניס (שמשם באה השכנה).
הרגשתי רוח חזקה, חמה חמה, על הפנים,
ועופפתי בענן מעל לשוק של תבלינים.
המוכרים מזמרים, שואגים, צועקים:
"קנו צלחות וקחו ממתקים,
יש ספלים אדומים וספלים ירוקים."
וכולם בתרבוש ובגלבייה לבנה,
ויש בדי משי ויש גם כותנה -
כל הצבעים בכל השנה.
"ילדונת, אכלי קצת, כל ילד אוהב,

מתוק לבריאות זה מתוק גם ללב.
כנאפה אכלתי מתוקה ודביקה,
ואמרתי לדמיון: "עד כאן, זה מספיק.
קחני עכשיו, חמודי, דמיוני,
לקרחון שבקצה העולם הצפוני."

עצמתי בכוח עיניים, כיווצתי טוב טוב את הפנים.
הופ נחתי באלסקה בין דובים לבנים.
פרוות לבנות, המבט נראה טוב.
"אל תעזי", אומרים לי, "ללכת קרוב."

כלבים רתומים לעגלות על הקרח,
אסקימואים מציצים במעילים גדולים,
פינגווינים מטיילים בחליפות בר-מצווה,
כלבי הים נעים ליד המים הכחולים,
והכול כל-כך לבן, כל-כך קפוא, בכול דממה.
ביקשתי: "קח אותי מייד לשמש חמימה."

והדמיון עושה אחד ועוד אחד,
ומביא אותי הביתה - ומייד:
בדמיון התרחצתי ליד הבית בים,
בדמיון התייבשתי פרקדן על החול,
בדמיון ארמונות מקסימים בניתי,
בדמיון שוב חזרתי לטבול.

עד שהרגשתי עייפות שאין די לה,
ונזכרתי שגם בדמיון בא הלילה.
אז פקחתי לרגע עיניים
וראיתי שהחדר כלל לא השתנה,
וכשאימא נכנסה אז אמרתי: "אימא, אני כבר ישנה."
נכנסתי בשקט בשקט למיטה,
ולדמיון שלי אמרתי: "עכשיו תמציא אתה!
אני אחכה, רק אעצום את העיניים.
תיקח אותי אתך לעוד חלום אחד או שניים."

עזרים: ילד בענן 2X לכל צ'ופר, מקלות ארטיק או שיפודים קטנים, דבק.

1. לצלם / להעתיק את הילד בענן. (אפשר להוסיף לו שיער בעזרת טוש שחור, והוא הופך לילדה) 2X
2. מדביקים בצד אחד של המקל, בשליש העליון, את הילד בענן
3. מדביקים בצד השני של המקל, גב אל גב, את הציור השני
4. מדביקים את הציורים גב אל גב. לחכות שיתייבש.
5. אפשר להוסיף נצנצים או לצבוע.

פעילות מס' 8: אני - הילד הזה!

כתבה: גילה שחר

רציונל

כל ילד העומד בשערי הפעילות החברתית, חרד למקומו בקבוצה ולתדמיתו. אחד המניעים החזקים ביותר בהתנהגותו של אדם הוא הצורך בהכרה ובהשתייכות. עלינו לאפשר לכל ילד ולכל ילדה להציג את עצמם ואת המיוחד בהם בפני חבריהם לקבוצה. חשוב להדגיש את כללי העברת המשוב. חשוב: אין צוחקים ואין שוללים דבר מה שילד אמר על עצמו.

מטרות

- לתת לכל משתתף אפשרות להציג את עצמו בפני הקבוצה.
- להעמיק את ההיכרות בין חברי הקבוצה.

משך הפעילות: כשעה.

עוזרים

ניירות לבנים גדולים מאד (כגובהם של הילדים) במספר רב ממספר המשתתפים, חומרי יצירה: טושים, עפרונות, דבק, מספריים, תמונות לגזירה וכו', קופסה מרמזת (קופסת גפרורים ובה רמזים לנושא הפעילות: ציור או מילה שמייצגות ילד, ילדה, פנים, גוף וכו').

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה

1. קבלת המשתתפים (10 דקות)

המדריך יקבל בפתח החדר את המשתתפים, ויחלק לכל אחד קופסה מרמזת.

2. קופסא מרמזת (10 דקות)

כל משתתף אומר מה הוא קיבל בקופסה וכולם מנסים לנחש על מה הפעילות (ילדים, ילדות...).

נספח 1: רמזים לקופסה המרמזת (גוזרים את הציור, מקפלים קטן קטן ומכניסים לקופסת גפרורים)

שלב ב'

אפשרות א' - בזוגות (40 דקות)

המשתתפים מתחלקים לזוגות, כל משתתף משרטט על נייר עיתון גדול את קווי המתאר של בן זוגו.

כל משתתף צריך למלא את אברי הגוף בדמות שלו על-פי דברים שמתרחשים בו:

דברים שאני חושב (ראש), דברים שאני מאמין בהם (לב), דברים שאני מרגיש (בטן), דברים שאני עושה (ידיים), דרכי התנהגות שלי (רגליים) וכד'.

אפשר לכתוב את המידע בצורת בלונים עם חילים, ואפשר לגזור ממגזינים ומעיתונים חילים ותמונות ולהדביק אותם במקומות המתאימים.

אפשרות ב' - אישי (30 דקות)

מחלקים למשתתפים טבלה (נספח 2).

כל משתתף ממלא את הטבלה שלו, מה שהוא לא יודע הוא שואל את חבריו.
כל משתתף בוחר מתוך הטבלה דברים שהוא חושב שאחרים פחות יודעים עליו ומספר לחברים בקבוצה.

שלב ג' - במליאה (10 דקות)

1. עורכים שיחת סיכום ובה מפנים את תשומת לב המשתתפים למיוחד שבכל אחד.
2. קוראים את מילות השיר "והילד הזה הוא אני" של יהודה אטלס. אפשר להשמיע ברקע את השיר עצמו (את מילות השיר אפשר למצוא בשירונט, בחיפוש בגוגל).

נספח 2

שם פרטי	אני	חבר / הנשלי	חבר / הנשלי
שם משפחה			
שמות ההורים			
מספר האחים והאחיות במשפחה שלי			
גיל			
צבע עיניים 			
צבע שער 			
הצבע שאני הכי אוהב			
המאכל האהוב עליי 			
המאכל השנוא עליי ביותר			

			 אני אוהב ש
			 אני שונא ש
			עצוב לי כש..
			השיעור הכי אוהב עליי
			אתר האינטרנט שאני הכי אוהב
			 המשחק הכי אוהב עליי
			תכנית הטלוויזיה הכי אוהבה עליי

פעילות מס' 9: צורה לנו - אנכפיות מהאחר

כתיבה: שרה רוטקופ-הרמתי ואורלי קלינסקי

מטרות

- לבחון את הייחודי שבכל אחד מהמשתתפים.
- להגביר את האנכפיות לאחר ואת ההתחשבות בזולת.

משך הפעילות: 45 דקות.

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה (10 דקות)

משחק פתיחה - "הרוח נושבת": כולם יושבים בכיסאות, המדריכים אומרים מיני משפטים, כל המשתתפים שהמשפט נכון לגביהם קמים ומחליפים מקומות.

משפטים לדוגמה: הרוח נושבת לכיוון:

- כל מי שאוהב לצפות בסדרת הטלוויזיה...
- כל מי שאוהב את הצבע ורוד.
- כל מי שאוהב לשחק כדורגל.

שלב ב' - אישי (10 דקות)

מחלקים למשתתפים את דפי ה"שונים אבל ביחד" (נספח).
המדריך קורא את מה שכתוב בדף.
המשתתפים מבצעים את המשימה הכתובה בדף.

שלב ג' - במליאה (15 דקות)

כל ילד מראה את הדמות שקיבלה פרח ואת הדמות במשקפיים. אפשר לראות שכל אחד בחר דמות אחרת לתת לה פרח או לתת לה משקפיים, זה מראה שכל אחד מאתנו מתרשם באופן שונה מן הדמויות שבסביבתו.

שאלות לדין

- במה בא לידי ביטוי השוני שבינינו במהלך הפעילויות שעשינו?
- מה אנחנו מרוויחים מכך שאנחנו שונים זה מזה?
- במה יכול השוני הזה לתרום לקבוצה?

רעיונות נוספים (10 דקות)

לקרוא למשתתפים את אחד הסיפורים: "תום החתול הכחול" שכתבה יפה טלרק או "רוני צוחקת" שכתבו ג'ין וויליס וטוני רוס.

להמחזיז את הסיפור "דירה להשכיר" של לאה גולדברג בעזרת בובות יד ולערוך לאחר הקריאה דיון קצר:
את מי הייתם רוצים לקבל לבית? למה?
בקבוצה שבה המשתתפים קוראים היטב, מספרים את הסיפור ולאחר מכן מחלקים למשתתפים את תפקידי הדמויות מתוך הסיפור וממחזים את הסיפור.

נספח: שונים אבל ביחד

ארבע הצורות הן חברות בקבוצה. כל אחת חושבת משהו. מה שהצורה חושבת כתוב ב"ענן" מעל לראשה.

בחרו שתי דמויות. אחת שהייתם רוצים לתת לה פרח, ואחת שהייתם רוצים לתת לה משקפיים.

למי מן הדמויות הייתם נותנים פרח 🌸? מדוע?

פרח נותנים למי שאוהבים. ציירו פרח ליד הצורה שהייתם רוצים לתת לה פרח.

למי מן הדמויות הייתם נותנים משקפיים 🕶? כדי שיכלו להסתכל על הקבוצה באופן שונה? איך הייתם מציעים לה להסתכל על הקבוצה?

ציירו משקפיים לדמות שלה הייתם נותנים משקפיים.

פעילות מס' 10: ט"ו בשבט - יוצרים בטבע

רציונל

כיום, גוברת המודעות לחשיבות השמירה על איכות הסביבה. ככל שילדים יקדימו לעסוק בפעילות הקשורה לנושאי סביבה, כך יעלו הסיכויים לפתח אצלם הערכה עמוקה לטבע, כחלק ממערכת הערכים שלהם. ילדים לומדים על העולם הטבעי אגב התנסות. הלמידה צריכה להתחיל מהסביבה הקרובה לתלמיד, ולהיות מלווה בפעילות. חשוב שהילדים ירגישו שותפות בחווית גילוי הטבע, על-ידי חקר התהליכים המתרחשים בו. ילדים צריכים לחוות את התופעה לפני שילמדו את שמה ולפני שיקבלו הסבר על דרך פעולתה. למידה איכותית מהסביבה ועל הסביבה, היא למידה המשתמשת במגוון של מתודות ודרכים. חווית הלמידה צריכה להיות: קוגניטיבית, אפקטיבית, חברתית, מוחשית, ואקספרסיבית.

מטרות

- להכיר את הסביבה ולפתח מודעות וכבוד לה.
- לעודד אהבת הטבע וחיבור האנושי לטבע מסביבנו.
- לפתח מודעות לשמירה על הטבע.
- לעודד מעורבות סביבתית.

משך הפעילות: כשעה.

הכנות מוקדמות: לבקש מהמשתתפים להביא כמה שיותר דברים שהם מוצאים בטבע: עלים בכל מיני צבעים, קצת חול, צדפים, פרחים (לא מוגנים), אבנים וכדומה. אפשר גם להביא חומרים שאפשר למחזר: גלילי נייר טואלט, גביעים של אשל ועוד.

עזרים

קופסות, פוליגל ועליו מודבק בריסטול לבן, צבעי גואש, מכחולים, צלחות פלסטיק, דבק (חזק במיוחד), מספרים, טושים, עפרונות.

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה (10 דקות)

המדריך ידבר על הסביבה הקרובה אלינו, על הכרת התודה של האדם לטבע, על היות האדם חלק מהטבע: מושפע ממזג אוויר, מעונות שנה, מכמות מים, מן הנוף שבו הוא חי (במדבר או ביער) וכדומה.

שלב ב' - במליאה (10 דקות)

הטבע שהבאנו

כל משתתף יציג את החפצים ואת הצמחים שהביא מהטבע.

למדריך: בתחילת הפעילות אפשר לתת למשתתפים להסתובב כמה דקות בסביבה הקרובה כדי להביא דברים מהסביבה הקרובה לאזור הפעילות.

שלב ג' - קבוצתי (20 דקות)

יצירה: שתי אפשרויות לפעילות

אפשרות מס' 1:

א. ממיינים את הדברים שהילדים הביאו לקופסות לפי נושאים - קופסה לעלים, קופסה לפרחים, קופסה לצדפים וכו'.

ב. המשתתפים יוצרים מכל הדברים פרח או עץ גדול. אפשר לתת לכל ילד ליצור לבדו, אם הפעילות נעשית בשלב מתקדם של הקבוצה, אפשר לחלק את המשתתפים לקבוצות, וכל קבוצה תיצור דבר מה (פרח, עץ וכד').

אפשרות מס' 2:

אפשר להחליט מראש לעשות יצירה רק בחול, רק בעלים בצבעים שונים או רק באבנים. לדוגמה: יצירה באבנים - מציירים על האבן לפי נושא קבוצתי, כגון: חיה שאוהבים, דבר מה התואם את הצורה של האבן וכד'.

אפשר שכל משתתף יצבע את האבן כרצונו, והקבוצה תיצור מכל האבנים מבנה מסוים. אם רוצים למקד את הפעילות לתחום איכות סביבה ולהגדיל את המודעות לנושא, אפשר לשלב ביצירה חומרים ממחזוריים (גלילי נייר טואלט, גביעים של אשל ועוד).

שלב ד' - במליאה, ריח בביצה (10 דקות)

המדריך קורא בקול את הסיפור "אוף, איזה ריח בביצה" (נספח), ומוודא שהילדים הבינו את המסופר.

שאלות לדיון:

- הסיפור מציג תהליך של שינוי איזור המחיה. מהו השינוי? מה גרם לשינוי? מה עזר לשינוי בביצה?
- איך אנחנו יכולים ליצור שינוי בסביבה שלנו?
- מה אנחנו מוכנים לקחת על עצמנו?
- המדריך ירכז את רשימת ההצעות, המשתתפים יבחרו בהצבעה בפעילות קבוצתית, והקבוצה תקבל על עצמה את ביצוע המשימה.

“אוף, איזה ריח בביצה”

הסיפור שלנו הוא סיפור על ביצה, שלא נעים לומר - אבל עלה בה ריח רע!
 ריח רע או ריח טוב - עסוקים כולם לרוב.
 בביצה חיות שבעים בנות צפרדע - צפרדעים.
 בביצה חי שלולי, צפרדעון צעיר - שיותר מכול, אוהב לטייל בכל העיר.
 כל בוקר הוא קם, את ראשו הוא מרים, ומזמזם לו בנחת כמה שירים.
 מתמתח, מתנער, בושם על עצמו מזליף, ואת הביצה יוצא להקיף.
 בין לבין הוא תופס לו יתוש ... לנשנוש.
 ימים ושבועות חלפו, והריח גבר. לכל חוטם, בכוח, הריח חדר.
 ובבוקר אחד שלולי התעורר, ואת אפו חסם ביד -
 ואמר: נמאס לי, די, צריך שינוי, עכשיו, מייד.
 הריח נעשה בלתי נסבל, זה נוראי,
 לא יכול לסבול יותר, בא לי להקיא.
 חייבים להתכנס, חייבים לחשוב,
 אחרת, כולנו נמות פה בקרוב.
 התכנסו הצפרדעים,
 באו נרקיסים שלושה,
 שמונה תולעים קטנות
 וקרפדה אחת קשישה,
 והוחלט שצריך ממחר לתקן,
 וכולם פה אחד אמרו: כן, בטח, כן.
 כבר למחרת שתי קרפדות סיננו מים,
 ואת הקרקעית ניקו דגים במגפיים,
 שלולי ניגב את עלי הפרחים,
 ודאג שיהיו מעברי קפיצה נוחים.
 את שולי הביצה ניקו במגרפה
 שני בולבולים וחסידה יחפה,
 והנרקיסים, אשר עמדו שם בקבוצה,
 זרו את ריחם הנהדר שם בביצה.
 ושלולי כתב לכולם באיגרת:
 תודה לכם, בזכותכם, יש לנו ביצה נהדרת.

פעילות מס' 11: "גן עדן וגיהנום"

מבוסס על הפעלה שנכתבה על-ידי מה"ד כ"ת

מטרה

להבין שהנתינה מעשירה את הנותן.

עזרים:

סוכריות כמספר המשתתפים.

סיפור "גן העדן והגיהנום" (נספח).

סלסילה ובה פתקאות הנושאות את שמות המשתתפים.

משך הפעילות: 45 דקות.

מהלך הפעילות

שלב א' - בזוגות (10 דקות)

1. מחלקים את המשתתפים לזוגות.
2. נותנים לכל משתתף סוכרייה.
3. מבקשים מהמשתתפים להניח את הסוכרייה בכף היד ולמתוח אותה.
4. אומרים למשתתפים: מתחו את כף היד מבלי לכופף אותה, והכניסו את הסוכרייה לפה.

הערה למנחה: יש להקצות למשתתפים זמן להגיע לפתרון. המשתתפים לא יצליחו להגיע לסוכרייה, אלא אם הם יפסיקו להתמקד בעצמם וינסו לעזור זה לזה. כל אחד מהם יושיט את ידו לכיוון הפה של חברו, וכך יקבל כל אחד את הסוכרייה של חברו.

שלב ב' - במליאה (20 דקות)

1. שאלות לדיון:

- איך הרגשת כשקיבלת סוכרייה ולא הצלחת להכניס אותה לפה?
- מה עשיתם עד שמצאתם את הפיתרון לבעיית הסוכרייה?
- האם הפתרון הזה מתאים גם לדברים אחרים? למה?

2. קוראים לילדים את הסיפור "גן עדן וגיהנום" (נספח).

שאלות לדיון:

- איך הסיפור קשור למשחק ששחקנו קודם?
- איזה רעיון אנחנו לוקחים מן הסיפור לעצמנו?

שלב ג' - אישי במליאה (15 דקות)

משחק - "גמד ענק":

העמידו על השולחן סלסילה מלאה בפתקאות הנושאות את שמות המשתתפים. כל משתתף בתור יוציא פתק שעליו רשום שם של חבר מהקבוצה. משתתף שהוציא את הפתק - נקרא "גמד". משתתף ששמו כתוב בפתק - נקרא "ענק".

במשך החודש הקרוב, בכל תחילת פעילות הגמד ישלח לענק שלו מכתבים וממתקים או צ'ופרים (זולים!). הבהירו למשתתפים כי אסור להם לגלות את שם ה"ענק" לאף אחד וכמובן שלא ל"ענק" הפרטי שלהם, עד לפעילות שבה יחשפו את זהות הגמדים והענקים.

נספח: "גן עדן וגיהנום"

איש אחד ביקש פעם לבקר בגן עדן ובגיהנום. כשהגיע לגיהנום, נדהם למצוא אנשים ישובים סביב שולחן-משתה עצום. מזונות משובחים נערמו על השולחן. איזו מסיבה! אולי בגיהנום לא כל-כך גרוע ככלות הכול!!

אך כשהביט מקרוב בסועדים ראה שהם רעבים ונראים שדופים למרות המזון שמונח מולם. הוא הבחין שידייו של כל סועד מחוברות למקלות אכילה באורך מטר שלם! לא הייתה להם דרך להכניס את המזון לפיהם עם המקלות הארוכים הללו. אף אחד לא יכול היה לאכול אפילו כזית. "ממש גיהנום", אמר לעצמו האיש, "לשבת במשתה מבלי לטעום אפילו פירור אחד."

אחר-כך נלקח האיש אל גן עדן כדי להתבונן בנמצאים שם. להפתעתו ראה אנשים ישובים סביב שולחן משתה עצום בדיוק כמו בגיהנום. גם כאן היו לכל סועד מקלות אכילה באורך מטר, אבל כאן אכלו כולם בהנאה מזון טעים. תושבי גן עדן... השתמשו במקלות האכילה הארוכים שלהם כדי להאכיל זה את זה.

פעילות מס' 12: הכי הכי - ליום המשפחה

מטרות

- לעודד את המשתתף להביע תחושות חיוביות כלפי בן משפחה.
- המשתתף יכין שי צנוע המבטא את תחושותיו כלפי בן המשפחה.

עוזרים: כרטיסי כוכב, לב או עיגול.

הכנה: לגזור או לקנות כרטיסים בצורת לב, כוכב (נספח), עיגול או מלבן.
משך הפעילות: כשעה.

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה (15 דקות)

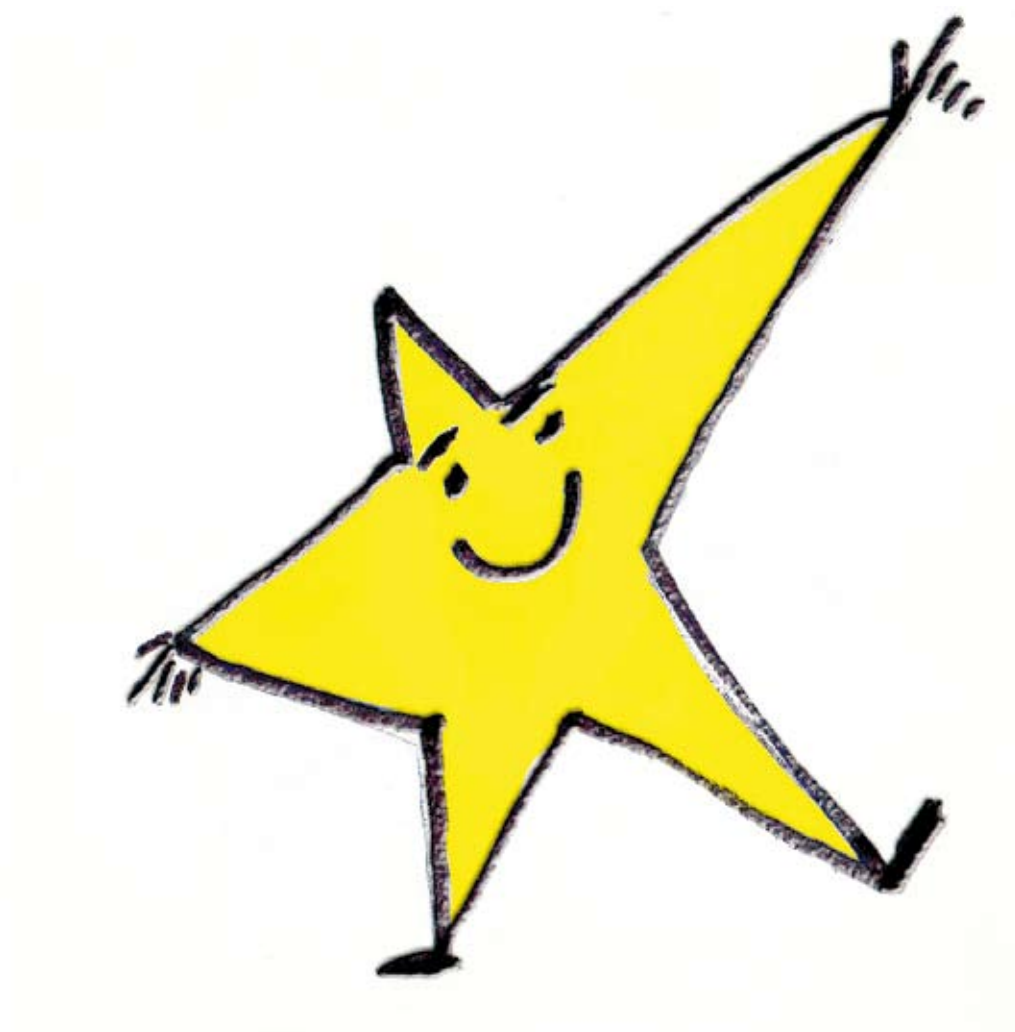
1. לבחור בן משפחה שהוא בעיניו "הכי הכי" (אבא, אימא, אח, אחות, דוד, דודה, סבא, סבתא).
2. בסבב: כל משתתף מסביר את מי בחר ומדוע.
3. כל משתתף יאמר מה היה רוצה להגיד לבן המשפחה שבחר? מה היה רוצה לבקש ממנו?

שלב ב' - אישי (20 דקות)

4. כל משתתף בוחר כרטיס בצורה הנראית לו (לב, כוכב, עיגול או מלבן).
5. המשתתף מצייר על הכרטיס, ומשאיר מקום למסר כתוב.
6. המדריך כותב את המסר או מדביק מסר שהמשתתף בחר מתוך מאגר "אילו יכולתי" (פעילות 13 - נספח).

שלב ג' - במליאה (15 דקות)

כל משתתף מציג את היצירה שלו ומספר איך הוא מרגיש, איך עשה את היצירה...

פעילות מס' 13: יום המשפחה - לאמא שלי

חיועד לקשר עם אימא, מתאים ליום המשפחה

רציונל

הרעיון להקדיש יום בשנה לאימא, עלה במוחה של אנה ג'ארוויס בימי האבל על מות אמה. לפני כמאה שנה, בשנת 1914, הכריז נשיא ארצות-הברית על יום האם כחג לאומי, ומאז הוא נחגג ברחבי העולם.

סמל יום האם היה פרח ציפורן לבן, המציין נועם, את טוהר האישיה ואת כוח הסבל של האם.

במדינת ישראל חל יום האם בתאריך ל' בשבט, הוא יום הולדתה של הנרייטה סאלד (קוראים סולד) שהייתה סופרת, מחנכת, ומנהלת ארגון "עליית הנוער". ארגון "עליית הנוער" העלה לארץ-ישראל בני נוער שנמלטו מן הגרמנים הנאצים, קלט אותם בארץ ודאג לחינוכם.

בשל הרצון לשוויון בין המינים, נהיה יום האם ליום המשפחה. יום שבו מדגישים קשרים במשפחה, אהבה, תמיכה הדדית ועוד.

הערה למדריך - אם יש בקבוצה ילד שאינו חי עם אימא או שאמו נפטרה, יש להתאים את הפעילות ולדבר על הקשר עם ההורה או עם המבוגר האחראי.

מטרות:

- להעלות למודעות את הקשר העמוק עם אימא.
- לבחון מה אני יכול לתת לאימא.

משך הפעילות כשעה.

מהלך הפעילות

מפזרים על הרצפה את כרטיסיות "אילו יכולתי" (נספח).

- כל משתתף בוחר כרטיס.
- כל משתתף בתורו מסביר מדוע בחר בכרטיס זה.
- המשתתפים מעלים הצעות לדברים שאפשר לעשות כדי לשמח את אימא.
- אפשרויות נוספות:
לצבוע את הכרטיסים או לקשט אותם.
לנהל שיחה על מערכת היחסים עם אימא, על התפקיד של אימא ועל התפקיד שלי בבית.

נספח: אילו יכולתי

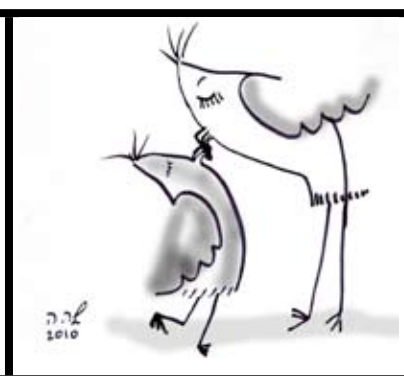
לו יכולתי הייתי מותן לך:

חיבוק

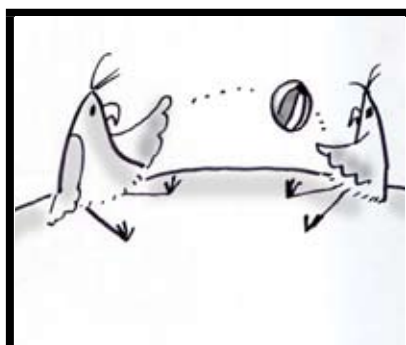

את הלב שלי

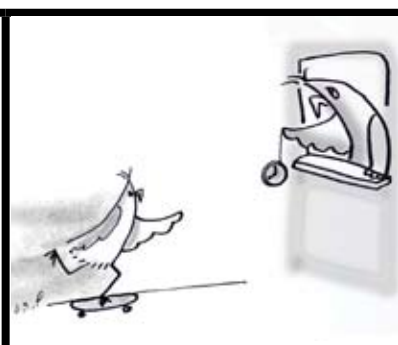

נשיקה

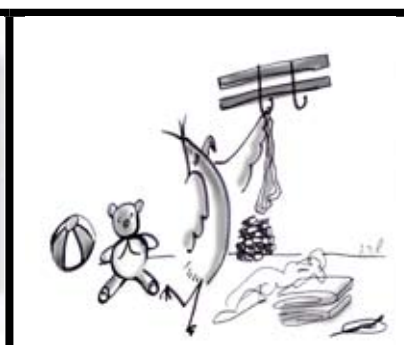
הייתי רוצה לעזור לך ו -

לשחק עם אחי הקטן

לבוא בזמן כשאת קוראת לי

לסדר את החדר

הייתי רוצה להגיד לך: כל הכבוד

פעילות מס' 14: ברכת הבית

מטרה

- להכין קישוט יפה לבית כמתנה ליום המשפחה.
- להשתעשע בשעשועי לשון הקשורים ליום המשפחה.

משך הפעילות כשעה

עזרים: חמסה מקרטון כמספר המשתתפים, חול צבעוני, תמונות, נוסח ברכה, נצנצים, קרטון ביצוע או קאפה או לוחות עץ, מספריים, דבק, צילום תפוזרות כמספר המשתתפים.

מהלך הפעילות

שלב א' - אישי (20 דקות)

1. כל משתתף מקבל דף ועליו ציור של חמסה (נספח 1). הוא מקשט ומעטר אותה: אפשר להדביק נצנצים, חול צבעוני ותמונות, את הכיתוב ואת הברכות אפשר לשלב בתוך החמסה או מסביב לה.
2. גוזרים את החמסה ומדביקים אותה על משטח קשיח (קרטון ביצוע, לוח עץ, קאפה). מקשטים גם את המשטח.
3. מחוררים חור בחלקו העליון של המשטח, באמצע. על החור להיות גדול מספיק להשחיל בו חוט או לתלות על מסמר.

שלב ב' - במליאה (30 דקות)

- כל משתתף מראה את החמסה שיצר.
- חשוב לתת משוב חיובי לכל חמסה.
- אפשר לעשות לאחר מכן שעשועים ותפוזרות (נספח 2).

ברכת הבית

בזה הבית תשרה הברכה
בזה הבית תשכון שכינה
יבורך זה הבית בברכת שמים
ויהיה כעץ שתול על פלגי מים
אהבה ורעות בו יתחברו
חדווה וששון בו ישרו
רק שמחה וצהלה בבית זה ישמע
גם פרנסה ברכה והצלחה

נספח 2: תפזורות, חידונים ושעשועונים

תפזורת ליום המשפחה

ה	ש	ג	ר	ח	ט	ח	ק	א	ס	ל	ס
ו	ת	י	נ	י	ח	א	ח	י	נ	ב	ב
מ	כ	ז	ק	ש	ד	ד	ע	י	ת	נ	א
צ	ת	ש	א	מ	א	ב	ג	א	י	ב	ר
ס	ב	ת	א	ר	ב	ה	ג	ס	ס	א	ב
ב	א	ד	צ	ד	ט	ן	ע	ס	ח	ג	ה
א	ד	ג	ח	ו	ב	נ	ג	ו	א	כ	ע
ע	ו	כ	מ	ד	ק	ה	ת	י	כ	ע	ה
כ	ד	ק	א	נ	ה	מ	ל	ב	ר	ע	ד
ע	כ	ח	א	ב	א	ע	כ	כ	ר	ג	ו
ב	ג	ב	ל	ג	ס	ד	ע	ו	ג	ח	ד
נ	צ	ב	ת	ד	ו	ד	ה	ר	ג	א	י

מחסן מילים:

סבתא, סבא, אימא, אבא, אח, אחות, דוד, דודה, סבתא רבה, סבא רבה, אחיינית, אחיין, בן דוד, בת דודה, בן בכור

חידון ליום המשפחה

נסו לזהות לפי ההסבר במי מבני המשפחה מדובר:

תשובות:

1. אחי
2. אחי
3. אבי
4. דודתי

1. בן אחי, שהוא גם בן אבי וגם הנכד של סבי וזה לא אני.
2. בתו של סבי, שהיא גם אשתו של אבי וגם אמו של אחי.
3. אביה של אחותי שהוא גם בנו של סבי וגם אביו של אחי.
4. בתו של סבי, שהיא אינה אחי ובנה הוא בן דודתי.

פעילות מס' 15: על הנתינה

המחלקה לחברה ונוער, מרכז הדרכה עירוני - נתניה
כתבה: אילת שמיר

מטרות

- להגביר את המודעות לחשיבות הנתינה.
- לתת הזדמנות להתנסות בפעילות של קבלה ושל נתינה.
- לאפשר מתן חיזוקים הדדיים.
- לעודד את המשתתפים להתנדב ולתרום לזולת.

עזרים: מעטפות כמספר המשתתפים, חבילת דפי ממו, תמונות, גזרי עיתונים, דבק ודפים.

להלן שתי אפשרויות לביצוע הפעילות, האחת לקבוצה השולטת במיומנות הקריאה והשנייה לקבוצה שאינה שולטת עדיין במיומנות זו.

משך הפעילות כ-45 דקות

מהלך הפעילות

לקבוצה שחבריה קוראים היטב

שלב א' - אישי במליאה (30 - 20 דקות)

משחק המעטפות

1. המשתתפים יושבים במעגל. כל משתתף מקבל מעטפה ודפי ממו (דפים מרובעים בגודל 15X15 ס"מ) כמספר חברי הקבוצה.
2. המנחה מבקש שכל משתתף ירשום את שמו על המעטפה ויעביר אותה לילד שיושב מימינו.
3. המנחה מבקש מכל אחד מחברי הקבוצה לכתוב על דף ממו משהו טוב (איחול, מחמאה, תכונות טובות) לילד ששמו רשום על המעטפה, ולהכניס את הפתק למעטפה.
4. המנחה מבקש שוב מכל המשתתפים להעביר את המעטפה לילד שיושב מימינם, וגם הוא כותב משהו טוב. הפעילות ממשיכה עד שכל המשתתפים כותבים דברים טובים לכולם (אם הזמן דוחק, ניתן להפסיק את המשחק באמצע ולהחזיר את המעטפות לבעליהן).
5. המשתתפים פותחים את המעטפות שלהם וקוראים את הפתקים.

שלב ב' - במליאה (15 דקות)

שאלות לדיון:

- מי רוצה לשתף אותנו במשהו אחד שכתבו לו?
- מי רוצה להגיד מה הוא הרגיש כשכתב דברים טובים?
- מי רוצה לספר לנו מה הרגיש כאשר קרא מה שכתבו לו?
- מה אנחנו לוקחים אתנו מן התרגיל הזה?

המדריך מדבר על התנדבות ועל עשיית דברים טובים למען האחר - ללא תמורה. לסיים, כל אחד מהמשתתפים יקבל על עצמו לעשות דבר אחד במהלך השבוע על מנת להגדיל את מעגל השמחה של מישוהו קרוב.

מהלך הפעילות לקבוצה שחבריה אינם שולטים במיומנות הקריאה

שלב א' - אישי (25 דקות)

כל משתתף מתבקש להכין מתנה לחבר אחר בקבוצה (להסביר שהמתנה ניתנת סתם, בלי שום סיבה). את המתנה מכינים מחומרים מתכלים: תמונות וגזרי עיתונים שאותם יביא המנחה.

שלב ב' - במליאה (35 דקות)

כל משתתף מעניק לחבר את המתנה, ומסביר מה הכין ומדוע.

שאלות לדיון:

- איך הרגשתם כשהכנתם את המתנה?
- איך הרגשתם כשקיבלתם את המתנה?
- האם היו דברים שלא ידעתם (על עצמכם או על אחרים) ושגילתם אותם במהלך הפעילות?

שלב ג' - במליאה (25 דקות)

שאלות לדיון:

- איך נוכל להגדיל את השמחה של החברים בקבוצה?
- איך אפשר להגדיל את השמחה של אנשים הקשורים אלינו?

המדריך מדבר על התנדבות ועל עשיית דברים טובים למען האחר - ללא רצון לתמורה. לסיים, כל אחד מהמשתתפים יקבל על עצמו לעשות דבר אחד במהלך השבוע על מנת להגדיל את השמחה של מישוהו קרוב.

רקע

החומרים המצורפים פותחו על-ידי עמותת "אור ירוק", לתכנית "זה"ב בגן - גמלאים מתנדבים בגני ילדים", המופעלת על-ידי עמותת "אור ירוק" בשיתוף תנועת של"מ, החברה למתנ"סים ומשרד החינוך.

אנו מאמינים שככל שתרבה העשייה בנושא חשוב זה וככל שהמסרים יהיו מדויקים ועקביים, כך יוכלו המשתתפים להפנים את הכללים ויהפכו לשגרירי הנושא במשפחות שלהם.

אנו רואים בפעילות זו נדבך משמעותי בחינוך וחלק מהטמעת מסרים מגיל צעיר, ומאמינים שזרעים אלו, שנזרעו בקפדנות ובמקצועיות, יגדלו, ונוכל כולנו יחד לקטוף ערכים של אחריות אישית ושל שמירה על חיי האדם.

הפעילות מחייבת מתן דוגמה אישית מצד המדריכים!

מידע על חומרי ההדרכה המלווים את התכנית

הדמות שנבחרה להוביל את התכנית היא: לָלָה, דמות מצוירת שנועדה להזכיר לילדים את כללי הבטיחות בדרכים.

למה לָלָה? כי כל הכללים שעוסקים בבטיחות בדרכים מתחילים בלָה או בלָה.

בנושא חצייה בטוחה:

לחפש את המקום הבטוח ביותר לחצייה.
לעמוד במרחק צעד או שניים משפת המדרכה.
לתת יד למבוגר אחראי.
להביט לכל הכיוונים.
להקשיב היטב לקולות התנועה ולהמתין שהכביש יתפנה.
לחצות את הכביש בקו ישר, בזריזות ובביטחון.
להביט לצדדים בזמן החצייה.

בנושא נסיעה בטוחה:

לשבת על כסא בטיחות מתאים.
לחגור חגורת בטיחות.
לשבת בשקט בזמן הנסיעה.
לצאת מהרכב רק לכיוון המדרכה.

"לָלָה שלנו יש ארבע עצות:

להביט, להקשיב, לתת יד, לחצות.

עם ללה נחצה את הכביש כמו גדולים

כי לָלָה שומרת על כל הכללים"

(לפי המנגינה של 'לכובע שלי שלוש פינות')

בנושא בטיחות בשעות הפנאי:

לשחק בכדור במקום בטוח.
לחבוש קסדה ומגנים בזמן הרכיבה על האופניים ועל הרולר.

המילה **אֲחֵרִיּוֹת** היא מילה מדהימה - כמו כל השפה העברית:
ראשית היא מתחיל ב-**אל"ף** ומסתיימת ב-**תי"ו**, והכוונה היא שכשמישהו לוקח אחריות, היא צריכה להיות מוחלטת, מההתחלה ועד הסוף.

שנית, המילה אחריות היא מילה במשמעות מצטברת, כלומר:

א - הכוונה היא לאני. קודם כול אני צריך לקבל אחריות על עצמי.

אח - לאחר שקיבלתי אחריות על עצמי, אני יכול לקבל אחריות על אחי. הכוונה למעגל הקרוב אליי.

אחד - השלב הבא הוא קבלת אחריות על האחר. הכוונה היא לכל אדם.

אחני - ברגע שקיבלתי אחריות על שלשת המעגלים הראשונים, אני יכול להוביל - אחני.

אחריו - אמונה. לא כדאי להסביר?

ולבסוף - **אחריות**. עוד לומדים מהמילה המדהימה הזו, שיש חשיבות לסדר:

אדם אינו יכול להיות אחראי על אחר לפני שהוא אחראי על עצמו.

זו האחריות שלנו - של כל אחד ואחד מאתנו, לתת דוגמה אישית לבני המשפחה שלנו, לילדים ולהוריהם.
מידע נוסף אפשר למצוא באתר אור ירוק - קהילה - ללה:

<http://www.oryarok.org.il>

פעילות מס' 16: חצייה בטוחה - הכירו את ללה

עזרים

- אפוד זוהר.
- סיפור - הכירו את ללה (ראו בפעילות מס' 18 עמודים 259-260).
- דוגמה של ללה (מקרטון או מבד).
- מעבר חצייה.
- דפים לבנים וצבעים (בגן).
- מדבקות ירוקות (אפשרות).
- ללה - יש להכין דוגמה של בובת ללה.

בירור עם המשתתפים - מה זה האפוד הזה? מה הוא אמור להזכיר לנו?
מסר חשוב לילדים - לכללי בטיחות בדרכים חייבים לציית. אם מישו שוכח אותם, אנחנו יכולים להזכיר לו.

סיפור - "הכירו את ללה".

מבררים עם המשתתפים - מה מלמדת אותנו ללה? מתי ללה יכולה לעזור לנו? מילים חדשות בסיפור:
נדב - מלשון מתנדב. מילים נוספות: מתנדבים, נדיבות, נדבה. ללה - מילים שמתחילות בלה או בלה
שקשורות לבטיחות בדרכים.

מציגים את ללה - עיגול ירוק מקרטון שמחובר לו מאחור פס שחור לרוחב, מוסיפים לו עיניים זזות, חיך, ידיים ורגליים שחורות.

שיר - "לללה שלנו יש 4 עצות".

מלמדים את המשתתפים את השיר ואת התנועות:

לללה שלנו יש 4 עצות:

להביט (אצבע לכיוון העין), להקשיב (אצבע לכיוון האוזן), לתת יד (אצבעות אחת בתוך השנייה), לחצות (תנועות של חצייה).

עם ללה נחצה את הכביש כמו גדולים (ממשיכים את תנועות החצייה),
כי ללה שומרת על כל הכללים (תנועת הצדעה).
(במנגינת השיר "לכובע שלי")

הדגמה - מניחים את משטח הכביש.

(אפשר להכין כביש משטח מקלחת הפוך שצובעים בכסים שחורים ולבנים, מבריסטול שחור או פשוט להניח דפים לבנים ולהדביק אותם כמו מעבר חצייה על הרצפה.)

מזמינים בכל פעם שני ילדים, מחזיקים להם את היד, נעצרים לפני מעבר החצייה, הולכים צעד אחד אחורה, מתבוננים לצדדים, מקשיבים לקולות התנועה, וכשהכביש פנוי, עוברים לצד השני וממשיכים להסתכל לצדדים.

אפשר להזמין את אחד המשתתפים ולתת לו את ללה כדי שיעמוד אתה בצד, והיא תזכיר לילדים את הכללים.

מבררים עם המשתתפים איפה יש מעברי חצייה בישוב, האם ישנם רמזורים להולכי רגל.

חוזרים דרך הפעלים על הכללים:

- לעצור.
- ללכת צעד אחורה.
- להביט.
- להקשיב.
- לתת יד.
- לחצות בזהירות ולהמשיך להסתכל לכל הכיוונים.

יצירה - ציור חופשי של ללה:

פעילות מס' 17: ישיבה נכונה והתנהגות נכונה בזמן נסיעה

עזרים

- בוסטר - יש להביא סרט שישמש כחגורת בטיחות לצורך הדגמה.
- מטר.
- סיפור - "ללה לאבא".
- דף צביעה.
- קופסת פלאים - תמונה של בוסטר.

חשוב לדעת

החוק במדינת ישראל מחייב ילדים שמשקלם נמוך מ-18 ק"ג ושגובהם נמוך מ-1.45 מטר, לשבת במושב הגבהה - בוסטר, ולהיחגר בחגורת הבטיחות של הרכב.

שיר - "ללה שלנו יש 4 עצות".

מתחילים עם השיר - מוציאים את ללה.

ללה שלנו יש 4 עצות:

להביט (אצבע לכיוון העין), להקשיב (אצבע לכיוון האוזן), לתת יד (אצבעות אחת בתוך השנייה), לחצות (תנועות של חצייה).

עם ללה נחצה את הכביש כמו גדולים (ממשיכים את תנועות החצייה),
כי ללה שומרת על כל הכללים (תנועת הצדעה).
(במנגינת השיר "לכובע שלי")

קופסת הפלאים - עוטפים קופסה ומקשטים אותה. בתוך הקופסה שמים תמונה של בוסטר.
מזמינים את המשתתפים לשאול שאלות של כן ולא, כדי לנחש מה יש בקופסת הפלאים.

האם זה עשוי מפלסטיק? האם אוכלים את זה? האם זו מכונת? וכדומה. לאחר שמראים לילדים את הבוסטר, מבררים למה חשוב לשבת על בוסטר ומדוע חייבים לחגור חגורה, מתי יושבים - האם בנסיעה קצרה או ארוכה? מי מקפיד לשבת על בוסטר ולחגור חגורה בכל נסיעה? איזה צליל משמיעה החגורה?

הדרכה - הסבר על חשיבות שימוש בחגורת בטיחות - במדינת ישראל יש חוק שאומר שכל מי שגובהו נמוך מ-145 ס"מ, חייב לשבת על כיסא בטיחות ולחגור חגורת בטיחות (מודדים במטר על המשקוף גובה 145 ס"מ, מסמנים את הגובה ומזמינים ילדים לראות אם גובהם מעל לנקודה או מתחתיה). החגורה מגנה עלינו, במקרה של תאונה, היא מחזיקה את הגוף שלנו צמוד למושב המכונית. אחרת נעוף באוויר בעצמה של פיל קטן.

הדגמה - יד שמאל על כתף ימין, יד ימין על מותן שמאל. מעל הכתף, בלי קפלים. מזמינים כמה ילדים ומדגימים ישיבה נכונה על בוסטר וחגירת חגורת בטיחות. לפני שהמשתתפים חוגרים את החגורה - מלמדים קריאה: "הו, הא, מה קרה? לא חגרתי חגורה."

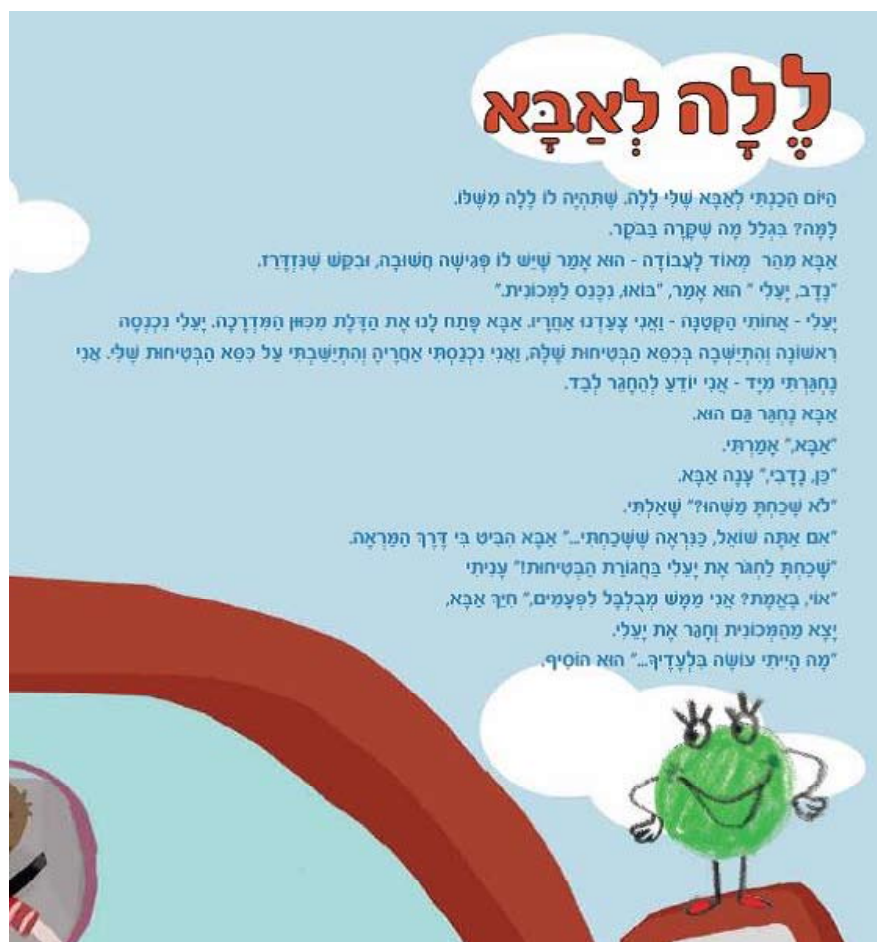
חשוב לברר את הכללים שללה מזכירה לנו:

- לשבת על כיסא בטיחות.
- לחגור חגורת בטיחות.

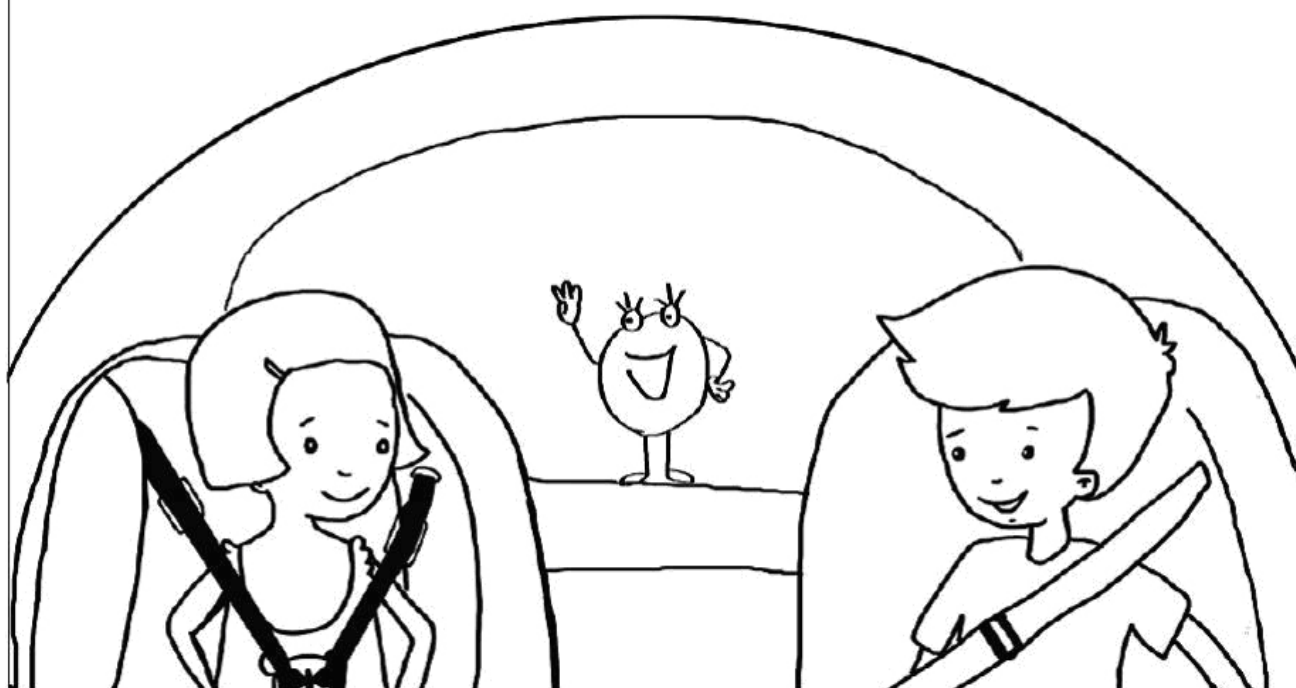
סיפור - "ללה לאבא".

סיכום - הדגמה נוספת על הכיסא ושיר לסיום.

יצירה - דף צביעה.

פְּלִי הַבְּטִיחוֹת בְּמִכּוֹנִית צִבְעוּ לַחֲנֻאֲתֵכֶם.

פעילות מס' 18: בטיחות בשעות הפנאי

עזרים

- קופסת פלאים - קסדה או מגנים.
- 2 קסדות של אופניים.
- דף צביעה "מדלילה".

כללי בטיחות בזמן רכיבה על אופניים -

- יש להימנע משרוכים פרומים או מחלקי בד שעלולים להיתפס בגלגלים או בשרשרת.
- יש לחבוש את הקסדה.
- יש להחזיק היטב בכידון ובדוושות בשעת הרכיבה.
- הסעת רוכב נוסף אסורה, אלא אם מלאו לך 14 שנים וגיל הרוכב הנוסף אינו עולה על 8 שנים, ואם אתה מרכיב אותו על אופניים המצוידים במושב מיוחד.
- אין לאחוז ברכב אחר או באופניים אחרים בשעת הנסיעה.
- אין לרכב לצד רכב אחר או לצד אופניים.
- יש לרכב קרוב ככל האפשר למדרכה הימנית.
- אם קיים שביל לרוכבי אופניים - סע בו בלבד.
- אין להוביל משא על אופניים באופן העלול למנוע שליטה בהם.
- יש לציית לרמזורים ולתמרורים שבדרך.
- יש לזכור כי אופניים הם רכב כשאר כלי הרכב שבדרך, וחוקי התנועה חלים גם עליהם.

פתיחה - שיר: "ללה שלנו יש 4 עצות".

קופסת הפלאים - בתוך הקופסה שמים קסדה או מגנים.

מזמינים את המשתתפים לשאול שאלות של כן ולא, כדי לנחש מה יש בקופסת הפלאים. לאחר שמראים לילדים את הקסדה או את המגנים, מבררים מתי חשוב לחבוש קסדה וללבוש מגנים, מי חובש קסדה? (כבאי, פועלי בניין, רוכבי אופנועים, רוכבי אופניים, שחקני הוקי). אפשר להביא תמונות של אנשים שחובשים קסדות.

שיחה -

למי יש אופניים?

איפה באזור שלנו אפשר לרכב על אופניים?

איך רוכבים על אופניים בצורה בטוחה?

הדגמה - מביאים שתי קסדות, לילד אחד רוכסים היטב את הקסדה וליד השני רוכסים בקלילות, מבקשים מהמשתתפים להזיז את הראש מצד לצד ורואים מה קורה. מזמינים את שאר המשתתפים למדוד את הקסדה. אילו כללים ללה מזכירה לנו?

- לחבוש קסדה וללבוש מגנים.
- לנסוע רק במקום בטוח.

משחק - המשתתפים זורקים כדור זה לזה. מי שזורק את הכדור צריך לומר למי ייתן מדליה.

אפשר להכין מדליות על חוט, לחלק לילדים ולבקש מהם לציין על מה לפי דעתם מגיעה להם מדליה.

משחק - אדום - עצור, ירוק - עבור.

המנחה מרים את ללה למעלה. כל זמן שללה מונפת למעלה, המשתתפים מסתובבים בחדר. כשתמרור עצור מונף, הם חייבים לעצור (פריז). אחרי כמה פעמים מוסיפים כלל נוסף - עוצרים, ואז צריכים ללכת שני צעדים אחורה, ולעצור (פריז).

פעילות יצירה - הכנת מדליות, כל ילד מכין ומחלק לאנשים ששומרים על הכללים.

אפשר לסיים בחתימה על אמנה משותפת.

הכירו את ללה

כמו בכל יום חמישי גם היום אמא ואני הלכנו ברגל לגן, ואני ספרתי את המכוניות שעברו בכביש. כשהגענו לשפת המדרכה עצבתי את ידה של אמא וכמעט שכחתי לעצור. ראיתי מכונית נוסעת בדיוק לכאן מעבר החציה. אמא צעקה, "נדבוווו!" עצרתי ממש על שפת הכביש. המכונית עצרה לידי בחריקת בלמים. מהמכונית יצאה אשה שנראתה מבהלת ואמרה, "ילד, כמעט ירדת לכביש בלי לעצור ולהביט. מזל שלא קרה כלום!" הרגשתי דמעות קטנות בעיניים, ולא עניתי. שתקתי. אמא הניעה בינתיים למעבר החציה. היא לא אמרה כלום, רק החזיקה את היד שלי קצת יותר חזק מאשר בדרך כלל. אמא ואני הבטנו לכל הכאנים, ורק כשהיינו בטוחים שאף מכונית לא מתקרבת, חצינו את הכביש.

"מה קרה? שכחת את הכללים?" שאלה אמא כשנכנסנו לגן.
 "כן, לא שמתי לב," עניתי.

אמא לטפה את ראשי. היא נבהלה מאוד, אני יודע. לפני שנפרדתי ממנה אמרתי, "אולי אני אמציא סימן שיזכיר לי ולכל הילדים את הכללים, ולא נשכח אותם אף פעם."

"רעיון טוב" אמרה אמא - והלכה.

"צריך לזכור את כל הכללים," חשבתי בלבי. "לעצור, להקשיב לקולות, להביט לכל הכוונים, לתת יד למבקר - ולחצות בהירות ובמהירות את הכביש. מה יכול להזכיר לנו את כל הכללים בבת אחת?" ופתאום ידעתי.

"להקשיב... להביט... לתת יד... לחצות... להקשיב... להביט... ללה. חברה שקוראים לה ללה תזכיר לנו את הכללים. להקשיב, להביט, לתת יד, לחצות - ללה." נסיתי ליצר כל מיני ללות. בסוף יצאה לי ללה כזאת שמיד אהבתי. אחרי שהצגתי אותה לכל ילדי הונן במפגש, קפלתי אותה והכנסתי לכיס, כדי שהיא תהיה איתי כל הזמן.

מאז אני וכל החברים בגן לא שוכחים את כללי הזהירות בכביש. ואם אנחנו שוכחים, ללה מזכירה לנו.

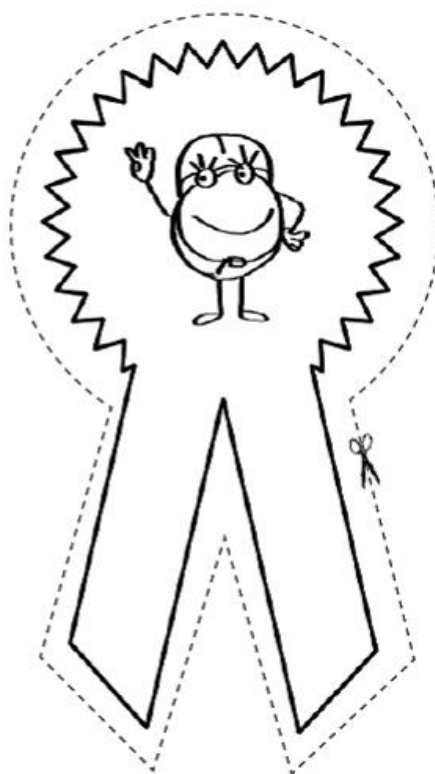
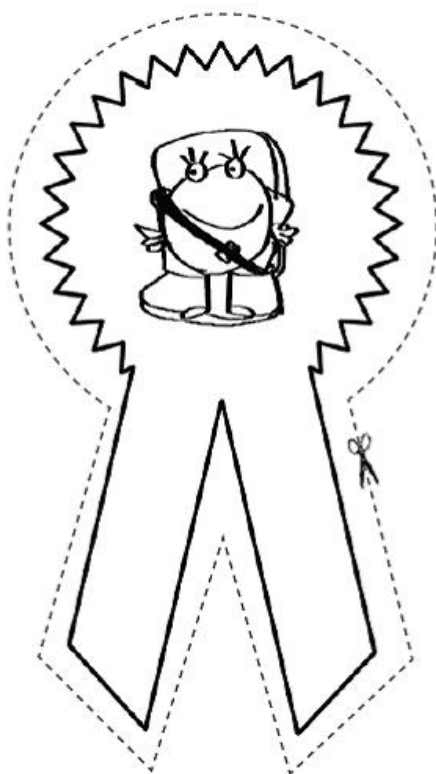
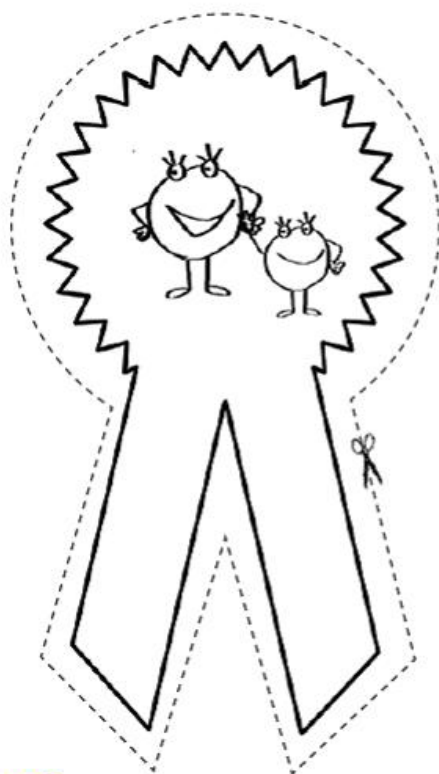

מאז ידוע
מאז ידוע
מאז ידוע

מְדַלֵּלָה

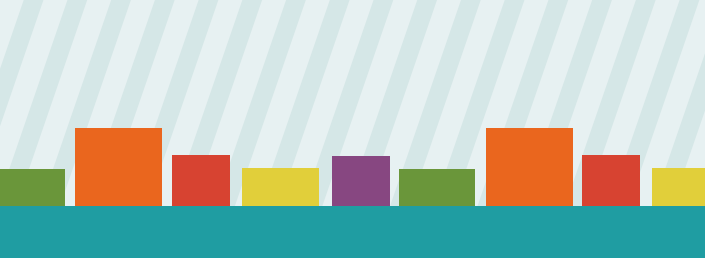
צבעו, גזרו וחלקו למי ששומר על כללי הבטיחות בדרכים

שער שלישי

כולנו יחד

כולנו יחד

חודשים: ניסן-סיוון

מבוא

תהליך קבוצתי: אינטימיות, הדדיות ושיתוף פעולה

כשחברי הקבוצה כבר מרגישים שייכים, בטוחים בהשפעתם ובמעורבותם ויש להם אמון במנחה ובחברי הקבוצה, הם מסוגלים להתקדם לשלב גבוה יותר: להתקרב זה לזה ולאפשר אינטימיות, הדדיות ושיתוף פעולה.

היחסים בקבוצה מתבססים בעיקר על רגש אישי, על עניין משותף, וכחות על חוזק, ועל כוח השפעה. מתפתחת תחושת "אנחנו", התקשורת ישירה יותר ואינה נעשית רק דרך המדריך. התלות במדריך פוחתת. הקבוצה מגובשת, האווירה הרמונית יותר, יש שיתוף פעולה, חברי הקבוצה מבטאים צרכים והעדפות אישיות, ומבקשים בקלות רבה יותר קבלה ותמיכה (בשלב זה יכול להיות קושי בקבלת חבר חדש לקבוצה).

האווירה בקבוצה היא אווירת של סובלנות כלפי שוני, וכך מתעצמת תחושה של זהות אישית, של אפשרות להבדיל את עצמך כייחודי. חברים מביעים ביתר חופשיות רגשות חיוביים ושליילים, וגם רגשות של קנאה ועוינות. תהליך נכון של הסתגלות לאינטימיות יוצר בהדרגה את החופש ואת היכולת להיות שונה ומקובל, גם אם לא תמיד אהוב.

התפקידים מתגמשים וחברים משקיעים יותר בהשגת מטרות הקבוצה. גם עכשיו עלולים להיווצר עימותים, אך המודעות האישית והקבוצתית, עוזרת להתמודד עם משברים.

תפקיד המדריך

בשלב זה המדריך עומד לרשותם בלי להתערב מדי בתהליך, מאפשר להם למצוא בעצמם פתרון. אפשר לדרבן עבודת צוות (קבוצות).

חגים וימי לוח: פסח, יום הזיכרון לשואה ולגבורה, יום הזיכרון לחללי צה"ל, יום העצמאות, ל"ג בעומר, יום ירושלים, חג השבועות.

ערכים מרכזיים: אהבה, התנדבות, נתינה, אהבת הארץ, אחריות, קבלת השונה, שיתוף והשתתפות.

נישורי חיים: תקשורת בין-אישית, עבודת צוות.

פעילות מס' 19: פסטיבל כחול-לבן

מטרות: להכיר חלק מעולם המונחים המתלווה ליום העצמאות, לתת משמעות אישית למושג, עצמאות".

מתודות: משחק תחנות.

מהלך: המשתתפים עוברים מתחנה לתחנה ועוסקים בנושא יום העצמאות

פעילות מס' 20: מסביב למדורה - ל"ג בעומר

מטרות: לדון בהיבטים החברתיים שבל"ג בעומר, ללמוד על ההיבטים הבטיחותיים הנוגעים להדלקת מדורה, להכיר מסורות שונות אשר נהוגות בל"ג בעומר.

מתודות: משחק קבוצתי, עבודה יצירתית.

מהלך: חידון, משחקי זיכרון, הכנת צ'ופר.

פעילות מס' 21: "וחג שבועות תעשה לך"

מטרות: ללמוד על מנהגי חג שבועות, להכיר את מגילת רות.

מתודות: בישול משותף, קריאת סיפור.

מהלך: משחק פתיחה, קריאת מגילת רות, הכנת חמאה.

פעילות מס' 22: חכם בשמש

מטרות: להעלות למודעות את הסכנות שבקרינת השמש, להכיר את הדרכים השונות להתמודדות עם סכנות השמש.

מתודות: משחקי זיכרון, כדור ידע, משחק לוח.

מהלך: כדור ידע, משחק זיכרון, שיחה, משחק לוח, פנטומימה.

פעילות מס' 19: פסטיבל כחול-לבן

מטרות

- להכיר חלק מהמושגים הנלווים ליום העצמאות.
- לתת משמעות אישית למושג "עצמאות".

משך הפעילות: שעה-שעה ורבע.

עוזרים: דפי A4, טושים, בד לבן (לדגל), מקל (לדגל), צבעי גואש, מעטפה ובתוכה דף שרשומה עליו המחילה - עצמאות, גזרי עיתונים, בריסטולים, מספריים, דבק וכו'.

למדריך: פעילות זו מורכבת מתחנות - בכל תחנה יש פעילות לימודית ופעילות מעשית. חשוב מאוד להשגיח שלא רק החלק המעשי יקבל את תשומת הלב. אמנם, חשוב מאוד לאתגר את המשתתפים במשימות המוצעות ולגרום להם הנאה, אך עם זאת, למרות הקצב המהיר של הפעילות, חשוב לנצל את ההזדמנות החינוכית, לדון בתכנים השונים ולהסביר אותם. עדיף להספיק פחות תחנות, אך לשמור על איכות הפעילות.

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה (10 דקות)

ספרו לילדים על יום העצמאות, בהתלהבות רבה. ספרו להם שהדרך שלנו לחגוג את יום העצמאות תהיה על-ידי פעילות מיוחדת במינה של משימות ואתגרים. הפעילות דורשת מאמץ קבוצתי רב ועבודת צוות, והיא הזדמנות מעניינת ללמוד דברים שקשורים ליום העצמאות.

הסבירו לילדים שיש שש תחנות (לא צריך להספיק את כולן), ושאתם ממהרים להתחיל!

שלב ב' - מתחנה לתחנה

תחנה מס' 1 - ההמנון הלאומי (10 דקות)

"התקווה" - השיר "התקווה" היה ההמנון של התנועה הציונית ששאפה להגיע לארץ-ישראל, השיר "התקווה" מדבר על תקווה בת שנות אלפיים להגיע לארץ-ישראל ולהיות עם חופשי בארץ זו.

משימה: על המשתתפים לשיר את ההמנון הלאומי (נספח 1).

שאלו: "עוד לא אבדה תקוותנו", על איזו תקווה מדובר? הסבירו כי היהודים גורשו מישראל לאחר חורבן בית-המקדש השני, ומאז הם שרו שירים שהעידו על כך שהם רוצים לחזור לארץ שבה אנחנו נמצאים היום.

תחנה מס' 2 - דגל ישראל (10 דקות)

דגל ישראל מעוטרי בשני פסי תכלת ובמגן דוד. פסי התכלת לקוחים מהטלית אשר יהודים מתעטפים בה בבתי הכנסת. מגן דוד הוא סמל בעל פרשנויות רבות, אחת מהן מספרת שהמלך דוד הנהיג את העם במלחמות עם סמל זה על מגנו.

משימה: על הקבוצה לצייר על דף את דגל ישראל.

שאלו: האם מישהו יודע מה מסמל הדגל?

תחנה מס' 3 - עצמאות (10 דקות)

הפעילות בתחנה זו מורכבת בעיקר מדיון. המונח "עצמאות" נראה לנו אמנם מובן מאליו, אבל חשוב להבין כי ילדים צעירים מגיעים לעצמאות אישית בסיסית בגילאים אלו, ובכל שנה מתווספים דברים רבים שעליהם לעשות לבד או שמותר להם לעשותם בעצמם. דוגמה לשינוי שילד עובר: במקום שיביאו אותו לבית-הספר, הוא הולך לבית-הספר לבד. במקום שיסדרו לו את החדר, הוא צריך לקחת חלק פעיל בסידור הבית. חלק מהגדרת העצמאות היא לא להיות תלוי באחר, לעבור ממצב שבו עושים לך, למצב שבו אתה עושה. בתחנות הבאות נדון בשאלה מה היא עצמאות של מדינה.

תנו לילדים מעטפה אשר בתוכה המילה עצמאות.

שאלו: מה היא עצמאות? דונו עם המשתתפים במונח.

משימה: על המשתתפים לכתוב כמה שיותר הצעות להציע להוריהם על מנת להגביר את עצמאותם בבית לדוגמה: להאכיל את הדגים, לבחור לבד את הבגדים, וכו'.

המשתתפים יכתבו את הרעיונות שלהם בפתקים וישימו במעטפות.

אפשר גם לכתוב על המעטפה "אני עצמאי ב...", ובפתקים לכתוב דוגמה במה כל אחד מהם עצמאי.

תחנה מס' 4 - חזון, חלום (5 דקות)

כאשר היהודים חיו במקומות שונים בעולם, קם אדם אחד שהיה לו חלום שהוא האמין בו מאוד. האדם הזה היה בנימין זאב הרצל. הרצל היה ראש תנועת הציונות. נאמר עליו שהוא חוזה מדינת ישראל - משום שהוא חזה, הוא ראה בדמיונו, מדינה יהודית בארץ-ישראל וחלם עליה. רבים מהאנשים שהרצל שיתף אותם בחזונו ובחלומו חשבו שאין לו שום סיכוי. היום אנחנו יודעים שהרצל, שנחשב אז לחולם גדול, צדק. חלומו התגשם. מדינת ישראל קמה.

שאלה: כיצד אתם חושבים שאנשים בתקופתו של הרצל התייחסו לרעיון שלו? ספרו כי הרצל פנה עם הרעיון שלו לראשי מדינות וגם כתב ספר ובו תיאר איך תראה המדינה. הרצל נפטר בגיל צעיר, שנים רבות לפני קום המדינה.

הראו לילדים את תמונתו של הרצל (נספח 2).

משימה: על הקבוצה לחשוב על שלושה חלומות משותפים שהם היו מאחלים למדינת ישראל לכבוד יום העצמאות שלה.

תחנה מס' 5 - קולאז' (15 דקות)

שאלו - האם כל אנשים במדינת ישראל נראים אותו דבר? הסבירו שמדינת ישראל היא מדינה אשר מורכבת מאנשים שונים אשר הגיעו מכל מיני מדינות, ולכן המדינה היא בעלת אופי מאוד מגוון. גם במראה של האנשים וגם בהתנהגות שלהם.

משימה: על הקבוצה להכין קולאז' של החברה בישראל בעזרת גזרי העיתון. על כל משתתף להדביק לפחות תמונה אחת מהעיתון.

תחנה מס' 6 - מהו עם? (10 דקות)

עם הוא קבוצה בעלת מאפיינים משותפים' כגון: שפה, דת, תרבות, היסטוריה, מנהגים או אזור גיאוגרפי (מתוך ויקיפדיה).

שאלו - מה המשותף בין רוב האנשים שחיים במדינת ישראל? שפה, דת, תרבות, היסטוריה, מנהגים, ארץ-ישראל.

כל האנשים האלו הם חלק מעם ישראל והם מתגוררים במדינת ישראל. מדינת ישראל מאפשרת לכל אזרח עצמאות - אפשרות לחיות במדינה, לדבר בשפה שלו ולקיים את המנהגים שלו וכו'.

תפקידה של מדינת ישראל הוא לתת לכל היהודים מקום שבו הם יכולים להבליט את המאפיינים המשותפים להם ולהתגאות בהם, מקום שבו שהם יכולים לקיים חיים משותפים, לזכות לעצמאות, לכתוב המנון אשר ישקף את הרגשתם המשותפת, לדבר בשפה אחת המסמלת את ההיסטוריה שלהם - העברית, ולנוסף בדגל שמייצג אותם.

לאחר שדנתם עם המשותפים במונח "עם", בקשו מהמשתתפים להכיר זה את זה טוב יותר - משימה: מצאו כמה שיותר דברים משותפים לכל חברי הקבוצה, לדוגמה: "כולם מדברים עברית, אוהבים שוקולד, אוהבים לבוא לפעילות מד"צים וכו'.

נספח 1: המנון מדינת ישראל

שירת התקווה (מלים: נפתלי הרץ אימבר)

כל עוד בִּלְבָב פְּנִימָה
נִפְּשׁ יְהוּדֵי הוֹמָיָה,
וּלְפָאֲתֵי מִזְרָח, קְדִימָה,
עֵין לְצִיּוֹן צוּפָה,

עוד לא אֶבְדָּה תִּקְוָתִנִּי,
הַתִּקְוָה בְּת שָׁנוֹת אֲלָפִים,
לְהִיּוֹת עִם חֶפְשִׁי בְּאַרְצִנִּי,
אֶרֶץ צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם.

את מילותיו של ההמנון הלאומי של מדינת ישראל כתב המשורר נפתלי הרץ אימבר, והן נדפסו לראשונה בשנת 1878. לפני כמה זמן הודפסו לראשונה מילות השיר "התקווה"? (לפני 133 שנים)

נספח 2: בנימין זאב הרצל

פעילות מס' 20: מסביב למדורה - ל"ג בעומר

מטרות

- לדון בהיבטים החברתיים שבל"ג בעומר.
- ללמוד על ההיבטים הבטיחותיים הנוגעים להדלקת מדורה.
- להכיר מסורות שונות אשר נהוגות בל"ג בעומר.

עזרים

מעטפה ובה פתק שעליו רשום "ל"ג בעומר", משחק זיכרון (נספח 1), גילי נייר טואלט ללא נייר, דבק, מספרים, נייר קרפ בצבע כתום, נייר צהוב שעליו צילומים של רגליים, פנים וזנב.

הכנה מוקדמת: הדפיסו שני עותקים של נספח 1 על נייר קשיח וגזרו את התמונות.
משך הפעילות: שעה.

מהלך הפעילות

שלב א' - הוראות למדריך לשלב אגב השלבים האחרים

למדריך:

ל"ג בעומר הוא הזדמנות לדון בנושאים חינוכיים שונים. בהפעלה זו נדון בהיבטים החברתיים, החוקיים והבטיחותיים של המדורה, ונציין חלק מהסיבות ההיסטוריות והדתיות לחגיגת חג זה. למדו עם המשתתפים כל אחד מהנושאים שלהלן.

איסור הקרשים

כאשר אוספים קרשים, עולה השאלה החשובה: מאיפה מותר לקחת אותם. האם מותר לקחת מחצרות בתים או מאתרי בנייה בלי רשות? האם מותר לקחת מחבורות אחרות שאוספות קרשים?

התשובה היא פשוטה - יש איסור מוחלט לגנוב קרשים. ביהדות מצוין שאסור שאפילו קיסם אחד בתוך המדורה יהיה גנוב. לכן אסור לגנוב מאתרי בנייה, מלבד העובדה שמקומות אלו עלולים להיות מסוכנים, ואסור לגנוב מחבורות אחרות שעמלו על מנת למצוא את הקרשים שלהם.

קרשים שמותר לאסוף הם אך ורק קרשים שאינם שייכים לאיש.

(מבחינה בטיחותית חשוב להקפיד לא לאסוף קרשים שיש בהם מסמרים.)
הקדישו זמן לדיון בסיבות לחוק זה - התחשבות בזולת, הוגנות, חיים בצוותא.

הזמנת חברים למדורה

ליל ל"ג בעומר הוא מפגש חברתי לכל דבר. עלינו לעודד את המשתתפים להזמין את כל חברי הקבוצה.
לפי מיטב המסורת היהודית מזמינים גם את האחר וגם את השונה ממני.

חשוב להבהיר לילדים כי אף אחד מאתנו לא היה רוצה להישאר לבד בבית בזמן שכל החברים משחקים ונהנים ביחד. צריך להכיר בזאת שתמיד יש ילדים שפחות מחוברים חברתית, עולים חדשים וילדים חדשים בכיתה, ולא תמיד דואגים להזמין אותם. עודדו דיון בשאלות: את מי מזמינים? מדוע? האם חשוב להזמין את כולם? מדוע?

הדלקת המדורה

את המדורה מדליק רק מבוגר אחראי. מבוגר חייב להישאר בסביבה. חשוב מאוד לסמן גבולות ברורים מסביב למדורה שאותם אסור לעבור. לפני שמדליקים את המדורה יש לוודא שאנחנו לא קרובים מדי למדורה אחרת, ושאנחנו לא נמצאים קרוב מדי לבניינים. עוד יש לוודא שאין צמחים רבים בשטח שבו אנחנו מדליקים את המדורה, וכדאי שיהיו לידינו שני דליי מים, למקרה שהאש תתפשט. אם משחקים בסביבת המדורה, דואגים להתרחק ממנה ולא לשחק מסביב לה. אם צולים תפוחי אדמה או מזון אחר באש, רק מבוגר אחראי רשאי להכניס את האוכל ולהוציאו.

שלב ב' - משחקים

1. "חם-קר ל"ג בעומר" (5 דקות)

לפני כניסת הקבוצה לחדר, החביאו מעטפה ובה פתק אשר רשום בו "ל"ג בעומר".
עם כניסת המשתתפים לחדר בקשו מתנדב אחד שינסה למצוא את המעטפה.

כאשר המתנדב מתקרב למקום המעטפה - אמרו "חם" או "מתחמם", וכאשר הוא מתרחק ממקום המעטפה - אמרו "קר" או "מתקרר" - עד שהמעטפה נמצאת!

אפשר גם לבקש מהמתנדב שיצא מהחדר וכל הקבוצה תחליט על מקום המחבוא, וכולם ישתתפו ברמזי "חם" ו"קר" עד למציאת המעטפה. אפשר לחזור על המשחק יותר מפעם אחת.

2. חידון ל"ג בעומר (15 דקות)

הסבירו - היום נדבר על ל"ג בעומר המתקרב. נלמד על החג בתחרות!

חלקו את הקבוצה לשתי קבוצות ותנו להן שמות: קבוצת "ל"ג" וקבוצת "עומר" או כל שם אחר שתבחרו. עתה נערוך חידון. לכל קבוצה מותר לענות אך ורק בתורה. אם הקבוצה שקיבלה את השאלה אינה יודעת את התשובה, השאלה עוברת לקבוצה השנייה.

למדריכים: חשוב להבין שהחידון הוא הזדמנות להעביר לילדים תוכן בצורה חווייתית. באופן טבעי, הם ירצו למהר עם השאלות, אך חשוב שתסבירו להם שצריך להבין את התשובות. רשמו את הניקוד של הקבוצות על הלוח.

להלן דוגמות לשאלות. תוכלו לחבר שאלות שיאתגרו את הקבוצה שלכם.

שאלה 1: מה נהוג להדליק בערב ל"ג בעומר?
תשובה: מדורות.

שאלה 2: מה עלינו לשרוף כדי שהמדורה תבער?
תשובה: קרשים.

שאלה 3: האם מותר לקחת קרשים מאתרי בנייה?
תשובה: אסור! - הסבירו על-פי ההסבר למדריך.

שאלה 4: האם מותר לקחת קרשים מחבורות של ילדים אחרים?
תשובה: אסור! - הסבירו על-פי ההסבר למדריך.

שאלה 5: בלעדיהם לא יהיה לנו כיף במדורה, מי הם?
תשובה: חברים.

שאלה 6: יש בכיתה ילדה בשם איזמרלדה. היא לא כל-כך נחמדה, ולפעמים לא מתנהגת יפה. האם לפי גישת היהדות צריך להזמין אותה או לא?
תשובה: חשוב להזמין את כל החברים בכיתה ללא יוצאים מן הכלל. פרטו על-פי ההסבר למדריך.

שאלה 7: האם מותר להדליק מדורה בתוך הכיתה?
תשובה: אסור. - הסבירו על בטיחות בהדלקת המדורה.

שאלה 8: כשאנו מדליקים אש, מי חייב להיות בסביבה?
תשובה: מבוגר אחראי.

3. משחק הזיכרון - זוכרים את ל"ג בעומר (20 דקות)

נשחק עם המשתתפים את משחק הזיכרון (משחק הזיכרון הוא דרך מעניינת להזכיר למשתתפים את הדברים המיוחדים הקשורים לחג).

ניתן לשחק את המשחק בשתי דרכים.

אפשרות א': לחלק את המשתתפים לשתי קבוצות ולשחק קבוצה מול קבוצה.

אפשרות ב': לחלק את המשתתפים לקבוצות של ארבעה משתתפים בכל קבוצה, ובכל קבוצה ישחקו זוג מול זוג.

הדפיסו על נייר קשיח את נספח 1 המצורף בכמות כפולה ממספר הקבוצות שהחלטתם עליהן. גזרו את התמונות.

הוראות המשחק:

הסבירו למשתתפים שכל קבוצה או זוג יכולים להפוך שני קלפים בכל תור. בכל פעם ילד אחר מהקבוצה או מהזוג יקבל רשות להפוך את הקלפים.

המטרה היא למצוא שני קלפים זהים. קבוצה המצליחה תזכה בנקודה.

הסבירו למשתתפים כי לאחר כל התאמה עליהם להיות סבלניים, משום שאנחנו נשוחח על פשר התמונה שהם מצאו.

את ההסברים לתמונות תוכלו למצוא בנספח 2.

שלב ג' - הכנת צ'ופר אריה (20 דקות)

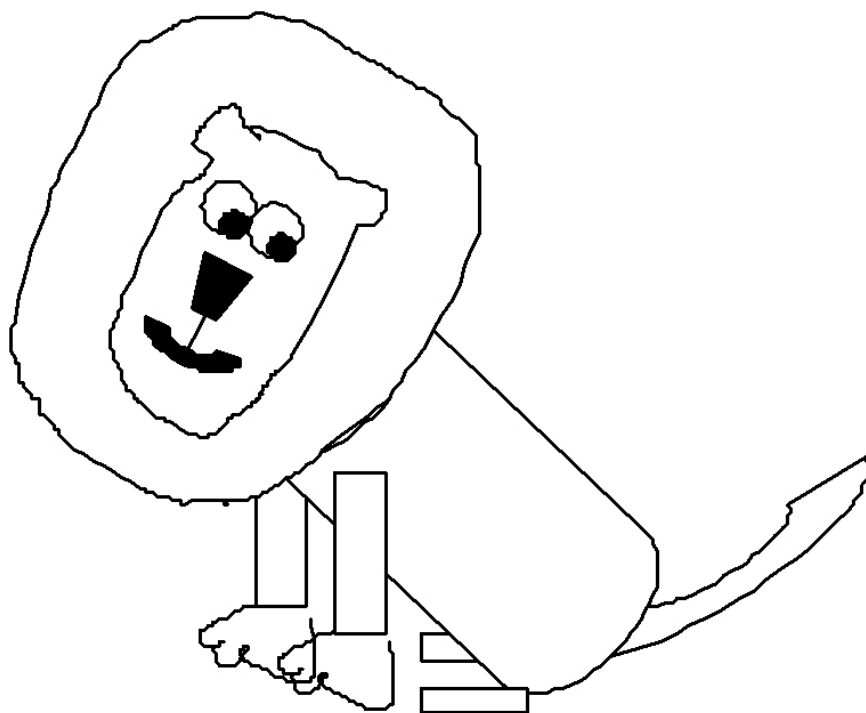
על מנת לזכור את האריה אשר בר-כוכבא נלחם בו - נכין אריה כצ'ופר הביתה!

חומרים: גלילי נייר טואלט ללא נייר, דבק, מספריים, נייר קרפ בצבע כתום, נייר צהוב שעליו צילומים של רגליים, פנים וזנב (יש להכין מראש).

כל משתתף מקבל דף שעליו ציור איברי האריה ועליו לגזור ולהדביקם על גוף האריה - גליל נייר הטואלט. את רעמת האריה ניצור בהדבקה של נייר קרפ כתום.

בסופו של תהליך נקבל אריה אשר יראה כך:

נספח 1: כרטיסי משחק זיכרון

נספח 2: הסברים לתמונות במשחק הזיכרון

תמונת האש - מנהג שכל עם ישראל חוגג בלילה אחד בהדלקת מדורות. את המדורות אנו מדליקים מכמה סיבות, שאותן נלמד במהלך המשחק. המדורה היא אירוע מיוחד, נזמין אליה את כל החברים ונדאג להיות זהירים סביב האש.

חלאקה (הילד אשר מספרים אותו) - מנהג יהודי לערוך את התספורת הראשונה לילדים בל"ג בעומר לאחר שהגיעו לגיל שלוש.

מערה - המערה מספרת על יהודי חכם מאוד בשם רבי שמעון בר יוחאי. רב זה הסתתר במערה במשך שנים רבות כדי ללמוד תורה ולהחכים על-אף שהרומאים גזרו לא לעשות זאת. בהמשך המשחק נגלה כיצד רבי שמעון בר יוחאי קשור לל"ג בעומר.

ילדה עם מרשמלו - במהלך מדורת ל"ג בעומר נהנים לצלות מרשמלו, תפוחי אדמה ואף בצל. חשוב לזכור, אמנם האוכל יוצא מהאש טעים מאוד, אבל רק מבוגר אחראי מכניס אוכל לאש ומוציא אותו, ואסור לנגוס באוכל כשהוא חם מדי, שלא תישרף הלשון.

חץ וקשת - לפני הרבה שנים, חיו בארץ-ישראל, מי אם לא - יהודים. יום אחד בא קיסר רומי גדול ונורא, והודיע ליהודים כי עכשיו הם בצרה. מידר את חייהם ולא נתן להם לחיות. אז הגיע בר-כוכבא ואמר ש"כך לא יכול להיות!" אותו בר-כוכבא הנהיג מרד, קרב אל מול הרומאים. במרד השתמשו הלוחמים בחץ ובקשת. כאשר ניצחו הלוחמים במרד הגדול - הם הדליקו מדורות כדי שידעו הכול שהיהודים ניצחו בקרבות.

אריה - באריה כמו זה שאנחנו רואים, נלחם יהודי שנפל בשבי. שמו של אותו יהודי היה בר-כוכבא. הוא היה מנהיג המרד נגד הרומאים. יחס הרומאים ליהודים היה רע מאוד. בר-כוכבא הושם עם האריה בכלוב, ועל-פי האגדה, גבר בר-כוכבא על האריה, ולאחר מכן רכב עליו ברחבי יהודה.

רבי שמעון בר יוחאי - היה רב גדול וחשוב. הוא למד כל חייו את תורת הסוד. בל"ג בעומר עלה רבי שמעון אל השמים, אך לפני כן גילה את כל סודות היהדות לתלמידיו. מספרים שסביב הבית בער באש מרוב עצמתו של הרב. זו סיבה נוספת לשאלה מדוע אנו מדליקים מדורות בל"ג בעומר.

פעילות מס' 21: "וחג שבועות תעשה לך"

מטרות

- ללמוד על מנהגי חג שבועות.
- להכיר את מגילת רות.

משך הפעילות: שעה.

עזרים: חיטה יבשה, בלנדר וקערה, משטח קשיח, קרקרים, שני בקבוקים מלאים בשמנת מתוקה, ריבה (אם רוצים).

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה (15 דקות)

1. משחק פתיחה

אמרו לכל משתתף שם של ירק. כל שלושה משתתפים, בערך, מקבלים שם של אותו ירק - מלפפון, בצל, גזר. המדריך יכריז שם של ירק אחד, וכל הנושאים את שם אותו הירק צריכים להתחלף במקומות. לדוגמה: המדריך יגיד "אני רוצה לאכול מלפפון", כל אלו שקיבלו את השם "מלפפון" צריכים להתחלף במקומות. כשהמדריך אומר - "סלט ירקות", כל המשתתפים צריכים להתחלף במקומות.

2. שאל: מי יודע לאיזה חג אנחנו מתקרבים?

תשובה: שבועות.

ספר למשתתפים: חג השבועות הוא חג מיוחד מאוד עבור העם היהודי. הסיבה המרכזית לכך היא העובדה שחג השבועות הוא חג מתן תורה. בו קיבל משה את התורה בהר סיני, ועמו קיבל את התורה כל עם ישראל. חג השבועות הוא גם התאריך שהתחילו בו בקציר חיטים, ומחג זה התחילו להביא ביכורים לבית-המקדש.

בחג זה מנהגים רבים, על חלקם נלמד היום. מנהג אחד הוא לקשט את בית-הכנסת ואף את הבתים בצמחים ובעלים. מספרים שאותו הר אשר עליו קיבל משה את התורה, התמלא בירוק של צמחייה רבה לכבוד האירוע.

בהר סיני התקבלו עשרת הדברות, והעם היהודי התחיל ללמוד את המצוות השונות שעליו לקיים. אחת מהן היא שמירה על כשרות, הבדלה בין חלב לבשר: "וְאִשִּׁית בְּפוֹרֵי אֶדְסֶתְךָ תֵּבִיא בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תִבְשֹׁל גְּדֵי בָּחֳלָב אִמּוֹ" (שמות כג). משמעות האיסור: "לא תבשל גדי בחלב אמו", היא הדרישה להפריד בין חלב לבשר.

אחת הסיבות למנהג לאכול מוצרי חלב בשבועות, היא שלבני ישראל לא היו כלים לאכול בשר בנפרד מהחלב, אז על מנת לא לעבור על האיסור, הם אכלו רק חלב.

שלב ב' - קבוצתי (15 דקות)

תחרות חמאה

על מנת לציין את מנהג אכילת מוצרי החלב, נערוך תחרות הכנת חמאה!

חלקו את המשתתפים לשתי קבוצות. כל קבוצה תקבל בקבוק ובתוכו שמנת מתוקה אשר הוכנה מבעוד מועד. על המשתתפים לערבב את תכולת הבקבוק עד שהשמנת המתוקה תהפוך לחמאה!

הדבר אינו פשוט ודורש הרבה אנרגיה. רצוי לנער מעט את הבקבוקים לפני שמביאים אותם לילדים. כדאי להביא לכיתה בלנדר או חמאה מוכנה. הקבוצה המנצחת היא הראשונה שגרמה לשמנת להפוך לחמאה. בסוף התחרות מרחו את החמאה על קרקרים ותנו לילדים לאכול. אפשר להוסיף ריבה.

שלב ג' - במליאה (10 דקות)

סיפור מגילת רות

שאלו את המשתתפים: ממה אתם חושבים שהקרקרים עשויים?

תשובה: מים, קמח, חיטה.

הסבירו למשתתפים שחג השבועות נקרא גם "חג הקציר", על שום קצירת החיטה המתבצעת סמוך לחג זה. נהוג לספר בחג סיפור תנ"כי אשר מופיע במגילת רות, אשר עוסק בשדה ובקציר.

הקריאו לילדים את סיפור מגילת רות* (אפשר לתמצת את הסיפור). הסבירו: רות המואבייה ביקרה בשדה של בועז כדי שתוכל למצוא חיטה ולהכין לחם, בועז היה אדיב אליה ונהג על-פי מצוות היהדות: להשאיר בשדה חיטה כדי שהעניים יוכלו לקחת. עתה ננסה לטחון יחד חיטה לקמח.

שלב ד' - הכנת קמח מחיטה (15 דקות)

אפשר להכין את החמאה ואת הקמח יחד. הציוד הנדרש הוא גרגרי חיטה + אבנים + משטח קשיח. לא חייבים לסיים להכין את הקמח מהחיטה, משום שזה מאוד קשה, אך אפשר להסביר לילדים כיצד מכינים מהקמח לחם. אפשר לחלק להם צ'ופר עם מתכון ללחם או לעוגיות שיוכלו להכין עם ההורים.

לדוגמה: <http://food.walla.co.il/?w=//648030>

* כתבו במנוע חיפוש: "מגילת רות לילדים", וקבלו את סיפור מגילת רות מותאם לילדים בגילאי גן, א', ב', ג'.

פעילות מס' 22: חכם בשמש

מטרה

- ללמד דרכים להגן מפני השמש.

משך הפעילות: כשעה. את הפעילות יש לערוך בחדר.

עזרים: כדור, כרטיסי משחק זיכרון (נספח 1), לוחות משחק (נספח 2), קוביות, חיילי משחק, לוח הנחיות מהלך המשחק (נספח 3), כללי התנהגות מומלצים בשמש (נספח 4).

הכנה מוקדמת: יש להכין כמה ערכות של משחק הזיכרון (נספח 1) ואת ערכת משחק הלוח כמספר מחצית המשתתפים.

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה, משחקי פתיחה

1. כדור ידע (5 דקות)

זורקים כדור לכל אחד מהמשתתפים והוא צריך להגיד אמצעי להגנה מפני השמש שהוא מכיר. המטרה: להגיע לראשי התיבות של "חכם בשמש": חיפוש צל, כובע, מקדם הגנה, ביגוד מתאים, שעות בטוחות, משקפי שמש, שתייה.

2. משחק זיכרון (15 דקות)

3. שאלות לדין (10 דקות)

- מדוע חשוב להיות חכם בשמש?
- במה אנו עלולים לסכן את עצמנו אם לא נשמע לחוקי "חכם בשמש"?

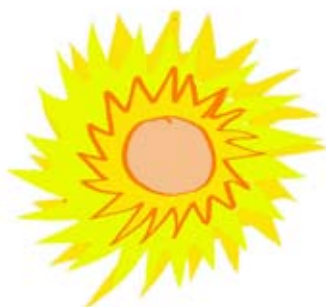
שלב ב' - בזוגות, משחק לוח (25 דקות)

הצעה נוספת: פנטומימה (10-15 דקות)

המדריך מבקש מאחד המשתתפים להציג בפני הקבוצה, בפנטומימה, אביזר או התנהגות הקשורים ל"חכם בשמש". על שאר המשתתפים לזהות את אמצעי ההגנה.

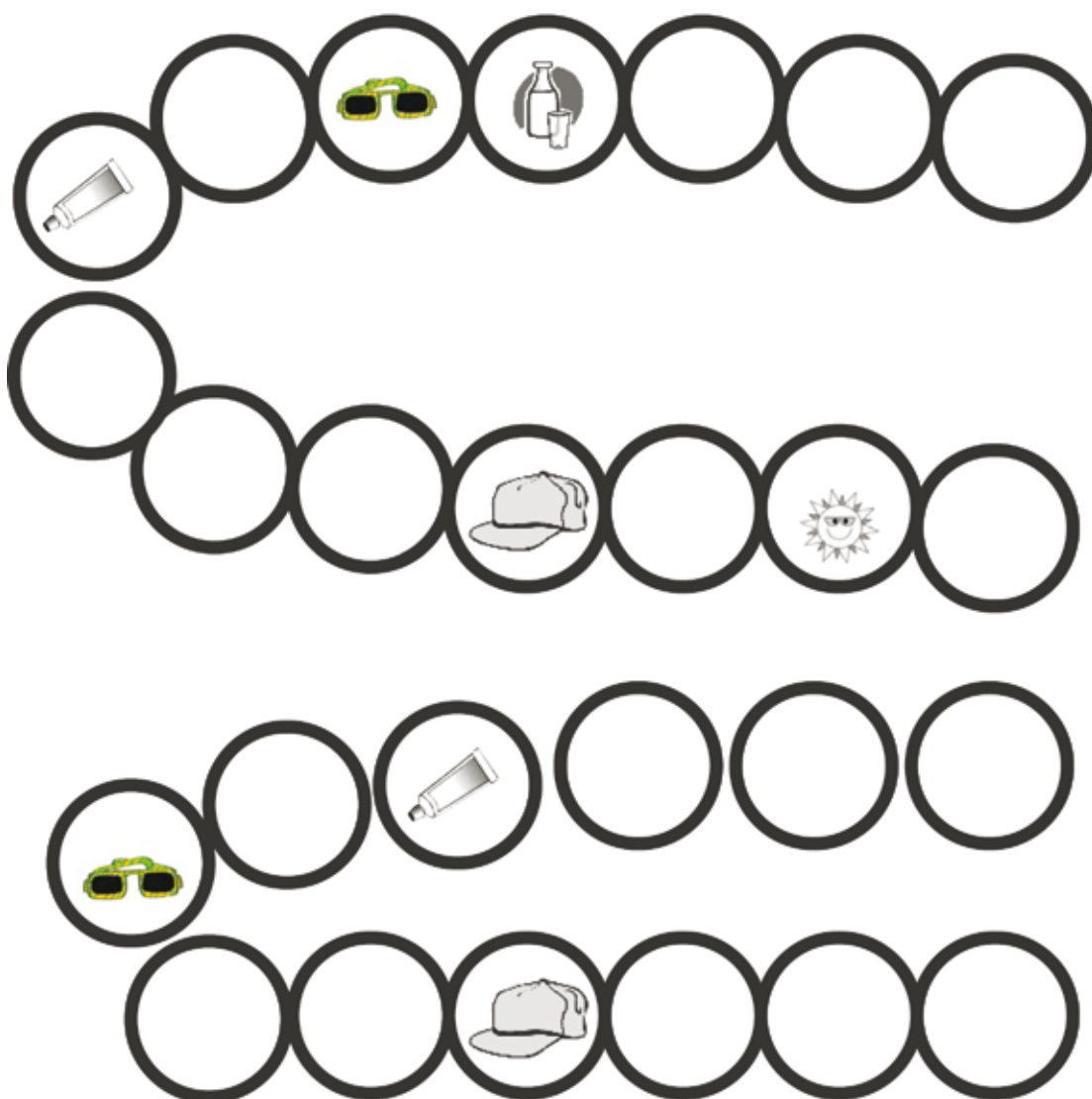
נספח 1: כרטיסי משחק זיכרון

נספח 2: לוח משחק

נספח 3: לוח הנחיות למשחק

 זכרת להרכיב משקפי שמש. התקדם שני צעדים.

 יצאת בשעות חמות מדי. חזור צעד לאחור.

 זכרת לחבוש כובע. הטל את הקובייה פעם נוספת.

 מרחת קרם הגנה. התקדם צעד נוסף.

 הפסקת שתייה. המתן תור.

נספח 4

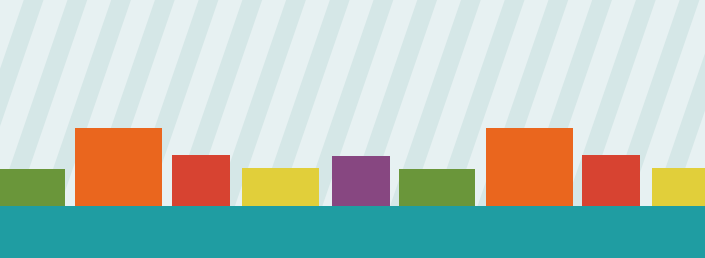
כללי התנהגות מומלצים בשמש

1. הימנעו מחשיפה לשמש בשעות הקרינה המרבית - מהשעה 10:00 לפני הצהריים עד לשעה 16:00 אחרי הצהריים (אפשר להיעזר בפרסומים בעיתונות היומית על רמות הקרינה העל-סגולה).
2. לבשו בגדים המכסים את הגוף ככל האפשר.
3. חבשו כובע רחב שוליים בשמש - הכובע מצל על הפנים וגם על הצוואר.
4. השתמשו במסנן קרינה בעל מקדם הגנה SPF 15 או יותר.
5. מרחו את קרם ההגנה כחצי שעה לפני היציאה לשמש - בשתי שכבות. מרחו שוב אחת לשעתיים בזמן שהייה בשמש. מרחו שוב לאחר שחייה או אם הזעתם.
6. השתמשו גם במסנן קרינה לשפתיים בעל מקדם הגנה SPF 15 או יותר.
7. הרכיבו משקפי שמש תקינים, המסננים קרניים על-סגולות.
8. הימנעו מחשיפה לקרניים על-סגולות במכוני שיזוף.

שתו הרבה!!!

הגנו על הילדים ועל התינוקות - הימנעו מלחשוף אותם לשמש בשעות הקרינה החזקה (בין השעות 10:00-16:00). אם אין ברירה - הקפידו לכסות את התינוקות בלבוש המגן על הגוף: חולצה ארוכת שרוולים, כובע רחב שוליים, מכנסיים וגרביים. לתינוקות ולילדים מעל גיל שישה חודשים מרחו קרם הגנה לעתים קרובות. לילדים מומלץ ללבוש חולצה גם בעת שהותם במים ולהרכיב משקפי שמש תקינים.

שער דביעי
וחוזר חלילה

וחוזר חלילה

חודש: תמוז

מבוא

תהליך קבוצתי: פרדה וסיום

השנה עומדת להסתיים ועמה גם המפגשים. סיום יכול להיות כרוך בקושי נפשי. חברי הקבוצה בוחרים איך להתמודד עם הפרדה. יש רצון למנוע את הסיום עם הכרה שהסיום בלתי נמנע ושרצוי להשלים עם כך.

מתח בין רצונות אלה, יכול לעורר כל מיני תגובות: התכחשות, הפתעה, רצון להמשיך, נסיגה להתנהגויות קודמות, תלות במדריך, התנהגות הרסנית כלפי חברים, כלפי המדריך, כלפי ציוד, נשירה מוקדמת, העלאת זיכרונות.

תפקיד המדריך

עכשיו המנחה הוא "אם", "אב" ו"מדריך" גם יחד, והוא צריך לעזור לחברים להיפרד ולהתנתק מהקבוצה.

תכנית ההדרכה

אפשר לערוך הפעלות והתנסויות שקשורות לפרדה, במטרה להיפתח להתנסויות חדשות.

לפני פרדה

כתבה: אורית הורנשטיין

מטרות הסדנות

1. לעזור למשתתפים להתמודד עם תחושות, עם מחשבות ועם התנהגויות המלוות מצבי פרידה ושלבי סיום.
2. לסייע למשתתפים לעבור את שלבי הפרדה בדרך המצמיחה והמסייעת להתפתחות האישית והקבוצתית
3. ליצור התנסות חווייתית המאפשרת למידה על התנהלותם של הפרט ושל הקבוצה במצבי פרדה.

מיומנויות הנדרשות מהמנחה

היכרות בסיסית של תיאוריות הקשורות למצבי פרדה. להעמקה, חפשו במנוע חיפוש באינטרנט:

1. אליזבת קובלר רוס.
2. תהליכי פרדה וסיום בארגונים, בקבוצות ובתהליכים קצובים בזמן, מאת תמיר אשמן. במאמרים אלו אפשר למצוא רגשות אופייניים למצבי פרדה, שלבי פרדה, מיומנויות עיבוד של פעילות חווייתית: שיקופים, שאילת שאלות, המשגה ועוד.

למדריך,

אם משתתף מסרב להשתתף או לחשוף את עצמו, אין לחייב אותו להשתתף בפעילות, אלא להזמין, במידת האפשר, להשתתף בעשייה ללא מילים.

העיסוק בפרדות מעורר, באופן מודע ולעיתים גם באופן לא מודע, חוויות שונות ממצבי פרדה שונים שהמשתתף חווה בעבר. בתהליך זה עלול לעלות מגוון גדול של תחושות ושל ביטויים רגשיים והתנהגותיים. חשוב לסייע למשתתף להתמקד במצב הפרדה הנוכחי, בלי להתעמק באירועים מן העבר.

נושאים לדיון בנושא הפרדה, נושאים אלה מתאימים למרבית התרגילים המוצעים בהמשך

- מהי התחושה החזקה ביותר העולה כאשר אתם חושבים על הפרדה?
- אלו פרדות קשות יותר מאחרות?
- הציעו דרך מסוימת שבה אפשר וכדאי להיפרד?
- אלו רגשות עולים בזמן פרדה?
- פרדות מסוגים שונים יכולות לעורר רגשות שונים. תנו דוגמות לסוגים שונים של פרדות, ולרגשות השונים העולים בכל אחת מן הפרדות.
- באיזו מידה סוף הוא גם סימן להתחלה חדשה?
- האם יש דברים (תחושות, רגשות, מחשבות, התנהגויות) בהקשר לפרדה המשותפים לחברי הקבוצה?
- איך מרגישים המשתתפים שעדיין לא אמרו דבר, עם מה שחברי הקבוצה האחרים אמרו?
- מהו המרכיב בפרדה אשר גורם לנו לחוש עצובים?
- מהם הפחדים העולים בשעת פרדה?
- האם יש תחושת הקלה בפרדה מהקבוצה?
- מהם הרגשות שעולים בזמן פרדה ממכרים או ממישהו שאוהבים?
- אילו רגשות עולים בזמן פרדה מחפצים או ממקומות? האם זה דומה לפרדה מאנשים?
- כיצד כל אחד מתגבר על הפרדה? מה מסייע ומה מקשה?
- האם פרדה בעבר מתקשרת לפרדה היום מהקבוצה אצל כל אחד מהמשתתפים? אם כן, כיצד?

פעילות מס' 23: ידי שלום

מטרות: לזהות רגשות שונים המלווים פרדה, לעורר שיח קבוצתי על התמודדויות בקבוצה.
מתודות: עבודה יצירתית בעזרת כפות ידיים וצבע.
מהלך: גזירת "כף יד", כתיבה, חלוקת שי כתוב בצירוף שי מתוק.

פעילות מס' 24: חוט הזמן

מטרות: להעלות זיכרונות מן הפעילויות שנערכו במהלך השנה, לשוחח על הזיכרונות בהסתכלות לאחור, לקבל מראה כולל על מגוון הפעילויות שהיו לאורך השנה.
מתודות: כתיבה או ציור על צורות גיאומטריות, דיון.
מהלך: כל משתתף כותב או מצייר על צורה גיאומטרית חוויות מן הפעילות שהיו במהלך השנה.

פעילות מס' 25: כל אחד מאתנו הוא חלק מפאזל

מטרות: להעלות לקט של דברים משמעותיים שקרו בקבוצה במהלך השנה, להכיר בכך שלכל אחד בקבוצה יש חשיבות - הקבוצה היא סך כל המשתתפים בה.
מתודות: ציור וכתיבה, שיחה.
מהלך: גוזרים קרטון לחלקים כמו פאזל, כל משתתף כותב או מצייר על חלק מהפאזל, מרכיבים את הפאזל, שיחה.

פעילות מס' 26: דף מספר הזיכרונות שלי

מטרות: להתנסות במתן מחמאות ובכתיבתן, להעלות זיכרונות מן החברים ולשמור אותם.
מתודות: ציור, כתיבה, דיון.
מהלך: כל משתתף מקבל ספר זיכרונות, כל אחד כותב זיכרון בספרי הזיכרונות של חבריו, לסיום כל אחד משתף את חבריו במשפט אחד שכתבו לו.

פעילות מס' 27: חבילת פרדה

מטרות: להיפרד מחברי הקבוצה, לאוורר רגשות לפני הפרדה.
מתודה: משחק חבילה עוברת.
מהלך: מעבירים חבילה, מסירים ממנה שכבות ומברכים.

פעילות מס' 28: על כנפי הדמיון

מטרות: לאפשר הבעה של רגשות, ללוות את הפרדה בדברים חיוביים, להעניק שי דמיוני לפרדה.
מתודות: פנטומימה, מתנה דמיונית.
מהלך: הענקת מתנה דמיונית לחברים.

פעילות מס' 23: ידי שלום

כתבה: אורית הורנשטיין

מטרות

- להכיר רגשות שונים המלווים פרדה.
- לעודד שיח קבוצתי על התמודדויות בקבוצה.

עזרים: שמיניות בריסטול בצבעים שונים.

משך הפעילות: 70 דקות.

מהלך הפעילות

שלב א' (20 דקות)

המדריך מספר לקבוצה כמה מכגשים עוד נותרו, ואומר שבמכגשים שנותרו נדבר על פרדה. המדריך מבצע עם המשתתפים קטע קצר מתוך שירה של אריאלה סביר: "ושבים כולנו יחד היום ומביטים למרום, יד מתרוממת אומרת שלום, וצונחת בום בום בום".

רגע לפני שאומרים שלום, כל אחד מהמשתתפים מוזמן ליצור את כף ידו על גבי בריסטול.

המדריך מחלק לכל אחד מהמשתתפים שמינית בריסטול צבעוני, וכל אחד מסמן את כף ידו. כל משתתף גוזר את שרטוט כף ידו, ועל גביו הוא כותב או מצייר את מה שהוא מרגיש לקראת הפרדה. לדוגמה: עין עם דמעה, לב של אהבה, געגוע ועוד.

שלב ב' (20 דקות)

המדריך מזמין משתתף להניח את כף ידו המצוירת על גבי בריסטול משותף, ולספר מה הוא צייר או כתב. מי שמתחבר לדבריו קם ומניח את כף ידו, עד שכל המשתתפים מניחים את כפות הידיים (ללא הדבקה).

שלב ה' (15 דקות)

כעת ניתן לערוך דיון או שיחה קצרה על התגובות השונות לפרדה ועל התמודדות עמה. המדריך יכול להעלות שאלות, כגון:

- ראינו שהפרדה מעלה רגשות שונים (לציין חלק מהדברים שאמרו המשתתפים), איך אפשר להתמודד עם רגשות אלו? מי רוצה לספר לנו על דרכים להתמודדות שעזרו לו?
- המדריך מציע למשתתפים להתייחס לדברים שחבריהם ציירו, כתבו או סיפרו: דברים שאני רוצה להגיד למשתתף אחר בקבוצה בעקבות מה שהוא צייר, כתב או סיפר.

שלב ד' (10 דקות)

המדריך מזמין את המשתתפים ליצור יחדיו יצירת פרדה משותפת עם כפות הידיים, באמצעות ציור על המצע המשותף.

שלב ה' (5 דקות)

המדריך מביא עמו פתקים שעליהם "מתנה כתובה" לכל משתתף, ומחלק למשתתפים. על הפתקים משפטים עם איחולים לעתיד או סוכריות שכל אחד יכול לאכול רק אחרי שהוא מספר על משהו "מתוק" שמחכה לו אחרי הפרדה או למרות הפרדה.

אפשר גם להזמין לתת מתנות סמליות, מתנות שאפשר להכין במקום מפלסטלינה ועוד.

פעילות מס' 24: חוט הזמן

כתבה: אורית הורנשטיין

מטרות

- להעלות זיכרונות מן הפעילויות שנערכו במהלך השנה.
- לשוחח על הזיכרונות בהסתכלות לאחור.
- לקבל מראה כולל על מגוון הפעילויות שהיו לאורך השנה.

עזרים: חוט או חבל ארוך, דפים בצבעים שונים, לורדים, עטים, אטבים משרדיים, דבק, אטבי כביסה.
הכנה מוקדמת: חותכים את הדפים הצבעוניים בצורות גיאומטריות שונות, כגון: ריבוע, עיגול, מלבן וסתם צורות מוזרות לפי הדמיון. הצורות צריכות להיות מספיק גדולות כדי שתהיה להם נוכחות וגם שיהיה מספיק מקום לכתוב בתוכן.
צורת ישיבה: במעגל.

משך הפעילות: 45 דקות.

מהלך הפעילות

שלב א'

המדריך קושר חבל מקצה האחד של החדר אל הקצה האחר, ומסביר למשתתפים שהחבל מסמל תקופה שממנה נפרדים. כמו שנה או לחילופין פרק הזמן שבו נערכו מפגשי הקבוצה. אפשר וכדאי לציין על החוט שמות חודשים או מועדים. זאת כדי להקל על הילדים להיזכר וגם כדי שיוכלו לתלות את הפתק במקום המכון. מניחים את החומרים במרכז החדר. כל משתתף מתבקש לכתוב או לצייר על דף אחד (לפחות, אין הגבלת כמות). דבר אחד משמעותי לחיוב או לשלילה שקרה במהלך התקופה. כל אחד תולה את הפתק פחות או יותר במקום המתאים לאורך "חוט הזמן". חשוב לבקש מן המשתתפים לשים לב כאשר הם בוחרים את הדף לצורתו, לצבעו ולאופן שבו הם מחברים אותו ל"חוט הזמן".

שלב ב'

המדריך והמשתתפים קוראים את הפתקים לפי סדר ההתרחשות, נזכרים ומעלים חוויות!

שלב ג'

המדריך מזמין כל אחד מהמשתתפים לשאת במשפט אחד קצר מה הוא לוקח לעצמו מפעילות זו.

שלב ד'

בסבב, כל אחד מספר מה הוא לוקח עמו מהקבוצה להמשך הדרך ומה הוא בוחר להשאיר מאחור.

פעילות מס' 25: כל אחד מאתנו הוא חלק מפאזל

כתבה: אורית הורנשטיין

מטרות

- להעלות לקט של דברים משמעותיים שקרו בקבוצה במהלך השנה.
- להכיר בכך שלכל אחד בקבוצה יש חשיבות - הקבוצה היא סך כל המשתתפים בה.

עזרים: שני בריסטולים שווים בגודלם, על שניהם ציור זהה של פאזל - צורות של חלקים המשתלבים אלה באלה, מספר החלקים כמספר המשתתפים. טושים, צבעי פנדה וכדומה.

הכנה מוקדמת: חותכים את אחד הבריסטולים לחלקים לפי ציור הפאזל. מספר החלקים כמספר המשתתפים.

צורת ישיבה: במעגל.

משך הפעילות: 45 דקות.

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה (10 דקות)

המדריך מניח במרכז החדר את כל חלקי הפאזל הקבוצתי ומעלה בפני הקבוצה את המטאפורה של הפאזל: חברי הקבוצה הם חלקי הפאזל היוצרים יחד תמונה אחת שלמה. יש להדגיש כי לכל אחד יש חשיבות בפני עצמו כיחיד, וכל אחד הוא חלק מהותי ומשמעותי לתמונה הכוללת.

כל משתתף מוזמן לבחור חלק אחד מן הפאזל הקבוצתי. אם לא כל המשתתפים הגיעו, חשוב להשאיר את החלק שלהם לבן ולא לצייר עליו.

שלב ב' - אישי (15 דקות)

כל משתתף לוקח את חלק שבחר.

בשלב זה ניתן לבחור אחת משלוש האפשרויות שלהלן:

1. המשתתף יכתוב על החלק שלו בלורד באותיות גדולות (כדי שהכתוב יהיה ברור וניתן לקריאה ממרחק), ויתאר את הדבר המשמעותי ביותר שחווה, בקבוצה או מחוצה לה, במהלך השנה. מי שרוצה יכול לעטר את החלק שקיבל בכל דרך הנראית לו.
2. המשתתפים יכתבו את שמם על חלק הפאזל שבחרו, יציירו או יאיירו את שמם או יציירו סמל המייצג אותם.
3. המשתתפים יקשטו בציור - כתם, קו, צבע, את החלק שלהם.

שלב ג' - במליאה (25 דקות)

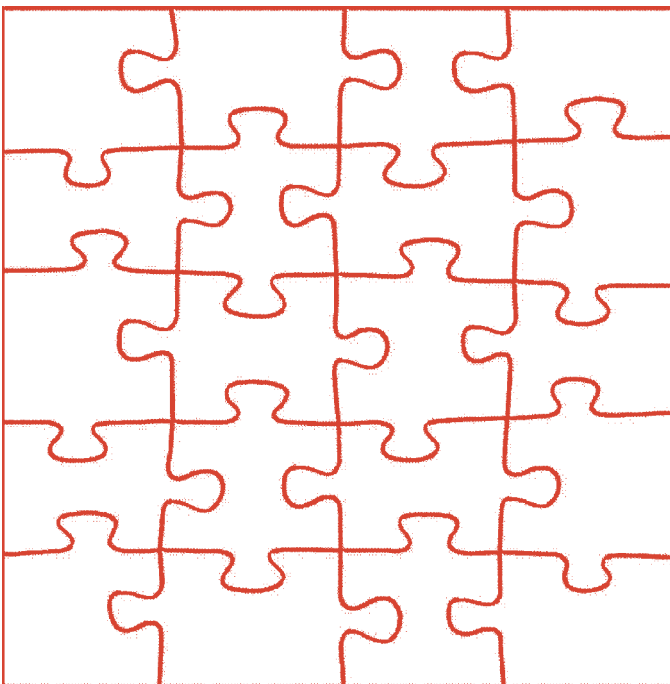
המדריך מניח את הבריסטול השלם במרכז החדר כבסיס, ומבקש מן המשתתפים להרכיב עליו את הפאזל מן החלקים. המדריך חוזר ומסביר למשתתפים שהתמונה האחת היא תצורף שבו כל אחד הוא חלק מן התמונה, אך כל אחד קיים גם כחלק בפני עצמו. המדריך מזמין את חברי הקבוצה לשיחה על התמונה העולה מהפאזל.

שאלות לדיון

- באיזו מידה התמונה שהתקבלה משקפת את הקבוצה? מדוע?
 - מה היו האירועים המשמעותיים ביותר שאנשים כתבו?
 - אילו אירועים קרו בקבוצה ואילו מחוצה לה?
 - האם יש אירועים, סמלים, צבעים, שהופיעו יותר מפעם אחת?
 - מה אפשר ללמוד מזה?
 - האם יש דברים שהייתם מוסיפים עכשיו, כשהתמונה כולה מוכנה?
- כאן אפשר להזמין אנשים להוסיף על הבריסטול לפי רצונם (קווים המאחדים בין אנשים, עיטורים וכו').

שלב ד' - במליאה (15 דקות)

לסיום, המדריך מזמין כל משתתף לומר במשפט קצר איזו תמונה מייצגת הקבוצה עבורו, במה היא תורמת או עוזרת לו בפרדה.

פעילות מס' 26: דף מספר הזיכרונות שלי

כתבה: אורית הורנשטיין

רציונל

ספר זיכרונות הוא אחת הדרכים המקובלות כדי לכתוב דברי פרדה לחבר.

מטרות

- להתנסות במתן מחמאות ובכתיבתן.
- להעלות זיכרונות מן החברים ולשמור אותם.

עזרים: מחברות, מדבקות, טושים צבעוניים, כלי כתיבה, עפרונות, צבעים.

הכנה מוקדמת: חותכים כל מחברת לשניים כך שמתקבלים שני פנקסים. על כל פנקס המדריך מדביק נייר עטיפה, כותב עליו את שם המשתתף, את שם הקבוצה, את היישוב ואת התאריך. אנו מציעים לפרוש מפה במרכז החדר ולהניח עליה את המחברות.

צורת ישיבה: במעגל (בהתחלת הפעילות ובסופה). **משך הפעילות כשעה**

מהלך הפעילות

שלב א'

המשתתפים מוזמנים לכתוב או לצייר לכל אחד מחברי הקבוצה דבר מה משמח, מעריך ומוקיר לקראת פרדה. מומלץ להדגיש כי מחברת זיכרונות זו היא דבר מה המחזק כל אחד, שכן בזמן געגוע אפשר לפתוח אותה ולהיזכר בחברים ובמשמעות של הקבוצה עבור היחיד. לפיכך, חשוב להקפיד על מילים מוקירות, חמות ואוהבות. אפשר להשמיע את השיר של יהודית רביץ - "רק מילה טובה", לשם הדגמה וליצירת אווירה.

שלב ב'

הכתיבה במחברות חופשית, וכל אחד יקבל את הזמן שהוא זקוק לו. עם זאת, מומלץ להגדיר את משך הזמן מראש ולהודיע מידי פעם כמה זמן נותר לסיום.

שלב ג'

לאחר שסיימו את הכתיבה, מקבל כל אחד מהמשתתפים את המחברת שלו, והוא מוזמן לעיין בה ולבחור משפט אחד או ציור אחד אשר משמח אותו ומחמם את לבו באופן מיוחד.

שלב ד'

כל אחד משתף את הקבוצה במשפט שבחר ומשלב במילותיו הוקרה ותודה לחברי הקבוצה.

פעילות מס' 27: חבילת פרדה

כתבה: אורית הורנשטיין

מטרות

- להיפרד מחברי הקבוצה.
- לאוורר רגשות לפני הפרדה.

עזרים: "חבילה", נגן מוסיקה, שיר לצ'ופרים: טקסט כתוב לפרד, ממתק, מכתב אישי או כל דבר אחר.

הכנה מוקדמת: מכינים צ'ופר לסיום עבור על אחד מהמשתתפים. את הצ'ופרים עוטפים כמתנה קבוצתית. המתנה נעטפת בכל פעם בשכבת נייר אחת. על כל שכבה יש משימה לסיום או משפט השלמה לקראת פרדה (המשימות והמשפטים מצורפים).

צורת ישיבה: במעגל (בעיקר בתחילת הפעילות ובסופה).

משך הפעילות: 45 דקות.

מהלך הפעילות

שלב א'

המדריך מזכיר למשתתפים את כללי המשחק "חבילה עוברת":

- החבילה עוברת מיד ליד. כשהמוסיקה נפסקת, המשתתף שהחבילה בידו יכול להסיר שכבת נייר אחת, ועליו לבצע את הכתוב על החבילה.
- אפשר להמיר משימה או משפט בשאלה או במשימה חלופית שייתן חבר אחר מהקבוצה.
- רצוי לנתב את הפסקת המוסיקה כך שהחבילה תגיע לכל אחד מהמשתתפים.
- בשכבה האחרונה מסתתרת המתנה. מי שמגיע למתנה - יחלק אותה למשתתפים.

שלב ב'

המשחק מתחיל. להלן דוגמות למשימות ולמשפטים:

- בדרך לקבוצה היום הרגשתי ש....
- המפגש שהכי נהניתי ממנו מתחילת השנה היה ...
- אני רוצה לבקש סליחה מ ...
- אני יוצא לחופש ומתכנן ל ...
- סיום המפגשים עם הקבוצה שלנו גורם לי להרגיש ש ...
- מה שקיבלתי מהקבוצה שלנו הוא ...
- אני מרגיש עכשיו הרגשה דומה למה שהרגשתי כש ...
- אני מאחל לכל חברי הקבוצה שלנו ש ...
- אני חושב שיחסר לי
- עכשיו אני מרגיש ...
- אני רוצה להגיד לכם ש ...
- אני רוצה להודות לכם על ...
- אילו היינו מתחילים מחדש, הייתי רוצה ש ...
- בשנה הבאה אני אהיה ...
- חשוב לי שתדעו ש ...
- בחר חבר מהקבוצה שאתה רוצה להתנצל בפניו על משהו שקרה במהלך השנה ולא הגבת לכך בזמן.
- בחר חבר מהקבוצה שאתה רוצה להודות לו על משהו שקרה במהלך השנה ולא הודית לו בזמן.
- בחר חבר שאתה רוצה לומר לו משהו חשוב עכשיו, לקראת פרדה.
- בחר חבר שלמדת ממנו משהו משמעותי במהלך המפגשים.
- בחר חבר שאתה רוצה לברך אותו במשהו להמשך ...
- בחר חבר שאתה רוצה לעשות אתו משהו בהמשך.

שלב ג'

כל אחד מחברי הקבוצה בוחר צבע שאתו הוא מסיים את המפגש, ומסביר מדוע בחר דווקא בצבע הזה.

פעילות מס' 28: על כנפי הדמיון

כתבה: אורית הורנשטיין

רציונל

לדמיון יש הרבה כוח לסייע בהתמודדות ברגעים לא פשוטים ומאתגרים, כגון זמן פרדה. בפעילות זו, הכלי המרכזי הוא השימוש בדמיון.

מטרות

- לאפשר הבעה של רגשות.
- ללוות את הפרדה בדברים חיוביים.
- להעניק שי דמיוני לפרדה.

למדריך: חשוב שתרגיש בטוח ביכולת השימוש במשחק ובפנטומימה.

צורת ישיבה: במעגל.

משך הפעילות: 45 דקות.

מהלך הפעילות

שלב א'

המדריך מזמין כל אחד מהמשתתפים להביע בפנטומימה את מה שהוא מרגיש כעת, במפגש הפרדה. על הקבוצה לנחש מה המשתתף מרגיש.

לאור הרגשות שעלו, המדריך מזמין את חברי הקבוצה לדמיין מה יכול היה לעזור להם עכשיו להתמודד טוב יותר עם הפרדה. האם הם היו רוצים משהו שיקל על פרדה? מה הם היו רוצים?

שלב ב'

המדריך מדגיש שיש דברים ממשיים, כגון: חיבוק, נשיקה, מילה טובה, ודברים מופשטים, כמו: זיכרון, אהבה, שמחה. כל אלו יכולים להיות מתנות שהיינו רוצים מאד לקבל או להעניק בזמן פרדה. ולכן היום, כפרדה, כל אחד יעניק למישהו מן הקבוצה מתנה דמיונית שהוא רוצה להעניק לו.

המדריך יכניס לחדר קופסה דמיונית גדולה וכבדה, אפילו יזמין את אחד המשתתפים לסייע לו להכניסה לחדר, ויסביר כי בתוך הקופסה הזו יש הרבה קופסות מתנה בגדלים שונים, במשקל שונה ובצבעים שונים. התיאור יגרה את דמיונם של המשתתפים ויסייע להם להעז לומר דברים שעולים במחשבתם.

שלב ג'

כל אחד מהמשתתפים לוקח בתורו שתי מתנות דמיוניות. מתנה אחת לעצמו ומתנה שנייה למישהו מחברי הקבוצה. עליו לתאר את גודל המתנות ואת משקלן, ואז לפתוח את זו שהוא לקח לעצמו ולהעניק לחבר את זו שהוא בחר עבורו.

שלב ד'

כל אחד בתורו מעניק לפרדה מתנה דמיונית לקבוצה כולה ולמדריך.